

นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

นางสาวนลินทิพย์ คร้ามอยู่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ART TEACHING INNOVATION TO ENHANCE PEACE CONSCIOUSNESS FOR THAI YOUTH

Miss Nalinthip Kramyoo

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่อง สันติภาพสำหรับเยาวชนไทย
โดย	นางสาวนลินทิพย์ คร้ามอยู่
สาขาวิชา	ศิลปศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร. โสมฉาย บุญญานันต์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พลประเสริฐ)
.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร. โสมฉาย บุญญานันต์)
.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. วิสูตร โพธิ์เงิน)

5883349927 : MAJOR ART EDUCATION

KEYWORDS: ART / PEACE / ART FOR PEACE / ENHANCE CONSCIOUSNESS

NALINTHIP KRAMYOO: ART TEACHING INNOVATION TO ENHANCE PEACE CONSCIOUSNESS FOR THAI YOUTH. ADVISOR: SOAMSHINE BOONYANANTA, Ph.D., 234 pp.

The objectives of this research were to 1) develop art teaching innovation to enhance peace consciousness for Thai youth, 2) study the effects of Thai youth peace consciousness before and after learning from art teaching innovation. The sample group was specific selected, 30 people of 16-17 years old from Pakkred Home Boys and Thanyaporn Home Girls. The experiment's duration were in 13 sessions (50 minutes per session). The research instruments were 1) art teaching innovation to enhance peace consciousness for Thai youth, 2) observation form for individual behavior, 3) peace consciousness test (pre-test and post-test), and 4) Interview form for the guardians and youth. Statistical data analysis by using mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were as follows: 1) Art teaching innovation to enhance peace consciousness for Thai youth are art instructional guidelines to enhance peace consciousness that consisted of 1. Self study and practice 2. Group working 3. Analytical and Associative Thinking 4. Rational Problem solving 5. Expressing personal opinion 6. Open-minded listening 7. Awareness of equality and respectation. The researcher used art instructional guidelines to developed art lesson plans which had peace learning topics include 1. Meaning and sign of peace 2. The importance of peace 3. Current issues of violence 4. The way of living together in diversity 5. Buddhist theory to enhance peace 6. Peaceful life 7. Cause, effect and violence resolution 8. The expression of peace and the result. 9. Learning to live together 10. Peace and public mind 2) The youth who participated art teaching innovation to enhance peace consciousness for Thai youth had a level of peace consciousness (mean = 3.92) higher than before learning (mean = 3.47) at the significant difference level of .05. During the activities, They showed the desirable behavior of peace in a good level. The guardians and youth's perspective about the teaching innovation is in an appropriate level. The suggestion is to concise the activities' duration.

Department: Art Music and Dance Education Student's Signature .....

Field of Study: Art Education Advisor's Signature .....

Academic Year: 2016

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.โสมฉาย บุญญานันต์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำปรึกษา การสนับสนุนและให้กำลังใจ อีกทั้งยังกรุณาตรวจสอบและให้คำชี้แนะในการปรับแก้ไขเนื้อหาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนทำให้เกิดเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ขึ้น ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ รวมถึงให้คำแนะนำในการทำโครงร่างวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.วิสูตร โพธิ์เงิน ที่กรุณาให้เกียรติเป็นกรรมการภายนอกมหาวิทยาลัยสอบวิทยานิพนธ์ อีกทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ตลอดจนตรวจสอบให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชริน สงวนผลไพโรจน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรุณพล อนันตวรสกุล อาจารย์ลัดดาวัลย์ บุญขวัญ อาจารย์พินิตา ดวงจินดา และรองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย อีกทั้งให้คำแนะนำในการปรับแก้เครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนพระแม่มาลี เขตสาทร มูลนิธิสหพันธ์สันติภาพสากล (ประเทศไทย) และสมาคมสหพันธ์สตรีเพื่อสันติภาพโลก (ประเทศไทย) และผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์กับผู้วิจัยในการเข้าไปสัมภาษณ์ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปสร้างเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณกรมกิจการเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด และสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญพร ที่ให้ความอนุเคราะห์กับผู้วิจัยในการเข้าไปทำการทดลอง และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่และเยาวชนทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยในครั้งนี้ จนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน ซึ่งส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อนทุกคน ที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในหลายๆด้าน จนสามารถทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้จนเสร็จสมบูรณ์

สุดท้ายขอขอบคุณทุกคนที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ติดต่อประสานงาน และให้คำแนะนำ จนส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
คำถามการวิจัย.....	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. สันติภาพ.....	14
1.1 ความหมายและความสำคัญของสันติภาพ.....	14
1.2 ความสำคัญของสันติภาพ.....	16
1.3 การศึกษากับสันติภาพ.....	16
2. การแบ่งช่วงวัย และพัฒนาการของเด็ก.....	17
3. ช่วงวัย พัฒนาการ และพฤติกรรมของวัยรุ่น.....	20
4. หน้าที่พลเมือง.....	23

5.จิตสำนึก.....	24
6.หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.....	25
7.ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ	27
7.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจิตสำนึกของเปาโล แพร์.....	27
7.2 ทฤษฎีจิตสำนึกของ Lukacs.....	27
7.3 ทฤษฎีระดับจิตสำนึกของคีย์ลstrom (Kihlstrom)	28
7.4 รูปแบบการสอนสาเหตุและผล (The Cause and effect Model)	28
7.5 การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR).....	28
7.6 แนวคิดA-I-C (Appreciation Influence Control).....	29
7.7 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม (Group process).....	29
7.8 แนวคิดตามหลักธรรมสาราณียธรรม6	29
7.9 แนวคิดตามหลักธรรมพรหมวิหาร4	30
8.ศิลปะ.....	33
8.1 กิจกรรมศิลปะ	33
8.2 ศิลปะระดับมัธยมศึกษา.....	34
8.3 พัฒนาการทางด้านศิลปะ.....	35
8.4 กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ	36
9. นวัตกรรมการเรียนการสอน	50
10.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
10.1 งานวิจัยในประเทศ.....	51
10.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
1.การศึกษาค้นคว้าข้อมูล.....	56

2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56
3. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
4. การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล	62
แผนผังการวิจัย	64
แผนการดำเนินงานวิจัย	65
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
ตอนที่ 1 นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย	67
ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับ ...	85
เยาวชนไทย	85
1) ด้านผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ	
เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย	86
2) ด้านจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ	104
3) ด้านพฤติกรรม	105
4) ด้านความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ	
สำหรับเยาวชนไทย	107
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	111
รายการอ้างอิง	125
ภาคผนวก	129
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย	130
ภาคผนวก ข รายงานผู้ให้สัมภาษณ์แนวทางปฏิบัติที่ดี	132
ภาคผนวก ค หนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย	134
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย	141
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	231
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	234

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ตารางสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ จากทฤษฎีจิตสำนึก แนว	31
ตารางที่ 2	ตารางแสดงความสอดคล้องระหว่างแนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ กับ	33
ตารางที่ 3	ตารางการวิเคราะห์กิจกรรมศิลปะที่ เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่อง.....	38
ตารางที่ 4	ผลสรุปการวิเคราะห์กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพจำนวน 23 กิจกรรม.....	69
ตารางที่ 5	การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการนำไปใช้สร้างนวัตกรรมการสอนศิลปะ	73
ตารางที่ 6	ตารางแสดงผลการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสันติภาพเพื่อนำมาใช้เป็นหัวข้อการ เรียนรู้.....	75
ตารางที่ 7	ตารางสังเคราะห์แนวทางการสร้างนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่อง...	77
ตารางที่ 8	นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย	79
ตารางที่ 9	ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนรู้การสอนศิลปะเพื่อ ..	86
ตารางที่ 10	ตารางเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ	104
ตารางที่ 11	ตารางเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนชายและหญิงที่ได้ ผ่าน.....	105
ตารางที่ 12	ตารางคะแนนพฤติกรรมของเยาวชนผู้เรียนในแต่ละแผนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริม.	106

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ	67
ภาพที่ 2 กิจกรรมแผนการเรียนการสอนศิลปะที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ	110
ภาพที่ 3 กิจกรรมแผนการเรียนการสอนที่ 2 เรื่อง Peace Mascot	110

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สันติภาพ คือ การดำรงชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงและความขัดแย้ง รู้จักการอยู่ร่วมกันและรู้จักแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผลอย่างสันติวิธี ซึ่งสันติภาพนั้นเป็นสิ่งที่สามารถทำให้โลกเกิดความสงบสุขได้ แต่ในสังคมปัจจุบันปัญหาเรื่องความขัดแย้งและความรุนแรงยังคงปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม (2556) ได้รวบรวมสถิติจำนวนคดีเด็กและเยาวชนครั้งล่าสุด ในปี พ.ศ. 2555 พบว่า เยาวชนกระทำผิดคดีเกี่ยวกับความรุนแรงต่อชีวิตและร่างกายมากเป็นอันดับสาม คือ 3,787 คดี รองลงมาจากคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินและยาเสพติด โดยคดีเกี่ยวกับความรุนแรงต่อชีวิตและร่างกายนั้น ได้แก่ การฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา พยายามฆ่าผู้อื่น ประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย ทำร้ายร่างกายผู้อื่น มั่วสุมตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ ชุลมุนต่อสู้เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส พกพาวัตถุระเบิด เป็นต้น และพบว่าหากจำแนกตามอายุ เด็กที่มีอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี มีคดีการกระทำผิดถึง 27,159 คดี โดยเป็นคดีที่เกิดจากเด็กมัธยมต้น 17,935 คดี และมัธยมปลาย 8,822 คดี ซึ่งการที่ปัญหาความรุนแรงในเยาวชนนั้นมีมาก อาจเกิดจากการที่เยาวชนหรือวัยรุ่นนั้นเป็นช่วงวัยของการเปลี่ยนแปลง มีการแปรผันทางอารมณ์ได้ง่าย จึงเป็นช่วงวัยที่สมควรได้รับการชี้แนะแนวทางให้รู้จักการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี และจากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นทำให้เห็นว่าเยาวชนในปัจจุบันยังคงต้องการการปลูกฝังในเรื่องของการรักสันติภาพและการแก้ไขปัญหาโดยใช้สันติวิธีเป็นอย่างมาก (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541)

สันติภาพ จึงได้กลายเป็นเป้าหมายที่ทางองค์กร UNESCO ได้ตั้งไว้เพื่อให้ได้ถูกสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 4 ด้าน ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) การเรียนรู้เพื่อที่จะปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) ซึ่งในส่วนของ การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันนั้นมีการจัดวางระบบการศึกษาเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักที่จะเข้าใจผู้อื่น สามารถจัดการความขัดแย้งและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการรักสันติภาพขึ้นภายในจิตใจของตน

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงกลายเป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้มีความคิดและทักษะที่ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยจะเน้นให้มีการสอนที่น้อยลง แต่ให้เกิด

การเรียนรู้ที่มากขึ้น สำหรับในประเทศไทย คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้มีแนวคิดที่ผู้เรียนในอนาคตต้องถูกส่งเสริมและกระตุ้นให้มีบทบาทในการควบคุมการเรียนรู้ของตนเองให้มากขึ้น และต้องเน้นทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ต้องเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยการศึกษาค้นคว้า พิสูจน์ ทดลอง ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและสร้างผลงานของตนเองออกมาอย่างมีคุณภาพ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ของไทย มีจุดหมายให้กับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้คือ 1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ยังมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้คือ 1.มีความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม 2.ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม 3.ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล 4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น 5.ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อ

การพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม ทั้งนี้ได้ส่งผลไปถึงส่วนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ที่ได้ตั้งเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะไว้ ดังนี้คือ เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนจะต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสื่อความหมาย ใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ได้ อธิบายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์และกระบวนการที่สูงขึ้นในการสร้างงานทัศนศิลป์ วิเคราะห์เนื้อหาและแนวคิด เทคนิควิธีการ การแสดงออกของศิลปินทั้งไทยและสากล ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีต่างๆในการออกแบบสร้างสรรค์งานที่เหมาะสมกับโอกาส สถานที่ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมด้วยภาพล้อเลียนหรือการ์ตูน ตลอดจนประเมินและวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ด้วยหลักทฤษฎีวิจารณ์ศิลปะ และสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ในรูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก เข้าใจอิทธิพลของมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาาระหว่างประเทศที่มีผลต่อการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ในสังคม (ศึกษาธิการ, 2552)

ซึ่งจากจุดมุ่งหมายและสมรรถนะของผู้เรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะเห็นถึงความสอดคล้องกับกระบวนการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันที่เป็นสิ่งที่ดีก่อให้เกิดสันติภาพตามที่ UNESCO ได้ตั้งไว้ ทำให้เห็นว่าการศึกษาของไทยได้มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขและสันติด้วยเช่นกัน

ในส่วนของจิตสำนึกนั้น จิตสำนึกเป็นภาวะจิตที่ตื่นตัวและรู้ตัว เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติและการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การรับรู้ สามารถบอกได้ว่าจิตสำนึกก่อรูปขึ้นผ่านกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล ซึ่งกระบวนการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ตามทฤษฎีของ Bloom ได้แก่ 1.พุทธิพิสัย 2. จิตพิสัย 3. ทักษะพิสัย (สาธิตา สำราญรมย์, 2553) การเสริมสร้างจิตสำนึกจึงสามารถทำได้โดยการเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเองซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์และจะนำไปสู่การเสริมสร้างจิตสำนึกในที่สุด (พรรณี ชูจิรวงศ์, 2551) การเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องสันติภาพ จึงเป็นการทำให้เกิดความตระหนักรู้ในเรื่องของการอยู่ร่วมกันและการรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี

การวัดจิตสำนึก เป็นการวัดทางจิตวิทยาซึ่งเป็นการกำหนดจำนวนให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยเป็นการวัดพฤติกรรมต่างๆตามเกณฑ์จัดลำดับความมากน้อยของพฤติกรรม หาระยะความแตกต่างของพฤติกรรม วิธีการวัดทางจิตวิทยาแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือวิธีอ้อมนัย และวิธีปรนัย (สุชา จันทน์เอม, 2544) ซึ่งการวัดแบบอ้อมนัยเป็นการวัดที่อาศัยความรู้สึกเป็นเกณฑ์ส่วนการวัดแบบวิธีปรนัยนั้นจะมีการกำหนดตัวเลขชัดเจน และจากงานวิจัยของสาธิตา สำราญรมย์ (2553) ที่ทำการวิจัยการพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากร สำหรับนักเรียนชั้นม.3 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มีการออกแบบวิธีการวัดจิตสำนึกไว้ 3 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ ด้านเจตคติ และ

ด้านการปฏิบัติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภรัตน์ ทองอ่อน (2550) ที่สร้างแบบวัดจิตสำนึกสาธารณะการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและการประหยัดพลังงานไฟฟ้า ที่ได้ออกแบบเครื่องมือวัดจิตสำนึกแบบ 3 ด้าน เช่นเดียวกัน

โดยมีทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม ที่มีความสอดคล้องกับการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ เป้าหมายของการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันตามที่ UNESCO ตั้งไว้ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเป้าหมายสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนั้น ทฤษฎีจิตสำนึก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจิตสำนึกของเปาโล แฟร์ ที่ได้แบ่งจิตสำนึกออกเป็น 4 ระดับ คือ 1.จิตสำนึกที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง 2.จิตสำนึกครึ่งๆ กลางๆ 3.จิตสำนึกเปลี่ยนแปลงแบบไร้เดียงสา และ 4.จิตสำนึกขั้นวิพากษ์ ซึ่งเป็นจิตสำนึกขั้นสูงสุด คือ จิตสำนึกที่มนุษย์รู้จักคิด ไคร่ครวญ และนำมาซึ่งการกระทำ โดยใช้วิธีการสนทนาระหว่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็น ถึงความจริงของปัญหาที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างจิตสำนึกที่ดีและอาจนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหามีอยู่ให้ดีขึ้นได้ (Paulo Freire, 1970)

ทฤษฎีจิตสำนึกของ Lukacs กล่าวว่า จิตสำนึกมี 2 ชนิด คือ จิตสำนึกแบบจิตวิทยา และจิตสำนึกทางชนชั้นทางการเมือง ซึ่งจิตสำนึกชนิดแรกเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ และเป็นไปตามธรรมชาติ ส่วนจิตสำนึกชนิดหลังเกิดขึ้นได้ด้วยปฏิบัติการที่มีความตั้งใจของมนุษย์เท่านั้น สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1.จิตสำนึกเฉพาะหน้า เช่น ความต้องการทางเศรษฐกิจ 2.จิตสำนึกในชนชั้น เช่น จิตสำนึกทางการเมือง และ 3.จิตสำนึกทางทฤษฎี ได้แก่ การเกิดความตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงทั่วทั้งสังคมเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติ จิตสำนึก 2 ประเภทแรก เกิดจากการทำงานของอุดมการณ์ใดอุดมการณ์หนึ่ง ส่วนจิตสำนึกประเภทสุดท้ายเกิดจากความเข้าใจทั้งจากประสบการณ์ที่สั่งสมมา การทำ reflection การศึกษาค้นคว้า จิตสำนึกชนิดนี้เป็นจิตสำนึกที่ควรทำให้เกิดขึ้น เพราะจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นอุดมการณ์ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นความรู้สึกร่วมและความพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติร่วมกับสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรืออื่นๆ (Lukacs Georg, 1973)

ทฤษฎีระดับจิตสำนึกของคีฮล์สตรอม (Kihlstrom) แบ่งระดับจิตสำนึกออกเป็น 3 ระดับ คือ 1.ขั้นความตระหนักภายนอก เป็นจิตสำนึกขั้นต่ำสุดยังไม่ถือเป็นความตระหนัก 2.จิตสำนึกขั้นต้น เป็นการเกิดความตระหนักต่อสิ่งเร้าชัดเจนขึ้น และ 3.จิตสำนึกขั้นสะท้อน เป็นการแสดงความคิดของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นำไปสู่การประเมินปฏิบัติตนเองและวางแผนตัดสินใจในการปฏิบัติตนเองในอนาคต ประกอบไปด้วย การพิจารณาความคิดตนเอง และความตระหนักของตนเอง เกิดจากเจตคติที่มีต่อสิ่งเร้า คือ บุคคล สังคม และสิ่งต่างๆ และจะเกิดการตอบสนองได้ทั้งทางบวกและทางลบ โดยจะเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ (Farthing, 1992) ซึ่งหากใช้สิ่งเร้าที่ถูกต้องและเหมาะสมมา

กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกขั้นสะท้อนในทางที่ดีได้ ก็จะสามารถทำให้เกิดการวางแผนการปฏิบัติตนในอนาคตให้ไปในทางที่ดี และจะทำให้เกิดการสร้างจิตสำนึกที่ดีขึ้นได้เช่นกัน

ส่วนแนวทางการเรียนรู้ ได้แก่ รูปแบบการสอนสาเหตุและผล (The Cause and effect Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ในการสืบสอบการกระทำสถานการณ์ประเด็นที่เป็นเงื่อนไขหรือข้อขัดแย้งต่างๆ ซึ่งการใช้รูปแบบการสอนนี้ ผู้เรียนจะใช้กระบวนการสร้างข้อสรุป (Inference) โดยผู้เรียนจะต้องตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับสาเหตุและผล รวมถึงสาเหตุของสาเหตุและผลที่สืบเนื่อง เพื่อนำมาสรุปหาทางแก้ไขปัญหา โดยรูปแบบการสอนสาเหตุและผลสามารถนำไปใช้กับผู้เรียนทั้งเป็นกลุ่มและเดี่ยวได้และถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหา การสร้างแนวคิด การตัดสินใจ การวิเคราะห์ข้อมูล (Gunter, 2007)

การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นวิธีการวิจัยที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยการมีส่วนร่วมของสังคมนั้นๆ ดังนั้นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นแนวทางการพัฒนาตนเองขององค์กรและชุมชน โดยองค์กรหรือชุมชนต้องวิเคราะห์และทำความเข้าใจตนเองและร่วมมือกันกำหนดเป้าหมาย วิธีการในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และมุ่งเน้นพัฒนาความสำคัญอย่างมีวิจารณ์ญาณของชาวบ้าน จุดเน้นคือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การดำเนินการใช้หลักประชาธิปไตยโดยให้กลุ่มคนในพื้นที่มีการตัดสินใจร่วมกัน (พันธุ์ทิพย์ รามสูตร, 2540)

แนวคิด A-I-C (Appreciation Influence Control) เป็นกระบวนการที่มีศักยภาพในการสร้างพลังกระตุ้นการยอมรับของชาวบ้านให้ร่วมพัฒนาชุมชน เทคนิค A-I-C ที่ใช้คือ เทคนิคการระดมความคิดที่ให้ความสำคัญต่อความคิดและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนบนพื้นฐานแห่งความเสมอภาคเป็นกระบวนการที่นำเอาคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันนั้นจะนำไปสู่การพัฒนาที่เหมาะสมและยั่งยืน เพราะเป็นการสร้างความเข้าใจ การยอมรับ และเป็นการสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน (เพ็ญจันทร์ เซอร์เรอร์ และคณะ, 2554)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม (Group process) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอน มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีเป้าหมายร่วมกัน และทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานกลุ่ม มีการติดต่อ สื่อสาร ประสานงาน และตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม (ทิตนา แคมมณี, 2545) ซึ่งการทำกิจกรรมกลุ่มนั้นจะทำให้สมาชิกภายในกลุ่มเกิดการพัฒนาตนเอง เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้

และเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนมาก ถือได้ว่าเป็นสังคมวิถีพุทธ จึงได้นำแนวคิดหลักธรรมมาร่วมสังเคราะห์ให้เกิดแนวทางการเรียนรู้ด้วย เพื่อให้มีความเหมาะสมกับเยาวชนไทย และสอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มีจุดหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ซึ่งหลักธรรมที่มีความสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมเรื่องสันติภาพการ ได้แก่ สาราณียธรรม 6 คือ ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี และส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีหลักการดังนี้ 1.เมตตาภาวกรรม คือ การช่วยเหลือผู้ร่วมคณะอย่างเต็มใจ เคารพนับถือทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2.เมตตาวจีกรรม คือ การช่วยบอกสิ่งที่ เป็นประโยชน์สั่งสอน แนะนำด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ 3.เมตตาภังการกรรม คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มองกันในแง่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง 4.สาธารณโภคีตา ได้สิ่งของใดมา ให้แบ่งปัน 5.ศีลสามัญญตา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็น ที่รังเกียจของหมู่คณะ 6.ทัญญูสามัญญตา คือ มีความเห็นชอบร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะ นำไปสู่ความสันติสุขหรือขจัดปัญหา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546)

แนวคิดตามหลักธรรมพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมสำหรับทุกคน ช่วยทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตได้ อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งมีหลักธรรมดังนี้ 1.เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข 2.กรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3.มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่น ได้ดี 4.อุเบกขา คือ การรู้จักวางเฉย (เกษม บุญศรี, 2504)

ซึ่งเมื่อได้สังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ความสอดคล้องกับการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ เป้าหมายของการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันตามที่ UNESCO ตั้งไว้ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเป้าหมายสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 นั้นคือ แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง รู้จักคิด วิเคราะห์เชื่อมโยง รู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็น รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักความเท่าเทียมและเคารพในสิทธิของกันและกัน

ในส่วนของศิลปะ ศิลปะได้ถูกยกให้เป็นสิ่งที่ช่วยให้ระดับจิตใจของมนุษย์นั้นสูงขึ้น ดังเช่น คำกล่าวของ ซูจิตต์ วัฒนารมณ (2529) ที่ว่า ศิลปะช่วยพัฒนาการทำงานร่วมกับผู้อื่น ช่วยพัฒนาทาง อารมณ์ ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี สร้างความละเอียดอ่อน และยังส่งเสริมการมีสันติภาพภายในจิตใจ ด้วย กิจกรรมศิลปะจึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ ที่จะนำมาใช้สอดแทรกการเรียนรู้เรื่องศิลปะและ สันติภาพไปพร้อมๆกันและกิจกรรมศิลปะยังเป็นกิจกรรมสำหรับส่งเสริมการรับรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ความมั่นใจให้กล้าคิด กล้าแสดงออก พัฒนาอารมณ์ จิตใจ ทักษะการเข้าสังคม และให้รู้จักปฏิบัติเพื่อ เกิดประสบการณ์จริง (วีรุณ ตั้งเจริญ, 2539)

นวัตกรรมทางการเรียนการสอน คือ สิ่งใหม่ที่สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่ แนวคิด รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อต่างๆที่เกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งควรมีคุณลักษณะพอสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ 1. เป็นสิ่งใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทั้งหมด เช่น วิธีสอนใหม่ๆ สื่อการสอนใหม่ ที่ไม่เคยมีใครทำมาก่อน 2. เป็นสิ่งใหม่เพียงบางส่วน เช่น มีการผลิตชุดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ แต่ยังคงมีรูปแบบเดิมเป็นหลักอยู่ เช่น ชุดการสอนที่มีบัตรเนื้อหา บัตรทดสอบอยู่ แต่มีการเพิ่มบัตรฝึกทักษะความคิด เป็นต้น 3. เป็นสิ่งใหม่ที่ยังอยู่ในกระบวนการทดลองว่าจะมีประสิทธิภาพในการนำไปใช้มากน้อยเพียงไร เช่น การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการเข้าไปในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกรายวิชา 4. เป็นสิ่งใหม่ที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้บ้างแล้วแต่ยังไม่แพร่หลาย เช่น แหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น 5. เป็นสิ่งที่เคยปฏิบัติมาแล้วครั้งหนึ่งแต่ไม่ค่อยได้ผลเนื่องจากขาดปัจจัยสนับสนุนต่อมาได้นำมาปรับปรุงใหม่ ทดลองใช้และเผยแพร่จัดว่าเป็นนวัตกรรมได้ ซึ่งนวัตกรรมทางด้านการเรียนการสอนสามารถจัดเป็น 2 ประเภท คือ นวัตกรรมประเภทผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์ เช่น ชุดการเรียนการสอน แบบฝึกทักษะ บทเรียน เกม เป็นต้น และนวัตกรรมประเภทรูปแบบ เทคนิค และวิธีการสอน ซึ่งรวมทั้งการพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนการสอนด้วย (สุคนธ์สินธพานนท์, 2551)

โดยนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย จึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่เกิดจากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม ที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ

ปัจจุบันมีผู้ใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมเรื่องสันติภาพไว้มากมาย เช่น จากงานวิจัยของชลธิชา ชันติดีลวงษา (2540) ที่ทำวิจัยเรื่อง ผลของการสอนศิลปะตามแนวคิดแบบเซอเรียลลิสม์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์เรื่องสันติภาพ ของนักเรียนชั้นป.6 ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร ที่ได้มีการใช้รูปแบบการสอนวาดรูปแบบเซอเรียลลิสม์ให้ผู้เรียนได้รู้จักเรียนรู้เรื่องราวสันติภาพผ่านภาพจินตนาการที่มีความเหนือจริง, งานวิจัยของ Tom Andeson (2002) ที่ทำวิจัยเรื่อง การสร้างสันติภาพผ่านการสร้างงานศิลปะมันดูลา ที่ได้มีรูปแบบการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกสมาธิและจิตใจให้สงบ และรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างจิตใจให้สงบรักสันติและรู้จักการทำงานร่วมกัน และงานวิจัยของ Young Imm Kang Song (2012) ที่ทำวิจัยเรื่อง การสร้างความเข้าใจเรื่องสันติภาพผ่านการแสดงออกทางศิลปะ โดยให้ผู้เรียนวาดภาพโลกสันติภาพในแบบที่ต้องการลงบนลูกบอลที่สร้างจากเปเปอร์มาเช่ ซึ่งได้ใช้รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ และเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง, งานวิจัยของ Susmita Lakhyani (2012) ชาวอินเดีย ที่ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาความตระหนักรู้เรื่องสันติภาพและการร่วมมือผ่านศิลปะศึกษา โดยมีการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อภาพงานศิลปะที่มี

เนื้อหาเกี่ยวกับสันติภาพ และให้ผู้เรียนได้ลงมือสร้างงานศิลปะเกี่ยวกับสันติภาพของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ถึงความหมายของสันติภาพซึ่งนำไปสู่การตระหนักรู้ในเรื่องสันติภาพในที่สุด, งานวิจัยของ Tom Anderson and Bernard Conlon (2013) ที่ทำการวิจัยเรื่อง In the shadow of peace walls ที่ให้เด็กวาดภาพสะท้อนเรื่องสันติภาพในพื้นที่ที่เคยมีความรุนแรงเกิดขึ้น เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ตนและคนในชุมชนถึงผลเสียของความรุนแรง และความสำคัญของสันติภาพ ซึ่งได้มีรูปแบบการสอนที่นำผู้เรียนไปเรียนรู้ในบริเวณสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงและเข้าใจในเหตุการณ์ของความรุนแรงได้ชัดเจนมากขึ้น

จากที่กล่าวในข้างต้นจะเห็นถึงความสอดคล้องกันระหว่างแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และศิลปะ ที่สามารถใช้ปลูกฝังและส่งเสริมเกี่ยวกับเรื่องสันติภาพให้แก่เยาวชนได้ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะนำศิลปะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสันติภาพ มาผนวกรวมกัน เกิดเป็นงานวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย เพื่อให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะ และการมีจิตสำนึกในเรื่องสันติภาพไปพร้อมๆกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย
2. เพื่อศึกษาผลการเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะ

คำถามการวิจัย

ผลการเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนก่อนและหลังใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะมีความแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

หลังการใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย เยาวชนมีจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสูงกว่าก่อนใช้นวัตกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ เยาวชนช่วงอายุ 16-17 ปี
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนช่วงอายุ 16-17 ปี จำนวน 30 คน
จากสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดจำนวน 15 คน และ
สถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญาพรจำนวน 15 คน
3. ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรต้น คือ นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ
ตัวแปรตาม คือ จิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชน
4. ระยะเวลาในการทดลอง 13 คาบเรียน (คาบเรียนละ 50 นาที)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สันติภาพ หมายถึง สภาวะที่ปราศจากความรุนแรงทั้งทางกายและจิตใจ ในระดับบุคคล สังคมและประเทศ รวมทั้งการรู้จักอยู่ร่วมกันและแก้ไขปัญหาอย่างสันติวิธี โดยเกิดได้จากการเข้าใจ ความหมายและเห็นความสำคัญของสันติภาพ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา ไม่ใช่ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็น รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน

เยาวชน หมายถึง เยาวชนช่วงอายุ 16-17 ปี จำนวน 30 คน จากสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดจำนวน 15 คน และสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญาพรจำนวน 15 คน

จิตสำนึก หมายถึง ภาวะจิตที่รู้ตัว เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติและการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การรับรู้ สามารถบอกได้ว่าจิตสำนึกก่อรูปขึ้นผ่านกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล การเสริมสร้างจิตสำนึกจึงสามารถทำได้โดยการเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเองซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์และจะนำไปสู่การเสริมสร้างจิตสำนึกในที่สุด

จิตสำนึกเรื่องสันติภาพ หมายถึง การตระหนักและรับรู้เรื่องสันติภาพในส่วนของการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ที่สามารถอธิบายได้จากคุณลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกผ่านกระบวนการเรียนรู้ และสร้างสรรค์งานศิลปะ ที่แสดงถึงการที่ผู้เรียนเข้าใจความหมายและเห็นความสำคัญของสันติภาพ ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รู้จักวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น รู้จักใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา รู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน รู้จักเคารพในสิทธิของกันและกัน

นวัตกรรมการสอน หมายถึง สิ่งใหม่ที่สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาให้ผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่ แนวคิด รูปแบบ วิธีการสอน กระบวนการสอน เป็นต้น

กิจกรรมศิลปะ หมายถึง กิจกรรมที่สามารถช่วยส่งเสริมผู้เรียน 3 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านสติปัญญา คือ ส่งเสริมการรับรู้ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมทักษะความยืดหยุ่นทางปฏิบัติและความคิด ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก สามารถถ่ายทอดความรู้สึกออกมาเป็นผลงานได้ 2.ด้านอารมณ์ คือ ส่งเสริมการพัฒนาอารมณ์จิตใจ 3.ด้านสังคม คือ ส่งเสริมทักษะการเข้าสังคม ส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจในตนและผู้อื่น ส่งเสริมให้ลงมือปฏิบัติเพื่อเกิดประสบการณ์จริง

นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย หมายถึง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยที่ได้พัฒนามาจากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องสันติภาพ ร่วมกับการศึกษากิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ แนวปฏิบัติที่ดีในด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพให้แก่เยาวชน และรวมถึงเนื้อหาความรู้เรื่องสันติภาพ จึงได้ออกมาเป็น แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่มีองค์ประกอบดังนี้ 1.การศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2.การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 3.การวิเคราะห์ เชื่อมโยง 4.การใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา 5.การแสดงความคิดเห็น 6.การรับฟังความคิดเห็น 7.การตระหนักในความเท่าเทียมและเคารพในสิทธิของกันและกัน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ันนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย
2. เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยมีความรักสันติ รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี และเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

กรอบแนวคิดการวิจัย

เรื่อง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย ประกอบด้วยแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

1. สันติภาพ
  - 1.1 ความหมายของสันติภาพ
  - 1.2 ความสำคัญของสันติภาพ
  - 1.3 การศึกษาเกี่ยวกับสันติภาพ
2. การแบ่งช่วงวัย และพัฒนาการของเด็ก
3. ช่วงวัย พัฒนาการ และพฤติกรรมของวัยรุ่น
4. หน้าที่พลเมือง
5. จิตสำนึก
6. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
7. ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ
  - 7.1 กระบวนการจิตสำนึกของเปาโล แพร์
  - 7.2 ทฤษฎีจิตสำนึกของ Lukacs
  - 7.3 ทฤษฎีระดับจิตสำนึกของคิฮล์สตรอม (Kihlstrom)
  - 7.4 รูปแบบการสอนสาเหตุและผล (The Cause and effect Model)
  - 7.5 การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)
  - 7.6 แนวคิด A-I-C (Appreciation Influence Control)
  - 7.7 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม (Group process)
  - 7.8 หลักธรรมสาราณียธรรม 6
  - 7.9 หลักธรรมพรหมวิหาร 4
8. ศิลปะ
  - 8.1 กิจกรรมศิลปะ
  - 8.2 ศิลปะระดับมัธยมศึกษา
  - 8.3 พัฒนาการทางด้านศิลปะ
  - 8.4 กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

9. นวัตกรรมการเรียนการสอน

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

10.1 งานวิจัยในประเทศ

10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1.สันติภาพ

1.1 ความหมายและความสำคัญของสันติภาพ

ประชุมสุข อาชวอรุง (2529) ได้ให้ความหมายของสันติภาพไว้ว่า เป็นคำศัพท์ที่สามารถใช้กับมนุษย์ได้หลายระดับด้วยกัน ซึ่งในแต่ละระดับนั้นก็ให้มนทัศน์ความหมายที่แตกต่างกันไปและได้อธิบายว่า สภาพหลักสูตรและการสอนของโลก (World of Curriculum and Instruction) ได้ทำการวิเคราะห์ออกเป็น 9 ระดับด้วยกัน

1. สันติภาพในบุคคล (Intrapersonal peace)

คือ สภาพที่ไม่มีความขัดแย้งในตัว คือ บุคคลที่มีจิตใจสงบสุข

2. สันติภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal peace)

คือ สภาพที่ไม่มีความขัดแย้งระหว่างบุคคล

3. สันติภาพภายในหมู่คณะ (Intragroup peace)

คือ สภาพที่ไม่มีความขัดแย้งในหมู่คณะ

4. สันติภาพระหว่างหมู่คณะ (Intergroup peace)

คือ สภาพที่ไม่มีความขัดแย้งระหว่างหมู่คณะ

5. สันติภาพในเผ่าพันธุ์ (Intraracail peace)

คือ สภาพที่ไม่มีความขัดแย้งในแต่ละเผ่าพันธุ์

6. สันติภาพระหว่างเผ่าพันธุ์ (Interracail peace)

คือ สภาพที่ไม่มีความขัดแย้งระหว่างเผ่าพันธุ์

7. สันติภาพภายในประเทศชาติ (Intranational peace)

คือ สภาพที่ไม่มีความขัดแย้งกันภายในประเทศ

8. สันติภาพระหว่างประเทศ (International peace)

คือ สภาพที่ไม่มีความขัดแย้งระหว่างประเทศชาติ

9.สันติภาพของโลก (World peace)

คือ สภาพของโลกทั้งโลกเป็นปกติสุข ปราศจากสงคราม ความขัดแย้ง และมีความยุติธรรม

พระไพศาล วิสาโล (2530) ได้ให้ความหมายของสันติภาพไว้ว่า สภาวะที่สงบราบรื่น มนุษย์ดำรงชีวิตอย่างปกติสุข และมีความสมานฉันท์ต่อกัน คือ ไม่เพียงแต่ปราศจากการรบราฆ่าฟัน แต่ยังต้องมี ความยุติธรรมเป็นพื้นฐาน

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (2530) ได้ให้ความหมายตามหลักศาสนาพุทธว่า สันติภาพที่สำคัญที่สุดคือ สันติภาพภายใน หากเราไม่มีสันติภาพภายในแล้วนั้น สันติภาพภายนอกก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้น ต้องเจริญสันติภาพภายใน ลดความรุนแรงภายใน ลดความโลภ โกรธ หลง ภายใน ยิ่งลดได้มาก เท่าไหร่ก็จะยิ่งเห็นผลสะท้อนออกมาภายนอกมากเท่านั้น แต่ในปัจจุบันจะเน้นสันติภาพในแบบพุทธ ศาสนาอย่างเดียวไม่ได้ ต้องกำหนดรู้เท่าทันสังคมภายนอกด้วย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช สาขาศิลปศาสตร์ (2532) ได้จัดทำเอกสารการสอนชุดวิชา สันติศึกษา โดยได้มีการกล่าวถึงการให้ความหมายของสันติภาพจากหลายหลายผู้เชี่ยวชาญ คือ วิจิตร ศรีสอ้าน ได้ให้ความหมายของสันติภาพไว้ว่า สันติภาพคือภาวะที่ไม่วุ่นวาย, พลเอกสายหยุด เกิดผล ได้ให้ความหมายของสันติภาพไว้ว่า สันติภาพคือ ภาวะที่ไม่มีความรุนแรง ซึ่งยังอาจมีความขัดแย้งอยู่บ้าง, Johan Galtung นักทฤษฎีด้านสันติศึกษา ได้เสนอความหมายในเชิงแง่คิดว่า สันติไม่ใช่สภาวะที่ ปราศจากสงคราม แต่คือสภาวะที่ปราศจากความรุนแรงและความรุนแรงนี้มีความหมายกว้างหลายแง่มุม รวมถึงแต่ความรุนแรงทางกายภาพ ทางสภาพจิตใจ ความรุนแรงทางเศรษฐกิจ (สภาพที่คนขาด อาหารหรืออดตาย) ความรุนแรงทางการเมือง (สภาพที่คนไม่มีเสรีภาพ ไม่มีสิทธิมีเสียง) ความรุนแรงทางสังคม (สภาพที่คนถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกดูแคลน ถูกปิดกั้นไม่ให้พัฒนา) ไปถึงแง่มุมความรุนแรง ที่เกิดขึ้นและความรุนแรงที่ซ่อนอยู่และครอบคลุมไปถึงความรุนแรงระดับบุคคล ระดับกลุ่ม จนถึง ระดับมหภาคระหว่างประเทศ ระดับโลก, James O'Connell มิชชันนารีผู้เป็นหัวหน้ากลุ่มวิชาสันติ ศึกษาที่มหาวิทยาลัยแบรนฟอร์ด ได้เสนอความหมายของสันติในเชิงตรรกวิทยาว่า เป็นคำ และเนื้อหา แนวคิดที่ชี้ถึงความสัมพันธ์ที่ดำเนินต่อเนื่องอยู่ทั้งในระดับบุคคลและสังคม โดยอยู่บนพื้นฐานของ ความมั่นคง ความประสานร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเคารพในสิทธิ มีการสื่อสารทำความเข้าใจกันอย่างเพียงพอในลักษณะของความสุภาพอ่อนโยน รวมทั้งมีมาตรการที่จะแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง และมีความไว้วางใจต่อกัน

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ให้ความหมายของสันติภาพไว้ว่า ความสงบ

สรุปได้ว่าสันติภาพ หมายถึง ภาวะไร้ความรุนแรงและความขัดแย้งภายในตน และสังคม โดยเกิดได้จากการรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา ไม่ใช่ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็น รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน

1.2 ความสำคัญของสันติภาพ

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) ได้ ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยจัดให้มีการประชุมนานาชาติ เพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างกลุ่มคนต่างๆทั่วโลก จนกระทั่งได้ข้อสรุปแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 15 ท่าน เป็นผู้จัดทำและตั้งชื่อรายงานว่า “Learning: The Treasure Within” แปลว่า “การเรียนรู้ ชุมทรัพย์ในตน” โดยมีสาระสำคัญกล่าวถึง “สี่เสาหลักทางการศึกษา” เป็นหลักการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยการเรียนรู้ 4 ลักษณะ ได้แก่

1. การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know)
2. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do)
3. การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together)
4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be)

สันติภาพจึงได้กลายเป็นเป้าหมายที่ทางองค์กร UNESCO ได้ตั้งไว้เพื่อให้ได้ถูกสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ในส่วนของการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) โดยมีการจัดวางระบบการศึกษาเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักที่จะเข้าใจผู้อื่น สามารถจัดการความขัดแย้งและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการรักสันติภาพขึ้นภายในจิตใจของตน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541)

1.3 การศึกษากับสันติภาพ

วลัย อารุณี (2530) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพไว้ ดังนี้

แนวที่หนึ่ง การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพในลักษณะของการสอนเกี่ยวกับสถานการณ์ของโลก โดยเฉพาะภูมิภาคที่ไม่มีสันติภาพ ทั้งนี้เพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี หมายความว่าถ้าจะให้การศึกษาแก่คนเพื่อให้เห็นคุณค่าของการมีสันติภาพก็ทำโดยวิธีการที่ว่า ที่ไหนมีความขัดแย้ง เช่น เกิดสภาวะสงครามก็วิเคราะห์หิววิจัยเรื่องนั้น นำมาสอนเพื่อจะให้ทราบสาเหตุและการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

แนวที่สอง เป็นการจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพในลักษณะของการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับยุทธวิธีทางการทหารซึ่งถือว่าเป็นวิธีที่จะป้องกันสงคราม แต่อย่างไรก็ตาม มีทัศนะไม่เห็นด้วยมากมาย เนื่องจากไม่สอดคล้องกับการศึกษาเพื่อสันติ

แนวที่สาม การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพในลักษณะของการสร้างเสริมการพัฒนาคนเพื่อให้คนมีทัศนคติ ค่านิยม ที่ใฝ่สันติ ทำให้แต่ละคนยึดมั่นค่านิยมใฝ่สันติ ปัญหาความขัดแย้งจะลดลงไปเอง

จากแนวคิดดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาที่สำคัญคือ จะมีวิธีการจัดการศึกษาอย่างไรให้คนใฝ่สันติ จากปัญหาดังกล่าวทำให้นักการศึกษาเกิดความเชื่อว่าเรื่องของการศึกษานั้นเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยสร้างสันติภาพในสังคมและสันติภาพในโลกได้ ระบบการศึกษาสามารถสร้างสำนักแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หล่อหลอมทัศนคติ สอดแทรกความรู้ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันให้แก่มนุษย์ทุกวัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาทุกระดับต่างก็เน้นในการสร้างสำนักในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ แม้แต่แผนการศึกษาของประเทศไทยที่ระบุจุดประสงค์ของการศึกษาของชาติไว้อย่างน้อย 4 ข้อ จาก 9 ข้อ คือ 1)ส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในความเป็นไทย 2)เสริมสร้างให้เกิดความรู้สึกรักเคารพต่อสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น 3)เทิดทูนความเสมอภาคความบริสุทธิ์ยุติธรรม และ 4)แก้ไขข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีและด้วยเหตุผล

ในระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 มีวัตถุประสงค์ในข้อ 10 ว่าจะเน้นให้เด็กมัธยมศึกษาตอนต้นมีความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับมวลมนุษยชาติเพื่อการอยู่สันติ และในส่วนที่ถ่ายทอดไปสู่หลักสูตรการเรียนการสอนนั้นจัดเป็นส่วนของวิชาสังคมศึกษา และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ในข้อ 7 เน้นเรื่องความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศึกษาเช่นกัน ซึ่งวิจิตรศรีสอ้าน ได้เสนอความคิดเห็นว่าการสอนเรื่องสันติศึกษานั้นควรมีจะมีมากกว่าแค่ในวิชาสังคมศึกษา เพราะองค์ประกอบที่จะทำให้คนมีความสำนึกในเรื่องสันติภาพได้นั้นมีองค์ประกอบอยู่ 3 ส่วน คือ 1 ส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระที่ทำให้คนรู้และเข้าใจในเรื่องสันติภาพ ส่วนที่ 2 คือเจตคติ คือ ทำให้เกิดค่านิยมที่ถูกต้อง และส่วนสุดท้ายคือ เรื่องของการปฏิบัติ

2.การแบ่งช่วงวัย และพัฒนาการของเด็ก

ช่วงวัย (Age) หมายถึง การแบ่งระดับชั้นที่จะมีการนับตั้งแต่เกิดในรูปแบบระยะเวลาที่นับเริ่มตั้งแต่เป็น วัน เดือน จนถึงเป็นปี

พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านวุฒิภาวะ อวัยวะและระบบต่างๆภายในร่างกาย โดยจะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปจนสิ่งต่างๆภายในตัวมีประสิทธิภาพมากขึ้นตลอดจนการเพิ่มทักษะความสามารถใหม่ๆที่ใช้รองรับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว โดย นิตยา คชภักดี (2545) ได้มีการแบ่งพัฒนาการเด็กไว้ตามด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านร่างกาย (physical motor development)

2. ด้านสติปัญญา (cognitive development)
3. ด้านจิตใจอารมณ์ (emotional development)
4. ด้านสังคม (social development)
5. ด้านจิตวิทยา (spiritual development)

โดยช่วงวัยและพัฒนาการพฤติกรรมของเด็กนั้น มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านที่ทำการจัดแบ่งไว้ตามหลักการที่หลากหลายนดังต่อไปนี้

นิตยา คชภักดี (2545) ได้กล่าวไว้ว่า ช่วงวัยแบ่งตามพัฒนาการ ดังนี้

1. ระยะแรกเกิด 18-24 เดือน
2. ระยะการคิดไม่ใช่เหตุผลที่สมบูรณ์ 2-7 ปี ซึ่งพัฒนาการช่วงนี้เร็วและเป็นแบบเฉพาะตัว
3. ระยะการคิดอย่างใช้เหตุผลเชิงรูปธรรม 7-12ปี เป็นช่วงวัยของเด็กประถมศึกษา เริ่มรู้จักจัดระเบียบแนวคิดได้ตามลักษณะของสิ่งที่เป็นรูปธรรม สังเกต ทดลอง และเรียนรู้ ต้องปฏิบัติถึง จะ เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

เปียเจต์ ได้แบ่งช่วงวัยตามพัฒนาการทางเขาวนปัญญา โดยมี หลักการแบ่งใหญ่ๆอยู่ 4 ขั้นตอน คือ

1. Sensorimotor 0-18 เดือน
2. Preoperational 18 เดือน – 7 ปี ความคิดเกิดโดยไม่มีเหตุผล
3. Concrete Operations 7-12 ปี ความคิดเริ่มมีเหตุผล ความคิดเป็นรูปธรรม
4. Formal Operations 12-16 ปี เด็กจะเริ่มสร้างความคิดสร้างสรรค์ได้

จรรยา ทองถาวร (2530) ได้แบ่งช่วงวัยออกเป็น 4 ช่วงวัย ดังนี้

1. วัยเด็กตอนต้น 2-6 ปี
2. วัยเด็กตอนปลาย 6-13 ปี
3. วัยแรกรุ่น 13-15 ปี
4. วัยรุ่น 13-18 ปี

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533) ได้กล่าวไว้ว่า ช่วงวัยสามารถจัดแบ่งระดับของความเติบโต ดังนี้

1. ช่วงเด็กตอนต้น (Early Childhood) 1-6 ปี
2. ช่วงเด็กตอนกลาง (Middle Childhood) 7-10 ปี
3. ช่วงเด็กตอนปลาย (Later Childhood) 11-13 ปี
4. ช่วงวัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) 14-15 ปี
5. ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (Later Adolescence) 16-20 ปี
6. ช่วงเยาวชน (Youth) 21 ปี

โดยจากการแบ่งช่วงวัยของการเติบโตในข้างต้น จะสามารถแบ่งขั้นแห่งพัฒนาการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ตามช่วงวัย ดังนี้

1. ชั้นลองผิดลองถูก 2-5 ปี
2. ชั้นก่อนสัญลักษณ์ 5-7 ปี
3. ชั้นสัญลักษณ์ 7-9 ปี
4. ชั้นเริ่มต้นเหมือนจริง 9-11 ปี
5. ชั้นเหมือนจริงเชิงวิเคราะห์ 11-13 ปี
6. ชั้นเหมือนจริง 13-15 ปี
7. ชั้นค้นพบตัวเอง 15 ปีขึ้นไป

จากการศึกษาลักษณะการแบ่งช่วงวัยในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการแบ่งช่วงวัยเด็กนั้นสามารถแบ่งได้เป็น

1. ช่วงวัยเด็กตอนต้น 1-6 ปี
2. ช่วงวัยเด็กตอนกลาง 7-10 ปี
3. ช่วงวัยเด็กตอนปลาย 11-13 ปี
4. ช่วงวัยรุ่นตอนต้น 13-15 ปี
5. ช่วงวัยรุ่นตอนกลาง 16-18 ปี
6. ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย 19-21 ปี

3. ช่วงวัย พัฒนาการ และพฤติกรรมของวัยรุ่น

ช่วงวัยรุ่น

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2515) ได้กล่าวว่าวัยรุ่น (Adolescence) เป็นระยะพัฒนาการที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ วัยรุ่นเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นช่วงค้นหาตัวเอง ลักษณะสำคัญของวัยรุ่นนั้นคือ ความไม่สมดุลกันระหว่างการพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจ กล่าวคือ การเจริญเติบโตทางด้านร่างกายพัฒนาไปได้รวดเร็วกว่าการพัฒนาทางจิตใจเป็นอย่างมาก อายุของวัยรุ่นนั้นอยู่ในช่วง 14-21 ปี และสามารถแบ่งช่วงวัยรุ่นออกเป็น 2 ช่วง คือ

- วัยรุ่นตอนต้น อายุ 14-17 ปี
- วัยรุ่นตอนปลาย อายุ 17-21 ปี

สุโท เจริญสุข (2520) กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นส่วนมากกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยม เริ่มเป็นตัวของตัวเอง เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นวัยสำคัญของการสร้างคุณลักษณะประจำตัวของบุคคล การเอาใจใส่ดูแลวัยรุ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ อายุของวัยรุ่นมีอายุอยู่ระหว่าง 13-19 ปี แบ่งได้ตามขั้นและเพศ คือ

- วัยรุ่นตอนต้น หญิง 13-15 ปี ชาย 15-17 ปี
- วัยรุ่นตอนกลาง หญิง 15-18 ปี ชาย 17-19 ปี
- วัยรุ่นตอนปลาย หญิง 18-21 ปี ชาย 19-21 ปี

พัชนี วรกวิน (2523) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่น่าสนใจและน่าศึกษา เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากในทุกๆด้าน ทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นช่วงคาบเกี่ยว ระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ

- วัยรุ่นตอนต้น อายุ 14-17 ปี
- วัยรุ่นตอนปลาย อายุ 17-21 ปี

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2533) กล่าวว่าช่วงวัยรุ่นหรือวัยมัธยมศึกษา นั้น มีอายุอยู่ในช่วง 12-18 ปี

ศรีเรื่อน แก้วกังวาน (2540) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่เปลี่ยนจากความเป็นเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ มีความอ่อนไหวทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ได้ง่าย ถ้าเด็กวัยรุ่นคนใดดำเนินชีวิตผ่านช่วงนี้ไปได้อย่างราบรื่น เด็กวัยรุ่นคนนั้นจะสามารถเข้าสู่

ความเป็นผู้ใหญ่ได้ดี แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้าม วัยนี้จะเป็นวัยที่ประสบปัญหาความยุ่งยากมาก จนนักวิชาการในหลายทศวรรษที่ผ่านมาเรียกว่าเป็น “วัยวิกฤต” ซึ่งสามารถแบ่งช่วงวัยรุ่นได้เป็น 3 ระยะ คือ

- ช่วงวัยแรกรุ่น อายุ 12-15 ปี
- วัยรุ่นตอนกลาง อายุ 16-17 ปี
- วัยรุ่นตอนปลาย อายุ 18-25 ปี

จากการศึกษาการแบ่งช่วงวัยของวัยรุ่นนั้น สามารถสรุปได้ว่า วัยรุ่น เป็นช่วงวัยหัวเลี้ยว หัวต่อ ของชีวิต เนื่องจากเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย ทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ และ สังคม ทำให้สามารถเกิดปัญหาและความสับสนภายในจิตใจได้โดยง่าย ดังนั้นช่วงวัยรุ่นจึงเป็นช่วงวัยที่ ควรได้รับความสนใจ การอบรมและคำแนะนำเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาและ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้และเพื่อให้สามารถก้าวข้ามภาวะความสับสนนี้ไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวัน ช่างหน้า โดยสามารถแบ่งช่วงวัยรุ่นได้หลักๆเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงวัยรุ่นตอนต้น อายุ 13-15 ปี ช่วง วัยรุ่นตอนกลาง อายุ 16-18 ปี และ ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 19-21 ปี

พัฒนาการของวัยรุ่น

- พัฒนาการทางร่างกาย

มีการเปลี่ยนแปลงทางความสูงและน้ำหนักอย่างรวดเร็วมาก การเปลี่ยนแปลงนี้มีความ แตกต่างระหว่างเพศ เด็กหญิงจะเริ่มเมื่ออายุประมาณ 11 ปี ซึ่งเร็วกว่าเด็กชาย 2 ปี การเปลี่ยนแปลง ทางร่างกายอย่างรวดเร็วของเด็กชายจะเริ่มประมาณอายุ 13 ปี

- พัฒนาการทางอารมณ์

วัยรุ่นจะมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย สับสน อ่อนไหว มีความเข้มของอารมณ์สูง ไม่มั่นคง ขึ้นกับตัวเราที่ทำให้เด็กเกิดอารมณ์ เด็กแต่ละคนเริ่มแสดงบุคลิกอารมณ์ประจำตัวออกมาให้ผู้อื่น ทราบได้อย่างชัดเจนแล้วในขณะนี้ หากรู้สึกว่าด้อยเด่นในเรื่องอะไร ช่วงวัยนี้จะสามารถรับรู้และมีความ กังวลในจุดนี้มาก อารมณ์ที่เกิดกับเด็กวัยรุ่นนั้นมีทุกประเภท แต่อารมณ์เด่นๆ ที่มีในวัยรุ่นคือ

- 1) ประเภทก้าวร้าวรุนแรง เช่น อารมณ์ โกรธ อิจฉา เกือบดชัง
- 2) ประเภทเก็บกดเอาไว้ เช่น ความกลัว วิตกกังวล เศร้าใจ หดหู่ เสียใจ
- 3) อารมณ์สนุก เช่น ความรัก ชอบ สุขสบาย ตื่นเต้น

อารมณ์ทุกอย่างล้วนมีประโยชน์และมีโทษต่อบุคคลทั้งสิ้น ความสัมพันธ์กับผู้อื่นค่อนข้างเป็น เรื่องยาก บุคคลต่างวัยจึงต้องใช้ความอดทนมากเพื่อที่จะเข้าใจและสร้างสัมพันธ์กับเด็กวัยนี้ แต่เกาะ

กลุ่มกับเพื่อนๆ ได้ดีเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามก็ไม่จำเป็นว่าเด็กทุกคนจะต้องมีสภาพอารมณ์ที่สับสน หรือถ้ามีก็เป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ และไม่รุนแรง

- พัฒนาการทางสังคม

เด็กให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมวัยมากกว่าในระยะวัยเด็กตอนกลาง เด็กมีความผูกพันแน่นแฟ้น กลุ่มของเด็กไม่มีเฉพาะเพื่อนเพศเดียวกัน แต่มีเพื่อนต่างเพศเข้ามาสมทบด้วย เด็กจะมีความสนุกสนานกับกลุ่มเพื่อนมาก เด็กเริ่มลดความเอาใจใส่กับบุคคลต่างวัย ซึ่งการรวมกลุ่มนั้นยังสนองความต้องการทางสังคมด้านต่างๆ ซึ่งเด็กต้องการมากในระยะนี้ เช่น การเป็นบุคคลสำคัญ การต่อต้านผู้มีอำนาจ การหนีสภาพหน้าเบื่อของบ้าน ฯลฯ เมื่อเด็กรวมกลุ่ม เด็กจะสร้างกฎระเบียบ ภาษาประเพณีประจำกลุ่ม เพื่อใช้เฉพาะสมาชิกกลุ่มเท่านั้น และสมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องปฏิบัติตาม การรวมกลุ่มของเด็กจะเป็นไปตามธรรมชาติ เข้ากันตามแนวโน้ม บุคลิกภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม ความสนใจ ความมุ่งหวังในชีวิต และบุคคลต่างวัยไม่มีอิทธิพลในการเลือกกลุ่ม กลุ่มจึงเป็นตั้งชีวิตจิตใจของเด็กอย่างมาก และมีอิทธิพลในการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก ครอบครัวเริ่มมีอิทธิพลน้อยลง และเด็กจะมีความสนใจในเพศตรงข้ามมากขึ้น

- พัฒนาการทางสติปัญญา

เรื่องสติปัญญาของวัยรุ่น จัดเป็นความสามารถฝ่ายสมองของบุคคล อาจเป็นเรื่องของพันธุกรรมด้วย แต่สิ่งแวดล้อมก็มีส่วนเสริมบ้าง ปัญญาของคนเราไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก คือตอนเด็กเป็นเช่นไร โตมาจะเป็นเช่นนั้น แต่สิ่งที่ในช่วงวัยรุ่นต้องการและควรพัฒนาคือ ความจำ การมีสมาธิ การคิดคำนึง การหาเหตุผล

- พัฒนาการทางศีลธรรม จรรยา และทัศนคติ

วัยรุ่นอยากเป็นอิสระทำตามใจ ไม่อยากให้ผู้อื่นมาแนะนำ อยากลองในสิ่งที่ห้าม แต่เด็กก็ยังมี แนวคิดที่อยากสร้างตนเองให้เป็นคนดี เป็นที่รักใคร่ของเพื่อนฝูงและผู้ใหญ่เหมือนกัน แต่วิธีการที่เลือกทำ และแสดงออกอาจจะไม่ถูกต้องเท่าที่ควร แนวทางการพัฒนา ในเรื่องนี้ยาก เพราะเป็นการปลูกสร้างจิตใจของมนุษย์ แต่แนวทางที่สำคัญและควรทำเพื่อช่วยเด็กวัยรุ่นคือ การปฏิบัติตนให้เป็น ตัวอย่างที่ดีของผู้ใหญ่ ควรมีการอบรมศีลธรรมศาสนาเป็นประจำ

4.หน้าที่พลเมือง

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เป็นวิชาที่ว่าด้วยการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและสังคมโลก มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพื่อความสันติสุขในประเทศชาติและสังคมโลก ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สังคมมนุษย์ เป็นสังคมที่ต้องมีการอาศัยการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรื่องราวของสังคมมนุษย์ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

ความสำคัญของพลเมืองดี

มี 3 ประการ ดังนี้

1. ด้านสังคม การเป็นพลเมืองดีจะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสันติสุข เพราะคนในสังคมจะช่วยกันรักษาความสงบเรียบร้อย และร่วมกันพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า หลีกเลียงความขัดแย้งในสังคม พลเมืองที่ดีจะปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างในด้านการเสียสละต่างๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ
2. ด้านเศรษฐกิจ พลเมืองดีจะประกอบอาชีพ ดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
3. ด้านการเมืองการปกครอง พลเมืองดีจะเป็นผู้ที่เคารพกฎหมาย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน รวมทั้งไม่ละเมิดสิทธิของคนอื่น

คุณลักษณะของพลเมืองดี

คุณลักษณะของพลเมืองดีที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น และช่วยจรรโลงให้ชาติและโลกพัฒนาก้าวหน้า มีดังนี้

1. เป็นบุคคลที่เคารพกฎหมาย
2. เป็นบุคคลที่เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น
3. เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก
4. เป็นบุคคลที่มีเหตุผล ใจกว้าง และรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น
5. เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน
6. เป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก หรือองค์กรที่ตนสังกัดอยู่
7. เป็นบุคคลที่มีความสนใจและกระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆทางการเมืองการปกครอง

แนวทางการพัฒนาตนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

ถ้าบุคคลตระหนักถึงคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดีต่อประเทศชาติและสังคมโลกทั้ง 7 ประการดังกล่าวแล้ว ก็ควรพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะดังกล่าวด้วย เพื่อจะได้เป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ซึ่งแนวทางการพัฒนาตนเป็นพลเมืองดี มีดังนี้

1. การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว คือ ต้องตระหนักถึงหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัว
2. เป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน คือ ต้องปฏิบัติตามหน้าที่และกฎของโรงเรียน
3. เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน คือ ต้องตระหนักว่าตนมีหน้าที่ในการรักษาชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี ร่วมมือพัฒนาชุมชนให้มีความก้าวหน้า ร่วมมือกันรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน
4. เป็นสมาชิกที่ดีของประเทศชาติและสังคมโลก คือ ต้องเริ่มจากการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน และชุมชนก่อน เพราะเมื่อทุกคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดีได้ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติและสังคมโลกได้รับผลดีตามไปด้วย

คุณธรรม จริยธรรมของการเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

พลเมืองที่ดีของสังคมต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะช่วยให้สังคมมีความสุขและเจริญก้าวหน้าได้ คุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญมีทั้งหมด 8 ประการ ดังนี้

1. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
2. การรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน
3. การมีระเบียบวินัยและรับผิดชอบต่อหน้าที่
4. ความซื่อสัตย์สุจริต
5. ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง
6. ความสามัคคี
7. ความละเอียดและเกรงกลัวในการกระทำชั่ว
8. การส่งเสริมให้คนดีปกครองบ้านเมือง

5.จิตสำนึก

สงคราม เซวาน์ศิลป์ (2535) กล่าวว่า จิตสำนึก คือ สภาวะจิตสำนึกหรือภาวะการรู้สึกตัว คือ การมีความระมัดระวัง มีการตื่นตัว คล่องแคล่วเสมือนหนึ่งว่าได้ตื่นตัวอย่างเต็มที่ พ้นจากความ

สะสมสะสมหลังตื่นนอนแล้ว หรือการที่มนุษย์มีความรู้สึกตื่นตัวและพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อมนั่นเอง

วัฒนา คุณประดิษฐ์ (2555) กล่าวว่า จิตสำนึกคือ การระลึกได้เกี่ยวกับตำแหน่งของตัวเอง ในโครงสร้างสังคม และกระบวนการเรียนรู้

พรณี ชูจิรวงศ์ (2551) กล่าวว่า การเสริมสร้างจิตสำนึกจึงสามารถทำได้โดยการเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเองซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์และจะนำไปสู่การเสริมสร้างจิตสำนึกในที่สุด

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า จิตสำนึกเป็นภาวะจิตที่ตื่นตัวและรู้ตัว เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติและการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การรับรู้ สามารถบอกได้ว่าจิตสำนึกก่อรูปขึ้นผ่านกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล ซึ่งกระบวนการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ตามทฤษฎีของ Bloom ได้แก่ 1. พุทธิพิสัย 2. จิตพิสัย 3. ทักษะพิสัย

การเสริมสร้างจิตสำนึกจึงสามารถทำได้โดยการเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเองซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์และจะนำไปสู่การเสริมสร้างจิตสำนึกในที่สุด

การเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องสันติภาพ จึงเป็นการทำให้เกิดความตระหนักรู้ในเรื่องของการอยู่ร่วมกันและการรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี

การวัดจิตสำนึก เป็นการวัดทางจิตวิทยาซึ่งเป็นการกำหนดจำนวนให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยเป็นการวัดพฤติกรรมต่างๆตามเกณฑ์จัดอันดับความมากน้อยของพฤติกรรม หาระยะความแตกต่างของพฤติกรรม วิธีการวัดทางจิตวิทยาแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือวิธีอัตนัย และวิธีปรนัย (สุชา จันทน์เอม, 2544) ซึ่งการวัดแบบอัตนัยเป็นการวัดที่อาศัยความรู้สึกเป็นเกณฑ์ส่วนการวัดแบบวิธีปรนัยนั้นจะมีการกำหนดตัวเลขชัดเจน จากองค์ประกอบของจิตสำนึกในข้างต้น จึงสามารถทำการวัดจิตสำนึกได้ 3 ด้าน คือ 1.ด้านการรับรู้ 2.ด้านเจตคติ 3.ด้านการปฏิบัติ และจากงานวิจัยของ สาธิตา สาราญมย์ (2553) ที่ทำการวิจัยการพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรสำหรับนักเรียนชั้นม.3 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มีการออกแบบวิธีการวัดจิตสำนึกไว้ 3 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภรัตน์ ทองอ่อน (2550) ที่สร้างแบบวัดจิตสำนึกสาธารณะการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและการประหยัดพลังงานไฟฟ้า ที่ได้ออกแบบเครื่องมือวัดจิตสำนึกแบบ 3 ด้าน เช่นเดียวกัน

6.หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของไทย มีจุดหมายให้กับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้คือ

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
  2. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
  3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
  4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
  5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
- นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ยังมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้คือ
1. มีความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
  2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
  3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล
  4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น
  5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

ทั้งนี้ได้ส่งผลไปถึงส่วนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่ได้ตั้งเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะไว้ ดังนี้คือ เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนจะต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสื่อความหมาย ใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ได้ อธิบายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์และกระบวนการที่สูงขึ้นในการสร้างงานทัศนศิลป์ วิเคราะห์เนื้อหาและแนวคิด เทคนิควิธีการ การแสดงออกของศิลปินทั้งไทยและสากล ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีต่างๆในการออกแบบสร้างสรรค์งานที่เหมาะสมกับโอกาส สถานที่ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมด้วยภาพล้อเลียน หรือ การ์ตูน ตลอดจนประเมินและวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ด้วยหลักทฤษฎีวิเคราะห์ศิลปะ และสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ในรูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก เข้าใจอิทธิพลของมรดกทางวัฒนธรรมภูมิภาคและระหว่างประเทศที่มีผลต่อการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ในสังคมซึ่งจากจุดมุ่งหมายและสมรรถนะของผู้เรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะเห็นถึงความสอดคล้องกับกระบวนการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันที่เป็นสิ่งที่ดีก่อให้เกิดสันติภาพตามที่ UNESCO ได้ตั้งไว้ ทำให้เห็นว่าการศึกษาของไทยได้มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขและสันติด้วยเช่นกัน

7. ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ

7.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจิตสำนึกของเปาโล แฟร์

เปาโล แฟร์ ได้แบ่งจิตสำนึกออกเป็น 4 ระดับ คือ 1.จิตสำนึกที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง 2.จิตสำนึกครึ่งๆกลางๆ 3.จิตสำนึกเปลี่ยนแปลงแบบไร้เดียงสา 4.จิตสำนึกขั้นวิพากษ์ ซึ่งเป็นจิตสำนึกขั้นสูงสุด คือ จิตสำนึกที่มนุษย์รู้จักคิด ไคร่ครวญ และนำมาซึ่งการกระทำ โดยใช้วิธีการสนทนาระหว่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็น ถึงความจริงของปัญหาที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างจิตสำนึกที่ดีและอาจนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ให้ดีขึ้นได้ (Paulo Freire, 1970)

7.2 ทฤษฎีจิตสำนึกของ Lukacs

Lukacs กล่าวว่า จิตสำนึกมี 2 ชนิด คือ จิตสำนึกแบบจิตวิทยา และจิตสำนึกทางชนชั้นทางการเมือง ซึ่งจิตสำนึกชนิดแรกเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ และเป็นไปตามธรรมชาติ ส่วนจิตสำนึกชนิดหลังเกิดขึ้นได้ด้วยปฏิบัติการที่มีความตั้งใจของมนุษย์เท่านั้น สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1. จิตสำนึกเฉพาะหน้า เช่น ความต้องการทางเศรษฐกิจ 2.จิตสำนึกในชนชั้น เช่น จิตสำนึกทางการเมือง และ 3.จิตสำนึกทางทฤษฎี ได้แก่ การเกิดความตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงทั่วทั้งสังคมเป็นประโยชน์

ต่อมนุษยชาติ จิตสำนึก 2 ประเภทแรกเกิดจากการทำงานของอุดมการณ์ใดอุดมการณ์หนึ่ง ส่วนจิตสำนึกประเภทสุดท้ายเกิดจากความเข้าใจทั้งจากประสบการณ์ที่สั่งสมมา การทำ reflection การศึกษาค้นคว้า จิตสำนึกชนิดนี้เป็นจิตสำนึกที่ควรทำให้เกิดขึ้น เพราะจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นอุดมการณ์ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นความรู้สึกและความพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติร่วมกับสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรืออื่นๆ (Lukacs Georg, 1973)

7.3 ทฤษฎีระดับจิตสำนึกของคีฮล์สตรอม (Kihlstrom)

แบ่งระดับจิตสำนึกออกเป็น 3 ระดับ คือ 1.ชั้นความตระหนักภายนอก เป็นจิตสำนึกขั้นต่ำสุด ยังไม่ถึงเป็นความตระหนัก 2.จิตสำนึกขั้นต้น เป็นการเกิดความตระหนักต่อสิ่งเร้าชัดเจนขึ้น 3. จิตสำนึกขั้นสะท้อน เป็นการแสดงความคิดของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นำไปสู่การประเมินปฏิบัติตนเอง และวางแผนตัดสินใจในการปฏิบัติตนเองในอนาคต ประกอบไปด้วย การพิจารณาความคิดตนเอง และความตระหนักของตนเอง เกิดจากเจตคติที่มีต่อสิ่งเร้า คือ บุคคล สังคม และสิ่งต่างๆ และจะเกิดการตอบสนองได้ทั้งทางบวกและทางลบ โดยจะเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ (Farthing, 1992) ซึ่งหากใช้สิ่งเร้าที่ถูกต้องและเหมาะสมมากระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกขั้นสะท้อนในทางที่ดีได้ก็จะสามารถทำให้เกิดการวางแผนการปฏิบัติตนในอนาคตให้ไปในทางที่ดี และจะทำให้เกิดการสร้างจิตสำนึกที่ดีขึ้นได้เช่นกัน

7.4 รูปแบบการสอนสาเหตุและผล (The Cause and effect Model)

เป็นรูปแบบที่ใช้ในการสืบสอบการกระทำสถานการณ์ประเด็นที่เป็นเงื่อนไขหรือข้อขัดแย้งต่างๆ ซึ่งการใช้รูปแบบการสอนนี้ ผู้เรียนจะใช้กระบวนการสร้างข้อสรุป (Inference) โดยผู้เรียนจะต้องตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับสาเหตุและผล รวมถึงสาเหตุของสาเหตุและผลที่สืบเนื่อง เพื่อนำมาสรุปหาทางแก้ไขปัญหา โดยรูปแบบการสอนสาเหตุและผลสามารถนำไปใช้กับผู้เรียนทั้งเป็นกลุ่มและเดี่ยวได้และถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหา การสร้างแนวคิด การตัดสินใจ การวิเคราะห์ข้อมูล (Gunter, 2007)

7.5 การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

เป็นวิธีการวิจัยที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยการมีส่วนร่วมของสังคมนั้นๆ ดังนั้นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นแนวทางการพัฒนาตนเองขององค์กรและชุมชน โดยองค์กรหรือชุมชนต้องวิเคราะห์และทำความเข้าใจักตนเองและร่วมมือกันกำหนดเป้าหมาย วิธีการในการพัฒนา

อย่างเป็นระบบ และมุ่งเน้นพัฒนาความสำคัญอย่างมีวิจารณ์ญาณของชาวบ้าน จุดเน้นคือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การดำเนินการใช้หลักประชาธิปไตยโดยให้กลุ่มคนในพื้นที่มีการตัดสินใจร่วมกัน (พันธุ์ทิพย์ รามสูตร, 2540)

7.6 แนวคิด A-I-C (Appreciation Influence Control)

เป็นกระบวนการที่มีศักยภาพในการสร้างพลังกระตุ้นการยอมรับของชาวบ้านให้ร่วมพัฒนาชุมชน เทคนิค A-I-C ที่ใช้คือ เทคนิคการระดมความคิดที่ให้ความสำคัญต่อความคิดและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนบนพื้นฐานแห่งความเสมอภาคเป็นกระบวนการที่นำเอาคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันนั้น จะนำไปสู่การพัฒนาที่เหมาะสมและยั่งยืน เพราะเป็นการสร้างความเข้าใจ การยอมรับ และเป็น การสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน (เพ็ญจันทร์ เซอร์เรอร์ และคณะ, 2554)

7.7 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม (Group process)

ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอน มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีเป้าหมายร่วมกัน และทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานกลุ่ม มีการติดต่อ สื่อสาร ประสานงาน และตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม (ทศนา แคมมณี, 2545) ซึ่งการทำกิจกรรมกลุ่มนั้นจะทำให้สมาชิกภายในกลุ่มเกิดการพัฒนาตนเอง เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้

7.8 แนวคิดตามหลักธรรมสารานีธรรม 6

เป็นธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี และส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีหลักการดังนี้ 1.เมตตา กายกรรม คือ การช่วยเหลือผู้ร่วมคณะอย่างเต็มใจ เคารพนับถือ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2.เมตตา วาจากรรม คือ การช่วยบอกสิ่งที่เป็นช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์สั่งสอน แนะนำด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ 3.เมตตา มโนกรรม คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มองกันในแง่ดี ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 4.สาธารณโภคีตา คือ ได้สิ่งของใดมาให้แบ่งปัน 5.ศีลสามัญญตา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของหมู่คณะ 6.ทิวฐิสามัญญตา คือ มีความเห็นชอบร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความสิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546)

7.9 แนวคิดตามหลักธรรมพรหมวิหาร4

เป็นหลักธรรมสำหรับทุกคนช่วยทำให้เราดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งมีหลักธรรมดังนี้ 1.เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข 2.กรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3.มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี 4.อุเบกขา คือ การรู้จักวางเฉย (เกษม บุญศรี, 2504)

ทั้งนี้เมื่อนำทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพมาสังเคราะห์ร่วมกัน ซึ่งสามารถสังเคราะห์ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ได้ดังนี้ 1.รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2.รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 3.รู้จักวิเคราะห์เชื่อมโยง 4.รู้จักใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา 5.รู้จักแสดงความคิดเห็น 6.รู้จักรับฟังความคิดเห็น 7.รู้จักความเท่าเทียมและเคารพในสิทธิของกันและกัน ซึ่งแนวทางที่สังเคราะห์ได้นี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ เป้าหมายของการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันตามที่ UNESCO ตั้งไว้ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเป้าหมายสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 อีกด้วย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ จากทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม

แนวทางการสร้างจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ									สรุป แนวทาง การสร้าง จิตสำนึก เรื่อง สันติภาพ
ทฤษฎีจิตสำนึก			แนวทางการเรียนรู้			หลักธรรม			
Paulo Freire	Lukacs	Kihlstrom	รูปแบบ การสอน สาเหตุ และผล	การวิจัย ปฏิบัติการ อย่างมี ส่วนร่วม	แนวคิด A-I-C	กิจกรรม กลุ่ม	สราณีย ธรรม6	พรหม วิหาร4	
รู้จักคิด วิเคราะห์			รู้จักคิด วิเคราะห์	รู้จักคิด วิเคราะห์	รู้จักคิด วิเคราะห์				รู้จักคิด วิเคราะห์
รู้จักแสดง ความคิดเห็น				รู้จักแสดง ความคิดเห็น	รู้จักแสดง ความคิดเห็น	รู้จักแสดง ความคิดเห็น	รู้จักแสดง ความคิดเห็น	รู้จักแสดง ความคิดเห็น	รู้จักแสดง ความคิดเห็น
รู้จักรับฟัง ความคิดเห็น				รู้จักรับฟัง ความคิดเห็น	รู้จักรับฟัง ความคิดเห็น	รู้จักรับฟัง ความคิดเห็น			รู้จักรับฟัง ความคิดเห็น
	การศึกษาค้น คว้า เรียนรู้ ปฏิบัติให้เกิด ประสบการณ์	การศึกษาค้น คว้า เรียนรู้ ปฏิบัติให้เกิด ประสบการณ์	การศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ ปฏิบัติ		การศึกษา ค้นคว้า				การศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ ปฏิบัติ
			ใช้เหตุผลใน การแก้ไข ปัญหา					การรู้จัก วางเฉย	ใช้เหตุผลใน การแก้ไข ปัญหา
				การมี ส่วนร่วม	การมี ส่วนร่วม	ทำงาน เป็นกลุ่ม	ช่วยเหลือ, แบ่งปัน, ทำสิ่งที่เป็น ประโยชน์ ต่อกัน และ ไม่ทำตนให้ เป็นที่รังเกียจ ของหมู่คณะ	ความ ปรารถนา ให้ผู้อื่น เป็นสุข	รู้จัก ทำงาน ร่วมกัน เป็นกลุ่ม
				เคารพใน สิทธิของ กันและกัน	เคารพใน สิทธิของ กันและกัน	เคารพใน สิทธิของ กันและกัน	มีความเห็น ชอบร่วมกัน	ความยินดี เมื่อผู้อื่นได้ดี	รู้จัก ความเท่าเทียม เคารพในสิทธิ ของกันและกัน

เมื่อนำแนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพมาวิเคราะห์ร่วมกับเป้าหมายสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สามารถสรุปความสอดคล้องระหว่างแนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ กับ เป้าหมายสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้ดังนี้

1. แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพในข้อที่ให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น และให้ผู้เรียนรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกันนั้น จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 ประการ คือ ประการแรกเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม ประการที่สอง เป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักทำงานและอยู่ร่วมกับสังคมได้ด้วยดี

2. แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพในข้อที่ให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงเป็น จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และเป็นระบบ

3. แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพในข้อที่ให้ผู้เรียนรู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็น จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร รู้จักรับส่งสาร ถ่ายทอดความคิด แลกเปลี่ยนข้อมูล ตลอดจนการเจรจาความขัดแย้งได้

4. แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพในข้อที่ให้ผู้เรียนรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของหลักเหตุผลได้

จะเห็นได้ว่า แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม ที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพนั้น มีความสอดคล้อง กับเป้าหมายสมรรถนะผู้เรียนตามที่ทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้ตั้งไว้ เป็นอย่างดี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความสอดคล้องระหว่างแนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ กับ เป้าหมายสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพการอยู่ร่วมกัน	เป้าหมายสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต การเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ด้วยดี
รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น	
รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน	
รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น	ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และเป็นระบบ
รู้จักแสดงความคิดเห็น	ความสามารถในการสื่อสาร รู้จักรับส่งสาร ถ่ายทอดความคิด แลกเปลี่ยนข้อมูล ตลอดจนการเจรจาจัดการขัดแย้ง
รู้จักรับฟังความคิดเห็น	
รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา	ความสามารถในการแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของหลักเหตุผล

8. ศิลปะ

ศิลปะได้ถูกยกให้เป็นสิ่งที่ช่วยให้ระดับจิตใจของมนุษย์นั้นสูงขึ้น ดังเช่น คำกล่าวของ ชูจิตต์ วัฒนารมณ (2529) ที่ว่า ศิลปะช่วยพัฒนาการทำงานร่วมกับผู้อื่น ช่วยพัฒนาทางอารมณ์ ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี สร้างความละเอียดอ่อน และยังส่งเสริมการมีสันติภาพภายในจิตใจด้วย กิจกรรมศิลปะจึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ ที่จะนำมาใช้สอดแทรกการเรียนรู้เรื่องศิลปะและสันติภาพไปพร้อมๆ กันและกิจกรรมศิลปะยังเป็นกิจกรรมสำหรับนำมาใช้เพื่อทำให้เด็กได้คิดสร้างสรรค์ตามความเหมาะสมของกิจกรรมแต่ละอย่าง เป็นการเรียนรู้จากการกระทำจริงและประสบการณ์ เกิดการรับรู้ มั่นใจในความคิด กล้าแสดงออก โดยถ่ายทอดความรู้สึกออกมาเป็นผลงานได้ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539)

8.1 กิจกรรมศิลปะ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่เด็กคิดสร้างสรรค์ตามความเหมาะสมของกิจกรรมแต่ละอย่าง เป็นการเรียนรู้จากการกระทำจริงและประสบการณ์ เกิดการรับรู้ มั่นใจในความคิด กล้าแสดงออก โดยถ่ายทอดความรู้สึกออกมาเป็นผลงาน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด

ทักษะ ทักษะคิด ความคิด และรูปแบบพฤติกรรมที่มุ่งส่งเสริมลักษณะนิสัยไปในทางที่ดีพร้อมกันในทุกๆด้าน มีความเจริญงอกงามในทางสร้างสรรค์ ตามวุฒิภาวะ

เกษร จิตะจारी (2543) กล่าวว่า งานศิลปะที่นักเรียนจะต้องฝึกปฏิบัติหลังจากเรียนทฤษฎีเพื่อให้เกิดความชำนาญด้านฝีมือและความคิด

สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะ คือ กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านต่างๆของนักเรียน คือ ด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยนักเรียนจะได้ทำกิจกรรมศิลปะหลังจากที่ได้เรียนรู้ทางด้านทฤษฎีไปแล้ว

ประเภทกิจกรรมศิลปะ

ประเภทของกิจกรรมศิลปะ พีระพงษ์ กุลพิศาล (2545) ได้แบ่งไว้ ดังนี้

กิจกรรมศิลปะประเภท 2 มิติ คือ จิตรกรรม, ศิลปะประดิษฐ์, ภาพพิมพ์, ออกแบบ, ศิลปะถ่ายภาพ
กิจกรรมศิลปะประเภท 3 มิติ คือ ประติมากรรม

กิจกรรมศิลปะประเภทผสม 2 และ 3 มิติ คือ ศิลปะการจัดวาง, ศิลปะสื่อผสม

8.2 ศิลปะระดับมัธยมศึกษา

วุฒิ วัฒนสิน (2541) กล่าวว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีอายุ 12-17 ปี และเป็นการศึกษาต่อจากการศึกษาระดับประถมศึกษา และเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาและดังคำกล่าวของ Carter V. Good ที่ว่ามัธยมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาแก่เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12-17 ปี เน้นเนื้อหาด้านการค้นคว้า การเรียนรู้ การแสดงออกให้เข้าใจใน ความเป็นไปของชีวิตการพัฒนาด้านเจตคติ สังคม ร่างกาย และสติปัญญา โรงเรียนมัธยมศึกษา มีหน้าที่ให้ความรู้ ความชำนาญ ด้านการฝึก เน้นการประกอบอาชีพเป็นกำลังให้กับประเทศชาติ

ครูศิลปะในระดับมัธยมศึกษา ควรทำความเข้าใจกับศักยภาพทางศิลปะของเด็กในวัยนี้ว่าเขามีขีดความสามารถในระดับใด ทั้งนี้เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน และเพื่อกำหนดเกณฑ์การวัดประเมินผล แต่ในที่สุดครูศิลปะต้องตระหนักว่า นักเรียนในวัยนี้บางคนอาจมีความสามารถมากกว่าหรือน้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งขึ้นอยู่กับพัฒนาการและความสนใจของเด็กแต่ละคนด้วย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ตั้งเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะไว้ ดังนี้คือ เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนจะต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสื่อความหมาย ใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ได้ อธิบาย

จุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์และกระบวนการที่สูงขึ้นในการสร้างงานทัศนศิลป์ วิเคราะห์เนื้อหาและแนวคิด เทคนิควิธีการ การแสดงออกของศิลปิน ทั้งไทยและสากล ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีต่างๆในการออกแบบสร้างสรรค์งานที่เหมาะสมกับโอกาส สถานที่ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมด้วยภาพล้อเลียนหรือการ์ตูน ตลอดจนประเมินและวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ด้วยหลักทฤษฎีวิจารณ์ศิลปะ และสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบงาน ทัศนศิลป์ในรูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก เข้าใจอิทธิพลของมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาระหว่างประเทศที่มีผลต่อการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ในสังคม

8.3 พัฒนาการทางด้านศิลปะ

นักศิลปศึกษา ชาวอเมริกัน Viktor Lowenfeld (1987) ได้เสนอขั้นพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก (Stage of Creative Development) ที่กำหนดขึ้นโดยมีความสัมพันธ์กับอายุดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) อายุ 2-4 ปี
2. ขั้นก่อนสัญลักษณ์ (Preschematic Stage) อายุ 4-7 ปี
3. ขั้นสัญลักษณ์ (Schematic Stage) อายุ 7-9 ปี
4. ขั้นเริ่มเหมือนจริง (The Dawning Realism) อายุ 9-12 ปี
5. ขั้นเหตุผล (The Age of Reasoning) อายุ 12-14 ปี
6. ขั้นการตัดสินใจ (The Period of Decision) หรือขั้นศิลปะวัยรุ่น (Adolescent Art) อายุ 14-17 ปี

ทั้งนี้ Viktor Lowenfeld (1987) ได้อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในช่วงอายุ 16-17 ปี ซึ่งเป็นช่วงของขั้นการตัดสินใจ (The Period of Decision) หรือขั้นศิลปะวัยรุ่น (Adolescent Art) ไว้ดังนี้

เด็กที่มีช่วงวัยอยู่ในขั้นการตัดสินใจ (The Period of Decision) หรือขั้นศิลปะวัยรุ่น (Adolescent Art) จะมีลักษณะนิสัยในการวาดเส้น (Drawing Characteristics) ดังนี้

1. สามารถวาดเส้นได้ใกล้เคียงกับเด็กระดับอายุ 12 ปีคือสามารถวาดเป็นเครื่องหมายและสัญลักษณ์ได้
2. สามารถพัฒนาทักษะทางศิลปะมากขึ้น
3. สามารถวาดภาพโดยให้รายละเอียดด้วยแสงเงาได้
4. สามารถใช้วัสดุได้ทุกประเภท
5. สามารถควบคุมให้การวาดภาพเป็นไปตามจุดหมายได้

และในส่วนของการใช้พื้นที่ว่าง (Space Representation) ในภาพงานศิลปะ เด็กในช่วงวัย
 ในขั้นการตัดสินใจนี้จะมีลักษณะ ดังนี้

1. สามารถใช้หลักการของทัศนียภาพ (Perspective) ได้ และให้ความสนใจต่อการสร้าง
 บรรยากาศในภาพ
2. สามารถแสดงออกในสิ่งซึ่งไม่ใช่เป็นความจริงในธรรมชาติ เช่น การแสดงออกซึ่ง
 ความรู้สึก ทางสีหน้า และมีการเปลี่ยนแปลงหรือตัดทอนพื้นที่ว่างได้ตามความต้องการที่
 จะเน้น

และทางด้านการวาดภาพคน (Human Figure Representation) เด็กในช่วงวัยนี้จะมี
 ลักษณะการวาดภาพคน ดังนี้

1. สามารถวาดภาพคนเหมือนจริงได้
2. สามารถวาดภาพสัดส่วน ท่าทางรายละเอียดได้ถูกต้อง
3. สามารถวาดภาพคนโดยมีรายละเอียดที่มีขนาดใหญ่เกินความจริงในส่วนที่ต้องการเน้น
4. สามารถวาดภาพคนโดยจินตนาการได้

8.4 กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะของกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ จากวารสาร,
 งานวิจัย และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง โดยได้วิเคราะห์กิจกรรมทั้งหมด 23 กิจกรรม ในประเด็นของ
 ประเภทกิจกรรมศิลปะ, ลักษณะของกิจกรรม, ผู้เข้าร่วมกิจกรรม, วัตถุประสงค์ของกิจกรรม, รูปแบบ
 กิจกรรม, ผลของกิจกรรม และจุดเด่น-จุดด้อย ของกิจกรรม โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพแบ่งตามประเภทของกิจกรรมได้ทั้งหมด 8
 ประเภท ได้แก่

1. จิตรกรรม ประกอบด้วย จิตรกรรมวาดภาพระบายสี, จิตรกรรมศิลปะการตัดแปะ,
 จิตรกรรมฝาผนัง, จิตรกรรมโมเสค และศิลปะทราย
2. ประติมากรรม
3. ศิลปะประดิษฐ์
4. ภาพพิมพ์
5. การออกแบบ
6. ถ่ายภาพ
7. ศิลปะการจัดวาง
8. สื่อผสม

ในส่วนของลักษณะของกิจกรรมศิลปะสามารถแบ่งเป็น กิจกรรมเดี่ยว และเป็นกิจกรรมกลุ่ม โดยจะมีการนำลักษณะกิจกรรมแบบกลุ่มมาใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะมากที่สุด

ด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรม สามารถแบ่งได้เป็น เด็กและเยาวชน, ศิลปิน และผู้ที่สนใจ

ด้านวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายและเห็นความสำคัญของสันติภาพ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักศึกษา ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักใช้เหตุผลเพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น และเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน

ในส่วนของรูปแบบของกิจกรรมศิลปะ จากทั้ง 23 กิจกรรม จะเห็นได้ว่าแต่ละกิจกรรมจะเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องสันติภาพและการอยู่ร่วมกันผ่านผลงานศิลปะ, การสร้างสรรค์งานศิลปะ และจากกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ

ผลจากกิจกรรมศิลปะทั้ง 23 กิจกรรม นั่นคือ ผู้เรียนได้เข้าใจถึงความหมายและเห็นความสำคัญของสันติภาพ ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน และได้รู้จักการมีส่วนร่วมในสังคม

และเมื่อวิเคราะห์ถึงจุดเด่นและจุดด้อยของแต่ละกิจกรรม พบว่า จุดเด่นของกิจกรรมศิลปะแต่ละกิจกรรมนั้นมีความน่าสนใจและหลากหลาย เช่น กิจกรรมมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย เหมาะสมกับช่วงวัย หลายกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดออกแบบสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยตนเอง มีการเข้าถึงชุมชน เผยแพร่สู่สาธารณะ มีประเภทเทคนิคศิลปะที่หลากหลาย มีการแสดงความคิดเห็นต่อกัน วัสดุสำหรับใช้ในการทำงานหาง่าย มีการใช้วัสดุจากธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้มาสร้างงาน ศิลปะเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างประโยชน์และช่วยเหลือให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้จริง บางกิจกรรมมีการช่วยกันสร้างผลงานชิ้นใหญ่ มีการนำเอาสไตล์ของศิลปินที่น่าสนใจมาใช้ร่วมกับการสร้างงาน ศิลปะเกี่ยวกับสันติภาพ มีการใช้นิทานเข้ามาช่วยดึงดูดความสนใจแก่ผู้เรียน เป็นต้น ในส่วนของจุด ด้อยของกิจกรรมนั้น จะเห็นได้ว่า บางกิจกรรมมีวัสดุให้เลือกไม่หลากหลาย ขนาดงานกับวัยเด็กไม่สอดคล้องกัน การเคลื่อนย้ายลำบากหากงานมีขนาดใหญ่เกินไป การหาสถานที่สำหรับเผยแพร่งานค่อนข้างยากและใช้เวลา เวลาไม่เอื้ออำนวยกับตัวกิจกรรม เทคนิคการสร้างงานไม่หลากหลาย การควบคุมความสะอาดเรียบร้อยค่อนข้างยาก รูปร่างสื่อไม่ดึงดูดความสนใจ การเก็บรักษาผลงานศิลปะค่อนข้างยาก เป็นต้น ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางการวิเคราะห์กิจกรรมศิลปะที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพการอยู่ร่วมกัน	ชื่อกิจกรรม/วิจัย	ประเภท	ลักษณะกิจกรรม	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	รูปแบบกิจกรรม	ผลของกิจกรรม	จุดเด่น	จุดด้อย	แหล่งที่มา
1. รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง	Study of a Constructivist Approach to Understanding Peace through Artistic Expression "Making a Peace of Paper"	งานประดิษฐ์	เดี่ยว, กลุ่ม	Sixth grade class at Daeja Elementary School in Gwangju, South Korea	เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของสันติภาพ รู้จักค้นคว้าหาข้อมูล รู้จักแสดงความคิดเห็น	ผู้สอนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสันติภาพ และให้ผู้เรียนค้นคว้าหาเพิ่มและสื่อความหมายของสันติภาพ ตามความคิดของตน ผ่านงานศิลปะ โดยทำเปเปอร์มาเช่เป็นลูกโลกและระบายสีตามจินตนาการ และให้แชร์ความคิดเห็นของตนกับเพื่อน ๆ	ผู้เรียนเข้าใจความหมายของสันติภาพ รู้จักค้นคว้าหาข้อมูล และสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นงานศิลปะได้ รู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟัง	วัสดุหาง่ายและผู้เรียนได้แสดงความคิดของตนเอง	การทำเปเปอร์มาเช่ค่อนข้างใช้เวลา	Young Imm Kang Song. Educating for Peace -A case Study of a Constructivist Approach to understanding Peace through Artistic Expression. Creative Education, (2012, Feb). 3, (1) 79-83
	Peace retro lettering coloring poster	กิจกรรมวาดภาพระบายสี ออกแบบตัวหนังสือ	เดี่ยว, กลุ่ม	เยาวชนและผู้สนใจ	เพื่อออกแบบไปสเตอร์รณรงค์เรื่องสันติภาพ	ออกแบบตัวหนังสือและไปสเตอร์รณรงค์เรื่องสันติภาพ รู้จักหาข้อมูลและใช้ความคิดสร้างสรรค์ออกแบบผลงานศิลปะ	การรณรงค์ยังไม่เผยแพร่ในสาธารณะมากพอ			Hubpage. Peace retro lettering coloring poster. (online). hubpages.com/health/adultcoloring. 16 May 2016

แนวทางทางการส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ การอยู่ร่วมกัน	ชื่อกิจกรรม/วิจัย	ประเภท	ลักษณะ กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม กิจกรรม	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	รูปแบบ กิจกรรม	ผลของ กิจกรรม	จุดเด่น	จุดด้อย	แหล่งที่มา
2.รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น	Developing Inner Peace and Joy through Art Education	กิจกรรม วาดภาพ ระบายสี	เดี่ยว,กลุ่ม	Students (pre-service teacher)	พัฒนาความ ตระหนักรู้เรื่อง สันติภาพและ การร่วมมือผ่าน ศิลปะศึกษา	มีการเรียนการสอนให้ ผู้เรียนแสดงความคิด เห็นและแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นต่อกภาพ งานศิลปะที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับสันติภาพ และให้ผู้เรียนได้ลงมือ สร้างงานศิลปะเกี่ยวกับ สันติภาพของตนเอง เพื่อผู้เรียนจะได้รู้จัก คิดวิเคราะห์ และแพร่ ความคิดของตนกับเพื่อน	ผู้เรียนตระหนัก ถึงความหมายของ สันติภาพและรู้จัก แสดงความคิด เห็นและรับฟัง ความคิดของผู้อื่น ทั้งยังรู้จักคิด วิเคราะห์ถ่ายทอด ความคิดออกมา เป็นผลงานศิลปะ ได้	กิจกรรม เข้าใจง่าย	โจทย์ทาง ด้านเทคนิค การสร้าง งานอาจยังไม่ หลากหลาย	Susmita Lakhiani. Developing Inner Peace and Joy through art Education. Journal of Social Sciences, (2012). 8, (2) 177-181
	Picasso's Peace Doves	กิจกรรม สื่อผสม (วาดภาพ ระบายสี+ ตัดแปะ)	เดี่ยว	นักเรียนระดับ ประถม	เพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก ศิลปะสไตล์ picasso และ ตระหนักถึงความ สำคัญของสันติภาพ	ให้นักเรียนวาดภาพ สไตล์ picasso ที่ สื่อถึงสันติภาพ	นักเรียนรู้จัก ศิลปะสไตล์ picasso และ ตระหนักถึง สันติภาพ	มีการนำ เอาสไตล์ ศิลปะของ ศิลปินที่ น่าสนใจ มาใช้กับ การสร้าง งานศิลปะ เกี่ยวกับ สันติภาพ	เป็น กิจกรรม เดี่ยว	Katherine Scott Maghini. Picasso's Peace Doves. (online). http://ksmaghini.blogspot.com/search?updated-min=2012-01-16 May 2016

แนวทางการส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ การอยู่ร่วมกัน	ชื่อกิจกรรม/วิจัย	ประเภท	ลักษณะ กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม กิจกรรม	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	รูปแบบ กิจกรรม	ผลของ กิจกรรม	จุดเด่น	จุดด้อย	แหล่งที่มา
2. รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น	Rainbow Mosaic Peace Signs	จิตรกรรม โมเสค	เดี่ยว,กลุ่ม	บุคคลทั่วไป	เพื่อสร้างศิลปะ โมเสคที่มีสื่อถึง ความหมายของ สันติภาพ	สร้างศิลปะโมเสค เป็นรูปสัญลักษณ์ Peace	ผู้ร่วมกิจกรรม ตระหนักถึง สันติภาพ	มีความ สวยงาม และสื่อ ความหมาย ได้ดีและ เปิดกว้าง ให้บุคคล ทั่วไปได้ เข้าร่วม	อาจใช้ เวลาใน การทำ ค่อนข้าง นาน	Frances Green. Rainbow Mosaic Peace Signs. (www.waschbear. com/rainbow- mosaic-peace- sign.php
	Retelling Props	จิตรกรรม สื่อผสม (วาดภาพ ระบายสี +ตัดแปะ)	กลุ่ม	นักเรียนระดับ อนุบาล	ให้ผู้เรียนเกิด จินตนาการและ ความคิดสร้าง สรรค์ เรียนรู้คำ สอนจากนิทาน และการทำงาน กลุ่มร่วมมือกัน สร้างสรรค์ผล งานศิลปะ	ให้นักเรียนเลือก นิทานที่ต้องการนำ มาสร้างสรรค์จาก ประกอบและให้ช่วย กันสร้างสรรค์ฉากนั้น ออกมาให้สมบูรณ์	ผู้เรียนเกิดจิน ตนาการและ ความคิดสร้าง สรรค์ เรียนรู้คำ สอนจากนิทาน และการทำงาน กลุ่มร่วมมือกัน สร้างสรรค์ผล งานศิลปะ	มีการใช้ นิทาน	ขนาดงาน คือผู้เรียน ไม่สามารถ สร้างงาน เองได้ทั้ง หมดเนื่อง จากช่วงวัย ที่ค่อนข้าง เป็นเด็ก เล็กอยู่	Lyn Goff. Retelling Props. (http:// mrsгоffskinders. blogspot.com/ 2012/07/ collaborative- classroom-projects .html)

แนวทางการส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ การอยู่ร่วมกัน	ชื่อกิจกรรม/วิจัย	ประเภท	ลักษณะ กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม กิจกรรม	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	รูปแบบ กิจกรรม	ผลของ กิจกรรม	จุดเด่น	จุดต่อ	แหล่งที่มา
2.รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น	The Peace Flag Project	ศิลปะประดิษฐ์	กลุ่ม	เด็ก เยาวชน และผู้สนใจ	ให้ผู้เรียนตระหนัก เห็นถึงความสำคัญ ของสันติภาพ และ การมีส่วนร่วมใน การช่วยกันบรรณรงค์ ให้สังคมเห็นถึง ความสำคัญของ สันติภาพ	สร้างสรรค์ออกแบบ ธงเพื่อสื่อถึงสันติภาพ ตามจินตนาการของ ตนเองแล้วนำมา แขวนจัดแสดงร่วมกัน	ผู้เรียนตระหนัก เห็นถึงความ สำคัญของสันติ ภาพ และได้เรียน รู้การมีส่วนร่วม ในการช่วย บรรณรงค์ให้สังคม เห็นถึงความ สำคัญของ สันติภาพ	เปิดกว้าง สู่สาธารณะ	การหา สถานที่ ที่เหมาะสม สะดวก ข้างยาก	http://thepeaceflagproject.org/workshops/additional-information-for-peace-flags/
		ศิลปะการ จัดวาง								
	Rise Up International	mural making, silk-screen, and painting	กลุ่ม	ศิลปิน,เด็ก เยาวชนและ ผู้สนใจใน ชุมชน	ให้เด็กและ เยาวชนได้เรียน รู้ที่จะใช้ความ คิดสร้างสรรค์ ในการทำงาน ศิลปะและเรียน รู้ชีวิตและการมี ความหวังผ่าน งานศิลปะ	การสร้างเวิร์คชอป ให้เด็ก เยาวชน และผู้สนใจเข้า ร่วมทำกิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรม ได้รู้จักใช้ความ คิดสร้างสรรค์ ในการทำงาน ศิลปะได้เรียนรู้ เนื้อหาที่แฝง มากับศิลปะ และรู้จักทำ งานร่วมกับผู้อื่น	มีผู้เข้า ร่วมที่ หลากหลาย ช่วย ช่วงวัย		https://www.socialworkdegreeguide.com/25-most-amazing-community-arts-projects/

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพการอยู่ร่วมกัน	ชื่อกิจกรรม/วิจัย	ประเภท	ลักษณะกิจกรรม	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	รูปแบบกิจกรรม	ผลของกิจกรรม	จุดเด่น	จุดด้อย	แหล่งที่มา
3. รู้จักแสดงความคิดเห็น	In the shadow of the peace wall: Art, Education and Social Reconstruction in Northern Ireland	จิตกรรมฝาผนัง	กลุ่ม	เด็กและเยาวชนผู้สนใจ	เพื่อสร้างสันติภาพระลอกถึงผลเสียของความรุนแรงที่เกิดขึ้นสงครามที่เกิดขึ้นระหว่างศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกและโปรเตสแตนต์	วาดภาพจิตกรรมฝาผนังที่สื่อถึงสันติภาพในบริเวณที่เคยมีความรุนแรงเกิดขึ้น	ผู้ร่วมกิจกรรมและชุมชนนั้นๆ ได้ตระหนักถึงสันติภาพ	มีการเข้าถึงชุมชน	เด็กและเยาวชนไม่สามารถสร้างสรรค์งานด้วยตนเองหากเป็นการวาดในที่สูง	Tom Anderson and Bernard. In the shadow of Peace Walls. Art Education, (2013, July):36-42
		จิตกรรมระบายสี	เดี่ยว,กลุ่ม	นักเรียนในสถาบัน Arts&Ethics ในซานต้า โรซา แคลิฟอร์เนีย	เพื่อใช้ศิลปะในการการสอนเรื่องผลเสียของความรุนแรงและความสำคัญของสันติภาพ	1.วาดภาพสื่ออารมณ์คิดซึ่งผลงานจะแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาทำให้ผู้สอนสามารถเข้าถึงจิตใจของผู้เรียนได้ 2.กิจกรรมกลุ่มให้ผู้เรียนช่วยกันสร้างงานศิลปะที่สื่อถึงการอยู่ร่วมกัน ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันผ่านเนื้อหาและกระบวนการทำงาน 3.สร้างศิลปะและนำไปจัดวางในที่สาธารณะ	ผู้เรียนได้รู้จักศิลปะสร้างสันติภาพได้ 1.ศิลปะสามารถเปลี่ยนแปลงคน, รุนแรงภายในตัวคนได้ 2.ศิลปะสามารถเยียวยาความแตกต่างได้ 3.ศิลปะสามารถสร้างสันติภาพในสังคมได้	มีการเผยแพร่สู่สาธารณะและรูปแบบกิจกรรม มีการสร้างสันติภาพภายในตัวบุคคลก่อนแล้วค่อยไปสู่ส่วนรวม	การทำสถานที่สำหรับเผยแพร่ผลงานค่อนข้างยาก	Laurie Marshall. Art as Peace Building. Art Education, (2014, May). 67, (3) 37-43

แนวทางทางการส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ การอยู่ร่วมกัน	ชื่อกิจกรรม/วิจัย	ประเภท	ลักษณะ กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม กิจกรรม	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	รูปแบบ กิจกรรม	ผลของ กิจกรรม	จุดเด่น	จุดด้อย	แหล่งที่มา
3.รู้จักแสดงความคิดเห็น	Love Wins. Peace Rises.	จิตรกรรม วาดภาพ ระบายสี ,ศิลปะการ จัดวาง	กลุ่ม	ศิลปิน ศิลปิน และผู้ที่สนใจ	เพื่อให้เห็นถึง ความสำคัญของ สันติภาพและ ช่วยระดมทุน สนับสนุน แก่ผู้ประสบ ปัญหาชาวซีเรีย	ให้ศิลปินผู้สนใจส่ง ภาพงานศิลปะที่สื่อถึง สันติภาพตามความคิด ของตนเข้ามาเพื่อนำมา จัดวางร่วมกันเป็น สัญลักษณ์Peace และนำภาพมาจัด จำหน่ายเพื่อหาทุน ช่วยเหลือชาวซีเรีย ต่อไป	ผู้ร่วมกิจกรรม ได้ตระหนักถึง สันติภาพ และ ได้เรียนรู้ถึงการ เห็นใจผู้อื่น และ รู้จักช่วยเหลือ เพื่อนมนุษย์ ด้วยกัน	สร้าง ประโยชน์ และช่วย เหลือให้ แก่กลุ่ม เป้าหมาย ได้จริง	จำกัด เพียงผู้ที่ เป็นศิลปิน ในส่วน ของการ ส่งภาพ เข้าร่วม งาน	The Whole9. The Peace Project. (www.thewhole9 .com/thepeace project-home .php)
	Sidewalk Chalk Art	จิตรกรรม บนพื้นถนน	กลุ่ม	เด็ก เยาวชน และผู้ที่สนใจ	ให้ผู้ที่สนใจร่วม มือกันสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะที่สื่อ ถึงสันติภาพเพื่อ ให้ตระหนักถึง ความสำคัญของ สันติภาพอยู่เสมอ	ให้เด็ก เยาวชน และผู้ที่สนใจใช้ชอล์ก สีวาดภาพลงบนทาง เดินบริเวณArizona Science Center	ผู้ร่วมกิจกรรม ได้ตระหนักถึง ความสำคัญของ สันติภาพและ ได้เรียนรู้การ ทำงานร่วมกับ ผู้อื่นในสังคม	มีการเข้า ถึงชุมชน เปิดกว้าง แก่สาธารณะ	ภาพงาน ของ กิจกรรม อยู่ได้ไม่ คงทน	Lea Rankin. Sidewalk Chalk Art. (https:// lea64smile. wordpress.com /2013/03/09/ sidewalk-chalk -art/)

แนวทางการส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ การอยู่ร่วมกัน	ชื่อกิจกรรม/วิจัย	ประเภท	ลักษณะ กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม กิจกรรม	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	รูปแบบ กิจกรรม	ผลของ กิจกรรม	จุดเด่น	จุดด้อย	แหล่งที่มา
3. รู้จักแสดงความคิดเห็น	Urban ArtWorks	จิตรกรรม ฝาผนัง	กลุ่ม	เยาวชน	ไปเจคนี่สร้าง ขึ้นเพื่อให้ เยาวชนได้ทำ ประโยชน์สร้าง ความเป็นผู้นำ และมีตรรกภาพใน หมู่เพื่อน	วาดจิตรกรรมฝาผนัง ทั่วSeattle	เยาวชนที่ร่วม กิจกรรมได้มี โอกาสทำกิจ กรรมเพื่อส่วน รวมและใช้เวลา ว่างให้เกิด ประโยชน์รวม ทั้งเป็นการฝึก ทำงานร่วมกับ ผู้อื่น	เป็นการ ทำ ประโยชน์ ให้แก่ สาธารณะ	งบ ประมาณ	http:// urbanartworks.org/
	ใส่สี สานใจ ใส่สันติ	ประกวดวาด ภาพระบายสี	เดี่ยว	เยาวชน	เพื่อให้เยาวชนได้ รู้จักคุณธรรม จริยธรรมนำไป สู่สันติภาพของ ชุมชน	วาดภาพระบายสี	เยาวชนได้รู้จัก แสดงความคิด ถ่ายทอด เรื่องราวออกมา ในรูปแบบงาน ศิลปะได้	เปิดกว้าง	ไม่สามารถ แสดง ผลงานได้ ตาม จำนวนผู้ ที่ส่งงาน เข้าร่วม ประกวด	สมาคมสหพันธ์สตรี เพื่อสันติภาพโลก

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพการอยู่ร่วมกัน	ชื่อกิจกรรม/วิจัย	ประเภท	ลักษณะกิจกรรม	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	รูปแบบกิจกรรม	ผลของกิจกรรม	จุดเด่น	จุดด้อย	แหล่งที่มา
4. รู้จักรับฟังความคิดเห็น	Releasing the Social Imagination: Art, the Aesthetic Experience, and Citizenship in Education	ถ่ายภาพ วาดภาพ ระบายสี จิตรกรรมฝาผนัง บทความ	กลุ่ม	เยาวชน	การใช้ศิลปะและสุนทรียศาสตร์เป็นส่วนของกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในสังคม เข้าใจผู้อื่น รู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟัง รวมถึงการสร้างสรรค์จินตนาการให้เกิดขึ้นใหม่	มีการแบ่งกลุ่มเป็น 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีกิจกรรมที่ต่างกัน ทั้งถ่ายภาพ วาดภาพ วาดฝาผนัง เรียนรู้จากบทความ ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะแสดงความคิดเห็นหรือวิจารณ์งานศิลปะที่นำมาให้ดู หรือจากศิลปะที่ตนเองสร้างขึ้น เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้เนื้อหาที่เรียน จากตัวงานศิลปะนั้นๆ	ผู้ร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้ถึงการมีส่วนร่วมในสังคม คือ การรู้จักเข้าใจผู้อื่น รู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟัง ทั้งยังรู้จักสร้างสรรค์จินตนาการให้เกิดขึ้น หรือรู้หรือความคิดที่แปลกใหม่ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคม	มีกิจกรรมที่หลากหลายและให้สร้างสิ่งใหม่ตามความคิดของตนเอง	มีการแสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อยเท่านั้น	Seunggho Moon, Shawn Rose, Alison Black, Jame Black, and Yeorim. Releasing the Social Imagination: Art, the Aesthetic Experience and Citizenship in Education. Journal of School of teaching and Curriculum Leadership College of Education, Oklahoma State University, USA. Creative Education, (2013), 4, (3) 223-233
5. รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา	Project on Non-Violence	จิตรกรรมฝาผนัง	กลุ่ม	Students (pre-service teacher)	ให้เรียนรู้เรื่องการใช้ความรุนแรงและการไม่ใช้ความรุนแรง	ให้ออกแบบแผนการสอนวิชาศิลปะเรื่องการไม่ใช้ความรุนแรงและการไม่ใช้ความรุนแรงแก่นักเรียนประถม	ผู้เรียนตระหนักในเรื่องของการใช้ความรุนแรงและการไม่ใช้ความรุนแรง	เป็นกิจกรรมที่มีการเผยแพร่สอนต่อ	ระยะเวลา	Brooke Gonzales. Project on Non-Violence.(online). http://missingpeaceart.org/ 16 May 2016

แนวทางการส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ การอยู่ร่วมกัน	ชื่อกิจกรรม/วิจัย	ประเภท	ลักษณะ กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม กิจกรรม	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	รูปแบบ กิจกรรม	ผลของ กิจกรรม	จุดเด่น	จุดด้อย	แหล่งที่มา
6. รู้จักทำงานร่วมกับ ผู้อื่น	Mandala: Constructing Peace through art	ศิลปะทราย	กลุ่ม	นักศึกษา มหาวิทยาลัย พลอดิตา สาขา ศิลปศึกษา	เพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจถึงความ สมดุลและ สันติภาพของ โลก	ช่วยกันสร้าง mandala เพื่อสื่อให้ เห็นถึงความสมดุล และสันติภาพ	ผู้เรียนได้เรียนรู้ ศิลปะMandala ที่ใช้ในการฝึกจิต ใจให้สงบ และยัง ได้เรียนรู้ถึงการ อยู่ร่วมกันผ่าน กระบวนการ สร้างงานและ เข้าใจถึงความ สำคัญของ สันติภาพผ่าน งานศิลปะ	มีการใช้ วัสดุจาก ธรรมชาติ มาทำ กิจกรรม	เป็นงาน ศิลปะที่ เคลื่อนไหว ย้ายคอน ข้างยาก หากมี ขนาดใหญ่	Tom Andeson. Mandala: Constructing Peace through art. Art Education, (2002, May). 55, 33-39
	Fingerprint peace	ภาพพิมพ์	กลุ่ม	นักเรียน ระดับ ประถม	เพื่อให้ผู้เรียน รู้จักทำงาน กลุ่มร่วมกัน และเข้าใจถึง ความหมาย ของสันติภาพ	ให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของ ของสิ่งหนึ่งสี่ และใช้นิ้วจุ่มสี ของตนมาแปะ ลงบนกระดาษ ให้เป็นรูปpeace sign	ผู้เรียนรู้จัก ทำงานกลุ่ม ร่วมกันและ เข้าใจถึงความ หมายของ สันติภาพ	เป็นกิจ กรรม ที่เหมาะสม กับวัย คือทำง่าย และเข้าใจ ง่าย	การควม คุมความ สะอาด ค่อนข้าง ยาก	Peace Art Projects at Pinterest. Fingerprint peace. (online). www.pinterest. com/ 16 May 2016

แนวทางการส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ การอยู่ร่วมกัน	ชื่อกิจกรรม/วิจัย	ประเภท	ลักษณะ กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม กิจกรรม	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	รูปแบบ กิจกรรม	ผลของ กิจกรรม	จุดเด่น	จุดด้อย	แหล่งที่มา
6. รู้จักทำงานร่วมกับ ผู้อื่น	The Hand Tree	จิตกรรม สื่อผสม (วาดภาพ ระบายสี +ตัดแปะ)	กลุ่ม	นักเรียนระดับ ประถม	เพื่อให้ผู้เรียน รู้จักใช้ความ คิดสร้างสรรค์ และทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่ม	ให้ผู้เรียนระบายสี ลงบน pattern รูปมือที่ครูเตรียม ไว้ให้ตามจินตนาการ แล้วจึงนำภาพมือ ที่เสร็จแล้วของทุก คนมาแปะเป็นไม้ ลงบนเฟรมขนาด ใหญ่ที่มีรูปลำต้น ต้นไม้ ให้ออกมา เป็นต้นไม้ที่สมบูรณ์	ผู้เรียนรู้จักใช้ ความคิด สร้างสรรค์ และทำงาน ร่วมกันเป็น กลุ่ม	การช่วย กันสร้าง ผลงาน ชิ้นใหญ่	เคลื่อนไหว ย้าย ผลงาน ได้ยาก	http:// candiceashment art.blogspot.com /2012/09/the- hand-tree-grade -art-4th-grade .html
	Sticky Mosaic Wall	จิตกรรม โมเสกด้วย สติ๊กเกอร์	กลุ่ม	นักเรียน ระดับ ประถม	ให้ผู้เรียนเกิด จินตนาการ และความคิด สร้างสรรค์ เรียนรู้เรื่องสี และรู้จักร่วม มือกันสร้าง สรรค์ผลงาน ศิลปะ	นำสติ๊กเกอร์แผ่น ใหญ่แปะลงบนผนัง และให้นักเรียนนำ กระดาษสีที่ครูตัดไว้ ให้ไปแปะบนผนัง สติ๊กเกอร์นั้นจน ออกมาเป็นภาพ งานศิลปะที่สมบูรณ์	ผู้เรียนเกิดจิน ตนาการและ ความคิดสร้าง สรรค์ เรียนรู้ เรื่องสีและการ ทำงานกลุ่ม ร่วมมือกัน สร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ	เป็น กิจกรรม ที่เหมาะสม กับวัย คือทำง่าย และเข้าใจ ง่ายและ ได้	ผู้เรียน ไม่ สามารถ แปะ กระดาษ ในบริเวณ ที่สูงเอง ได้	http://www. smallhands bigart.com/ sticky-mosaic- wall/

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพการอยู่ร่วมกัน	ชื่อกิจกรรม/วิจัย	ประเภท	ลักษณะกิจกรรม	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	รูปแบบกิจกรรม	ผลของกิจกรรม	จุดเด่น	จุดด้อย	แหล่งที่มา
6.รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น	Collaborative Mosaic	จิตรกรรมโมเสคด้วยผ้าขาวพลาสติก	กลุ่ม	นักเรียนระดับอนุบาล	ให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ศิลปะตกแต่งห้องเรียนและเรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	ผู้สอนตัดบอร์ดเป็นรูปร่างกลมขนาดใหญ่และให้ผู้เรียนนำผ้าขาวพลาสติกขนาดต่างๆมาช่วยกันแปะลงบนบอร์ดให้สวยงามและสมบูรณ์	ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน	มีการนำวัสดุเหลือใช้มาใช้รีไซเคิลสร้างงานศิลปะ	รูปร่างของบอร์ดที่ให้แปะไม่หลากหลายไม่ค่อยดึงดูด	Lyn Goff. Retelling Props. (http://mrsgoffskinders.blogspot.com/2012/07/collaborative-classroom-projects.html)
	Collaborative Collage Color Wheel	ศิลปะตัดแปะ	กลุ่ม	นักเรียนระดับประถมศึกษา	ให้ผู้เรียนร่วมมือกันสร้าง Color Wheel จากกระดาษนิยบสารที่เหลือใช้ด้วยการตัดแปะ	ให้ผู้เรียนร่วมมือกันสร้าง Color Wheel จากกระดาษนิยบสารที่เหลือใช้ด้วยการตัดแปะ	ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน	มีการนำวัสดุเหลือใช้มาใช้รีไซเคิลสร้างงานศิลปะ	รูปร่างของบอร์ดที่ให้แปะไม่หลากหลายไม่ค่อยดึงดูด	http://frecklephoto.com/collaborative-collage-color-wheel/

แนวทางการส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ การอยู่ร่วมกัน	ชื่อกิจกรรม/วิจัย	ประเภท	ลักษณะ กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม กิจกรรม	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	รูปแบบ กิจกรรม	ผลของ กิจกรรม	จุดเด่น	จุดด้อย	แหล่งที่มา
7. รู้จักความเท่า เทียมเคารพในสิทธิ ของกันและกัน	Students Rebuilds: How Students Use Art Help the World	ศิลปะ ประดิษฐ์	กลุ่ม	เด็กและ เยาวชน	เพื่อให้กำลังใจ แก่เด็กผู้ลี้ภัย ชาวซีเรียและให้ ผู้เรียนรู้จักการ สร้างสรรค์, ความเท่าเทียม, การปฏิบัติ รู้จักเข้าใจผู้อื่น ผสมผสานศิลปะ กับความเมตตา พลเมืองได้	ให้ผู้เรียนออกแบบ งานศิลปะที่เป็น สัญลักษณ์เพื่อสื่อสาร แก่ผู้ลี้ภัยโดยทำจาก กระดาษหรือดินน้ำมัน ซึ่งผู้เรียนได้มี การพบบึงหินสม นุก สร้อยคอ และ เขียนในเทปกำลังใจแก่ ผู้ลี้ภัย	ผู้เรียนมีความ ตระหนักถึง ผลเสียของ ปัญหา, รู้จัก เข้าใจผู้อื่น และรู้จักที่จะ ให้กำลังใจ และช่วยเหลือ ผู้อื่น	ให้ผู้เรียน เป็นผู้คิด ออกแบบ สร้างสรรค์ งานศิลปะ ด้วยตนเอง	วัสดุ	www. schoolartsroom. com

9. นวัตกรรมการเรียนการสอน

กิดานันท์ มลิทอง (2543) กล่าวว่า นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง นวัตกรรมที่ช่วยให้ การศึกษาและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มี ประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจได้ด้วยนวัตกรรมเหล่านั้น และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีก ด้วย ปัจจุบันมีการใช้นวัตกรรมศึกษามากมาย เช่น สื่อหลายมิติ ความเป็นจริงเสมือน อินเทอร์เน็ต และ การสอนบนเว็บ เป็นต้น

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551) กล่าวว่า นวัตกรรมทางการเรียนการสอน คือ สิ่งใหม่ที่สร้างขึ้น มาเพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่ แนวคิด รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อต่างๆที่เกี่ยวกับการศึกษา ซึ่ง คุณลักษณะของนวัตกรรมการเรียนการสอน คือ

1. เป็นสิ่งใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทั้งหมด เช่น วิธีสอนใหม่ๆ สื่อการสอนใหม่ ที่ไม่ เคยมีใครทำมาก่อน
2. เป็นสิ่งใหม่เพียงบางส่วน เช่น มีการผลิตชุดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ แต่ยังคงมีรูป แบบเดิมเป็นหลักอยู่ เช่น ชุดการสอนที่มีบัตรเนื้อหา บัตรทดสอบอยู่ แต่มีการเพิ่มบัตรฝึกทักษะ ความคิด เป็นต้น
3. เป็นสิ่งใหม่ที่ยังอยู่ในกระบวนการทดลองว่าจะมีประสิทธิภาพในการนำไปใช้มากน้อย เพียงไร เช่น การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการเข้าไปในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนทุกรายวิชา
4. เป็นสิ่งใหม่ที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้บ้างแล้วแต่ยังไม่แพร่หลาย เช่น แหล่งการ เรียนรู้ท้องถิ่น
5. เป็นสิ่งที่เคยปฏิบัติมาแล้วครั้งหนึ่งแต่ไม่ค่อยได้ผลเนื่องจากขาดปัจจัยสนับสนุนต่อมาได้ นำมาปรับปรุงใหม่ ทดลองใช้และเผยแพร่จัดว่าเป็นนวัตกรรมได้

และสุคนธ์ สินธพานนท์ ได้แบ่งประเภทของ นวัตกรรมทางการเรียนการสอนออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. นวัตกรรมประเภทผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์ เช่น ชุดการเรียนการสอน แบบฝึกทักษะ บทเรียน เกม
2. นวัตกรรมประเภทรูปแบบ เทคนิค และวิธีการสอน ซึ่งรวมทั้งการพัฒนาจิตพิสัยในการ เรียนการสอนด้วย

สามารถสรุปได้ว่า นวัตกรรมการศึกษา หรือ นวัตกรรมการสอนนั้น คือ สิ่งใหม่ที่สร้างขึ้นมา เพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น แนวคิด วิธีการ กระบวนการสอน และสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา เป็นต้น

โดยนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย จึงเป็น แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพที่เกิดจากการสังเคราะห์ ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และ หลักธรรม ที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ ในช่วงต้นนั่นเอง

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

10.1 งานวิจัยในประเทศ

อรพินทร์ ชูชม (2549) ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์ กับ จิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย จุดประสงค์การวิจัย คือ เพื่อดูความสัมพันธ์ เชิงสาเหตุของจิตสำนึกทางปัญญาของเยาวชนวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง คือ นักเรียน ระดับ ม.ต้น จำนวน 1,312 คน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ของ จิตสำนึกทางปัญญาได้รับการสนับสนุนในกลุ่มรวม และเมื่อจำแนกตามเพศ โดยที่ปัจจัยทางจิต สังคม ได้แก่ การถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์ของบิดา มารดา การปลุกฝังจากทางโรงเรียน การเห็น แบบอย่างจากเพื่อน และการควบคุมตัวเอง นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งปัจจัยทางจิตสังคมและจิตสำนึก ทางปัญญา สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมเอื้อสังคมได้ร้อยละ 60 ความสามารถในการแก้ปัญหาได้ร้อยละ 32 และคุณภาพชีวิตของเยาวชนวัยรุ่นได้ร้อยละ 69 ข้อค้นพบจากการวิจัยยัง แสดงให้เห็นว่าเยาวชนวัยรุ่นหญิงมีจิตสำนึกทางปัญญาสูงกว่าเยาวชนวัยรุ่นชาย

ศิระ อุดมรัตน์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอแบบและกลยุทธ์การพัฒนาสันติพิสัย ของนิสิตนักศึกษาไทยระดับปริญญาบัณฑิต มีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาสภาพสันติพิสัยในนิสิตนักศึกษา ไทย นำเสนอแบบสันติพิสัยสำหรับนิสิตนักศึกษาไทย และนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาสันติพิสัยในนิสิต นักศึกษาไทย กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตนักศึกษาจำนวน 1,600 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามคุณลักษณะทางสันติพิสัยของนิสิตนักศึกษาไทยระดับปริญญาบัณฑิต วิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้การสังเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยวิธีสกัดองค์ประกอบหลักและหมุนแกน องค์ประกอบแบบตั้งฉากด้วยวิธีของวาริแมกซ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพสันติพิสัย พบว่า นักเรียน ได้รับความรู้เรื่องสันติมากที่สุดในระดับมัธยมตอนต้น รองมาคือ ประถม และสุดท้ายคือ ระดับอุดมศึกษา 2. แบบสันติพิสัย จากการวิเคราะห์องค์ประกอบแบ่งได้ 8 แบบ คือ 1)ผู้เข้าใจและ เห็นคุณค่าของตน 2)ผู้มองโลกเชิงบวก 3)ผู้เมตตา 4)ผู้รณรงค์ 5)ผู้อดกลั้น 6)ผู้คิดวิเคราะห์ 7)ผู้

ประสานไมตรี 8) ผู้สร้างสัมพันธภาพ 3. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพสันติพิสัยตามตัวแปรกับแบบสันติพิสัย พบว่า ตัวแปรทั้ง 5 คือ เพศ ภูมิภาค ประเภทสถาบัน กลุ่มสาขาวิชา และชั้นปีการศึกษา มีผลต่อระดับสันติพิสัยทั้ง 8 แบบ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งโดยรวมเพศหญิงมีระดับสันติพิสัยมากกว่าชาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับสันติพิสัยสูงที่สุด ภาคเหนือต่ำที่สุด สถาบันระดับอุดมศึกษามีระดับสันติพิสัยสูงกว่ารัฐบาล กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์มีระดับสันติพิสัยสูงที่สุด กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพต่ำที่สุด นิสิตปี 1 มีระดับสันติพิสัยสูงที่สุด ปี 3 น้อยที่สุด 4. กลยุทธ์ พัฒนาสันติพิสัย คือ การออกนโยบาย และข้อตกลงร่วมกันเพื่อสร้างสันติพิสัย กำหนดหลักสูตร การสอนสันติพิสัย การส่งเสริมการวิจัยทางสันติ การกำหนดให้มีองค์กรเครือข่าย และการจัดรณรงค์สร้าง และพัฒนาสันติพิสัยในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับสถาบัน

ศศิรัศม์ วีระไวทยะ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยการวิจัยนี้มีจุดประสงค์ 1. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในประเทศไทยและต่างประเทศ 2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในประเทศไทย 3. เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานสำหรับประเทศไทย ผู้วิจัยมีวิธีการวิจัยที่ใช้การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ และการศึกษาภาคสนามในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือก 4 แห่ง ด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก หลังจากนั้นได้นำข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนาม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์เพื่อยกร่างกลยุทธ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือ คือ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. แนวคิดและกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานพบว่า 1) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสันติภาพภายในและสันติภาพระหว่างบุคคล 2) เครือข่ายความร่วมมือ มี 2 รูปแบบ คือ เครือข่ายแนวราบ เป็นเครือข่ายที่ดำเนินการเอง โดยมี ผู้บริหารและนักเรียนเป็นแกนนำ และเครือข่ายผสม ซึ่งเป็นเครือข่ายสถานศึกษาที่ได้รับนโยบายและแนวทางการร่วมมือตามหน่วยงานต้นสังกัด 3) องค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือประกอบด้วย เครือข่ายภายนอกและเครือข่ายภายในสถานศึกษา 4) วิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนและการแบ่งปันองค์ความรู้ ทรัพยากร และกิจกรรม 2. สภาพปัญหาภายในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้ สถานศึกษาเป็นฐานในประเทศไทยประกอบด้วย ปัญหาด้านแกนนำเครือข่าย ด้านสมาชิกเครือข่าย และด้านกระบวนการ สภาพปัญหาภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3. ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเสริมสร้างสันติ

วัฒนธรรมโดยใช้ สถานศึกษาเป็นฐานสำหรับประเทศไทย ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์การปรับ กระบวนทัศน์การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม 2) ยุทธศาสตร์การจัดการ ความรู้ 3) ยุทธศาสตร์การค้นพบและใช้ประโยชน์จากเครือข่าย 4) ยุทธศาสตร์การจัดการ เครือข่าย 5) ยุทธศาสตร์การจัดการเครือข่ายความร่วมมือ 6) ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาพัฒนา นักเรียนเพื่อนักเรียน 7) ยุทธศาสตร์การเชื่อมประสานเครือข่ายภาครัฐและหน่วยงานต่างประเทศ 8) ยุทธศาสตร์ การจัดตั้งศูนย์ประสานงานกลางเครือข่ายความร่วมมือ 9) ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมพลัง แกนนำ 10) ยุทธศาสตร์การสื่อสารประชาสัมพันธ์

อภิรติ ศรีสยาม (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาสันติภาพที่เน้นการ วิเคราะห์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาตามแนวสันติวิธีสำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาสันติภาพที่เน้นการคิดวิเคราะห์เพื่อ ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาตามแนวสันติวิธี 2. เพื่อศึกษาผลของการใช้หลักสูตรรายวิชา สันติภาพที่เน้นการคิดวิเคราะห์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาตามแนวสันติวิธีของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสันติภาพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบการสอนสาเหตุและผล ระยะเวลาในการทดลอง 16 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาตามแนวสันติวิธี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน และค่า t-test ผลการวิจัยพบว่า 1. ได้หลักสูตร รายวิชาสันติภาพประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ โลกแห่งความแตกต่าง สันติภาพนั้นสำคัญ ไฉน สิทธิมนุษยชนกับสันติภาพ เคารพยอมรับสังคมเป็นสุข ร่วมมือร่วมใจเข้าใจถึงสันติ สันติภาพ เริ่มต้นด้วยความรัก 2. นักเรียนที่เรียนรายวิชาเพื่อสันติภาพได้คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา ดีขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Tiffany Anne Bartlett (2009) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Teaching Teachers to Teach Peace: A Reflective Pre-service Case study วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ เพื่อศึกษาวิธีการสอนเรื่อง สันติภาพในหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยโตรอนโต และเพื่อศึกษาว่าบทบาทของโรงเรียนและ สังคมที่มีต่อหลักสูตรการสอนเรื่องสันติภาพแก่ครูฝึกหัดนั้นคืออะไร ประเภทของการวิจัยเป็นแบบเชิง สำรวจ และเชิงคุณภาพ ประชากรคือครูฝึกหัด เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบ การเรียนการสอนเรื่องสันติภาพในหลักสูตรฝึกหัดครู ผลการวิจัยพบว่า แนวทางแบบการเรียนรู้เรื่อง สันติภาพในหลักสูตรฝึกหัดครูนั้นมีการสอนให้ครูฝึกหัดได้เรียนรู้เรื่องความต่างของเชื้อชาติ วิธีแก้ไข

ความขัดแย้ง และการวิจัยนี้ยังทำให้ครูฝึกหัดเรียนรู้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งและความแตกต่างของบุคคลภายในชั้นเรียนอีกด้วย

Young Imm Kang Song (2012) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Education for Peace a Case Study of a Constructivist approach to Understanding Peace through artistic Expression เป็นการสร้างความเข้าใจเรื่องสันติภาพผ่านการแสดงออกทางศิลปะ โดยให้ผู้เรียนวาดภาพโลกในแบบที่ต้องการลงบนลูกบอล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องสันติภาพผ่านงานศิลปะ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนเกรด 6 ของโรงเรียนประถม Daeja ใน Gwangju ของประเทศเกาหลีใต้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับสันติภาพ และได้รู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาผ่านทางผลงานศิลปะ และได้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นจากการอธิบายถึงผลงานศิลปะของตนเองได้เป็นอย่างดี

Dian Mitrayani (2012) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Peace Education Seen Through The Eyes of Youth Participating in a Play for Peace Club ,Chicago มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นในการพัฒนาเยาวชนและผู้นำเยาวชนจากเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการกิจกรรม Play for Peace ในสถาบันการศึกษาชุมชน Roberto Clemente ใน Chicago หลังเลิกเรียน กลุ่มตัวอย่าง เยาวชนอายุ 15-19 ปี ประเภทของการวิจัย กรณีศึกษา เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า เกมที่เล่นเป็นกิจกรรมนั้นจะมีลักษณะเป็นเกมที่เล่นเป็นกลุ่ม เพื่อที่จะใช้เรียนรู้การเคารพการมีอยู่ของกันและกันและเรียนรู้ในความแตกต่างของกันและกัน โดยเยาวชนที่เข้าร่วมมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น โดยรู้จักการแก้ไขปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรงและรู้จักการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีความคิดริเริ่มและมีความเป็นผู้นำ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า จิตสำนึกของเยาวชนไทยนั้นมีปัจจัยมาจากหลายสิ่ง ทั้งจากพัฒนาการตามช่วงวัย เพศ ครอบครัว โรงเรียน สังคม เพื่อน การส่งเสริม และจากประสบการณ์ชีวิต ซึ่งจิตสำนึกเรื่องสันติภาพค่อนข้างเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเยาวชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีภาวะทางความคิดและอารมณ์ที่ไม่คงที่แน่นอน การส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพจึงสามารถช่วยให้เยาวชนได้มีสติและมีการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาได้ ทั้งนี้ครอบครัวจึงเป็นฐานสำคัญที่ใช้เป็นที่ส่งเสริมจิตสำนึกให้แก่เยาวชน แต่ นอกจากครอบครัวแล้วทางสถานศึกษาก็มีความสำคัญและความสามารถที่จะใช้เป็นสถานที่ในการช่วยส่งเสริมจิตสำนึกให้แก่เยาวชนได้เช่นกัน ซึ่งการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพนั้นสามารถทำได้โดยสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาการเรียนการสอน หรือกระบวนการทำงานได้ และนอกจากวิชาทางด้านสังคมศึกษาแล้ว การส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพนั้นสามารถใช้ศิลปะในการช่วยส่งเสริมให้แก่เยาวชนได้ด้วยเช่นกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย และเพื่อศึกษาผลการเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูล
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอรายงานผลการวิจัย
7. การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

- 1.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ สันติภาพ ในส่วนของเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายของ สันติภาพ ความสำคัญของสันติภาพ การศึกษากับสันติภาพ
- 1.2 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมและพัฒนาการของเยาวชน
- 1.3 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหาในเยาวชน
- 1.4 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ หน้าที่พลเมือง
- 1.5 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ จิตสำนึกและการสร้างจิตสำนึก
- 1.6 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ แนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
- 1.7 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ
- 1.8 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ ศิลปะและกิจกรรมศิลปะ
- 1.9 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ นวัตกรรมการเรียนการสอน
- 1.10 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ กรณีศึกษาในประเทศไทย

2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนที่มีอายุ 16-17 ปี จำนวน 30 คน จากสถาน สงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดจำนวน 15 คน และสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญาพรจำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เนื่องจากเยาวชนในสถาน สงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดและสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญาพรนั้นเป็นเยาวชนที่มีภูมิหลัง ทางด้านครอบครัวและประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงเป็นส่วนใหญ่ จึงมี ความเห็นว่าการนำนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยไป ทำการเรียนการสอนกับเยาวชนในกลุ่มนี้จะมีความเหมาะสมและเยาวชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น คือ 1) เป็นเยาวชนอายุ 16-17 ปี 2) สามารถเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง 3 คาบเรียน 3) มีความต้องการเรียนรู้ทางด้านศิลปะ

3. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่อง สันติภาพสำหรับเยาวชนไทย แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ (ก่อนเรียน – หลังเรียน) และแบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ดูแลเยาวชน และ เยาวชน ผู้เรียน ซึ่งในส่วนของพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

3.1 นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย ผู้วิจัยได้พัฒนานวัตกรรม ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่เกิดจากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ ที่มีองค์ประกอบจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1. การศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2. การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 3. การคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง 4. การใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา 5. การแสดงความคิดเห็น 6. การรับฟังความคิดเห็น 7. การตระหนักในความเท่าเทียมและเคารพในสิทธิของกันและกัน โดยผู้วิจัยได้นำนวัตกรรมไปพัฒนาเป็นแผนการสอนศิลปะที่มีหัวข้อการเรียนรู้เรื่องสันติภาพ จำนวน 10 แผน ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้

3.1.1 ศึกษากิจกรรมศิลปะที่เสริมสร้างสันติภาพจากวารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 ศึกษาสัมภาษณ์แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพให้แก่เยาวชน จำนวน 4 แห่ง ได้แก่

1. โรงเรียนวัดราชาธิวาส (โรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมงานโครงการอ่านสารสันติภาพ และสงบนิ่งร่วมจิตอธิษฐาน ปี 2559) โดยได้สัมภาษณ์ อาจารย์สิรินาถ จันทร์ศิริ (ผู้ดูแลการจัดโครงการในนามกลุ่มลูกเสือ Messenger of peace ของโรงเรียน) และอาจารย์ดุขฎิ อินทุยศ (อาจารย์ประจำวิชาศิลปะ)

2. โรงเรียนพระแม่มาลี เขตสาทร (โรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมงานโครงการอ่านสารสันติภาพ และสงบนิ่งร่วมจิตอธิษฐาน ปี 2558) โดยได้สัมภาษณ์อาจารย์อรพรรณ จันทร์เปรม (อาจารย์ฝ่ายกิจกรรมของโรงเรียนและเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะ)

3. มูลนิธิสหพันธ์สันติภาพสากล (ประเทศไทย) โดยได้สัมภาษณ์ นายจักรินทร์ เอี่ยมสำอางค์ (ผู้ช่วยเหลือขบวนการมูลนิธิ, ผู้อำนวยการโครงการครอบครัวไทยรู้จักสามัคคี และโครงการ Pure love)

4. สมาคมสหพันธ์สตรีเพื่อสันติภาพโลก (ประเทศไทย) โดยได้สัมภาษณ์ นางพนิดา ดวงจินดา (อุปนายก คนที่ 1 ของสมาคม)

โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ดังนี้

ก. เป็นโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางด้านสันติภาพให้นักเรียนเป็นประจำทุกปี ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 แห่ง

ข. เป็นองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านสันติภาพและมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางด้านสันติภาพให้แก่เยาวชน เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 แห่ง

3.1.3 ศึกษาสังเคราะห์ประเด็นเนื้อหาความรู้เรื่องสันติภาพ

3.1.4 นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และ หลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ จนได้นวัตกรรมซึ่งก็คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อ ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพขึ้นมา

3.1.5 นำนวัตกรรมไปพัฒนาเป็นแผนการสอนศิลปะจำนวน 10 แผน ที่ประกอบไปด้วย หัวข้อการเรียนรู้เรื่องสันติภาพ

3.1.6 นำนวัตกรรมไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหากับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนำไปตรวจสอบ กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคือ เป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเกี่ยวกับสันติภาพ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสร้างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเกี่ยวกับสันติภาพ ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนเรื่องสันติภาพหน้าที่พลเมือง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคือ เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาด้านสันติภาพหน้าที่พลเมือง มีประสบการณ์การสอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

4. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมิน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคือ เป็น อาจารย์สอนการวัดและประเมิน มีประสบการณ์การสอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.1.7 นำผลการวิเคราะห์ของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N = จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

การแปลความค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) คือ

ข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ .50 - 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

ข้อคำถามมีค่า IOC ต่ำกว่า .50 พิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

โดยผลจากการวิเคราะห์ค่า IOC หาความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของนวัตกรรมการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ คือ ค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.89 หมายถึง สามารถนำไปใช้ได้จริงหลังปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้ว

3.1.8 นำนวัตกรรมการสอนที่ปรับแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองกับนักเรียนช่วงอายุ 16-17 ปี โรงเรียนศรีอยุธยา จำนวน 30 คน

3.1.9 นำผลจากการทดลองนวัตกรรมการสอนศิลปะมาวิเคราะห์โดยดูจากความสำเร็จโดยรวมของผลงานศิลปะในแต่ละแผนการสอนว่าผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานออกมาตรงตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ และจากสังเกตพฤติกรรมว่ามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่คาดหวังไว้หรือไม่ แล้วจึงปรับแก้ไขเป็นนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพเพื่อไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมที่คาดหวังตามองค์ประกอบของแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ เป็นแบบรูบริค (rubric scoring) มีขั้นตอนการการสร้างและพัฒนา ดังนี้

3.2.1 ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือ จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 กำหนดขอบเขตของพฤติกรรมที่สังเกต

3.2.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหากับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยจะตรวจสอบกับผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดียวกันกับที่ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือชิ้นอื่นๆ

3.2.4 นำผลการวิเคราะห์ของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N = จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

การแปลความค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) คือ

ข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ .50 - 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

ข้อคำถามมีค่า IOC ต่ำกว่า .50 พิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

โดยผลจากการวิเคราะห์ค่า IOC หาความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรม คือ ค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.92 หมายถึง สามารถนำไปใช้ได้จริงหลังปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้ว

3.2.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่ปรับแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองกับนักเรียนช่วงอายุ 16-17 ปี โรงเรียนศรีอยุธยา จำนวน 30 คน

3.2.6 นำผลจากการทดลองใช้แบบสังเกตพฤติกรรมมาวิเคราะห์ แล้วจึงปรับแก้ไขเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพเพื่อไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.3 แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ (ก่อนเรียน - หลังเรียน) โดยในแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพนี้จะมีการวัด 3 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้ ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติ ซึ่งจะใช้แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพนี้ชุดเดียวกันทั้งตอนก่อนเรียนและหลังเรียน มีขั้นตอนการการสร้งและพัฒนา ดังนี้

3.3.1 ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือ จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 กำหนดข้อความตามขอบเขตที่ต้องการวัด คือ ด้านการรับรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ

3.3.3 นำแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหากับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยจะตรวจสอบกับผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดียวกันกับที่ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือชิ้นอื่นๆ

3.3.4 นำผลการวิเคราะห์ของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้อง

ΣR = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N = จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

การแปลความค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) คือ

ข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ .50 - 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

ข้อคำถามมีค่า IOC ต่ำกว่า .50 พิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

โดยผลจากการวิเคราะห์ค่า IOC หาความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ คือ ค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.61 หมายถึง สามารถนำไปใช้ได้จริงหลังปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้ว

3.3.5 นำแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพที่ปรับแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองกับนักเรียนช่วงอายุ 16-17 ปี โรงเรียนศรีอยุธยา จำนวน 30 คน แล้วจึงวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้สูตร

สูตรที่ใช้ในการคำนวณมีดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ α คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n คือ จำนวนข้อของแบบทดสอบ

s_i^2 คือ ความแปรปรวนของแบบทดสอบรายข้อ

s_t^2 คือ ความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

โดยผลจากการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ คือ 0.862 หมายถึง สามารถนำไปใช้ได้จริงหลังปรับปรุงแก้ไขแล้ว

3.3.6 นำเครื่องมือปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งแล้วแล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.4 แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มี 2 แบบ คือ

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ดูแลเยาวชน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open-ended) โดยมีเกณฑ์การเลือกผู้ดูแลเยาวชนในการสัมภาษณ์ คือ เป็นผู้ดูแลเยาวชนในสถานที่ทำการทดลองแผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

2. แบบสัมภาษณ์สำหรับเยาวชนผู้เรียน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open-ended) โดยมีเกณฑ์การเลือกเยาวชนผู้เรียนในการสัมภาษณ์ คือ เป็นเยาวชนที่เข้าร่วมการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

โดยมีขั้นตอนการการสร้างและพัฒนา ดังนี้

3.4.1 ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือ จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 กำหนดข้อคำถาม

3.4.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหากับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยจะตรวจสอบกับผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดียวกันกับที่ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือชิ้นอื่นๆ

3.4.4 นำผลการวิเคราะห์ของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้อง

ΣR = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N = จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

การแปลความค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) คือ

ข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ .50 - 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

ข้อคำถามมีค่า IOC ต่ำกว่า .50 พิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

โดยผลจากการวิเคราะห์ค่า IOC หาความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ คือ ค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 หมายถึง สามารถนำไปใช้ได้จริงหลังปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้ว

3.4.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองกับนักเรียนช่วงอายุ 16-17 ปี โรงเรียนศรีอยุธยา จำนวน 30 คน

3.4.6 นำผลจากการทดลองใช้แบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ แล้วจึงปรับแก้ไขเพื่อไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

4. การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการทดลองเก็บข้อมูลรวมทั้งสิ้น 13 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที โดยมีลำดับขั้นตอนในการทดลองดังนี้

4.1 วัตถุประสงค์สำนึกเรื่องสันติภาพของกลุ่มตัวอย่างก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในคาบเรียนที่ 1

4.2 ทดลองใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่ได้นำมาพัฒนาเป็นแผนการสอนศิลปะจำนวน 10 แผน ที่ประกอบไปด้วยมีหัวข้อการเรียนรู้เรื่องสันติภาพ โดยทั้ง 10 แผนนี้จะมีการเรียนการสอนอยู่ในระยะเวลาทั้งหมด 13 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที โดยแต่ละ

แผนการเรียนการสอนจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สังเคราะห์จากทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะมีการจัดบันทึกและสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนควบคู่ไปในการเรียนการสอนด้วย

4.3 วัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของกลุ่มตัวอย่างหลังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบทั้ง 10 แผน ในคาบเรียนที่ 13

4.4 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ดูแลเยาวชน และเยาวชนผู้เรียน โดยสัมภาษณ์หลังการเรียนการสอนครบทั้ง 10 แผน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

5.1 แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ (ก่อนเรียน-หลังเรียน) นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำผลมาเปรียบเทียบกับสถิติ t-test

5.2 แบบสังเกตพฤติกรรม นำมาวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ แล้วจึงสรุปผล

5.3 แบบสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

6. การนำเสนอรายงานผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบวัดจิตสำนึก นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

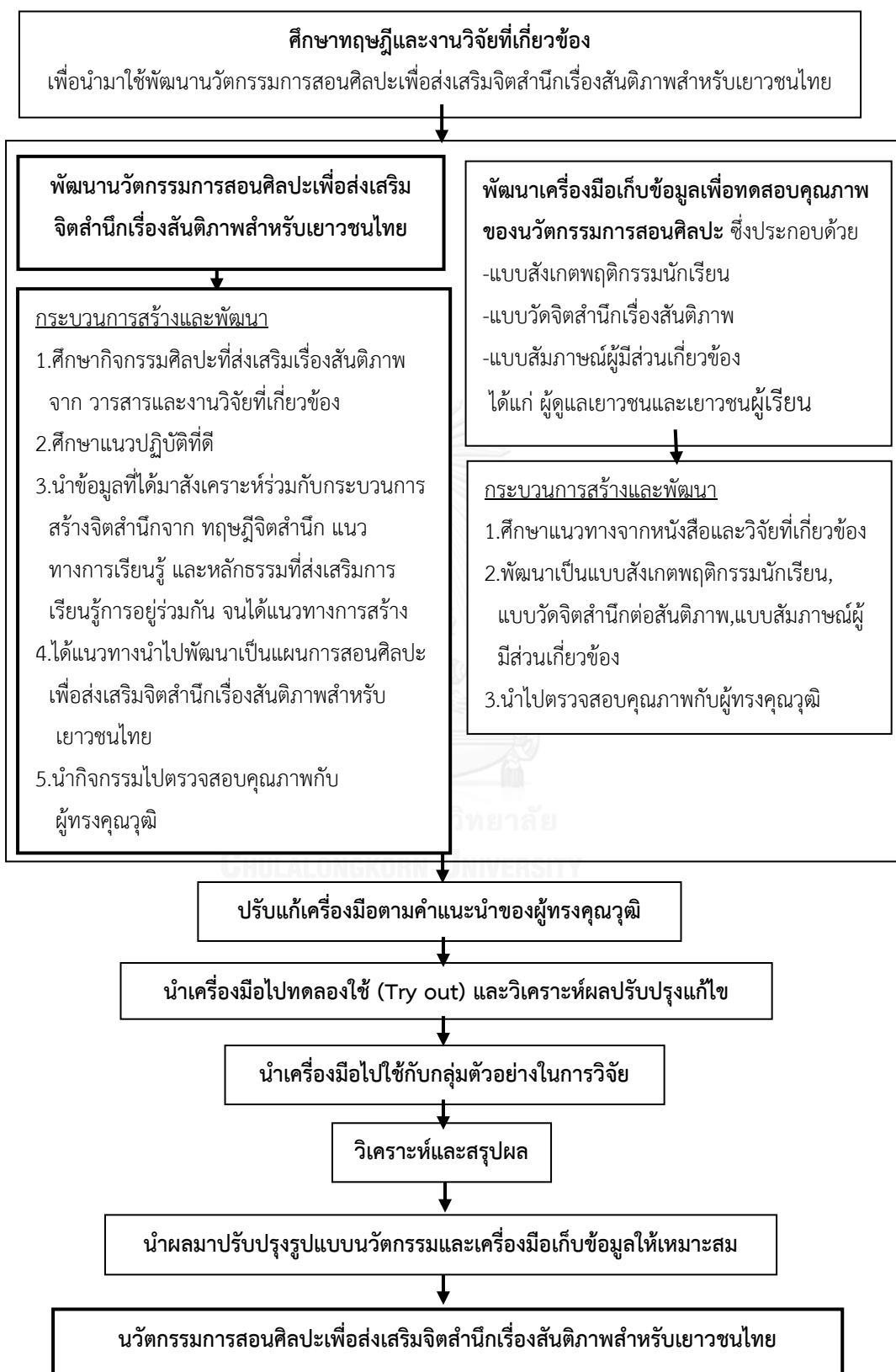
6.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

6.3 แบบสัมภาษณ์ นำเสนอในรูปแบบเนื้อหาความเรียง

7. การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เมื่อวิเคราะห์ผลข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้คือ เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย และเพื่อผลการเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนก่อนและหลังใช้นวัตกรรม แล้วจึงอภิปรายผลการวิจัยและข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

แผนผังการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย
ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ
สำหรับเยาวชนไทย

ตอนที่ 1 นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่มีองค์ประกอบ 7 ข้อ ได้แก่ 1.การศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2.การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 3.การคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยง 4.การใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา 5.การแสดงความคิดเห็น 6.การรับฟังความคิดเห็น 7.การตระหนักในความเท่าเทียมและเคารพในสิทธิของกันและกัน ที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม ที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภาพแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

ซึ่งผู้วิจัยได้นำนวัตกรรมไปพัฒนาเป็นแผนการสอนศิลปะจำนวน 10 แผน ที่ประกอบไปด้วย หัวข้อการเรียนรู้เรื่องสันติภาพ ดังนี้ 1.ความหมายและสัญลักษณ์สันติภาพ 2.ความสำคัญของ สันติภาพ 3.เหตุการณ์ความรุนแรงในปัจจุบัน 4.วิธีการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง 5.หลักธรรมที่ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน 6.วิถีชีวิตที่สงบสุข 7.สาเหตุ ผล และวิธีแก้ไขความรุนแรง 8.การแสดงออกถึง การมีสันติภาพและผลที่เกิดขึ้น 9.แนวทางการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน 10.สันติภาพและการทำเพื่อ ส่วนรวม

โดยผู้วิจัยได้พัฒนานวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย โดยเริ่มจากศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ จากวารสาร, งานวิจัย และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษากิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมในเรื่องสันติภาพทั้งหมดจำนวน 23 กิจกรรม โดยได้ศึกษาในประเด็นของ ประเภทกิจกรรมศิลปะ, ลักษณะของกิจกรรม, ผู้เข้าร่วมกิจกรรม, วัตถุประสงค์ของกิจกรรม, รูปแบบกิจกรรม, ผลของกิจกรรม และ จุดเด่น-จุดด้อย ของกิจกรรม ซึ่งสามารถสรุปได้ผลการวิเคราะห์กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพดังนี้

กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพแบ่งตามประเภทของกิจกรรมได้ทั้งหมด 8 ประเภท ได้แก่ 1. จิตรกรรม ประกอบด้วย จิตรกรรมวาดภาพระบายสี, จิตรกรรมศิลปะการตัดแปะ, จิตรกรรมฝาผนัง, จิตรกรรมโมเสค และศิลปะทราย 2. ประติมากรรม 3. ศิลปะประดิษฐ์ 4. ภาพพิมพ์ 5. การออกแบบ 6. ถ่ายภาพ 7. ศิลปะการจัดวาง 8. สื่อผสม

ในส่วนของลักษณะของกิจกรรมศิลปะสามารถแบ่งเป็น กิจกรรมเดี่ยว และเป็นกิจกรรมกลุ่ม โดยจะมีการนำลักษณะกิจกรรมแบบกลุ่มมาใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะมากกว่ากิจกรรมเดี่ยว

ด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรม สามารถแบ่งได้เป็น เด็กและเยาวชน, ศิลปิน และผู้ที่สนใจ

ด้านวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายและเห็นความสำคัญของสันติภาพ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักศึกษา ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักใช้เหตุผลเพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็น และเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน

ในส่วนของรูปแบบของกิจกรรมศิลปะ จากทั้ง 23 กิจกรรม จะเห็นได้ว่าแต่ละกิจกรรมจะเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องสันติภาพและการอยู่ร่วมกันผ่านผลงานศิลปะ, การสร้างสรรค์งานศิลปะ และจากกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ

ผลจากกิจกรรมศิลปะทั้ง 23 กิจกรรม นั่นคือ ผู้เรียนได้เข้าใจถึงความหมายและเห็นความสำคัญของสันติภาพ ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน และได้รู้จักการมีส่วนร่วมในสังคม

และเมื่อวิเคราะห์ถึงจุดเด่นและจุดด้อยของแต่ละกิจกรรม พบว่า จุดเด่นของกิจกรรมศิลปะแต่ละกิจกรรมนั้นมีความน่าสนใจและหลากหลาย เช่น กิจกรรมมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย เหมาะสมกับช่วงวัย หลายกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดออกแบบสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยตนเอง มีการเข้าถึงชุมชน เผยแพร่สู่สาธารณะ มีประเภทเทคนิคศิลปะที่หลากหลาย มีการแสดงความคิดเห็นต่อกัน วัสดุสำหรับใช้ในการทำงานหาง่าย มีการใช้วัสดุจากธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้มาสร้างงาน ศิลปะเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างประโยชน์และช่วยเหลือให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้จริง บางกิจกรรมมีการ

ช่วยกันสร้างผลงานชิ้นใหญ่ มีการนำเอาสไตล์ของศิลปินที่น่าสนใจมาใช้ร่วมกับการสร้างงาน ศิลปะเกี่ยวกับสันติภาพ มีการใช้นิทานเข้ามาช่วยดึงดูดความสนใจแก่ผู้เรียน เป็นต้น

ในส่วนของจุด ด้อยของกิจกรรมนั้น จะเห็นได้ว่า บางกิจกรรมมีวัสดุให้เลือกไม่หลากหลาย ขนาดงานกับวัยเด็กไม่สอดคล้องกัน การเคลื่อนย้ายลำบากหากงานมีขนาดใหญ่เกินไป การหาสถานที่สำหรับเผยแพร่งาน ค่อนข้างยากและใช้เวลา เวลาไม่เอื้ออำนวยกับตัวกิจกรรม เทคนิคการสร้างงานไม่หลากหลาย การควบคุมความสะอาดเรียบร้อยค่อนข้างยาก รูปร่างสื่อไม่ดึงดูดความสนใจ การเก็บรักษาผลงานศิลปะค่อนข้างยาก เป็นต้น ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลสรุปการวิเคราะห์กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพจำนวน 23 กิจกรรม

ประเด็นศึกษาวิเคราะห์ กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ	ผลสรุปการวิเคราะห์
ประเภทกิจกรรมศิลปะ	1. จิตรกรรม 2. ประติมากรรม 3. ศิลปะประดิษฐ์ 4. ภาพพิมพ์ 5. การออกแบบ 6. ถ่ายภาพ 7. ศิลปะการจัดวาง 8. สื่อผสม
ลักษณะของกิจกรรม	สามารถแบ่งเป็น กิจกรรมเดี่ยว และเป็นกิจกรรมกลุ่ม โดยจะมีการนำลักษณะกิจกรรมแบบกลุ่มมาใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะมากกว่ากิจกรรมเดี่ยว
ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	เด็กและเยาวชน, ศิลปิน และผู้ที่สนใจ

ประเด็นศึกษาวิเคราะห์ กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ	ผลสรุปการวิเคราะห์
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	<p>เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายและเห็น ความสำคัญของสันติภาพ</p> <p>เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักศึกษา ค้นคว้าและลงมือ ปฏิบัติงานด้วยตนเอง</p> <p>เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น</p> <p>เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักใช้เหตุผลเพื่อแก้ไข ปัญหา</p> <p>เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักความเท่าเทียมเคารพใน สิทธิของกันและกัน</p>
รูปแบบกิจกรรม	<p>จากทั้ง 23 กิจกรรม จะเห็นได้ว่าแต่ละ กิจกรรมจะเน้น ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องสันติภาพ และการอยู่ร่วมกันผ่านผลงานศิลปะ, การ สร้างสรรค์งานศิลปะ และจากกระบวนการ สร้างสรรค์งานศิลปะ</p>
ผลของกิจกรรม	<p>ผู้เรียนได้เข้าใจถึงความหมายและเห็น ความสำคัญของสันติภาพ ได้เรียนรู้การทำงาน ร่วมกัน และได้รู้จักการมีส่วนร่วมในสังคม</p>

ประเด็นศึกษาวิเคราะห์ กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ	ผลสรุปการวิเคราะห์
จุดเด่นของกิจกรรม	<p>กิจกรรมมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย เหมาะสมกับช่วงวัย</p> <p>หลายกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดออกแบบ สร้างสรรค์งานศิลปะด้วยตนเอง</p> <p>มีการเข้าถึงชุมชน เผยแพร่สู่สาธารณะ มีประเภทเทคนิคศิลปะที่หลากหลาย</p> <p>มีการแสดงความคิดเห็นต่อกัน</p> <p>วัสดุสำหรับใช้ในการทำงานหาง่าย</p> <p>มีการใช้วัสดุจากธรรมชาติและวัสดุเหลือ ใช้มาสร้างงานศิลปะ</p> <p>กิจกรรมที่สามารถสร้างประโยชน์และ ช่วยเหลือให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้จริง</p> <p>มีการนำเอาสไตล์ของศิลปินที่น่าสนใจมา ใช้ร่วมกับการสร้างงานศิลปะเกี่ยวกับสันติภาพ</p> <p>มีการใช้นิทานเข้ามาช่วยดึงดูดความสนใจ แก่ผู้เรียน</p>
จุดด้อยของกิจกรรม	<p>มีวัสดุให้เลือกไม่หลากหลาย</p> <p>ขนาดงานกับวัยเด็กไม่สอดคล้องกัน</p> <p>การเคลื่อนย้ายลำบากหากงานมีขนาด ใหญ่เกินไป</p> <p>การหาสถานที่สำหรับเผยแพร่งาน ค่อนข้างยากและใช้เวลา</p> <p>เวลาไม่เอื้ออำนวยกับตัว</p> <p>การควบคุมความสะอาดเรียบร้อยค่อนข้าง ยาก</p> <p>รูปร่างสื่อไม่ดึงดูดความสนใจ</p> <p>การเก็บรักษาผลงานศิลปะค่อนข้างยาก</p>

เมื่อได้ข้อมูลการวิเคราะห์ลักษณะกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ไปศึกษาสัมภาษณ์แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพให้แก่เยาวชน จำนวน 4 แห่ง ได้แก่

1) โรงเรียนวัดราชาธิวาส (โรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมงานโครงการอ่านสารสันติภาพ และสงบนิ่งร่วมจิตอธิษฐาน ปี 2559) โดยได้สัมภาษณ์ อาจารย์สิรินาถ จันทร์ศิริ (ผู้ดูแลการจัดโครงการในนามกลุ่มลูกเสือ Messenger of peace ของโรงเรียน) และอาจารย์ดุขฎิ อินทุยศ (อาจารย์ประจำวิชาศิลปะ)

2) โรงเรียนพระแม่มาลี เขตสาทร (โรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมงาน โครงการอ่านสารสันติภาพ และสงบนิ่งร่วมจิตอธิษฐาน ปี 2558) โดยได้สัมภาษณ์อาจารย์อรพรรณ จันทร์เปรม (อาจารย์ฝ่ายกิจกรรมของโรงเรียนและเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะ)

3) มูลนิธิสหพันธ์สันติภาพสากล (ประเทศไทย) ได้สัมภาษณ์ นายจักรินทร์ เอี่ยมสำอางค์ (ผู้ช่วยเลขาธิการมูลนิธิ, ผู้อำนวยการโครงการครอบครัวไทยรู้จักสามัคคี และโครงการ Pure Love)

4) สมาคมสหพันธ์สตรีเพื่อสันติภาพโลก (ประเทศไทย) ได้สัมภาษณ์ นางพนิดา ดวงจินดา (อุปนายก คนที่ 1 ของสมาคม)

ทั้งนี้การเข้าไปสัมภาษณ์เป็นการไปสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย ซึ่งจากการสัมภาษณ์สามารถวิเคราะห์และสรุปข้อแนะนำที่เป็นแนวทางในการนำไปใช้สร้างนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยได้ดังนี้

ด้านวัตถุประสงค์ของกิจกรรม กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพควรมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจความหมายของสันติภาพและรู้จักวิธีการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

ด้านเนื้อหา กิจกรรม ควรเน้นเรื่องการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างอย่างมีความสุข อาจมีการนำหลักธรรมเข้ามาช่วยเสริมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แนวทางการอยู่ร่วมกันผ่านทางหลักธรรมคำสอนของศาสนาด้วย และควรเริ่มเนื้อหาตั้งแต่สิ่งที่เป็นพื้นฐานของชีวิต

ด้านรูปแบบกิจกรรม ควรมีรูปแบบที่หลากหลายผสมผสานศิลปะหลายแขนง หรือเป็นรูปแบบกิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน

ด้านสื่อที่ใช้ในกิจกรรมควรมีความหลากหลายตั้งแต่ รูปภาพ หนังสือ คอมพิวเตอร์ เพลง คลิปวิดีโอ สื่อดิจิทัล เป็นต้น

ด้านระยะเวลาในการทำกิจกรรม ควรมีระยะเวลามากกว่า 1 วัน ประมาณเป็นสัปดาห์ หรือ 1-2 เดือน โดยสามารถแสดงการวิเคราะห์ที่ได้ตั้งตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการนำไปใช้สร้างนวัตกรรมการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยจากการสัมภาษณ์แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ประเด็นการ สัมภาษณ์	แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)				ผลสรุปการ วิเคราะห์
	รร.วัด ราชาธิวาส	รร. พระแม่มาลี	มูลนิธิ สหพันธ์ สันติภาพ สากล	สมาคม สหพันธ์สตรี เพื่อ สันติภาพ	
ด้าน วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	ให้ผู้เรียน เข้าใจความ หมายของ สันติภาพ	ให้เข้าใจ ความหมาย ของสันติภาพ สามารถใช้ สันติภาพใน ชีวิตประจำวัน ได้	ให้ผู้เรียน เข้าใจ ความหมาย ของ สันติภาพ ความรักต่อ เพื่อนมนุษย์	ให้ผู้เรียน เข้าใจ ความหมาย เห็นความ สำคัญเรื่อง สันติภาพ	เพื่อให้ผู้เรียน ได้เข้าใจ ค.หมาย ของสันติภาพ เพื่อให้รู้จัก วิธีการอยู่ร่วมกัน ในสังคมได้อย่าง สงบสุข
ด้านเนื้อหา กิจกรรม	ความ สามัคคี การรู้จักให้ และแบ่งปัน	ควรมีการนำ หลักธรรมที่ ส่งเสริมเรื่อง สันติภาพมา ใช้สอดแทรก ในเนื้อหา	ควรเริ่ม ตั้งแต่สิ่งที่เป็น พื้นฐาน ของชีวิต เช่น ครอบครัว และส่งเสริม เรื่องความ รักต่อเพื่อน มนุษย์	ควรมีเนื้อหา ที่ส่งเสริม การอยู่ ร่วมกันบน ความ แตกต่าง เช่น ด้าน เชื้อชาติ ศาสนา ร่างกาย จิตใจ	ควรเน้นเรื่อง การอยู่ร่วมกันบน ความแตกต่าง อาจ นำหลักธรรมเข้า มาช่วยเสริม และ ควรเริ่มเนื้อหา ตั้งแต่สิ่งที่เป็น พื้นฐานของชีวิต

ประเด็นการ สัมภาษณ์	แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)				ผลสรุปการ วิเคราะห์
	รร.วัด ราชาธิวาส	รร. พระแม่มาลี	มูลนิธิ สหพันธ์ สันติภาพ สากล	สมาคม สหพันธ์สตรี เพื่อ สันติภาพ	
ด้านรูปแบบ กิจกรรม	วาดภาพโดยใช้ กระบวนการ ทำงานกลุ่ม	ควรมีความ หลากหลาย อาจ สอดแทรก บูรณาการ กับสาระการ เรียนรู้อื่น	จัดกิจกรรม ที่หลากหลาย	ควรมี หลากหลาย อาจนำ ดนตรีเข้ามา เสริม และดู ความต้องการ ของเด็ก	ควรมีรูปแบบที่ หลากหลายผสม ผสานศิลปะหลาย แขนง หรือเป็น รูปแบบกิจกรรม กลุ่มเพื่อส่งเสริม การทำงานร่วมกัน
ด้านสื่อที่ใช้ ในกิจกรรม	ควรเป็นสื่อ ที่หลากหลายทั้ง รูปภาพ ของ จริง และ คลิปวิดีโอ	สื่อ ICT	สื่อที่ หลากหลาย น่าสนใจตาม รูปแบบ กิจกรรม	สื่อที่ หลากหลาย และสื่อพวก ICT	ควรมีความ หลากหลายตั้งแต่ รูปภาพ หนังสือ คอมพิวเตอร์ เพลง คลิปวิดีโอ สื่อ ดิจิทัล เป็นต้น
ด้าน ระยะเวลา	มากกว่า 1 วัน ประมาณ เป็นสัปดาห์	ควรมีการ สอนในระยะ ยาว	1-2 เดือน	ควรมีความ ต่อเนื่องควร สอนในระยะ ยาว	ควรมีระยะ เวลามากกว่า 1 วัน ประมาณ เป็น สัปดาห์ หรือ 1-2 เดือน

หลังจากได้ข้อมูลแนวทางการสร้างกิจกรรมจากการศึกษากิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพและจากการสัมภาษณ์แนวปฏิบัติที่ดีแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสันติภาพเพื่อนำไปใช้เป็นหัวข้อการเรียนรู้สอดแทรกในตัวแผนการสอนศิลปะ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับสันติภาพจากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงวิเคราะห์จำแนกประเด็นเนื้อหาความรู้เรื่องสันติภาพออกเป็น 5 ประเด็น คือ 1) ความหมายและความสำคัญของสันติภาพ 2) ความรุนแรง 3) วิธีการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติภาพ 4) ผลของการมีสันติภาพ 5) การแสดงออกและการมีส่วนร่วมใน

เรื่องสันติภาพ เมื่อได้ประเด็นความรู้ออกมาแล้ว ผู้วิจัยจึงแตกประเด็นทั้ง 5 ออกเป็นประเด็นย่อยเพื่อนำไปใช้เป็นหัวข้อการเรียนรู้ในแผนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย ได้ดังนี้ 1) ความหมายและสัญลักษณ์สันติภาพ 2) ความสำคัญของสันติภาพ 3) เหตุการณ์ความรุนแรงในปัจจุบัน 4) วิธีการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง 5) หลักธรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน 6) วิถีชีวิตที่สงบสุข 7) สาเหตุ ผล และวิธีแก้ไขความรุนแรง 8) การแสดงออกถึงการมีสันติภาพและผลที่เกิดขึ้น 9) แนวทางการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน 10) สันติภาพและการทำเพื่อส่วนรวม ดังตารางที่ 6

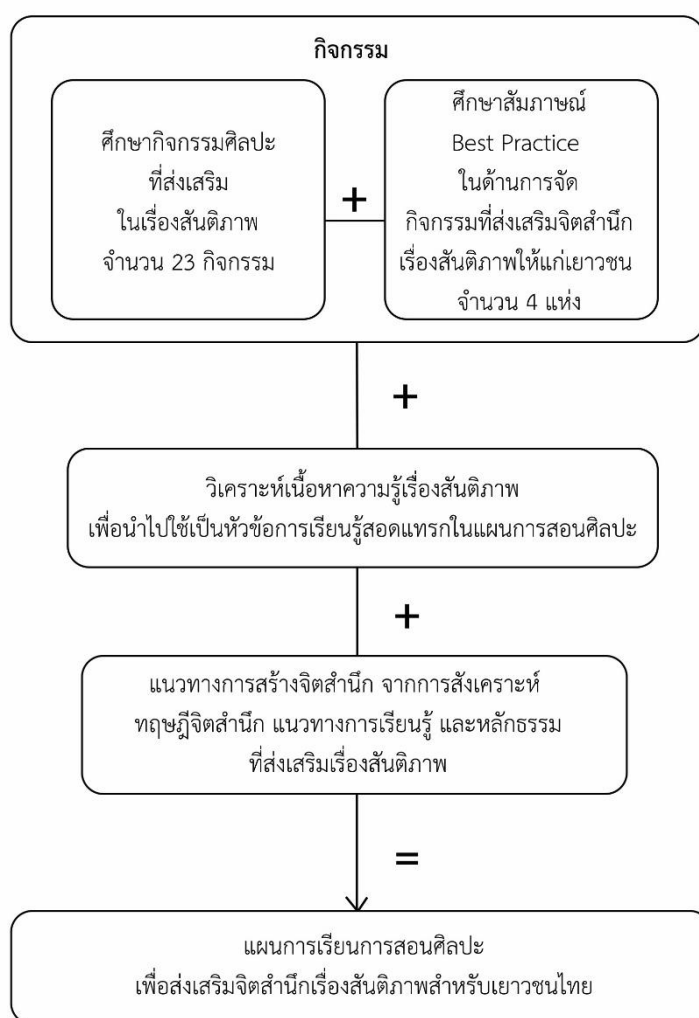
ตารางที่ 6 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสันติภาพเพื่อนำมาใช้เป็นหัวข้อการเรียนรู้ในกิจกรรมศิลปะ

ประเด็นเนื้อหาความรู้เรื่องสันติภาพ	ประเด็นย่อยเพื่อนำไปใช้เป็นหัวข้อการเรียนรู้ในกิจกรรมศิลปะ
1) ความหมายและความสำคัญของสันติภาพ	ความหมายและสัญลักษณ์สันติภาพ ความสำคัญของสันติภาพ
2) ความรุนแรง	เหตุการณ์ความรุนแรงในปัจจุบัน สาเหตุ ผล และวิธีแก้ไขความรุนแรง
3) วิธีการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติภาพ	วิธีการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง หลักธรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน แนวทางการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน
4) ผลของการมีสันติภาพ	วิถีชีวิตที่สงบสุข
5) การแสดงออกและการมีส่วนร่วมในเรื่องสันติภาพ	การแสดงออกถึงการมีสันติภาพและผลที่เกิดขึ้น สันติภาพและการทำเพื่อส่วนรวม

หลังจากได้ข้อมูลแนวทางการสร้างแผนการสอนศิลปะจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ จากการสัมภาษณ์แนวปฏิบัติที่ดี และจากการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสันติภาพออกมาเป็นหัวข้อการเรียนรู้แล้ว จึงได้นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ร่วมกับ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่ได้จากการสังเคราะห์ ทฤษฎีจิตสำนึกแนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ ที่ประกอบไปด้วย 1)การศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2)การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 3)การวิเคราะห์เชื่อมโยง 4)การใช้เหตุผล

เพื่อแก้ปัญหา 5)การแสดงความคิดเห็น 6)การรับฟังความคิดเห็น 7)การตระหนักถึงความเท่าเทียม และเคารพในสิทธิของกันและกัน เพื่อให้ได้แผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่อง สันติภาพสำหรับเยาวชนไทย โดยสามารถสรุปขั้นตอนการสังเคราะห์นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อ ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยได้ดังนี้

**แผนผังแสดงขั้นตอนการสังเคราะห์
นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย**

และสามารถสรุปการสังเคราะห์แนวทางการสร้างนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริม จิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย ได้ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ตารางสังเคราะห์แนวทางการสร้างนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่อง
 สันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการสังเคราะห์ แนวทางการสร้างนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย			หัวข้อการเรียนรู้เรื่องสันติภาพ	แนวทางการสร้างนวัตกรรม การสอนศิลปะเพื่อส่งเสริม จิตสำนึกเรื่องสันติภาพ สำหรับเยาวชนไทย
ด้านกิจกรรมศิลปะ	ผลการวิเคราะห์ กิจกรรม ศิลปะที่ส่งเสริม เรื่องสันติภาพ จำนวน 23 กิจกรรม	ด้านแนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ผลการสังเคราะห์แนวทางจาก ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักการ ที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ	ผลการวิเคราะห์เนื้อหา ความรู้เรื่องสันติภาพ	
<p>1) ประเภทกิจกรรมศิลปะ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรม 2. ประติมากรรม 3. ศิลปะประดิษฐ์ 4. ภาพพิมพ์ 5. การออกแบบ 6. ถ่ายภาพ 7. ศิลปะการจัดวาง 8. สื่อผสม <p>2) ลักษณะของกิจกรรม</p> <p>3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เด็กและเยาวชน โดยกิจกรรมกลุ่ม > เดียว</p> <p>4) วัตถุประสงค์ของกิจกรรม</p> <p>เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจความหมายของสันติภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจความหมายของสันติภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจความหมายของสันติภาพ</p> <p>5) รูปแบบกิจกรรม</p> <p>ให้ผู้เรียนมีเรียนรู้เรื่องสันติภาพและการอยู่ร่วมกันผ่าน ผลงานศิลปะ, การสร้างสรรค์งานศิลปะ และจาก กระบวนการสร้างสร้างงานศิลปะ</p> <p>6) เนื้อหากิจกรรม</p> <p>ความเป็นเรื่องการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง ความรักบนหลักการมีส่วนร่วมช่วยเสริม ความร่วมมือทางด้านสิ่งที่เป็นพื้นฐาน ความร่วมมือทางด้านสังคมตั้งแต่ ฐานภาพ หนังสือ คอมพิวเตอร์ เพลง คลิปวิดีโอ สื่อดิจิทัล เป็นต้น</p> <p>7) สื่อที่ใช้ในกิจกรรม</p> <p>8) ระยะเวลาในการทำกิจกรรม</p> <p>ควรมีระยะเวลามากกว่า 1 วัน ประมาณเป็นสัปดาห์ หรือ 1-2 เดือน</p>	<p>1) ให้รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง</p> <p>2) ให้รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม</p> <p>3) ให้รู้จักวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น</p> <p>4) ให้รู้จักใช้เหตุผลเพื่อนแก้ปัญหา</p> <p>5) ให้รู้จักแสดงความคิดเห็น</p> <p>6) ให้รู้จักรับฟังความคิดเห็น</p> <p>7) ให้รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน</p>	<p>1) ความหมายและสัญลักษณ์ สันติภาพ</p> <p>2) ความสำคัญของสันติภาพ</p> <p>3) เหตุการณ์ความรุนแรงในปัจจุบัน</p> <p>4) วิธีการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง</p> <p>5) หลักธรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน</p> <p>6) วิถีชีวิตที่สงบสุข</p> <p>7) สาเหตุ ผล และวิธีแก้ไขความ รุนแรง</p> <p>8) การแสดงออกถึงการมีสันติภาพ และผลที่เกิดขึ้น</p> <p>9) แนวทางการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน</p> <p>10) สันติภาพและการทำเพื่อส่วนรวม</p>	<p>แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริม จิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่ต้องประกอบด้วยดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ให้รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2) ให้รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 3) ให้รู้จักวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 4) ให้รู้จักใช้เหตุผลเพื่อนแก้ปัญหา 5) ให้รู้จักแสดงความคิดเห็น 6) ให้รู้จักรับฟังความคิดเห็น 7) ให้รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน 	

เมื่อได้แนวทางในการสร้างนวัตกรรมแล้ว จึงได้นำแนวทางนั้นมาพัฒนาให้เกิดแผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย แล้วจึงนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

จากนั้นนำมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำแล้วจึงนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนช่วงอายุ 16-17 ปี โรงเรียนศรีอยุธยา จำนวน 30 คน แล้วจึงนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาจนกลายเป็นนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

โดยนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนั้นคือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่นำมาพัฒนาให้เป็นแผนการสอนศิลปะที่ จำนวน 10 แผน ได้แก่ แผนที่ 1 เรื่อง ความหมายและสัญลักษณ์ของสันติภาพ แผนที่ 2 เรื่อง Peace Mascot แผนที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ แผนที่ 4 เรื่อง แตกต่างไม่แตกแยก แผนที่ 5 เรื่อง ในวันหนึ่ง แผนที่ 6 เรื่อง สีสันแห่งความสงบ แผนที่ 7 เรื่อง ภาพสะท้อน แผนที่ 8 เรื่อง สร้างสรรค์สันติภาพ แผนที่ 9 เรื่อง เมืองแห่งความสุข และแผนที่ 10 เรื่อง Peace Poster ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

นวัตกรรมการสอนศิลปะ	วัตถุประสงค์ แผนการสอน	หัวข้อ การเรียนรู้	แนวทางการ ส่งเสริมจิตสำนึก เรื่องสันติภาพ	สื่อ
<p align="center">แผนที่ 1</p> <p align="center">เรื่อง ความหมายและ สัญลักษณ์สันติภาพ</p> <p>ประเภท ออกแบบ</p> <p>ลักษณะกิจกรรม เดี่ยว->กลุ่ม</p> <p>ระยะเวลา 1 คาบ (50 นาที)</p> <p>แนวคิด ให้ผู้เรียนเรียนรู้ความหมายและสัญลักษณ์ของสันติภาพ ผ่านการออกแบบสัญลักษณ์สันติภาพด้วยตนเอง และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักความเท่าเทียมผ่านการนำผลงานมาผูกกรรมกันเป็นหนึ่งเดียว</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น 4. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน 	<p>ความหมาย และสัญลักษณ์ของสันติภาพ</p>	<p>รู้จักศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง</p> <p>รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น</p> <p>รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน</p>	<p>ppt./ รูปภาพ/ ตัวอย่าง งาน</p>

นวัตกรรมการสอนศิลปะ	วัตถุประสงค์ แผนการสอน	หัวข้อ การเรียนรู้	แนวทางการ ส่งเสริมจิตสำนึก เรื่องสันติภาพ	สื่อ
<p align="center">แผนที่ 2</p> <p align="center">เรื่อง Peace Mascot</p> <p>ประเภท ออกแบบ</p> <p>ลักษณะกิจกรรม กลุ่ม</p> <p>ระยะเวลา 1 คาบ (50 นาที)</p> <p>แนวคิด ให้ผู้เรียนเรียนรู้ความสำคัญของสันติภาพผ่านกระบวนการทำงานกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์ Mascot จากสิ่งของเหลือใช้ในการประชาสัมพันธ์เรื่องสันติภาพ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 3. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน 	<p>ความสำคัญของสันติภาพ</p>	<p>รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น</p> <p>รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิกันและกัน</p> <p>รู้จักแสดงความคิดเห็น</p> <p>รู้จักรับฟังความคิดเห็น</p>	<p>ppt./</p> <p>เกมต่อ</p> <p>jigsaw</p> <p>ภาพ</p> <p>ข่าว/</p> <p>รูปภาพ/</p> <p>ตัวอย่างงาน</p>
<p align="center">แผนที่ 3</p> <p align="center">เรื่อง โลกที่พบเจอ</p> <p>ประเภท สื่อครีติกบนเฟรม</p> <p>ลักษณะกิจกรรม กลุ่ม</p> <p>ระยะเวลา 2 คาบ (100 นาที)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 	<p>เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน</p>	<p>รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น</p> <p>รู้จักใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา</p>	<p>ppt./</p> <p>รูปภาพงาน</p> <p>งานศิลปะที่สื่อถึงความรุนแรงและความรักสามัคคี/</p>

นวัตกรรมการสอนศิลปะ	วัตถุประสงค์ แผนการสอน	หัวข้อ การเรียนรู้	แนวทางการ ส่งเสริมจิตสำนึก เรื่องสันติภาพ	สื่อ
<p align="center">แผนที่ 3</p> <p align="center">เรื่อง โลกที่พบเจอ</p> <p>แนวคิด ให้ผู้เรียนตระหนักถึงเหตุการณ์รอบตัวที่แสดงถึงการมีสันติภาพและการไม่มีสันติภาพ และให้รู้จักวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขหรือพัฒนาผ่านกระบวนการเรียนรู้และสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมกัน</p>	<p>3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เหตุผลแก้ปัญหาได้</p>		<p>รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิกันและกัน</p> <p>รู้จักแสดงความคิดเห็น</p> <p>รู้จักรับฟังความคิดเห็น</p>	<p>ตัวอย่างผลงาน</p>
<p align="center">แผนที่ 4</p> <p align="center">เรื่อง แตกต่างไม่แตกแยก</p> <p>ประเภท จิตรกรรม cubism</p> <p>ลักษณะกิจกรรม เดี่ยว->กลุ่ม</p> <p>ระยะเวลา 1 คาบ (50 นาที)</p> <p>แนวคิด ให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างผ่านกระบวนการเรียนรู้และสร้างสรรค์งานศิลปะ Cubism</p>	<p>1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้</p>	<p>วิธีการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง</p>	<p>รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน</p> <p>รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น</p> <p>รู้จักแสดงความคิดเห็น</p> <p>รู้จักรับฟังความคิดเห็น</p>	<p>ppt./ เกมต่อแผ่นสื่อสื่อรูปภาพงานศิลปะ cubism/ ตัวอย่างผลงาน</p>

นวัตกรรมการสอนศิลปะ	วัตถุประสงค์ แผนการสอน	หัวข้อ การเรียนรู้	แนวทางการ ส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ	สื่อ
<p align="center">แผนที่ 5 เรื่อง ในวันหนึ่ง</p> <p>ประเภท Collage ลักษณะกิจกรรม เดี่ยว->กลุ่ม ระยะเวลา 1 คาบ (50 นาที) แนวคิด ให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงหลักธรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในการใช้ชีวิตประจำวันได้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 	หลักธรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน	<p>รู้จักศึกษา ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง</p> <p>รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น</p> <p>รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p>	<p>ppt./ แผนภาพ ความรู้ หลักธรรม/ ตัวอย่าง งานศิลปะ Collage/ ตัวอย่าง ผลงาน</p>
<p align="center">แผนที่ 6 เรื่อง สีสันแห่งความสงบ</p> <p>ประเภท จิตรกรรมสีโปสเตอร์ ลักษณะกิจกรรม กลุ่ม ระยะเวลา 2 คาบ (100 นาที) แนวคิด การสื่อถึงวิถีชีวิตที่สงบสุขด้วยกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะผ่านหลักการใช้สี</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 	วิถีชีวิตที่สงบสุข	<p>รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น</p> <p>รู้จักแสดงความคิดเห็น</p> <p>รู้จักรับฟังความคิดเห็น</p>	<p>ppt./ แผนภาพ ความรู้ เรื่องสี/ ตัวอย่าง งานศิลปะ ทิวทัศน์/ ตัวอย่าง ผลงาน</p>

นวัตกรรมการสอนศิลปะ	วัตถุประสงค์ แผนการสอน	หัวข้อ การเรียนรู้	แนวทางการ ส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ	สื่อ
<p align="center">แผนที่ 7 เรื่อง ภาพสะท้อน</p> <p>ประเภท ภาพประกอบการ์ตูน ลักษณะกิจกรรม เดี่ยว ระยะเวลา 1 คาบ (50 นาที) แนวคิด ให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์งานภาพประกอบการ์ตูน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เหตุผลแก้ปัญหาได้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 	สาเหตุ ผล และวิธีการ แก้ไขความ รุนแรง	รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	ppt./ ภาพถ่ายที่ สื่อถึง ความ รุนแรง/ ตัวอย่าง ผลงาน
<p align="center">แผนที่ 8 เรื่อง สร้างสรรค์สันติภาพ</p> <p>ประเภท Salt painting ลักษณะกิจกรรม เดี่ยว->กลุ่ม ระยะเวลา 1 คาบ (50 นาที) แนวคิด ให้ผู้เรียนได้รู้จักการแสดงออกถึงการมีสันติภาพและผลที่เกิดขึ้น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 	การแสดง ออกถึงการมี สันติภาพและ ผลที่เกิดขึ้น	รู้จักแสดง ความคิดเห็น รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น	ppt./ ภาพงาน ศิลปะ Salt painting และ ภาพศิลปะ การจัด วาง/ ตัวอย่าง ผลงาน

นวัตกรรมการสอนศิลปะ	วัตถุประสงค์ แผนการสอน	หัวข้อ การเรียนรู้	แนวทางการ ส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ	สื่อ
<p align="center">แผนที่ 9</p> <p align="center">เรื่อง เมืองแห่งความสุข</p> <p>ประเภท ปั้นดินน้ำมัน</p> <p>ลักษณะกิจกรรม เดี่ยว->กลุ่ม</p> <p>ระยะเวลา 1 คาบ (50 นาที)</p> <p>แนวคิด ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันผ่านการสร้างสรรค์สัตว์ประหลาดและเมืองแห่งความสุข</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงค.เห็น 4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรับฟังค.เห็น 	<p>แนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน</p>	<p>รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น</p> <p>รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง</p> <p>รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>รู้จักแสดงความคิดเห็น</p> <p>รู้จักรับฟังความคิดเห็น</p>	<p>ppt./ ภาพ ผลงาน ประติ-มากรรม/ ตัวอย่าง ผลงาน</p>
<p align="center">แผนที่ 10</p> <p align="center">เรื่อง Peace Poster</p> <p>ประเภท สื่อผสม</p> <p>ลักษณะกิจกรรม เดี่ยว</p> <p>ระยะเวลา 2 คาบ (100 นาที)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงความ คิดเห็น 	<p>สันติภาพกับ การทำเพื่อ ส่วนรวม</p>	<p>รู้จักแสดงความคิดเห็น</p> <p>รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง</p> <p>รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น</p>	<p>ppt./ คลิปวีดีโอ การพบนก Origami ภาพงาน ศิลปะ สื่อผสม/ ตัวอย่าง ผลงาน</p>

นวัตกรรมการสอนศิลปะ	วัตถุประสงค์ แผนการสอน	หัวข้อ การเรียนรู้	แนวทางการ ส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ	สื่อ
<p>แผนที่ 10</p> <p>เรื่อง Peace Poster</p> <p>แนวคิด ให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการมีสันติภาพด้วยการทำงานศิลปะเพื่อส่วนรวม ผ่านการสร้างสรรค์โปสเตอร์รณรงค์เรื่องสันติภาพ ด้วยเทคนิคการพับ origami และ ภาพพิมพ์กระจก</p>	<p>3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น</p>		<p>รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p>	

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับ

เยาวชนไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนที่มีอายุ 16-17 ปี จำนวน 30 คน จากสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดจำนวน 15 คน และสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญพรจำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เนื่องจากเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดและสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญพรนั้นเป็นเยาวชนที่มีภูมิหลังทางด้านครอบครัวและประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับความรุนแรงเป็นส่วนมาก จึงมีความเห็นว่าการนำนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยไปทำการเรียนการสอนกับเยาวชนในกลุ่มนี้จะมีความเหมาะสมและเยาวชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น คือ 1) เป็นเยาวชนอายุ 16-17 ปี 2) สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง 13 คาบเรียน 3) มีความต้องการเรียนรู้ทางด้านศิลปะ ซึ่งจากการทดลองใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลการทดลองดังนี้

1) ด้านผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย สามารถสรุปได้ ตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย	
แผนที่ 1 เรื่อง ความหมายและสัญลักษณ์สันติภาพ	
	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนสอบถามผู้เรียนว่าเมื่อนึกถึงคำว่าสันติภาพ นักเรียนนึกถึงคำว่าอะไรอีกบ้าง ให้ลองเขียนลงไปบนกระดาษที่เตรียมไว้ให้มาหนึ่งคำ เพื่อเป็นการสำรวจพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน</p>	<p>- ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการใช้ความคิดนึกถึงคำที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพ และให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น โดยส่วนมากผู้เรียนจะนึกถึงคำว่า สามัคคี ความรัก และการช่วยเหลือกัน</p>
<p>- ผู้สอนอธิบายถึงความหมายและสัญลักษณ์ของสันติภาพ</p>	<p>- ผู้เรียนตั้งใจฟังและมีความสนใจในสัญลักษณ์ของสันติภาพโดยการแสดงความคิดเห็นและขอรูปภาพตัวอย่างใกล้ๆ</p>

<p style="text-align: center;">ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย</p>	
<p style="text-align: center;">แผนที่ 1 เรื่อง ความหมายและสัญลักษณ์สันติภาพ</p>	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนอธิบายกิจกรรมศิลปะที่จะทำ คือ สร้างสรรค์ สัญลักษณ์สันติภาพ ของตนเองมา คนละหนึ่งชิ้น โดยใช้ทัศนธาตุ พร้อมทั้งเขียน ความหมายของสันติภาพตามความเข้าใจของ ตนเองลงไปบนจานกระดาษด้านหลังด้วย ซึ่ง เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง แล้วผู้สอนจึงอธิบายเกี่ยวกับทัศนธาตุเพื่อให้ ผู้เรียนเข้าใจการสร้างสรรค์งานได้อย่างถูกต้อง และให้ผู้เรียนลงมือสร้างสรรค์ผลงาน</p>	<p>- ในตอนแรกผู้เรียนยังไม่รู้จักทัศนธาตุ แต่เมื่อ ผู้เรียนได้ฟังคำอธิบายอย่างตั้งใจแล้ว เมื่ออยู่ใน กระบวนการสร้างสรรค์งาน ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงความหมายสันติภาพและทัศนธาตุ ออกมาเป็นสัญลักษณ์สันติภาพในรูปแบบของ ตนเองได้เป็นอย่างดีและสวยงาม โดยส่วนมาก ผู้เรียนจะถ่ายทอดออกมาเป็นนกพิราบและ Peace sign และมีบางคนที่วาดสิ่งอื่น อาทิเช่น ดอกไม้ หัวใจ และบ้าน เป็นต้น</p>
<p>- ผู้สอนให้ตัวแทนออกมานำเสนอผลงานเพื่อให้ ผู้เรียนรู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟัง</p>	<p>- เนื่องจากเป็นกิจกรรมแรกผู้เรียนจึงยังมีความ เขินอายในการออกมานำเสนอผลงานบ้างแต่ โดยรวมแล้วผู้เรียนสามารถนำเสนอได้และตั้งใจ ฟังเพื่อนดี</p>
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันนำจานกระดาษที่มี สัญลักษณ์สันติภาพมาร้อยเชือกรวมกัน เป็น การให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้รู้ถึงความ เท่าเทียมในตัวของผลงานของแต่ละคนที่ สามารถนำมาผูกมัดรวมกันได้เป็นหนึ่งเดียว</p>	<p>- ผู้เรียนต่างช่วยกันนำผลงานของตนเองและ ของเพื่อนมาผูกมัดรวมกันอย่างสนุกสนาน มี การให้ความช่วยเหลือต่อกัน โดยบางคนช่วย เพื่อนเจาะกระดาษ ช่วยผูก และช่วยกันแสดง ความคิดเกี่ยวกับตำแหน่งในการผูกเชือก</p>
<p>- ผู้สอนสรุปกิจกรรม ประมวลความรู้เกี่ยวกับ สันติภาพ และนัดหมายกิจกรรมในครั้งต่อไป</p>	<p>- ผู้เรียนให้ความร่วมมือในการฟังสรุปกิจกรรม เป็นอย่างดี</p>

<p>ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย</p>	
<p>แผนที่ 2 เรื่อง Peace Mascot</p>	
	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มเล่นเกมต่อ jigsaw ภาพข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง ในเวลาที่กำหนด</p>	<p>- ผู้เรียนให้ความร่วมมือจับกลุ่มกันได้อย่างรวดเร็วและเล่นเกมกันอย่างสนุกสนาน ทำให้เห็นวาระหว่างผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดี</p>
<p>- ผู้สอนสอบถามแต่ละกลุ่มว่าภาพที่ต่อจนสำเร็จนั้น คืออะไร เพื่อให้ผู้เรียนเห็นถึงความน่ากลัวและข้อเสียที่เกิดขึ้น</p>	<p>- ผู้เรียนต่างแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพข่าวของกลุ่มตนและของกลุ่มเพื่อน ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้เรียนมีแสดงความคิดเห็นได้ มีความรู้และเข้าใจในเหตุการณ์ความรุนแรงในภาพ</p>
<p>- ผู้สอนอธิบายถึงความสำคัญของสันติภาพว่ามีความจำเป็นอย่างไรในปัจจุบัน</p>	<p>- ผู้เรียนตั้งใจฟังและมีบางคนร่วมแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยที่ว่าสันติภาพมีความสำคัญ</p>
<p>- ผู้สอนอธิบายถึงกิจกรรม Peace Mascot ที่ให้นำวัสดุที่เหลือใช้นำมาต่อเติมให้เป็นกลุ่ม Mascot ในการประชาสัมพันธ์เรื่องสันติภาพ และอธิบายเกี่ยวกับวิธีการออกแบบตัวละคร (Character Design) ดูภาพสื่อการสอนและตัวอย่างงาน</p>	<p>- ผู้เรียนให้ความสนใจกับสื่อภาพ Mascot และเทคนิคที่แปลกใหม่ มีการแสดงความคิดเห็นสอบถามถึงวิธีการทำงานและแบ่งภาพสื่อการสอนเพื่อดูในกลุ่มเพื่อนเป็นอย่างดี</p>

ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย	
แผนที่ 2 เรื่อง Peace Mascot	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
- ผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มและให้ร่วมกันวางแผนและสร้างสรรค์กลุ่มตัวละคร Peace Mascot	- ผู้เรียนจับกลุ่มกันอย่างรวดเร็ว ต่างช่วยกันคิดออกแบบ และมีความเคารพในการตัดสินใจของผู้อื่น ทำให้ไม่มีปัญหาในการทำงานร่วมกัน
- ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอกลุ่มตัวละคร Peace Mascot	- ผู้เรียนเริ่มมีความกล้าในการนำเสนอผลงานมากขึ้น อาจเพราะช่วยกันนำเสนอร่วมกับเพื่อนๆ แต่มีบางกลุ่มที่ไม่ค่อยชอบในผลงานของตนเอง ทำให้เห็นว่าผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถเชื่อมโยงความคิดระหว่างความรู้กับตัวผลงานได้
- ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันประเมินกลุ่มตัวละครและสอบถามความคิดเห็นสำหรับใช้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม	- ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็นและตั้งใจรับฟัง ส่วนมากเป็นการให้ความเห็นในแง่ที่ดี กล่าวชมงานเพื่อน
- ผู้สอนสรุปความรู้ของกิจกรรม	- ผู้เรียนตั้งใจฟังการสรุปกิจกรรมเป็นอย่างดี
ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย	
แผนที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ	
	

<p style="text-align: center;">ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย</p>	
<p>แผนที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ</p>	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพงานศิลปะที่หลากหลายที่สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรง ความไม่สามัคคีต่อกัน และที่สะท้อนความรักความสามัคคีและสันติภาพ จากระดับครัวเรือน ระดับสังคมใกล้ตัว และระดับประเทศชาติ แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของภาพงานศิลปะในแต่ละภาพ</p>	<p>- ผู้เรียนให้ความสนใจกับภาพงานศิลปะที่นำมาให้ดู และร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงความหมายของภาพงานที่ต้องการจะสื่อ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถแยกแยะได้ว่าภาพไหนแสดงถึงความรุนแรงและภาพไหนที่แสดงถึงสันติภาพ</p>
<p>- ให้ผู้เรียนจับกลุ่มกัน และเล่นเกมเขียนถึงเหตุการณ์ความรุนแรง และเหตุการณ์ความรักความสามัคคีสันติภาพ ที่ได้พบเจอจริงในชีวิตประจำวัน ทั้งในระดับครัวเรือน สังคมใกล้ตัว และประเทศชาติ (จากเหตุการณ์ที่ประสบจริงหรือจากข่าวสารที่พบในชีวิตประจำวันก็ได้) ให้ได้มากที่สุดตามเวลาที่ผู้สอนกำหนด แล้วจึงนำมาสรุปร่วมกัน ว่าแต่ละกลุ่มนึกถึงเหตุการณ์ในลักษณะไหนมากกว่ากัน</p>	<p>- ผู้เรียนกระตือรือร้นและช่วยกันคิดและเขียนถึงเหตุการณ์ที่ตนและเพื่อนได้พบเจอ ซึ่งผลที่ได้ออกมา นั่นคือผู้เรียนสามารถเขียนถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงได้มากกว่า เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพ นั่นทำให้เห็นว่าสังคมในปัจจุบันค่อนข้างที่จะมีเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นให้พบเห็นบ่อยกว่า เหตุการณ์แสดงถึงความรักสามัคคีและสันติภาพ</p>
<p>- ผู้สอนสรุปเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันให้ผู้เรียนได้ฟัง และชี้แนะให้เห็นถึงผลเสียและให้ช่วยกันเปลี่ยนแปลงและสร้างเหตุการณ์ที่แสดงถึงการมีสันติภาพในสังคมให้มากขึ้น</p>	<p>- ผู้เรียนตั้งใจฟังและค่อนข้างเข้าใจและเห็นด้วยว่าปัจจุบันมีเหตุการณ์ที่แสดงถึงความรุนแรงให้พบเห็นบ่อยกว่าเหตุการณ์ที่แสดงถึงสันติภาพ</p>

<p style="text-align: center;">ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย</p>	
<p>แผนที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ</p>	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนมอบหมายคำสั่งกิจกรรม คือ ให้แต่ละกลุ่มเลือกเหตุการณ์หนึ่งในเหตุการณ์ที่ได้เขียนไว้ เพื่อที่จะนำมาสร้างสรรค์งานศิลปะที่สื่อถึงเหตุการณ์นั้น ซึ่งเทคนิคในการสร้างสรรค์งานนั้นให้เป็นเทคนิคสีอะคริลิคบนเฟรมผ้าใบที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ให้ แล้วจึงให้ผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานศิลปะ โดยให้ผู้เรียนกลุ่มอื่นได้แสดงความคิดเห็นถึงงานศิลปะนั้นก่อนที่กลุ่มสร้างสรรค์งานจะนำเสนอถึงแนวคิดงานศิลปะที่แท้จริง และบอกขอบเขตในการนำเสนอ</p>	<p>- ผู้เรียนมีความสนใจในคำสั่งของกิจกรรมดี และมีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน โดยจับกลุ่มการทำงานอย่างรวดเร็วเช่นเดิม แต่การจับกลุ่มครั้งนี้มีการปรับเปลี่ยนสมาชิกในบางกลุ่มไปบ้าง ทำให้เห็นว่าผู้เรียนแต่ละคนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี โดยไม่สนใจว่าจะต้องเป็นคนสนิทด้วยเท่านั้น</p>
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือวางแผนการทำงาน และสร้างสรรค์งาน แล้วจึงออกมานำเสนอผลงาน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด ใช้เหตุผล ในการแสดงความคิดเห็น รับฟัง และเคารพในความคิดของผู้อื่น</p>	<p>- ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มต่างช่วยกันแสดงความคิดเห็นและแบ่งหน้าที่กันเป็นอย่างดี และแต่ละคนสามารถทำตามหน้าที่ของตนได้ดีเช่นกัน ทำให้เกิดความเท่าเทียมในการมีสิทธิสร้างสรรค์งาน และรู้จักเคารพยอมรับในหน้าที่ที่ตนต้องรับผิดชอบ</p>
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานและสรุปความรู้ของกิจกรรมเรื่องเหตุการณ์ความรุนแรงในปัจจุบันอีกครั้ง</p>	<p>- ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานได้ดี ทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ จากตัวผลงานสามารถแสดงถึงการมีเหตุผลในการแก้ไขปัญหาได้ดี และผู้เรียนให้ความร่วมมือในการรับฟังสรุปดีและมีบางคนแสดงความคิดเห็นช่วยสรุปความรู้ตามที่ตนเข้าใจให้ผู้สอนและเพื่อนๆ ฟังด้วย</p>

ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนรู้การสอนศิลปะ
เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

แผนที่ 4 เรื่อง แตกต่างไม่แตกแยก

กระบวนการสอน

- ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพสี่เหลี่ยมรูปหนึ่ง แล้วถามผู้เรียนว่าเชื่อหรือไม่ว่า สี่เหลี่ยมรูปนี้ เกิดจากรูปร่างชนิดอื่นมารวมกันและให้ลองต่อภาพ

ผู้สอนจึงอธิบายว่าความแตกต่างสามารถอยู่รวมกันได้ดังเช่นสี่เหลี่ยมนี้ หรืองานศิลปะลัทธิ Cubism ที่นำความแตกต่างมารวมกันเป็นผลงานศิลปะที่ความสวยงามและเป็นเอกภาพได้ด้วยหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์

- ผู้สอนอธิบายศิลปะลัทธิ Cubism และให้ดูภาพงานศิลปะ และคลิปวิดีโอ Cubism

ผลการเกิดสันติภาพ

- ผู้เรียนช่วยกันต่อภาพสี่เหลี่ยมกันอย่างสนุกสนาน และมีความสนใจในสิ่งที่ผู้สอนอธิบายถึงความแตกต่างสามารถอยู่รวมกันได้ ดังเช่นเกมที่นำมาให้เล่น

- ผู้เรียนตั้งใจและสนใจภาพงานศิลปะ Cubism ที่นำมาให้ดู

<p style="text-align: center;">ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย</p>	
<p>แผนที่ 4 เรื่อง แตกต่างไม่แตกแยก</p>	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนวาดภาพ“คน”ตามรูปแบบศิลปะลัทธิ Cubism โดยให้ใช้รูปร่างที่หลากหลายและการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสมลงบนกระดาษ</p>	<p>- ผู้เรียนต่างตั้งใจสร้างสรรค์งานเป็นอย่างดีและมีการแลกเปลี่ยนผลงานกันชมกับเพื่อนๆ</p>
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนช่วยกันนำงานมาจัดวางร่วมกันให้ดูสวยงามลงตัวตามความพอใจของทุกคน</p>	<p>- ผู้เรียนช่วยกันนำผลงานมาวางรวมกัน มีการย้ายที่ผลงานไปมาบ่อยครั้งก่อนจะลงตัวตามการแสดงความคิดเห็น แต่ไม่มีปัญหาเกิดขึ้นเนื่องจากทุกคนเคารพในการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่นดี</p>
<p>- ผู้สอนอธิบายให้ผู้เรียนฟังเกี่ยวกับว่า มนุษย์ก็เช่นเดียวกัน มีความแตกต่างกันมากมาย ดูได้จากภาพงาน “คน” ของแต่ละคนและผู้เรียนได้สร้างสรรค์ขึ้นนั่นเอง แต่แล้วมนุษย์ก็ต้องมีวิธีการที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างลงตัวเหมือนวิธีการจัดองค์ประกอบศิลป์ของงานศิลปะ และการจัดวางผลงานร่วมกันของทุกคนในครั้งนี้</p>	<p>- ผู้เรียนตั้งใจฟังการอธิบายเป็นอย่างดี และมีท่าทีที่เข้าใจและเห็นด้วยกับสิ่งที่ผู้สอนอธิบาย</p>
<p>- ผู้สอนจึงลองถามผู้เรียนว่า บนโลกใบนี้มีความแตกต่างอะไรบ้าง และร่วมกันเสนอวิธีการอยู่ร่วมกัน และผู้สอนสรุปความรู้อีกครั้ง</p>	<p>- ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นดีมาก ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับตัวกิจกรรมได้ ทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนเป็นอย่างดี</p>

ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ
เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

แผนที่ 5 เรื่อง ในวันหนึ่ง

กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนทบทวนแนวทางการอยู่ร่วมกันที่ได้จากการทำกิจกรรมที่ 4 (แตกต่างกันไม่แตกแยก) และอธิบายถึงแนวทางนอกจากที่ผู้เรียนบอก ว่ายังมี หลักธรรมที่ช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอีกด้วย ซึ่งก็คือ สาราณียธรรม 6 และ พรหมวิหาร 4</p>	<p>- ผู้เรียนช่วยกันตอบว่ากิจกรรมที่ 4 นั้น ได้รู้จักแนวทางการอยู่ร่วมกันว่ามีอะไรบ้าง และให้ความร่วมมือในการฟังอธิบายถึงหลักธรรมเป็นอย่างดี</p>
<p>- ผู้สอนอธิบายกิจกรรมว่า ให้ผู้เรียนทุกคนสร้างงานศิลปะ Collage โดยให้มีการเชื่อมโยงกับหลักธรรมมาคนละ 1 ข้อ แล้วจึงให้ทุกคนนำภาพงานของตนมาแต่งเรื่อง “ในวันหนึ่ง” ร่วมกับเพื่อน โดยทำการแต่งเรื่องราวต่อกันไปจนครบทุกคนและได้เรื่อง “ในวันหนึ่ง” ที่สมบูรณ์ในที่สุด</p>	<p>- ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะสร้างสรรค์งานแต่ยังไม่เข้าใจว่าศิลปะ Collage เป็นอย่างไร</p>

<p style="text-align: center;">ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย</p>	
<p>แผนที่ 5 เรื่อง ในวันหนึ่ง</p>	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับศิลปะ Collage และการจัดวางภาพตามหลักองค์ประกอบศิลป์ ประกอบกับให้ดูตัวอย่างภาพงานศิลปะ และภาพงานตัวอย่างของกิจกรรม แล้วจึงให้ผู้เรียนลงมือสร้างสรรค์งาน</p>	<p>- เมื่อผู้เรียนเข้าใจว่าศิลปะ Collage คือศิลปะการตัดแปะ ผู้เรียนจึงเริ่มลงมือหาภาพจากหนังสือพิมพ์ มีการช่วยกันตัดภาพที่ต้องการให้ตนเองและเพื่อน ซึ่งจากผลงานและคำอธิบายที่ผู้เรียนได้เขียนไว้ ทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงผลงานของตนเองกับหลักธรรมที่สอนได้เป็นอย่างดีในเชิงความคิด แต่ตัวผลงานที่ออกมานั้นยังไม่ค่อยสมบูรณ์เนื่องจากผู้เรียนดูยังไม่เข้าใจในหลักการจัดวางองค์ประกอบศิลป์เท่าที่ควร และในขั้นตอนการแต่งเรื่องราวผู้เรียนได้มีการตกลงกันเองเป็นอย่างดีในเรื่องของลำดับการแต่งเรื่องก่อนหลัง เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งเนื่องจากไม่รู้ว่าใครจะเป็นผู้ต่อเติมเรื่องราวเป็นคนถัดไป</p>
<p>- ผู้สอนถามความเห็นผู้เรียนว่า ในการนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันตามในเรื่อง “ในวันหนึ่ง” ที่ทุกคนช่วยกันแต่งขึ้นมา นั้นสามารถเป็นจริงได้หรือไม่</p>	<p>- ผู้เรียนแต่ละคนต่างแสดงความเห็นว่าสามารถเป็นจริงได้</p>
<p>- ผู้สอนสรุปว่าหลักธรรมไม่ใช่เรื่องไกลตัว เข้าใจยาก และล้าสมัย ทุกคนสามารถนำหลักธรรมไปใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตได้ตามที่ผู้เรียนได้เล่าเรื่องราวภาพงานศิลปะ ในหนึ่งวัน ของตนเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่า เราสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ไม่ยากอย่างที่คิด</p>	<p>- ผู้เรียนตั้งใจฟังการสรุปความรู้เป็นอย่างดี และแสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วย กับสิ่งที่ว่า การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันนั้นไม่ได้ยากอย่างที่คิด</p>

<p style="text-align: center;">ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย</p>	
<p>แผนที่ 6 เรื่อง สีสันแห่งความสงบ</p>	
	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพทิวทัศน์ทั้งในธรรมชาติ และในเมืองที่มีความสงบสลับกับดูภาพที่มีความวุ่นวาย ไม่สงบและมีความรุนแรง และถามความคิดเห็นของผู้เรียนว่าชอบแบบไหน และด้วยเหตุผลอะไร</p>	<p>- ผู้เรียนให้ความร่วมมือในการตอบคำถามเป็นอย่างดี โดยทุกคนต่างตอบว่า ชอบแบบสงบมากกว่าแบบที่มีความรุนแรง</p>
<p>- ผู้สอนอธิบายถึงการดำรงชีวิตของมนุษย์ว่า ในความเป็นจริง มนุษย์ต้องการใช้ชีวิตอย่างสงบท่ามกลางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่แต่ละคนต้องการ โดยปราศจากความวุ่นวายและความรุนแรง เพราะฉะนั้นมนุษย์จึงต้องรู้จักเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันเพื่อลดความขัดแย้งซึ่งเป็นผลของความรุนแรงที่ตามมา</p>	<p>- ผู้เรียนตั้งใจฟังสิ่งที่ผู้สอนอธิบาย และร่วมแสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยที่มนุษย์นั้นจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้แนวทางการอยู่ร่วมกันให้มากขึ้น</p>
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพทิวทัศน์ทั้งในธรรมชาติ และในเมืองที่มีความสงบ แล้วถามว่าเพราะเหตุใดภาพๆนั้นจึงดูมีความสงบ และอธิบายถึงภาพทิวทัศน์และเรื่องสี</p>	<p>- ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น และตั้งใจฟังจนสามารถตอบได้ว่า แต่ละสีมีความหมายในตัวอย่างไร และทำให้เชื่อมโยงได้ในที่สุดว่าในภาพทิวทัศน์นั้นสามารถสื่อความหมายออกมาได้ด้วยการใช้สีนั่นเอง</p>

ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย	
แผนที่ 6 เรื่อง สีสันแห่งความสงบ	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนอธิบายถึงกิจกรรมในวันนี้ คือ กิจกรรมสีสันแห่งความสงบ ว่าเป็นกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน และให้แต่ละกลุ่มเลือกภาพทิวทัศน์มา re-product ลงบนกระดาษที่แบ่งเป็น 3 ส่วน โดยใช้สีโปสเตอร์</p>	<p>- ผู้เรียนจับกลุ่มและช่วยกันเลือกภาพได้อย่างไม่มีปัญหา ภายในกลุ่มมีการแสดงความคิดเห็นและรับฟังที่ดี มีการแบ่งส่วนของภาพและหน้าที่ได้อย่างลงตัว ไม่มีปัญหาเกิดขึ้น และมีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มดีมากเพื่อให้แต่ละส่วนที่ตนรับผิดชอบกับของเพื่อนสามารถนำมาต่อรวมกันได้เป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์</p>
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนออกมา present ผลงาน สรุปัญหที่เกิดขึ้นขณะร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานและวิธีการแก้ไข และประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม สีสันแห่งความสงบ</p>	<p>- ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสามารถบอกถึงปัญหาวิธีการแก้ไข และประโยชน์ที่ได้รับจากตัวกิจกรรมได้ดี</p>
ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย	
แผนที่ 7 เรื่อง ภาพสะท้อน	
	

<p style="text-align: center;">ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย</p>	
แผนที่ 7 เรื่อง ภาพสะท้อน	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพข่าวเหตุการณ์ที่สะท้อนถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศ และระดับโลก และลองถามความคิดเห็นถึงสาเหตุของการเกิดภาพนั้นและทางแก้ไข</p>	<p>- ผู้เรียนให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นเป็นอย่างดี สามารถบอกถึงสาเหตุและทางแก้ไขปัญหาของในแต่ละภาพข่าวเหตุการณ์ความรุนแรงได้</p>
<p>- ผู้สอนสรุปถึงข้อเสียของความรุนแรงที่เกิดขึ้นและย้ำเตือนผู้เรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการมีสันติภาพระหว่างกัน</p>	<p>- ผู้เรียนให้ความร่วมมือในการตั้งใจฟังและมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น</p>
<p>- ผู้สอนอธิบายถึงกิจกรรม ภาพสะท้อน ที่ต้องการให้ผู้เรียนถ่ายทอดเรื่องราวออกมาในการวาดการ์ตูนโดยให้ ภาพที่ 1 สื่อถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้น ภาพที่ 2 สื่อถึงสาเหตุของความรุนแรงนั้น ภาพที่ 3 สื่อถึงวิธีการแก้ไขความรุนแรงนั้น โดยจะเป็นความรุนแรงในระดับใดก็ได้ ตั้งแต่ระดับบุคคล – ระดับโลก</p> <p>- ผู้สอนสอนเทคนิคการเพิ่มมิติให้กับภาพงาน และให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานพร้อมเขียนแนวคิดไว้ด้านหลังผลงาน</p>	<p>- ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะสร้างสรรค์ผลงานเนื่องจากส่วนมากผู้เรียนชอบวาดการ์ตูนกันอยู่ก่อนแล้ว</p> <p>- ผู้เรียนต่างลงมือสร้างสรรค์ผลงานอย่างตั้งใจ แต่ละคนสามารถเชื่อมโยงถ่ายทอดความคิดลงมาในผลงานได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องตรงตามคำสั่งของกิจกรรม ระหว่างผู้เรียนมีการแบ่งปันอุปกรณ์การทำงานให้กัน มีการช่วยเหลือและแนะนำแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของเพื่อนในแ่งบวกเป็นอย่างดี</p>
<p>- ผู้สอนให้ตัวแทนผู้เรียนมานำเสนอผลงานของตนโดยให้เพื่อนลองทายถึงเหตุการณ์นั้นดูก่อนแล้วจึงค่อยเฉลย และสรุปความรู้ของกิจกรรม</p>	<p>- ผู้เรียนสามารถสื่อสารและอธิบายเรื่องราวตามโจทย์ที่ได้ให้เป็นอย่างดี ทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถแยกแยะเหตุ ผล และวิธีแก้ไขปัญหาได้</p>

ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ
เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

แผนที่ 8 เรื่อง สร้างสรรค์สันติภาพ

กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนดูผลงานจาก Salt Painting แล้วลองถามความคิดเห็นว่า เป็นผลงานที่ทำมาจากสิ่งใด และมีขั้นตอนในการสร้างสรรค์งานอย่างไร</p>	<p>- ผู้เรียนร่วมทายกันหลากหลาย มีเพียงสองสามคนที่ทายถูก เนื่องจากเคยทำเทคนิคนี้ที่โรงเรียนแล้ว แต่เมื่อให้ลองอธิบายขั้นตอนการทำ ผู้เรียนก็ยังไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน</p>
<p>- ผู้สอนเฉลยและอธิบายถึงเทคนิค Salt Painting</p>	<p>- ผู้เรียนให้ความสนใจและตั้งใจฟังคำอธิบายเป็นอย่างดี</p>
<p>- ผู้สอนอธิบายกิจกรรม สร้างสรรค์สันติภาพ ที่ต้องการให้ผู้เรียนแต่ละคนใช้เทคนิค Salt Painting สร้างสรรค์ภาพสิ่งที่ตนชอบและต้องการจะสื่อออกมาเมื่อนึกถึงชีวิต สันติภาพและความสุข แล้วจึงนำภาพงานศิลปะ Salt Painting ของทุกคนมาสร้าง Installation Art ให้เป็นสัญลักษณ์สันติภาพขึ้นมาหนึ่งอย่าง ตามการตกลงกันของผู้เรียนทุกคน โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนกพิราบหรือ peace sign ก็ได้</p>	<p>- ผู้เรียนส่วนมากมีความกระตือรือร้นอยากเริ่มทำกิจกรรมแล้ว มีผู้เรียนบางคนถามถึง Installation Art คืออะไร</p>

<p style="text-align: center;">ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย</p>	
<p>แผนที่ 8 เรื่อง สร้างสรรค์สันติภาพ</p>	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนอธิบาย เทคนิค Installation Art หลังจากนั้นจึงสาธิตวิธีการสร้างงานด้วยเทคนิค Salt Painting และให้ดูตัวอย่างผลงานสำเร็จแล้วจึงให้ผู้เรียนเริ่มสร้างสรรค์ผลงาน</p>	<p>- ผู้เรียนตั้งใจฟังและดูสาธิตวิธีการสร้างสรรค์งานเป็นอย่างดี หลังจากนั้นจึงแยกย้ายกันไปสร้างสรรค์งานกันอย่างสนุกสนาน ส่วนมากผู้เรียนจะทำผลงานออกมาเป็นรูปร่างในเชิงบวก เช่น Peace sign, นกพิราบ, รอยยิ้ม, หัวใจ, ธรรมชาติ, คำว่าสันติภาพ และชื่อตนเอง เป็นต้น และผู้เรียนได้ตกลงกันว่า จะจัดวางงานเป็นรูปอะไร ซึ่งผู้เรียนมีความเคารพในความในการแสดงความคิดเห็นต่อกันเป็นอย่างดี</p>
<p>- ผู้สอนให้ตัวแทนผู้เรียนมาอธิบายถึงเหตุผลที่จัดวางงานศิลปะให้เป็นสัญลักษณ์สันติภาพนั้นๆ</p>	<p>- ผู้เรียนออกมานำเสนอผลงาน ซึ่งผู้เรียนจากบ้านเด็กชายปากเกร็ด และเด็กหญิงธัญญพรต่างจัดวางเป็นรูป Peace sign ทั้งคู่ ด้วยเหตุผลที่ว่าสามารถสื่อถึงสันติภาพได้ชัดเจนมากที่สุด</p>
<p>- ผู้สอนสรุปความรู้จากกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกถึงการมีสันติภาพว่า การแสดงออกถึงการมีสันติภาพนั้นมีวิธีที่หลากหลาย ทั้งการเผยแพร่งานศิลปะหรือทางด้านวิชาการอื่นๆ หรือการร่วมกันรณรงค์จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีผู้คนตระหนักถึงการมีอยู่ของสันติภาพ ซึ่งการแสดงออกถึงการมีสันติภาพนั้นนอกจากวิธีในข้างต้นแล้ว เราก็สามารถเริ่มต้นจากตัวเราได้ด้วยการไม่ใช้ความรุนแรง เข้าใจในความแตกต่าง หรือทำแต่สิ่งดีๆ เท่านั้นก็สามารถเป็นการแสดงออกถึงการมีสันติภาพได้แล้ว ซึ่งเมื่อเราแสดงออกถึงการมีสันติภาพได้ ผลที่ตามมาจะมีแต่ความสงบสุข</p>	<p>- ผู้เรียนให้ความร่วมมือในการฟังการสรุปความรู้จากผู้สอนเป็นอย่างดี มีการตอบสนองด้วยการแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความรู้ที่สรุป ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาของกิจกรรมไปในทางที่ถูกต้อง</p>

ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ
เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

แผนที่ 9 เรื่อง เมืองแห่งความสุข

กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนสอบถามผู้เรียนว่าจำแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติภาพได้หรือไม่ ได้อย่างไรบ้าง</p>	<p>- ผู้เรียนให้ความร่วมมือในการช่วยกันตอบเป็นอย่างดี ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้เรียนจำแนวทางการเรียนรู้ที่เคยสอนไปในกิจกรรมก่อนๆ ได้</p>
<p>- ผู้สอนอธิบายกิจกรรมศิลปะในวันนี้ คือ เมืองแห่งความสุข ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนจับฉลากแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันมา 1 ข้อ แล้วใช้ดินน้ำมันปั้นสัตว์ประหลาดที่เป็นตัวแทนขอแนวทางนั้นขึ้นมา แล้วทำยสุดจึงจะนำของทุกคนมาวางรวมกัน ให้เป็นเมืองที่มีแต่สัตว์ประหลาดที่เป็นตัวแทนแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน จนกลายเป็นเมืองแห่งความสุขนั่นเอง</p>	<p>- ผู้เรียนตั้งใจฟังการอธิบายกิจกรรมเป็นอย่างดี และมีความกระตือรือร้นที่จะสร้างสรรค์ผลงาน</p>

<p style="text-align: center;">ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย</p>	
<p style="text-align: center;">แผนที่ 9 เรื่อง เมืองแห่งความสุข</p>	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนอธิบายถึงประติมากรรมและเทคนิคการปั้นสัตว์ประหลาด พร้อมให้ดูตัวอย่างผลงานสำเร็จ แล้วจึงให้ผู้เรียนจับฉลาก และลงมือสร้างสรรค์ผลงาน</p>	<p>- ผู้เรียนให้ความร่วมมือฟังอธิบายและตอบคำถามดี ทั้งยังให้ความสนใจกับตัวอย่างผลงานที่นำมาให้ดู และสามารถสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองได้</p>
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนนำสัตว์ประหลาดและเมืองของตนมาวางรวมกัน โดยให้แต่ละคนอธิบายถึงงานของตนด้วย แล้วผู้สอนจึงสรุปกิจกรรมถึงแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันที่สามารถทำให้เมืองหรือสังคมของเรามีความสุขได้นั่นเอง</p>	<p>- ผู้เรียนต่างนำงานมาวางรวมกับเพื่อนๆ และอธิบายผลงานของตนอย่างสนุกสนาน ซึ่งเป็นเหมือนการทบทวนแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันไปในตัวอีกครั้ง จากการอธิบายของแต่ละคน ทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวทางกับตัวผลงานของตนเองได้ดี เมื่อทุกคนนำงานมาวางจนครบ ก็ให้ความร่วมมือในการฟังและช่วยสรุปความรู้ของกิจกรรมเป็นอย่างดี</p>
<p style="text-align: center;">ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย</p>	
<p style="text-align: center;">แผนที่ 10 เรื่อง Peace Poster</p>	
	

<p style="text-align: center;">ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย</p>	
แผนที่ 10 เรื่อง Peace Poster	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
<p>- ผู้สอนให้ผู้เรียนเล่นเกม โดยมีกติกาที่ว่า ให้ผู้เรียนลองดูคลิปวิธีการพับนกและหัวใจ และให้ผู้เรียนลองพับขึ้นมาด้วยตนเอง หากผู้ใดพับได้จะได้ของขวัญรางวัลไป</p>	<p>- ผู้เรียนต่างตั้งใจและกระตือรือร้นดูคลิปวิธีการพับนกและลองพับเองกันและช่วยกันพับกับเพื่อนๆอย่างสนุกสนาน</p>
<p>- ผู้สอนอธิบายกิจกรรม Peace Poster คือเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศิลปะสื่อผสม (mix media) ขั้นพื้นฐาน โดยการรู้จักนำทักษะทางการวาด ใช้สี การพับ origami การทำภาพพิมพ์กระดาษ ทักษะศิลป์ และการจัดองค์ประกอบศิลป์ มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน</p> <p>- ผู้สอนอธิบายถึงศิลปะสื่อผสม การพับ origami รูปนกและหัวใจ และการทำภาพพิมพ์กระดาษ</p> <p>- ผู้สอนสอนวิธีการพับนก แล้วจึงให้ผู้เรียนพับนกและตกแต่งด้วยทักษะศิลป์ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์โปสเตอร์ในครั้งต่อไป</p> <p>- ครั้งต่อมาผู้สอนสาธิตวิธีการทำภาพพิมพ์กระดาษ และปล่อยให้ผู้เรียนลงมือสร้างสรรค์โปสเตอร์ตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง และให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนชื่อ และ concept ไว้ด้านหลังของผลงาน โดยผู้สอนยื่นสังเกตการณ์และให้คำแนะนำอยู่ห่างๆ</p>	<p>- ผู้เรียนมีความสนใจในเทคนิคสื่อผสม และภาพพิมพ์กระดาษ โดยมีหลายคนแสดงความคิดเห็นและสอบถามว่ามีวิธีการทำอย่างไร ซึ่งผู้เรียนตั้งใจฟังการอธิบายเป็นอย่างดี</p> <p>- ผู้เรียนต่างตั้งใจและพยายามพับนกด้วยตนเอง มีหลายคนยังไม่สามารถพับได้จึงต้องค่อยๆสอนและให้ทำตามไปที่ละขั้น จนสามารถพับเองได้ในที่สุด และมีผู้เรียนบางคนพับได้แล้วทำการช่วยเหลือสอนเพื่อนคนที่ยังไม่สามารถพับได้ ซึ่งเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ดี</p> <p>- ผู้เรียนต่างตื่นเต้นในวิธีการทำภาพพิมพ์กระดาษ เมื่อทุกคนเข้าใจวิธีแล้วจึงเริ่มต้นสร้างสรรค์ผลงาน เนื่องจากผู้สอนปล่อยให้ผู้เรียนลงสร้างงานกันเอง ผู้เรียนจึงมีการตกลงลำดับการพิมพ์งานกันเอง ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนต่างยอมรับและมีความตั้งใจในการทำงานดี มีการช่วยเหลือกันดีระหว่างทำการพิมพ์ภาพ</p> <p>- จากการอธิบายด้านหลังผลงานทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความคิดกับความรู้และเทคนิคที่เรียนมา ถ่ายทอดออกมาเป็นโปสเตอร์รณรงค์เรื่องสันติภาพได้เป็นอย่างดี</p>

ผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย	
แผนที่ 10 เรื่อง Peace Poster	
กระบวนการสอน	ผลการเกิดสันติภาพ
- ผู้สอนสรุปกิจกรรมซึ่งให้ผู้เรียนเห็นว่า การทำโปสเตอร์รณรงค์สันติภาพนั้นเป็นการทำขึ้นเพื่อให้ผู้อื่นได้ตระหนักถึงสันติภาพ ซึ่งเป็นวิธีการช่วยสังคม หรือเป็นการทำเพื่อส่วนรวมขึ้นพื้นฐานง่าย ๆ ตามศักยภาพที่เราสามารถทำได้ในตอนี้ หากในอนาคตเรามีกำลังและศักยภาพมากขึ้นเราก็สามารถทำให้ส่วนรวมเห็นความสำคัญของสันติภาพได้มากยิ่งขึ้นเพียงเราคิดที่จะทำเท่านั้นเอง แล้วจึงให้ผู้เรียนช่วยกันทบทวนความรู้เกี่ยวกับสันติภาพและศิลปะ และย้ำเตือนให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของสันติภาพอยู่เสมอ	- ผู้เรียนให้ความร่วมมือในการตั้งใจฟังการสรุปความรู้ของกิจกรรม และช่วยกันทบทวนความรู้เรื่องสันติภาพและศิลปะที่ได้เรียนไป ซึ่งผู้เรียนสามารถช่วยกันทบทวนความรู้ได้อย่างถูกต้อง ทำให้เห็นว่าผู้เรียนจำแนวทางการเรียนรู้ที่อยู่ร่วมกันได้และมีความเข้าใจในบทเรียนแต่ละกิจกรรมดี

2) ด้านจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนผู้เรียนที่ได้ผ่านนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย มีผลการวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ หลังเรียน ($\bar{X}$ = 3.92) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 3.47) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ตารางเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

ผลค่าเฉลี่ยรวม คะแนนจิตสำนึกเรื่อง สันติภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t-test	sig
ก่อนเรียน	30	3.47	0.29	-12.29	0.000
หลังเรียน	30	3.92	0.22		

*P<.05

เมื่อนำค่าเฉลี่ยผลจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนชายและหญิงที่ได้ผ่านนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย มาเปรียบเทียบกับพบว่า ผลการวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนหญิง ($\bar{X} = 4.07$) สูงกว่า เยาวชนชาย ($\bar{X} = 3.77$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ตารางเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนชายและหญิงที่ได้ผ่านนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

ผลค่าเฉลี่ยคะแนนจิตสำนึกเรื่องสันติภาพที่ผ่านนวัตกรรมการสอนศิลปะแล้ว	n	$\bar{X}$	S.D.	t-test	sig
ชาย	15	3.77	0.09	-4.85	0.000
หญิง	15	4.07	0.21		

*P<.05

3) ด้านพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ใช้สังเกตผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยครอบคลุมเนื้อหาตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักการที่ส่งเสริมการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน จนเกิดเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมเป็นแบบรูบริค (rubric scoring)

จากการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคลโดยรวมทั้ง 10 กิจกรรม พบว่า เยาวชนผู้เรียนจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 97 มีเกณฑ์พฤติกรรมเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับที่ดี และเยาวชนผู้เรียนจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3 มีเกณฑ์พฤติกรรมเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับปานกลาง หมายถึง เยาวชนผู้เรียนส่วนมากมีพฤติกรรมในเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับที่ดี มีการแสดงพฤติกรรมในการเรียนรู้และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ตารางคะแนนพฤติกรรมของเยาวชนผู้เรียนในแต่ละแผนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

คนที่	คะแนนพฤติกรรมของเยาวชนผู้เรียนในแต่ละแผนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ										เฉลี่ย	ความหมายพฤติกรรมเรื่องสันติภาพ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	27	27	30	28	30	29	32	34	30	32	29.9	ดี
2	29	32	32	32	31	32	33	34	32	32	31.9	ดี
3	25	27	27	25	22	26	32	33	32	32	28.1	ดี
4	25	24	27	25	25	28	32	30	32	31	27.9	ดี
5	30	27	25	25	26	28	32	33	30	31	28.7	ดี
6	29	29	35	30	32	29	34	34	26	32	31	ดี
7	24	24	25	25	25	29	29	30	30	32	27.3	ดี
8	24	24	24	27	31	28	29	34	32	32	28.5	ดี
9	23	23	24	26	28	28	32	34	32	32	28.2	ดี
10	26	26	25	27	24	31	32	34	30	33	28.8	ดี
11	22	23	23	26	24	27	31	33	32	33	27.4	ดี
12	21	24	22	24	26	28	32	32	30	33	27.2	ดี
13	24	26	26	29	31	30	32	32	32	33	29.5	ดี
14	21	22	24	24	23	24	24	27	27	29	24.5	ปานกลาง
15	21	24	24	24	26	28	29	34	29	32	27.1	ดี
16	33	31	30	31	29	32	32	34	31	33	31.6	ดี
17	32	31	31	31	31	31	32	32	31	32	31.4	ดี
18	30	28	31	30	29	32	31	32	31	31	30.5	ดี
19	31	30	32	30	33	34	32	32	31	32	31.7	ดี
20	29	31	30	31	28	32	31	32	32	32	30.8	ดี
21	29	32	32	30	31	34	32	31	32	32	31.5	ดี
22	32	30	30	28	28	32	32	31	32	31	30.6	ดี
23	31	32	32	31	31	35	32	31	32	32	31.9	ดี
24	32	31	31	32	33	35	32	32	32	32	32.2	ดี

คนที่	คะแนนพฤติกรรมของเยาวชนผู้เรียนในแต่ละ แผนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ										เฉลี่ย	ความหมาย พฤติกรรม เรื่อง สันติภาพ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
25	31	30	30	31	31	32	32	31	31	32	31.1	ดี
26	31	29	32	32	31	32	32	32	32	32	31.5	ดี
27	31	31	33	31	31	34	32	37	31	32	32.3	ดี
28	30	31	31	31	30	32	32	32	32	32	31.3	ดี
29	31	32	35	32	32	32	32	32	31	32	32.1	ดี
30	32	32	31	31	31	32	32	31	30	31	31.3	ดี

4) ด้านความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ สำหรับเยาวชนไทย

4.1) ผู้ดูแลเยาวชนที่เกี่ยวข้อง

ผู้ให้สัมภาษณ์มีจำนวนทั้งหมด 2 ท่าน โดยท่านที่ 1 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์จากสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด อายุ 45 ปี ตำแหน่ง นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ และท่านที่ 2 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์จากสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญพร อายุ 26 ปี ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลและดูแลเยาวชนในสถานแรกรับ

จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเยาวชนทั้ง 2 ท่าน พบว่า ทั้ง 2 ท่าน มีความคิดเห็นในเรื่องของการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนั้นมีความจำเป็น เพราะ เด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้วิธีแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผลไม่ใช้ความรุนแรงมาตัดสินปัญหา และทำให้มีสติและรู้จักการแบ่งปัน และศิลปะนั้นเป็นสิ่งที่สามารถช่วยส่งเสริมให้เยาวชนไทยเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพได้ จากการสอดแทรกเนื้อหาและกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียน

ด้านความเห็นเรื่องศิลปะช่วยส่งเสริมให้เยาวชนเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ พบว่า ผู้ดูแลเยาวชนทั้ง 2 ท่าน มีความคิดเห็นว่า สามารถนำศิลปะมาช่วยส่งเสริมเรื่องสันติภาพให้แก่เยาวชนได้ เพราะ ศิลปะเป็นสื่อที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย ซึ่งสามารถทำโดยการสอดแทรกเนื้อหาเข้าไปในการเรียนการสอน

ในส่วนของการแนะนำที่มีต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนั้น ผู้ดูแลเยาวชน มีความคิดเห็นว่า ในด้านวัตถุประสงค์ มีความเหมาะสมตามสิ่ง

ที่คาดหวังในเรื่องของสันติภาพดี ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสม เพราะเห็นว่ามี การกระจายเนื้อหา เรื่องสันติภาพเข้าไปตามแต่ละกิจกรรมได้ดี มีความครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องของสันติภาพ ทางด้าน รูปแบบกิจกรรมนั้นมีความเหมาะสม คือ มีความหลากหลายและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของศิลปะดี ด้านสื่อที่ใช้ในการทำกิจกรรม มีความเหมาะสมตามแต่ละกิจกรรม และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า สื่อที่เป็นลักษณะคลิปวิดีโอจะช่วยสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนในยุคสมัยนี้ได้ ดี ด้านการวิเคราะห์และประเมินผลของกิจกรรม มีความเหมาะสมกับตัววัตถุประสงค์ของนวัตกรรม และทางด้านระยะเวลาในการทดลองใช้นวัตกรรม มีความเห็นทั้งที่ว่า เหมาะสม และไม่เหมาะสม คือ ผู้ดูแลเยาวชนที่ให้ความเห็นว่ามี ความเหมาะสมนั้น ให้เหตุผลว่า เป็นระยะเวลาที่พอดี จะไม่ทำให้ ผู้เรียนรู้สึกเบื่อในการทำกิจกรรม แต่ควรบริหารเวลาในการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และผู้ดูแลเยาวชน อีกท่านที่มีความเห็น ว่า ไม่เหมาะสม เพราะเห็นว่า เวลาในการทำกิจกรรมน้อยไปแนะนำว่า ควรเพิ่ม เวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้มากขึ้น เพื่อให้มีเวลาในการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนมากขึ้น ผู้เรียนจะได้ทำงานอย่างไม่กั่วงวล และควรนำนวัตกรรมไปใช้ในระยะเวลายาวต่อไปเพราะเด็กและเยาวชน ต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้และจดจำ และมีความจำเป็นที่จะต้องถูกปลูกฝังในเรื่องของสันติภาพนี้ อยู่ตลอดเวลา

4.2) เยาวชนผู้เรียน

ผู้ให้สัมภาษณ์มีจำนวน 30 คน เป็นเพศชาย 15 คน จากสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้าน ปาก เกร็ด เพศหญิง 15 คน จากสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญพร อายุ 16-17 ปี

จากการสัมภาษณ์เยาวชนผู้เรียนในส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อเรื่องสันติภาพ พบว่า เยาวชน ผู้เรียนทั้ง 30 คน สามารถให้ความหมายของสันติภาพได้อย่างหลากหลาย คือ สันติภาพ หมายถึง ความสามัคคี การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความอิสระ การไม่ทะเลาะกัน การฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น ความยุติธรรม การไม่ใช้ความรุนแรง ความเท่าเทียม การใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา การ ช่วยเหลือกัน การมีสติ และความสงบ เป็นต้น

ในส่วนของความสำคัญของสันติภาพ เยาวชนผู้เรียนทุกคนมีความคิดเห็นว่า สันติภาพมี ความสำคัญต่อตัวผู้เรียน โดยเยาวชนผู้เรียนมีการให้เหตุผลอย่างหลากหลายโดยสามารถสรุปได้ว่า เหตุที่สันติภาพมีความสำคัญต่อตัวผู้เรียนนั้น เพราะสันติภาพคือสิ่งจำเป็นในการใช้ชีวิต, เป็นสิ่งที่ช่วย ให้อยู่ร่วมกันบนความแตกต่างได้, เป็นสิ่งที่ช่วยให้อยู่อย่างมีความสุข, เป็นสิ่งที่ช่วยไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด และทำเป็นสิ่งที่ทำให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ส่วนในเรื่องของสันติภาพมีความจำเป็นต่อสังคมไทยนั้น เยาวชนผู้เรียนทั้ง 30 คน มีความ คิดเห็นว่า สันติภาพมีความจำเป็นต่อสังคมไทย โดยเยาวชนผู้เรียนต่างให้เหตุผลที่สรุปได้ว่าสันติภาพ มีความจำเป็นต่อสังคมไทย เพราะสังคมต้องการความสามัคคี, ต้องการความเข้าใจกันและกัน, สังคม

จำเป็นต้องใช้สันติภาพเพื่อให้อยู่ร่วมกันบนความแตกต่างได้ และในสังคมต้องการความยุติธรรมและความเท่าเทียม เพื่อที่สังคมจะได้สงบสุขไม่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้น

และในส่วนของสันติภาพมีความจำเป็นต่อโลกนั้น เยาวชนผู้เรียนทุกคนมีความเห็นว่า สันติภาพมีความจำเป็นต่อโลก โดยเยาวชนผู้เรียนให้เหตุผลที่สามารถสรุปได้ว่า เพราะการอยู่ร่วมกันต้องไม่ใช้ความรุนแรง สันติภาพสามารถทำให้อยู่ร่วมกันบนโลกท่ามกลางความแตกต่างที่หลากหลายได้อย่างมีความเท่าเทียม และมีความยุติธรรม

ทางด้านการสร้างสันติภาพ เยาวชนผู้เรียน 25 คน ให้ความคิดเห็นว่า ผู้เรียนสามารถสร้างสันติภาพด้วยตนเองได้ โดยการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง ให้เกียรติกัน ให้ความรักต่อกันและยืมให้กัน ไม่ใช้อารมณ์และความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนเยาวชนผู้เรียนจำนวน 5 คน ให้ความคิดเห็นว่า ไม่แน่ใจว่าตนจะสามารถสร้างสันติภาพได้หรือไม่ เนื่องจาก ไม่รู้ว่าตนจะสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้หรือไม่หากเกิดปัญหา

ในส่วนของความรู้สึกที่มีต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ พบว่า เยาวชนมีความรู้สึกก่อนทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยส่วนมากเยาวชนผู้เรียนมีความรู้สึกไปทางแง่บวกคือ มีความรู้สึกอยากรู้, ตื่นเต้น และมีเยาวชนผู้เรียนบางคนรู้สึกเฉยๆ กังวล ไม่อยากทำ ไม่เข้าใจ นอกจากนี้ยังมีเยาวชนผู้เรียนที่มีความรู้สึกดีใจที่จะได้ทำกิจกรรมศิลปะ

ส่วนของความรู้สึกขณะทำกิจกรรม เยาวชนผู้เรียนส่วนมากรู้สึกชอบทำกิจกรรม, รู้สึกสนุก มีความสุข, ผ่อนคลาย และเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายจากการทำกิจกรรม

ด้านความรู้สึกหลังการทำกิจกรรมนั้น เยาวชนผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกในแง่บวก คือมีความรู้สึกอยากทำอีก, ชอบทำกิจกรรมศิลปะ และรู้สึกมีความรู้เรื่องสันติภาพมากขึ้น

ในส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพนั้น ทางด้านเนื้อหา เยาวชนผู้เรียนทั้ง 30 คน มีความคิดเห็นว่า เหมาะสม โดยเยาวชนผู้เรียนให้เหตุผลที่สามารถสรุปได้ว่า การที่เห็นว่าเนื้อหามีความเหมาะสม เพราะชอบในตัวเนื้อหาการสอน เนื่องจากเข้าใจง่าย, สนุก, เป็นเนื้อหาที่ให้ความรู้ดี และเป็นเนื้อหาที่ให้แนวคิดในการใช้ชีวิตด้วย

ด้านรูปแบบกิจกรรม เยาวชนผู้เรียนทุกคน มีความเห็นว่า มีความเหมาะสม โดยเยาวชนผู้เรียนให้เหตุผลว่า ชอบตัวรูปแบบกิจกรรม ทำให้เข้าใจเรื่องสันติภาพได้ง่ายขึ้น ทั้งยังสนุก ได้เรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ และมีความสร้างสรรค์ดี

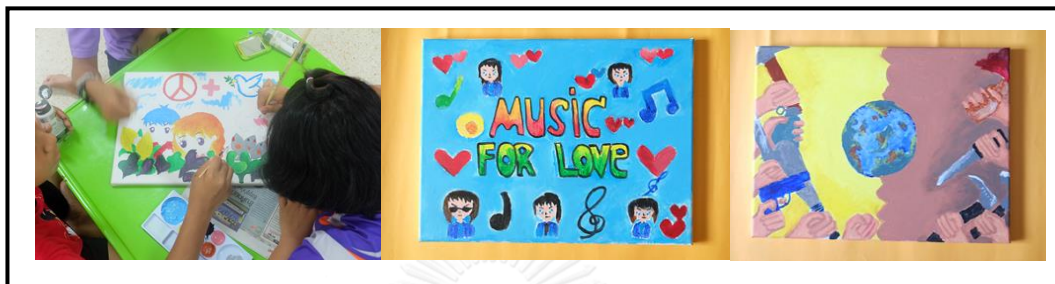
ด้านสื่อที่ใช้ เยาวชนผู้เรียนทุกคน มีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสม โดยเยาวชนผู้เรียนให้เหตุผลที่สามารถสรุปได้ว่า เพราะเป็นสื่อที่มีความน่าสนใจและทำให้เข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น

ส่วนทางด้านระยะเวลาในการทำกิจกรรม เยาวชนผู้เรียน 27 คน มีความคิดเห็นว่า เหมาะสม เพราะ มีความพอดี หากนานเกินไปจะทำให้รู้สึกเบื่อได้ และเยาวชนผู้เรียน 3 คน มีความคิดเห็นว่า

ไม่เหมาะสม เพราะ คิดว่าระยะเวลาในแต่ละกิจกรรมน้อยเกินไป เนื่องจากบางกิจกรรมต้องใช้เวลาในการสร้างสรรค์ผลงาน เมื่อเวลาน้อยทำให้ต้องรีบทำงาน

ในส่วนของกิจกรรมที่เยาวชนผู้เรียนมีความชอบมากที่สุด คือ กิจกรรมแผนการเรียนการสอนศิลปะที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ โดยมีเยาวชนผู้เรียน แสดงความคิดเห็นว่า มีความชอบกิจกรรมที่ 3 ในระดับมากที่สุด จำนวน 28 คน

ภาพที่ 2 กิจกรรมแผนการเรียนการสอนศิลปะที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ

ส่วนกิจกรรมที่เยาวชนผู้เรียนชอบน้อยที่สุด คือ กิจกรรมแผนการเรียนการสอนศิลปะที่ 2 เรื่อง Peace Mascot โดยเยาวชนผู้เรียนมีความชอบในระดับมากที่สุดเพียง 18 คน

ภาพที่ 3 กิจกรรมแผนการเรียนการสอนที่ 2 เรื่อง Peace Mascot

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย
2. เพื่อศึกษาผลการเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะ

สมมติฐานของการวิจัย

หลังการใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย เยาวชนมีจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสูงกว่าก่อนใช้นวัตกรรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนที่มีอายุ 16-17 ปี จำนวน 30 คน จากสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดจำนวน 15 คน และจากสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญาพรจำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เนื่องจากเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดและสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญาพรนั้นเป็นเยาวชนที่มีภูมิหลังทางด้านครอบครัวและประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับความรุนแรงเป็นส่วนมาก จึงมีความเห็นว่าการนำนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยไปทำการเรียนการสอนกับเยาวชนในกลุ่มนี้จะมีความเหมาะสมและเยาวชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น คือ 1) เป็นเยาวชนอายุ 16-17 ปี 2) สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง 3) มีความต้องการเรียนรู้ทางด้านศิลปะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่เกิดจากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้และกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ ซึ่งนำมาพัฒนาเป็นแผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย จำนวน 10 แผน โดยกำหนดระยะเวลาในการเรียนการสอนทั้งหมด 13 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที

2) แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมที่คาดหวังตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ เป็นแบบรูบรีค (rubric scoring)

3) แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ (ก่อนเรียน – หลังเรียน) โดยในแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพนี้จะมีการวัด 3 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้ ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติ ซึ่งจะใช้แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพนี้ชุดเดียวกันทั้งตอนก่อนเรียนและหลังเรียน

4) แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ดูแลเยาวชน และ เยาวชนผู้เรียน โดยเนื้อหาของคำถามในการสัมภาษณ์จะเป็นการถามความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย ซึ่งจะใช้สัมภาษณ์หลังการเรียนการสอนครบทั้ง 10 แผน

วิธีการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการทดลองเก็บข้อมูลรวมทั้งสิ้น 13 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที โดยมีลำดับขั้นตอนในการทดลองดังนี้

1. วัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของกลุ่มตัวอย่างก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในคาบเรียนที่ 1

2. ทดลองใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่นำมาพัฒนาเป็นแผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่มีทั้งหมด 10 แผน ได้แก่ แผนที่ 1 เรื่อง ความหมายและสัญลักษณ์สันติภาพ แผนที่ 2 เรื่อง Peace Mascot แผนที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ แผนที่ 4 เรื่อง แตกต่างไม่แตกแยก แผนที่ 5 เรื่อง ในวันหนึ่ง แผนที่ 6 เรื่อง สีสันแห่งความสงบ แผนที่ 7 เรื่อง ภาพสะท้อน แผนที่ 8 เรื่อง สร้างสรรค์สันติภาพ แผนที่ 9 เรื่อง เมืองแห่งความสุข และแผนที่ 10 เรื่อง Peace Poster โดยทั้ง 10 แผนนี้จะมีการเรียนการสอนอยู่ในระยะเวลาทั้งหมด 13 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที โดยแต่ละแผนการเรียนการสอนจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ และมีการสอดแทรก

เนื้อหาหัวข้อการเรียนรู้เรื่องสันติภาพเข้าไปในการเรียนการสอนศิลปะด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยจะมีการจัดบันทึกและสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนควบคู่ไปในการเรียนการสอนด้วย

3. วัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของกลุ่มตัวอย่างหลังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบทั้ง 10 แผน ในคาบเรียนที่ 13

4. ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ดูแลเยาวชน และเยาวชนผู้เรียน โดยสัมภาษณ์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จสิ้นครบทั้ง 10 แผนแล้ว

สรุปผลการวิจัย

1) นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยที่พัฒนามาจากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องสันติภาพ ร่วมกับการศึกษากิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพให้แก่เยาวชน และรวมถึงเนื้อหาความรู้เรื่องสันติภาพ จึงได้ออกมาเป็นนวัตกรรม คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่นำมาพัฒนาเป็นแผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย จำนวน 10 แผน ประกอบด้วย แผนที่ 1 เรื่อง ความหมายและสัญลักษณ์สันติภาพ แผนที่ 2 เรื่อง Peace Mascot แผนที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ แผนที่ 4 เรื่อง แตกต่างไม่แตกแยก แผนที่ 5 เรื่อง ในวันหนึ่ง แผนที่ 6 เรื่อง สีสันแห่งความสงบ แผนที่ 7 เรื่อง ภาพสะท้อน แผนที่ 8 เรื่อง สร้างสรรค์สันติภาพ แผนที่ 9 เรื่อง เมืองแห่งความสุข และแผนที่ 10 เรื่อง Peace Poster

2) ผลการทดลองใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

2.1 ด้านจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนผู้เรียนที่ได้ผ่านนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย มีผลการวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ หลังเรียน ($\bar{X}$ = 3.92) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 3.47) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และเมื่อนำค่าเฉลี่ยผลจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนชายและหญิงที่ได้ผ่านนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย มาเปรียบเทียบกันพบว่า ผลการวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนหญิง ($\bar{X}$ = 4.07) สูงกว่า เยาวชนชาย ($\bar{X}$ = 3.77) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ด้านพฤติกรรม

จากการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคลโดยรวมทั้ง 10 กิจกรรม สรุปได้ว่า เยาวชนผู้เรียนมีเกณฑ์พฤติกรรมเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับที่ดี หมายถึงเยาวชนผู้เรียนส่วนมากมีพฤติกรรมในเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับที่ดี มีการแสดงพฤติกรรมในการเรียนรู้และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

3) ด้านความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

ผู้ดูแลเยาวชนที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเยาวชน สรุปได้ว่า การส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนั้นมีความจำเป็น เพราะ เด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้วิธีแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผลไม่ใช้ความรุนแรงมาตัดสินปัญหา และทำให้มีสติและรู้จักการแบ่งปัน และศิลปะนั้นเป็นสิ่งที่สามารถช่วยส่งเสริมให้เยาวชนไทยเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพได้ จากการสอดแทรกเนื้อหาและกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียน

ด้านความเห็นเรื่องศิลปะช่วยส่งเสริมให้เยาวชนเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ สรุปได้ว่าสามารถนำศิลปะมาช่วยส่งเสริมเรื่องสันติภาพให้แก่เยาวชนได้ เพราะ ศิลปะเป็นสื่อที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย ซึ่งสามารถทำโดยการสอดแทรกเนื้อหาเข้าไปในการเรียนการสอน

ในส่วนของข้อเสนอแนะที่มีต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนั้น ในด้านวัตถุประสงค์ มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมตามสิ่งที่คาดหวังในเรื่องของสันติภาพดี ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสม เนื่องจากมีการกระจายเนื้อหาเรื่องสันติภาพเข้าไปตามแต่ละกิจกรรมได้ดี มีความครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องของสันติภาพ ด้านรูปแบบกิจกรรม มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม คือ มีความหลากหลายและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของศิลปะดี ด้านสื่อที่ใช้ในการทำกิจกรรม มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมตามแต่ละกิจกรรม และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า สื่อที่เป็นลักษณะคลิปวิดีโอจะช่วยสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนในยุคสมัยนี้ได้ดี ด้านการวิเคราะห์และประเมินผลของกิจกรรม มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม คือ เหมาะกับตัววัตถุประสงค์ของนวัตกรรม และทางด้านระยะเวลาในการทดลองใช้นวัตกรรม มีความเห็นสองทิศทาง คือ เหมาะสม แต่ควรบริหารเวลาในการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และ ไม่เหมาะสม โดยแนะนำว่าควรเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้มากขึ้นและควรนำนวัตกรรมไปใช้ในระยะเวลาต่อไปเพราะเด็กและเยาวชนต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้และจดจำ และมีความจำเป็นที่จะต้องถูกปลูกฝังในเรื่องของสันติภาพนี้อยู่ตลอดเวลา

เยาวชนผู้เรียน

จากการสัมภาษณ์เยาวชนผู้เรียนในส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อเรื่องสันติภาพ สรุปได้ว่า เยาวชนผู้เรียน ให้ความหมายว่า สันติภาพ ว่าเป็น ความสามัคคี การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความอิสระ การไม่ทะเลาะกัน การฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความยุติธรรม การไม่ใช้ความรุนแรง ความเท่าเทียม การใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือกัน การมีสติ และความสงบ

ในส่วนของความสำคัญของสันติภาพ เยาวชนผู้เรียน มีความคิดเห็นว่า สันติภาพมีความสำคัญต่อตัวผู้เรียน โดยให้เหตุผลว่า เพราะสันติภาพคือสิ่งจำเป็นในการใช้ เป็นสิ่งที่ช่วยให้มีความสุข เป็นสิ่งที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันบนความแตกต่างได้ เป็นสิ่งที่ช่วยไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด และเป็นสิ่งที่ทำให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ส่วนในเรื่องของสันติภาพมีความจำเป็นต่อสังคมไทยนั้น เยาวชนผู้เรียน มีความคิดเห็นว่า สันติภาพมีความจำเป็นต่อสังคมไทย โดยให้เหตุผลว่า เพราะสังคมต้องการความสามัคคี ความเข้าใจกัน ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เพื่อให้อยู่ร่วมกันบนความแตกต่างได้อย่างสงบสุข

และในส่วนของสันติภาพมีความจำเป็นต่อโลกนั้น เยาวชนผู้เรียน มีความเห็นว่า สันติภาพมีความจำเป็นต่อโลก โดยให้เหตุผลว่า เพราะการอยู่ร่วมกันต้องไม่ใช้ความรุนแรง สันติภาพสามารถทำให้อยู่ร่วมกันบนโลกท่ามกลางความแตกต่างที่หลากหลายได้อย่างมีความเท่าเทียม และมีความยุติธรรม

ทางด้านการสร้างสันติภาพ เยาวชนผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า ผู้เรียนสามารถสร้างสันติภาพด้วยตนเองได้ โดยฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง ให้เกียรติกัน ให้ความรักต่อกันและยืมให้กัน ไม่ใช้อารมณ์และความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา และมีส่วนน้อยที่ให้ความเห็นว่า ไม่แน่ใจว่าตนจะสามารถสร้างสันติภาพได้หรือไม่ เนื่องจาก ไม่รู้ว่าตนจะสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้หรือไม่หากเกิดปัญหา

ในส่วนของความรู้สึกที่มีต่อวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ สรุปได้ว่า เยาวชนผู้เรียนมีความรู้สึกก่อนทำกิจกรรม ที่หลากหลาย คือ มีความรู้สึกอยากรู้ ตื่นเต้น เฉยๆ กังวล ไม่อยากทำ แลไม่เข้าใจ ส่วนของความรู้สึกขณะทำกิจกรรม เยาวชนผู้เรียนมีความรู้สึกชอบ สนุก มีความสุข ผ่อนคลาย เฉยๆ และรู้สึกเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายจากการทำกิจกรรม และความรู้สึกหลังการทำกิจกรรมนั้น เยาวชนผู้เรียนมีความรู้สึกอยากทำอีก รู้สึกมีความรู้มากขึ้น รู้จักสันติภาพมากขึ้น และมีความรู้สึกชอบในการร่วมทำกิจกรรมศิลปะมาก

ในส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพนั้น ทางด้านเนื้อหา เยาวชนผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า เหมาะสม โดยให้เหตุผลว่าชอบในตัวเนื้อหาการสอน เข้าใจง่าย สนุก เป็นเนื้อหาที่ให้ความรู้ดี และเป็นเนื้อหาที่ให้แนวความคิดที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ ด้านรูปแบบกิจกรรม เยาวชนผู้เรียนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม โดยให้เหตุผลว่า

ขอบตัวรูปแบบกิจกรรม ทำให้เข้าใจเรื่องสันติภาพได้ง่ายขึ้น และได้เรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ ด้านสื่อที่ใช้ เยาวชนผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสม โดยให้เหตุผลว่า เพราะทำให้เข้าใจเนื้อหาง่าย และสื่อมีความน่าสนใจ ส่วนทางด้านระยะเวลาในการทำกิจกรรม เยาวชนผู้เรียนมีความคิดเห็นสองทิศทาง คือ มีความเหมาะสม เพราะ มีระยะเวลาการทำกิจกรรมที่พอดี หากนานเกินไปจะทำให้รู้สึกเบื่อได้ และมีความคิดเห็นว่า ไม่เหมาะสม โดยให้เหตุผลว่า ระยะเวลาในแต่ละกิจกรรมน้อยเกินไปควรเพิ่มให้มากขึ้น เนื่องจากบางกิจกรรมต้องใช้เวลาในการสร้างสรรค์ผลงาน เมื่อเวลาน้อยทำให้ต้องรีบทำงานมากเกินไป

ในส่วนของกิจกรรมที่เยาวชนผู้เรียนมีความชอบมากที่สุด คือ กิจกรรมแผนการเรียนการสอนที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ และกิจกรรมที่ผู้เรียนชอบน้อยที่สุด คือ กิจกรรมแผนการเรียนการสอนที่ 2 เรื่อง Peace Mascot

อภิปรายผล

ด้านนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนั้น พัฒนามาจากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องสันติภาพ ร่วมกับการศึกษากิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ, แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพให้แก่เยาวชน และรวมถึงเนื้อหาความรู้เรื่องสันติภาพ จึงได้ออกมาเป็นนวัตกรรมการสอนศิลปะ คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่นำมาพัฒนาเป็นแผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย จำนวน 10 แผน

โดยในแต่ละแผนการเรียนการสอนศิลปะนั้นจะมีการใช้กระบวนการสอนที่ได้สอดแทรกแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพเข้าไป ซึ่งจากคำกล่าวของพรณี ชูจิรวงศ์ (2551) ที่ว่า การเสริมสร้างจิตสำนึกนั้นสามารถทำได้โดยการเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเองซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์และจะนำไปสู่การเสริมสร้างจิตสำนึกในที่สุด ดังนั้นการสอดแทรกแนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพเข้าไปในกระบวนการสอนศิลปะนี้ จึงเป็นการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการปฏิบัติ และจะทำให้เกิดประสบการณ์นำไปสู่การเสริมสร้างจิตสำนึกเรื่องสันติภาพในที่สุดนั่นเอง

ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ นั้นมีทั้งหมด 7 ข้อ คือ 1) การศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2)การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 3)การวิเคราะห์เชื่อมโยง 4)การใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา 5)การแสดงความคิดเห็น 6)การรับฟังความคิดเห็น

7) การตระหนักถึงความเท่าเทียมและเคารพในสิทธิของกันและกัน ซึ่งแต่ละแนวทางนี้มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของสมรรถนะของผู้เรียนที่ทางกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ตั้งไว้อีกด้วย

โดยแผนการเรียนการสอนที่ 1 เรื่อง ความหมายและสัญลักษณ์สันติภาพ จะมีการสอดแทรกแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพไว้ 4 ข้อ คือ 1) รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 2) รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 4) รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน ซึ่งแนวทางข้อที่ 1 รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และข้อที่ 3 รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็นนั้น จะถูกสอดแทรกอยู่ในกระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนคิดและสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะต้องแสดงการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างความรู้เรื่องความหมายและสัญลักษณ์สันติภาพกับการถ่ายทอดงานศิลปะออกมาด้วยทัศนศิลป์ให้ได้ด้วยตนเอง แนวทางข้อที่ 2 รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น และข้อที่ 4 รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน จะถูกสอดแทรกอยู่ในขั้นสุดท้ายของกระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนทุกคนช่วยกันนำผลงานมาผูกกรรมกันเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งขั้นนี้จะทำให้ผู้เรียนเห็นถึงความเท่าเทียมในสิทธิของกันและกันที่ไม่ว่าผลงานของตนจะเป็นเช่นไรก็สามารถนำมาผูกกรรมกันได้ และในขั้นนี้ผู้เรียนจะรู้จักช่วยเหลือกันและกัน มีการแสดงความคิดเห็น และเกิดการรับฟังกัน ในขณะที่ทำการผูกผลงานเข้าด้วยกันนั่นเอง

แผนการเรียนการสอนที่ 2 เรื่อง Peace Mascot มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ 5 ข้อ คือ 1) รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น 2) รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 3) รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิกันและกัน 4) รู้จักแสดงความคิดเห็น 5) รู้จักรับฟังความคิดเห็น จะถูกสอดแทรกในกระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อช่วยกันสร้างกลุ่ม Mascot ขึ้นมาเพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์เรื่องสันติภาพ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มจะต้องสร้าง Mascot มาคนละ 1 ตัว ทั้งนี้เพื่อให้ตัว Mascot มี Character ที่มีความสอดคล้องกันในภายในกลุ่มผู้เรียนจึงจะต้องมีการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายประชาสัมพันธ์เรื่องสันติภาพ กับตัว Mascot ภายในกลุ่มของตนให้ได้ ทั้งนี้ผู้เรียนจึงต้องมีการคุยกันภายในกลุ่ม เคารพในสิทธิของกันและกันในการแสดงความคิดเห็นเพื่อหา Concept ของ Mascot ของกลุ่มตนเองให้ได้นั่นเอง

แผนการเรียนการสอนที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ 6 ข้อ คือ 1) รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น 2) รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 3) รู้จักใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา 4) รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิกันและกัน 5) รู้จักแสดงความคิดเห็น 6) รู้จักรับฟังความคิดเห็น ซึ่งแนวทางการส่งเสริมนี้จะถูกสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มในการเลือกถ่ายทอดเหตุการณ์ความรุนแรงหรือความสามัคคีออกมาบนเฟรมผ้าใบด้วยเทคนิคสีอะคริลิก และให้เขียนอธิบายถึงเหตุผลและวิธีแก้ไขด้วย ทั้งนี้

เพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จและราบรื่น ผู้เรียนจะต้องมีการตกลงกันภายในกลุ่มในการเลือกเหตุการณ์ที่จะนำมาถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะ ต้องมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานเพื่อให้สามารถทำงานเสร็จให้ทันภายในเวลาที่กำหนด ผู้เรียนจึงต้องมีการแสดงความคิดเห็น และรับฟังกัน เคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกันให้ได้ และในส่วนแนวทางที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น กับ รู้จักใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหาอันจะเป็นส่วนที่ผู้สอนสอดแทรกเข้าไปให้ผู้เรียนต้องใช้ความคิดในการเชื่อมโยงหาเหตุผล และวิธีการแก้ไขหรือพัฒนาเหตุการณ์นั้นๆ ได้อย่างถูกต้องเพื่อเขียนอธิบายผลงานศิลปะของกลุ่มตนเอง

แผนการเรียนการสอนที่ 4 เรื่อง แตกต่างไม่แตกแยก มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ 4 ข้อ คือ 1) รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิกันและกัน 2) รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 3) รู้จักแสดงความคิดเห็น 4) รู้จักรับฟังความคิดเห็น ซึ่งแนวทางการส่งเสริมทั้ง 4 ข้อนี้ จะถูกสอดแทรกในกระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างผ่านการสร้างสรรค์งานศิลปะ cubism โดยผู้เรียนแต่ละคนจะต้องวาดภาพ คน ในรูปแบบ cubism มาคนละ 1 ภาพ แล้วจึงนำมาจัดวางร่วมกันให้ลงตัวตามความพอใจของทุกคน ซึ่งในขั้นตอนการนำผลงานมาวางรวมกันนั้น ผู้เรียนจะได้ฝึกการแสดงความคิดเห็นและรับฟังเพื่อช่วยกันจัดวางผลงานจนกว่าจะลงตัวตามความพอใจของทุกคนให้ได้ และในส่วนของการรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน และการรู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงนั้น ผู้สอนจะเป็นผู้สอดแทรกเข้าไปในกระบวนการสอนในขั้นสุดท้ายที่จะต้องอธิบายให้ผู้เรียนได้เกิดการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเปรียบเทียบระหว่างความแตกต่างในรูปร่างของเรขาคณิตที่สามารถอยู่ร่วมกันได้เป็นผลงานศิลปะแบบ cubism ที่สวยงาม ด้วยหลักของการจัดองค์ประกอบศิลป์ ที่เมื่อเปรียบเทียบกับมนุษย์แล้วก็เหมือนกับการที่มนุษย์เราสามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างได้ด้วย การเรียนรู้แนวทางที่จะอยู่ร่วมกัน ดังเช่นในกิจกรรมนี้ การที่ผู้เรียนจะสามารถนำผลงานรูปคนที่หลากหลายของแต่ละคนมาวางรวมกันได้อย่างลงตัวบนความพอใจของทุกคนได้นั้น ผู้เรียนก็ต้องรู้จักที่จะแสดงความคิดเห็นและรับฟังกัน เคารพในความแตกต่างและสิทธิของกันและกันนั่นเอง

แผนการเรียนการสอนที่ 5 เรื่อง ในวันหนึ่ง มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ 3 ข้อ คือ 1) รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 2) รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 3) รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งแนวทางการส่งเสริมข้อแรก รู้จักศึกษา ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จะถูกสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนได้ลงมือเลือกรูปภาพและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ collage ออกมาให้ได้ด้วยตนเอง แนวทางข้อ 2 รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น จะเป็นกระบวนการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนนำหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ มาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะต้องรู้จักเชื่อมโยงความรู้เรื่องหลักธรรมกับผลงานที่จะสื่อสารออกมาให้ได้ ส่วนแนวทางการส่งเสริมข้อสุดท้าย รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น จะอยู่ใน

กระบวนการสอนขั้นสุดท้ายที่ผู้สอนจะให้ผู้เรียนทุกคนนำผลงานของตนมารวมกันแต่งเรื่องราวเรื่องในวันหนึ่ง ขึ้นมา ซึ่งในขั้นนี้เพื่อให้ได้เรื่องราวในวันหนึ่งที่สมบูรณ์ ผู้เรียนจะต้องมีการตกลงกันช่วยเหลือกัน แสดงความคิดเห็นต่อกัน เคารพกัน เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้นั่นเอง

แผนการเรียนการสอนที่ 6 เรื่อง สีเส้นแห่งความสงบ มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ 4 ข้อ คือ 1) รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น 2) รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น 3) รู้จักแสดงความคิดเห็น 4) รู้จักรับฟังความคิดเห็น โดยแนวทางการส่งเสริม 4 ข้อนี้จะสอดแทรกอยู่ในกระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติงานกลุ่มเพื่อ reproduct ภาพทิวทัศน์ที่สื่อถึงความสงบกลุ่มละ 1 ภาพ โดยแนวทางการส่งเสริม การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น การแสดงความคิดเห็น และรับฟัง จะอยู่ในกระบวนการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มและช่วยกันสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นการวาดภาพทิวทัศน์ในกระดาษที่แบ่งเป็น 3 แผ่น โดยผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบวาดภาพคนละแผ่น เพราะฉะนั้นผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มจึงต้องมีการช่วยเหลือกัน เพื่อให้ผลงานที่แต่ละคนทำนั้นสามารถนำมาต่อกันให้ได้เป็นภาพผลงานที่สมบูรณ์ ส่วนแนวทางการส่งเสริมที่ให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง นั้น จะอยู่ในกระบวนการสอนในขั้นนำที่ผู้สอนอธิบายเรื่องภาพวาดทิวทัศน์กับหลักการใช้สี ให้ผู้เรียนได้ฟัง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงให้ได้ว่า การที่ภาพทิวทัศน์นั้นแสดงถึงความสงบได้นั้น เกิดจากการใช้หลักการของสีที่ทำให้ภาพสามารถสื่อความหมายมาตามที่ต้องการได้นั่นเอง และนอกจากการที่ผู้สอนจะให้ผู้เรียนรู้จักการเชื่อมโยงในทางด้านศิลปะแล้ว ผู้สอนยังใช้กระบวนการสอนให้ผู้เรียนรู้จักเชื่อมโยงเกี่ยวกับสันติภาพโดยการถามความเห็นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงถึงชีวิตที่มนุษย์ต้องการคือชีวิตที่ปราศจากความวุ่นวายและความรุนแรงดังเช่นภาพทิวทัศน์ที่มีความสงบตามที่ผู้เรียนเลือกในขั้นนำของการเรียนการสอนนั่นเอง

แผนการเรียนการสอนที่ 7 เรื่อง ภาพสะท้อน มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ 3 ข้อ คือ 1) รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา 2) รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น 3) รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งแนวทางการส่งเสริมนี้ได้สอดแทรกในกระบวนการสอนโดยการที่กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเดี่ยว ผู้เรียนจึงต้องศึกษาวิธีการสร้างสรรค์ผลงานจากผู้สอนและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง และกิจกรรมภาพสะท้อนนี้ เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนถ่ายทอดเหตุการณ์ออกมาเป็นภาพประกอบการ์ตูน 3 ภาพ คือ ภาพที่ 1 สื่อถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้น ภาพที่ 2 สื่อถึงสาเหตุของความรุนแรงนั้น และภาพที่ 3 สื่อถึงวิธีการแก้ไขความรุนแรงนั้น ทั้งนี้ผู้เรียนจึงต้องรู้จักใช้การคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงในการแสดงเหตุผลและการแก้ไขปัญหาออกมาให้ได้ ตามที่คำสั่งของกิจกรรมได้กำหนดไว้

แผนการเรียนการสอนที่ 8 เรื่อง สร้างสรรค์สันติภาพ มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ 3 ข้อ คือ 1) รู้จักแสดงความคิดเห็น 2) รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น 3) รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยแนวทางการส่งเสริมทั้ง 3 ข้อ สอดแทรกอยู่ใน

กระบวนการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนรู้จักแสดงความคิดเห็นด้วยการแสดงออกถึงการมีสันติภาพผ่านงานศิลปะ salt painting และ installation art และรู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้เรื่องการแสดงออกถึงการมีสันติภาพและผลที่เกิดขึ้น ที่ผู้สอนอธิบายไว้กับการดำรงชีวิตประจำวันให้ได้ ซึ่งผู้สอนจะมีการสอดแทรกความรู้เรื่องการแสดงออกถึงการมีสันติภาพกับผลที่เกิดขึ้นไว้ว่า การแสดงออกถึงการมีสันติภาพนั้นมีวิธีที่หลากหลาย ทั้งการเผยแพร่งานศิลปะหรือทางด้านวิชาการอื่นๆ หรือการร่วมกันรณรงค์จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีผู้คนตระหนักถึงการมีอยู่ของสันติภาพ ซึ่งการแสดงออกถึงสันติภาพนั้นนอกจากวิธีในข้างต้นแล้ว เราก็สามารถเริ่มต้นจากตัวเราได้ด้วยการไม่ใช้ความรุนแรง เข้าใจในความแตกต่าง หรือทำแต่สิ่งดีๆ เท่านั้นก็สามารถเป็นการแสดงออกถึงการมีสันติภาพได้แล้ว ซึ่งเมื่อเราแสดงออกถึงการมีสันติภาพได้ ผลที่ตามมาจะมีแต่ความสงบสุขนั่นเอง ในส่วนของแนวทางส่งเสริมที่ให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นนั้น จะอยู่ในกระบวนการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันนำผลงาน salt painting ของแต่ละคนมาจัดวางเป็น installation art ที่สื่อถึงสันติภาพ ซึ่งในกระบวนการนี้ผู้เรียนจะต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และตกลงกันให้ได้เป้าหมายผลงานตามที่ทุกคนเห็นด้วยให้ได้

แผนการเรียนการสอนที่ 9 เรื่อง เมืองแห่งความสุข มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ 5 ข้อ คือ 1) รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 2) รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 3) รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น 4) รู้จักแสดงความคิดเห็น 5) รู้จักรับฟังความคิดเห็น โดยแนวทางการส่งเสริมทั้ง 5 ข้อนี้ จะสอดแทรกอยู่ในกระบวนการสอนโดย กิจกรรมเมืองแห่งความสุข จะเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ผลงานด้วยตัวของผู้เรียนเอง และจะเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้แนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน จากการจับฉลากหัวข้อแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันคนละ 1 หัวข้อ แล้วนำไปปั้นเป็นตัวสัตว์ประหลาดที่เป็นตัวแทนของแนวทางนั้น ๆ ซึ่งจุดนี้ผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดเชื่อมโยงลักษณะของตัวสัตว์ประหลาดกับแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันให้ได้ว่าแนวทางนั้นๆมีการแสดงออกอย่างไรและทำให้สามารถสร้างลักษณะเด่นอะไรให้กับตัวสัตว์ประหลาดที่จะปั้นได้บ้าง และเมื่อทุกคนได้ปั้นตัวสัตว์ประหลาดของตนเองเสร็จก็จะอยู่ในกระบวนการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนออกมานำเสนอตัวสัตว์ประหลาดของตนเองแล้วนำไปวางร่วมกัน ซึ่งจากกระบวนการสอนนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกการแสดงความคิดเห็นและรับฟังเพื่อน ทำให้เรียนรู้ที่จะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทั้งยังเป็นการทบทวนความรู้เรื่องแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันไปในตัว และในขั้นสุดท้ายผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้ที่ว่า การที่เมืองจะกลายเป็นเมืองที่มีความสุขได้นั้น สามารถทำได้โดยการที่เมืองประกอบไปด้วยแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันนั่นเอง

แผนการเรียนการสอนที่ 10 เรื่อง Peace Poster มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ 4 ข้อ คือ 1) รู้จักแสดงความคิดเห็น 2) รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 3) รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 4) รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งแนวทางการ

ส่งเสริมข้อที่ 1 การรู้จักแสดงความคิดเห็น อยู่ในกระบวนการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองที่ต้องการจะรณรงค์เรื่องสันติภาพออกมาเป็น Peace Poster ด้วยความคิดและความสามารถของตนเอง ข้อที่ 2 การรู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จะอยู่ในกระบวนการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการพับ origami จากคลิปวิดีโอ และสร้างสรรค์ภาพพิมพ์กระจกด้วยตนเอง และแนวทางการส่งเสริมที่ให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงนั้น อยู่ในกระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนนำความรู้เรื่องสันติภาพกับความรู้ทางเทคนิคศิลปะที่เคยเรียนมาในกิจกรรมที่ผ่านมา อาทิเช่น ทัศนธาตุ การจัดองค์ประกอบศิลปะ เป็นต้น มาใช้สร้างสรรค์ผลงานร่วมกับเทคนิคใหม่ที่ผู้สอนจะสอน ได้แก่ การพับกระดาษ origami และการทำภาพพิมพ์กระจกนั่นเอง ทั้งยังให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงผลที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ว่า เป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อส่วนรวมในขั้นพื้นฐาน คือเป็นการช่วยให้ผู้อื่นตระหนักถึงการมีสันติภาพนั่นเอง และในส่วนของส่งเสริมการรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นนั้น ถูกสอดแทรกในกระบวนการสอนที่ผู้สอนปล่อยให้ผู้เรียนศึกษาวิธีการพับกระดาษ และให้ผู้เรียนทำภาพพิมพ์กระจกด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนคอยสังเกตการณ์ดูใกล้ ๆ ซึ่งจุดนี้ผู้เรียนจะเกิดการช่วยเหลือกันและกันในขณะที่ทำงาน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้นั่นเอง

ด้านจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

จากการทดลองใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย พบว่า เยาวชนผู้เรียนที่ได้ผ่านนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย มีผลการวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน ทำให้เห็นว่า กิจกรรมศิลปะสามารถนำมาใช้ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพแก่เยาวชนได้ ดังคำของ ชูจิตต์ วัฒนารมณ (2529) ที่ว่า ศิลปะช่วยพัฒนาการทำงานร่วมกับผู้อื่น พัฒนาการนิสัย และส่งเสริมการมีสันติภาพภายในใจด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Young Imm Kang Song (2012) ที่พบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับสันติภาพ และได้รู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาผ่านทางผลงานศิลปะได้ ทั้งนี้เราสามารถสอดแทรกเนื้อหาเรื่องสันติภาพและแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันเข้าไปในเนื้อหาการเรียนรู้และในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ในแต่ละกิจกรรม นอกจากศิลปะช่วยส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพให้แก่เยาวชนได้แล้วนั้น ยังพบว่าผลการวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนหญิงมีค่าสูงกว่าของเยาวชนชาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินทร์ ชูชม (2549) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย แล้วพบว่า เยาวชนวัยรุ่นหญิงมีจิตสำนึกทางปัญญาสูงกว่าเยาวชนวัยรุ่นชาย ทั้งนี้อาจเป็นผลอันเนื่องมาจากลักษณะนิสัย และความชอบของแต่ละเพศก็เป็นได้

ด้านพฤติกรรมรายบุคคล

พฤติกรรมรายบุคคลตามวัตถุประสงค์ที่เกิดจากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้และหลักธรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันนั้น คະแนนโดยรวมทั้ง 10 กิจกรรม เยาวชนผู้เรียนส่วนมากมีเกณฑ์พฤติกรรมในเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับที่ดี โดยผู้เรียนสามารถอธิบายถึงความหมายและความสำคัญของสันติภาพได้ และสามารถแสดงพฤติกรรมที่ดีที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี โดยพฤติกรรมเหล่านั้นได้แสดงออกมาตามเกณฑ์วัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ซึ่งพฤติกรรมที่ผู้เรียนได้แสดงออกมา คือ ผู้เรียนรู้จักศึกษาและปฏิบัติงานด้วยตนเองได้ ซึ่งจะเป็นการทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะสามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองได้ในอนาคต ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงได้ ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาได้ ทั้งนี้ผู้เรียนจะรู้จักเชื่อมโยงหาเหตุผลและแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกวิธีโดยปราศจากการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ผู้เรียนรู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ในส่วนนี้ผู้เรียนจะรู้จักคิดและรับฟังผู้อื่นเพื่อนำไปสู่ทางออกของปัญหาได้หลากหลายมากขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันบนบรรทัดฐานที่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในสังคมได้ ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและเคารพในความเท่าเทียมกัน ในส่วนนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้พฤติกรรมที่นำไปใช้ในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมบนความแตกต่างที่หลากหลายของแต่ละบุคคลทั้งทางด้านกายภาพ ความคิด และจิตใจ

ซึ่งการพัฒนาของพฤติกรรมของเยาวชนในข้างต้นนั้น มีความสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ดังนี้คือ 1. มีความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ 2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล 4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม 5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

ทั้งนี้ผลรวมคะแนนพฤติกรรมของแต่ละคนในแต่ละกิจกรรมนั้น มีการเพิ่มขึ้นและลดลงอย่างไม่คงที่เพราะขึ้นอยู่กับสภาวะอารมณ์ในแต่ละวันและความสนใจที่มีต่อการเรียนการสอนในแต่ละครั้งของเยาวชนผู้เรียนด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องตามรูปแบบพฤติกรรมและพัฒนาการของวัยรุ่นตามคำ

กล่าวของ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2515) ที่ว่า วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และความสนใจได้ง่ายซึ่งขึ้นอยู่กับสภาวะอารมณ์และสิ่งเร้ารอบตัวในตอนนั้น ๆ นั่นเอง

ด้านความคิดเห็นที่มีต่อแนวคิดกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

จากผลการสอบถามความคิดเห็นจากทั้งผู้ดูแลเยาวชน และจากตัวเยาวชนผู้เรียนเอง พบว่า ทั้งผู้ดูแลและตัวเยาวชนนั้นต่างมีความคิดเห็นว่า สันติภาพ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในปัจจุบัน จึงเห็นด้วยและคิดว่าจะมีความจำเป็นที่จะนำเรื่องสันติภาพและแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันมาใช้สอนเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เยาวชนรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล ไม่ใช้ความรุนแรง และให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ซึ่งความคิดเห็นนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ วลัย อารุณี (2530) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพไว้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพในลักษณะของการสร้างเสริมการพัฒนาคนเพื่อให้คนมีทัศนคติ ค่านิยม ที่ไม่สันติ ทำให้แต่ละคนยึดมั่น ค่านิยมไม่สันติ ปัญหาความขัดแย้งจะลดลงไปเอง ทั้งนี้ทางด้านแนวคิดกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนั้น มีความเหมาะสมทั้งทางด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา รูปแบบกิจกรรม สื่อที่ใช้ และมีการแนะนำให้มีการใช้สื่อจำพวกคลิปวิดีโอให้มากขึ้น เพราะเป็นสื่อที่ใช้ดึงดูดความสนใจแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี แต่ในด้านระยะเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมยังค่อนข้างน้อยควรเพิ่มเติมเวลาในกิจกรรมหรือบริหารเวลาการสอนให้ดี และควรนำนวัตกรรมไปใช้ในระยะเวลา และจากผลการวิจัยที่ว่าเยาวชนผู้เรียนมีความชอบในแผนการเรียนการสอนที่ 3 โลกที่พบเจอ มากที่สุดนั้นมีผลอันเนื่องมาจากเยาวชนผู้เรียนมีความชอบในเทคนิคการระบายสีอะคริลิกบนเฟรมผ้าใบ ซึ่งเป็นพื้นผิวของวัสดุที่แตกต่างไปจากกระดาษธรรมดา และเป็นกิจกรรมที่ได้คิดและร่วมมือ ลงแรงกันสร้างสรรค์งานบนเฟรมผ้าใบเดียวกัน ไปพร้อมๆ กับเพื่อนในกลุ่มที่มีความเข้าใจกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขขณะสร้างสรรค์งาน ส่วนกิจกรรมที่เยาวชนผู้เรียนชอบน้อยที่สุด คือ แผนการเรียนการสอนศิลปะที่ 2 Peace Mascot ซึ่งมีเหตุผลผลอันเนื่องมาจากผู้เรียนยังไม่สามารถกำหนดทิศทางของตัว Mascot ร่วมกับเพื่อนในกลุ่มได้ เมื่อเกิดความสับสนและลังเล จึงทำให้ผลงานออกมาในทิศทางที่ไม่ตรงกับที่ตัวเยาวชนต้องการเท่าที่ควร ทำให้เยาวชนผู้เรียนมีความรู้สึกชอบในกิจกรรมนี้น้อยที่สุดนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของเรื่องสันติภาพและแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันพื้นฐาน อาทิเช่น ความหมาย ความสำคัญ และหน้าที่พลเมือง เป็นต้น เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้สอนให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้และความเข้าใจได้อย่างถูกต้องและชัดเจน
2. ผู้สอนควรมีความรู้และความชำนาญทางด้านศิลปะเพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ในการสอนได้อย่างคล่องแคล่วและเพื่อจะได้เรียนรู้ถึงสิ่งที่ควรเตรียมพร้อมให้แก่ผู้เรียนทั้งทางด้านอุปกรณ์และแนวทางในการแก้ไขหากเกิดปัญหาระหว่างการเรียนการสอนได้
3. ผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างของพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัยเพื่อให้สามารถเข้าใจและรับมือกับพฤติกรรมของผู้เรียนได้
4. สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความชอบและสนใจในสื่อจำพวกคลิปวิดีโอ หากมีการนำสื่อจำพวกคลิปวิดีโอไปใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้นจะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมและครั้งที่กำหนดไว้อาจจะค่อนข้างน้อย ผู้สอนจึงควรบริหารเวลาในการใช้ชี้นำ ขั้นปฏิบัติ และขั้นสรุปในการเรียนการสอนให้ดี หรือเพิ่มเติมเวลาในการทำแต่ละกิจกรรมให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนี้ สามารถนำไปต่อยอดเพิ่มเติมเนื้อหาทางด้านสันติภาพและศิลปะให้มากขึ้นได้ เพื่อให้เกิดความครอบคลุมทั้งทางด้านเนื้อหาและเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น
2. นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย สามารถนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนได้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน และในช่วงวัยอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนที่หลากหลายและเพื่อศึกษาผลของการเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพในรูปแบบการเรียนการสอนและช่วงวัยของผู้เรียนอื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. (2556). ประมวลสถิติด้านสังคมประจำปี 2556. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.msociety.go.th/ebook/uploads/doc/Socialbook4> [วันที่ 19 มีนาคม 2559].
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษม บุญศรี. (2504). สอนพุทธศาสนาแก่เด็ก. พระนคร: องค์การค้าคุรุสภา.
- เกษร ธิตะจारी. (2543). กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). การศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จรรยา ทองถาวร. (2530). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ชลธิชา ชันติติลวงษา. (2540). ผลของการสอนศิลปะตามแนวคิดแบบเซอร์เรียลลิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ เรื่องสันติภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. (2533). พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: แปลนพับลิชชิง.
- ชูจิตต์ วัฒนารมณ. (2529). คุณค่าของกิจกรรมศิลปะศึกษาต่อนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตามการรับรู้ของครูศิลปะและผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะศึกษา. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2545). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: นิซินแอดเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2515). จิตวิทยาพัฒนาการ. นครหลวงฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิตยา คชภักดี. (2545). สารานุกรมเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. นครปฐม: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประชุมสุข อาชวอำรุง. (2529). ทฤษฎีสันติศึกษาและความเคลื่อนไหว เอกสารทางการศึกษา: การศึกษากับการสร้างเสริมสันติภาพ. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พรณี ชูจิรวงศ์. (2551). อานุกาฬจิตใต้สำนึก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นไม้.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมสารานีเย
ธรรม6. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.84000.org/tipitaka/dic/d_seek. [วันที่ 1
มิถุนายน 2559].
- พระไพศาล วิสาโล. (2530). สันติภาพโดยสันติวิธี ส่อในสันติภาพ สันติภาพในสื่อ. กรุงเทพมหานคร.
พชนี วรกวิน. (2523). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูจันทระเกษม.
- พันธุ์ทิพย์ รามสูตร. (2540). การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง
จำกัด.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2545). สมอกลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: ชารอักษร.
- เพ็ญจันทร์ เซอร์เรอร์ และคณะ. (2554). รูปแบบการจัดการทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงใน
เด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาศิลปศาสตร์. (2532). เอกสารการสอนชุดวิชา สันติศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร:
ราชบัณฑิตยสถาน.
- วลัย อารุณี. (2530). สันติศึกษากับการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา คุณประดิษฐ์. (2555). จิตสำนึกคืออะไร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<https://www.gotoknow.org/posts/508271> [วันที่ 28 ธันวาคม 2559].
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). ศิลปศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- วุฒิ วัฒนสิน. (2541). ศิลปะระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยเขตปัตตานี.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย วัยรุ่น-วัยสูงอายุ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิรัศม์ วีระไวยยะ. (2554). การนำเสนออุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้าง
สันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน. ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาค
นโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิระ อุดมรัตน์. (2553). การนำเสนอแบบและกลยุทธ์การพัฒนาสันติพิสัยของนิสิตนักศึกษาไทยระดับ
ปริญญาบัณฑิต. ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ
และการเป็นผู้นำทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

ศุภรัตน์ ทองอ่อน. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะการอนุรักษ์ทรัพยากรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในจังหวัดปราจีนบุรี ที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สงคราม เชาวน์ศิลป์. (2535). จิตวิทยาทั่วไป. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สาธิตา สำราญรัมย์. (2553). การพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2551). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน.

กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิควิธีคิด.

สุชา จันทน์เอม. (2544). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สุโท เจริญสุข. (2520). จิตวิทยาพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น(พร้อมสูตรแก้ปัญหาชีวิต).

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2533). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (2530). แนวคิดเรื่องสันติภาพในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: วิกิตอริ เพาเวอร์พอยท์.

อภิรดี ศรีสยาม. (2554). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาสันติภาพ ที่เน้นการวิเคราะห์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาตามแนวสันติวิธีสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรพินทร์ ชูชม. (2549). การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาษาอังกฤษ

Dian Mitrayani. (2012). *Peace Education Seen Through The Eyes of Youth Participating in a Play for Peace Club ,Chicago*. Department of Leadership, Educational Psychology, and Foundations Northern Illinois University.

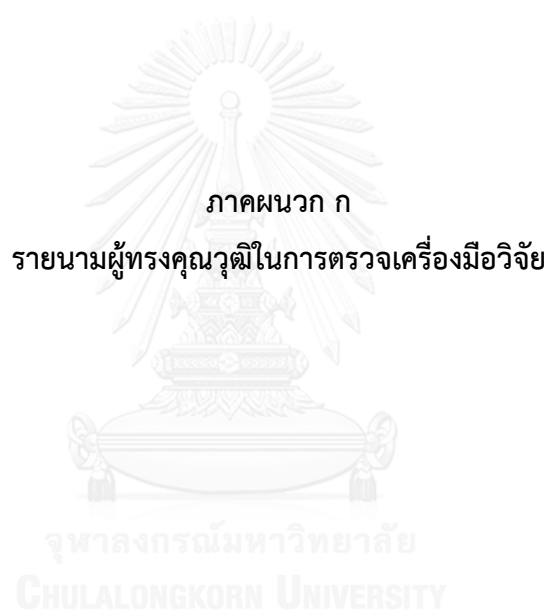
Farthing, G. William. (1992). *The Psychology of Consciousness*. New jersey: Prentice Hall, Inc.

- Gunter, Mary Alice. (2007). *Instruction : a models approach / Mary Alice Gunter, Thomas H. Estes, Susan L. Mintz*. Boston: Pearson Education.
- Lukacs Georg. (1973). *History and class consciousness : studies in Marxist dialectics*. Cambridge: Mass: MIT Press.
- Paulo Freire. (1970). *Pedagogy of The Oppressed*. New York: Ninth Printing.
- Susmita Lakhyani. (2012). Developing Inner Peace and Joy through art Education. *Journal of Social Sciences*, 8(2), 177-181.
- Tiffany Anne Bartlett. (2009). *Teaching Teachers to Teach Peace: A Reflective Pre-service Case study*. degree requirements For the degree of Master of Arts Graduate Department of Curriculum, Teaching and Learning Ontario Institute for Studies in Education University of Toronto.
- Tom Anderson and Bernard Conlon. (2013). In the shadow of Peace Walls. *Art Education*(2013, July), 36-42.
- Tom Andeson. (2002). Mandala: Constructing Peace through art. *Art Education*, 55(3), 33-39.
- Viktor Lowenfeld, W. Lambert Brittain. (1987). *Creative and mental growth*. New York Macmillan.
- Young Imm Kang Song. (2012). Educating for Peace: A case Study of a Constructivist Approach to understanding Peace through Artistic Expression. *Creative Education*, 3(1), 79-83.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย จำนวน 5 ท่าน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชริน สงวนผลไพโรจน์
หัวหน้ากลุ่มสาระฯ-ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาทัศนศิลป์
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
2. อาจารย์ลัดดาวัลย์ บุญขวัญ
หัวหน้าหมวดวิชาศิลปะ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
3. อาจารย์พนิดา ดวงจินดา
อุปนายกสมาคมสหพันธ์สตรีเพื่อสันติภาพโลก ประเทศไทย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล
อาจารย์ประจำสาขาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
อาจารย์ประจำสาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์แนวทางปฏิบัติที่ดี

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์แนวทางปฏิบัติที่ดี

1. โรงเรียนวัดราชาธิวาส

อาจารย์สิรินาถ จันทร์ศิริ

ผู้ดูแลการจัดโครงการในนามกลุ่มลูกเสือ Messenger of peace ของโรงเรียน

อาจารย์ดุษฎี อินทุยศ

อาจารย์ประจำวิชาศิลปะ

2. โรงเรียนพระแม่มาลี เขตสาทร

อาจารย์อรพรรณ จันทร์เปรม

อาจารย์ฝ่ายกิจกรรมของโรงเรียนและเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะ

3. มูลนิธิสหพันธ์สันติภาพสากล (ประเทศไทย)

นายจักรินทร์ เอี่ยมสำอางค์

ผู้ช่วยเลขาธิการมูลนิธิ, ผู้อำนวยการโครงการครอบครัวไทยรู้รักสามัคคี

และโครงการ Pure love

4. สมาคมสหพันธ์สตรีเพื่อสันติภาพโลก (ประเทศไทย)

นางพนิดา ดวงจินดา

อุปนายก คนที่ 1 ของสมาคม

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59-6971

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

พฤษภาคม 2559

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชาธิวาส

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวนลินทิพย์ คร้ามอยู่ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย” โดยมี อาจารย์ ดร.โสมฉาย บุญญานันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ กับอาจารย์ประจำวิชาศิลปะ ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59-6972

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

พฤศจิกายน 2559

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระแม่มารี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวลินทิพย์ ครัวมอยู่ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย” โดยมี อาจารย์ ดร.โสมฉาย บุญญานันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ กับอาจารย์ประจำวิชาศิลปะ ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59-6973

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

10 พฤศจิกายน 2559

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน มูลนิธิสหมิตรสัมพันธ์สถาปนาสากล (ประเทศไทย)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวลินทิพย์ คร้ามอยู่ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย” โดยมี อาจารย์ ดร.โสมฉาย บุญญานันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ กับมูลนิธิสหมิตรสัมพันธ์สถาปนาสากล (ประเทศไทย) ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- **7183**

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

14 พฤศจิกายน 2559

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน นายกสมาคมสหพันธ์สตรีเพื่อสันติภาพโลก (ประเทศไทย)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวนลินทิพย์ คร่ำมอยู่ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย” โดยมี อาจารย์ ดร.โสเมฉาย บุญญานันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ กับฝ่ายการจัดกิจกรรมของ สมาคมสหพันธ์สตรีเพื่อสันติภาพโลก (ประเทศไทย) ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

เบอร์โทรติดต่อนิสิตผู้วิจัย: 084-158-6347 Email: net_nalinthip@hotmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/60-0635

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

กุมภาพันธ์ 2560

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวลินทิพย์ คร้ามอยู่ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย” โดยมี อาจารย์ ดร.โสภณ บุญญานันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลวิจัยด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการสอนศิลปะ แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบสัมภาษณ์ กับเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรติดต่อนิสิตผู้วิจัย: 084-158-6347 Email: net_nalinthip@hotmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/60-0636

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

กุมภาพันธ์ 2560

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้ปกครองสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวนลินทิพย์ คร้ามอยู่ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย” โดยมี อาจารย์ ดร.โสภณ บุญญานันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลวิจัยด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการสอนศิลปะ แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบสัมภาษณ์ กับเยาวชนในสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญพร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นิสิตได้เก็บข้อมูลวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรติดต่อนิสิตผู้วิจัย: 084-158-6347 Email: net_nalinthip@hotmail.com

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

เรื่อง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนนี้ใช้สังเกตผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยครอบคลุมเนื้อหาตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

รายการพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้	ระดับคะแนน				
	1 คะแนน	2 คะแนน	3 คะแนน	4 คะแนน	5 คะแนน
1.ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง	รอความช่วยเหลือจากเพื่อนและอาจารย์เพียงอย่างเดียว	ไม่ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแต่พยายามลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเองบ้าง	ไม่ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแต่พยายามลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง	พยายามศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง	ตั้งใจศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเองเป็นอย่างมาก
2.คิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงเป็น	ไม่สามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้ในกิจกรรมได้เลย	สามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้ในกิจกรรมได้เล็กน้อย	สามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้ในกิจกรรมได้ปานกลาง	สามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้ในกิจกรรมได้ดี	สามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้ในกิจกรรมได้ดีมาก
3.ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา	ไม่สามารถใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาในการทำกิจกรรมได้	สามารถใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาในการทำกิจกรรมได้เล็กน้อย	สามารถใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาในการทำกิจกรรมได้ปานกลาง	สามารถใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาในการทำกิจกรรมได้ดี	สามารถใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาในการทำกิจกรรมได้ดีมาก

รายการพฤติกรรม ตามจุดประสงค์ การเรียนรู้	ระดับคะแนน				
	1 คะแนน	2 คะแนน	3 คะแนน	4 คะแนน	5 คะแนน
4.สามารถแสดง ความคิดเห็นได้	ไม่แสดงความ คิดเห็นใดๆ	แสดงความ คิดเห็นแต่ไม่ ตรงประเด็น	แสดงความ คิดเห็นทั้งที่ตรง ประเด็นและไม่ ตรงประเด็น	แสดงความ คิดเห็นในทางที่ดี ตรงประเด็นแต่ ไม่บ่อยครั้ง	แสดงความ ความคิดเห็นทางที่ ดีและตรงประเด็น อย่างสม่ำเสมอ
5.รับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น	ไม่รับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่น	รับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่น แต่น้อยมาก	รับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่น ปานกลาง ฟังบ้างไม่ฟัง บ้าง	ตั้งใจรับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่นดี	ตั้งใจรับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่นดี มากและสม่ำเสมอ
6.ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้	ไม่สนใจและไม่ มีส่วนร่วมใน การทำงาน	สนใจแต่ไม่มี ส่วนร่วมในการ ทำงาน	สนใจและมีส่วน ร่วมในการ ทำงานบ้าง เล็กน้อย	สนใจและมีส่วน ร่วมในการทำงาน ช่วยเหลือ แบ่งปันดี	สนใจและมีส่วน ร่วมในการทำงาน ช่วยเหลือ แบ่งปัน ดีมาก
7.เคารพในความเท่า เทียมและในสิทธิของ กันและกัน	ไม่เคารพใน ความเท่าเทียม ในการแสดง ความคิดเห็น และการ ตัดสินใจของ ผู้อื่น	เคารพในความ เท่าเทียมในการ แสดงความ คิดเห็นและการ ตัดสินใจของ ผู้อื่นน้อยครั้ง	เคารพในความ เท่าเทียมในการ แสดงความ คิดเห็นและการ ตัดสินใจของ ผู้อื่นปานกลาง	เคารพในความ เท่าเทียมในการ แสดงความ คิดเห็นและการ ตัดสินใจของผู้อื่น ดี	เคารพในความ เท่าเทียมในการ แสดงความ คิดเห็นและการ ตัดสินใจของผู้อื่น ดีมากสม่ำเสมอ

เกณฑ์การแปลความหมาย

การแปลความหมายคะแนนพฤติกรรม มีเกณฑ์พิจารณาดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 33 – 40 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมในเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 25 – 32 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมในเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 17 – 24 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมในเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 9 – 16 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมในเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 1 – 8 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมในเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
เรื่อง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

ชื่อ (นามสมมติ).....อายุ.....ปี

ชื่อกิจกรรม.....

รายการพฤติกรรม	ระดับคะแนน				
	1	2	3	4	5
1.ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง					
2.คิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงเป็น					
3.ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา					
4.สามารถแสดงความคิดเห็นได้					
5.รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
6.ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					
7.เคารพในความเท่าเทียมและเคารพในสิทธิของกันและกัน					
รวมคะแนน					

พฤติกรรมเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ลงนามผู้บันทึก.....

วันที่.....

แบบวัดจิตสำนึกต่อสันติภาพ

สำหรับวิทยานิพนธ์

เรื่อง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

คำชี้แจง

1. แบบวัดจิตสำนึกต่อสันติภาพมีทั้งหมด 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบวัดจิตสำนึกต่อสันติภาพ มีทั้งหมด 42 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ด้านการรับรู้ / ตอนที่ 2 ด้านเจตคติ / ตอนที่ 3 ด้านการปฏิบัติ

โดยแต่ละตอนจะครอบคลุมแนวทางการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่เกิดจากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ ทั้ง 7 ข้อ ดังนี้

1. การรู้จักค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง

2. การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. การรู้จักวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น

4. การรู้จักใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา

5. การรู้จักแสดงความคิดเห็น

6. การรู้จักรับฟังความคิดเห็น

7. การรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน

2. แบบวัดชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาจิตสำนึกที่มีต่อเรื่องสันติภาพ จึงขอความร่วมมือให้นักเรียนตอบตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ

3. ในการตอบแบบวัดจิตสำนึกต่อสันติภาพ ด้านการวัด ด้านเจตคติ ด้านการปฏิบัติ มีเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง/ปฏิบัติทุกครั้ง	หมายถึง	นักเรียนรับรู้/ มีความรู้สึกเห็นด้วยอย่างยิ่ง/ ปฏิบัติตามข้อความนั้นทุกครั้ง
เห็นด้วย/ ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง	หมายถึง	นักเรียนมีการรับรู้/ มีความรู้สึกเห็นด้วย/ ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ตามข้อความนั้น
ไม่แน่ใจ/ ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง	นักเรียนมีการรับรู้/ มีความรู้สึกไม่แน่ใจ/ ปฏิบัติเป็นบางครั้งตามข้อความนั้น
ไม่เห็นด้วย/ ปฏิบัติน้อยครั้ง	หมายถึง	นักเรียนมีการรับรู้/ มีความรู้สึกไม่เห็นด้วย/ ปฏิบัติค่อนข้างน้อยครั้งตามข้อความนั้น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/ ไม่ปฏิบัติเลย	หมายถึง	นักเรียนรับรู้/ มีความรู้สึกไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/ ไม่เคยปฏิบัติตามข้อความนั้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ลงใน หน้าคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง และเติมคำตอบในช่องว่างให้ครบทุกข้อ

1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุ ..... ปี (เศษของเดือนให้นับเพิ่มเป็นปี)

ส่วนที่ 2

แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 ด้านการรับรู้

ข้อ	ข้อความ	ระดับการรับรู้				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1.	สันติภาพเกิดขึ้นได้ด้วยมือเรา					
2.	การค้นคว้าหาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงแล้วค่อยลงมือแก้ไขเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่เสียเวลา					
3.	การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นคือการทำงานส่วนรวมให้มากกว่าส่วนที่ตนเองต้องรับผิดชอบ					
4.	การเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นก็เท่ากับการเรียนรู้ที่จะสร้างสันติภาพได้					
5.	ในการแก้ไขปัญหาต้องรู้จักคิดวิเคราะห์หาแนวทางที่หลากหลายและดีที่สุด					
6.	การเชื่อมโยงหาเหตุของปัญหามักทำให้เกิดความซับซ้อนเกินความจำเป็น					
7.	การแก้ปัญหาด้วยกำลังนั้นง่ายและรวดเร็ว					
8.	สันติภาพคือการรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา					
9.	การแสดงความคิดเห็นสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้					

ตอนที่ 1 ด้านการรับรู้ (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการรับรู้				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
10.	การแสดงความคิดเห็นไม่จำเป็นต้อง คิดให้มาก แค่พูดไปตามที่ใจคิดก็ เพียงพอ					
11.	ในการรับฟังความคิดเห็นเพื่อใช้ในการ สนับสนุนความคิดของเรา เราควร เลือกรับฟังแต่ผู้ที่มีความคิดเห็น เหมือนกับเราเท่านั้น					
12.	ความคิดเห็นของผู้อื่นย่อมสำคัญไม่แพ้ ของตนเอง					
13.	สันติภาพสามารถเกิดขึ้นได้กับคนทุก ระดับการศึกษาและฐานะ					
14.	ตราบที่ยังมีความแตกต่าง โลกย่อมไม่ สามารถมีสันติภาพได้					

ตอนที่ 2 ด้านเจตคติ

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
15.	ข้าพเจ้าคิดว่าการหาสาเหตุของปัญหา นั้นยุ่งยากแต่จำเป็น					
16.	ข้าพเจ้าขอขอความช่วยเหลือจาก ผู้อื่น					
17.	ข้าพเจ้ารู้สึกงานจะล่าช้าหากต้อง ทำงานร่วมกับผู้อื่น					

ตอนที่ 2 ด้านเจตคติ (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
18.	ข้าพเจ้าคิดว่าการทำงานกลุ่มที่ดีคือ การรู้จักแบ่งหน้าที่และรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
19.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการรู้จักคิดวิเคราะห์ และเชื่อมโยงหาเหตุผลจะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง					
20.	ข้าพเจ้าคิดว่าปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นไม่มีผลต่อตัวข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้าไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง					
21.	ข้าพเจ้าคิดว่าการปล่อยใช้อารมณ์แก้ปัญหาเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้					
22.	ข้าพเจ้าคิดว่าการแยกแยะเรื่องราว และปัญหาได้เป็นสิ่งที่ควรกระทำ					
23.	ข้าพเจ้าคิดว่าเราไม่ควรใช้ความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง					
24.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณค่าความคิดเห็นของตนเองไม่มีประโยชน์					
25.	ข้าพเจ้าคิดว่าการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นจะทำให้เกิดความไขว่เขว					
26.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการฟังความคิดเห็นของผู้อื่นจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ดีและเร็วขึ้น					

ตอนที่ 2 ด้านเจตคติ (ต่อ)

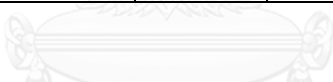
ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
27.	ข้าพเจ้าคิดว่าทุกเพศสามารถสร้าง สันติภาพได้					
28.	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกเมื่อเห็นเพื่อนถูกล้อ และโดนแกล้ง					

ตอนที่ 3 ด้านการปฏิบัติ

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		ปฏิบัติทุก ครั้ง	ปฏิบัติ เกือบ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บาง ครั้ง	ปฏิบัติ น้อย ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย
29.	ข้าพเจ้าไม่เคยหาสาเหตุของการเกิด ปัญหา					
30.	ข้าพเจ้าแก้ไขปัญหาด้วยตนเองเสมอ					
31.	ข้าพเจ้ามักมีส่วนร่วมในการทำงานกับ เพื่อน					
32.	ส่วนใหญ่ข้าพเจ้าจะทำงานคนเดียว					
33.	ข้าพเจ้าไม่เคยไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ					
34.	ข้าพเจ้าประยุกต์ความรู้หลายๆด้าน เพื่อแก้ไขปัญหา					
35.	ข้าพเจ้าสามารถระงับอารมณ์ได้แม้จะ โมโหมากก็ตาม					

ตอนที่ 3 ด้านการปฏิบัติ (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		ปฏิบัติทุก ครั้ง	ปฏิบัติ เกือบ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บาง ครั้ง	ปฏิบัติ น้อย ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย
36.	ข้าพเจ้ามักใช้กำลังในการแก้ไขปัญห เพราะจบง่ายดี					
37.	ข้าพเจ้าไม่ชอบแสดงความคิดเห็น เพราะเห็นว่าไม่ประโยชน์					
38.	ข้าพเจ้ากลัวพูดในสิ่งที่ตนเองคิด					
39.	ข้าพเจ้าถามความคิดเห็นของคนรอบ ข้างเสมอ					
40.	ข้าพเจ้ามักเดินออกจากวงสนทนาที่ ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย					
41.	ข้าพเจ้ามักทะเลาะกับเพื่อนที่มีความ คิดเห็นไม่ตรงกัน					
42.	ข้าพเจ้าปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียม					

--- ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ ---

CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์สำหรับวิทยานิพนธ์
เรื่อง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย
(สำหรับผู้ดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์ที่เกี่ยวข้อง)

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นมาเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย โดยแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติม เกี่ยวกับนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยในประเด็นนอกเหนือจากคำถามในการสัมภาษณ์

สถานที่สัมภาษณ์.....วันที่สัมภาษณ์.....

เวลาเริ่มต้นการสัมภาษณ์.....เวลาสิ้นสุดการสัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... นามสกุล.....

เพศ..... อายุ..... ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

1. การส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

จำเป็น เพราะ.....

.....

ไม่จำเป็น เพราะ.....

.....

2. ศิลปะช่วยส่งเสริมให้เยาวชนไทยเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

ไม่ส่งเสริม เพราะ.....

.....

ส่งเสริม เพราะ.....

.....

3. ข้อเสนอแนะต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

3.1 ด้านวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

3.2 ด้านเนื้อหาของกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

3.3 ด้านรูปแบบกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

3.4 ด้านสื่อที่ใช้ในกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

3.5 ด้านการวิเคราะห์และประเมินผลของกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

3.6 ด้านระยะเวลาในการทดลองใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติม เกี่ยวกับนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยในประเด็นนอกเหนือจากคำถามในการสัมภาษณ์

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับวิทยานิพนธ์
เรื่อง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย
(สำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง)

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นมาเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย โดยแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อเรื่องสันติภาพ

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

ตอนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติม เกี่ยวกับนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยในประเด็นนอกเหนือจากคำถามในการสัมภาษณ์

สถานที่สัมภาษณ์.....วันที่สัมภาษณ์.....

เวลาเริ่มต้นการสัมภาษณ์.....เวลาสิ้นสุดการสัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (นามสมมุติ).....

เพศ.....อายุ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อเรื่องสันติภาพ

2.1 นักเรียนคิดว่าสันติภาพคืออะไร

.....

.....

.....

2.2 นักเรียนคิดว่าสันติภาพมีความสำคัญต่อตัวนักเรียนหรือไม่ มากน้อยแค่ไหน อย่างไร

.....

.....

.....

2.3 นักเรียนคิดว่าสันติภาพมีความจำเป็นต่อสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.4 นักเรียนคิดว่าสันติภาพมีความจำเป็นต่อโลกหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.5 นักเรียนคิดว่า ตัวนักเรียนสามารถสร้างสันติภาพได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

3.1 ความรู้สึกก่อนทำกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

.....

.....

3.2 ความรู้สึกขณะทำกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

.....

.....

3.3 ความรู้สึกหลังทำกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

.....

.....

4. ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

4.1 ด้านเนื้อหาของกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

4.2 ด้านรูปแบบกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

4.3 ด้านสื่อที่ใช้ในกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

เหมาะสม เพราะ.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

4.4 ด้านระยะเวลาในการทำกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

เหมาะสม เพราะ.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

4.5 คะแนนความชอบกิจกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

กิจกรรม	คะแนนความชอบ				
	5	4	3	2	1
กิจกรรมที่ 1 ความหมายและสัญลักษณ์ของสันติภาพ (ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์สัญลักษณ์สันติภาพโดยใช้ทัศนศิลป์ลงบนจานกระดาษ)					
กิจกรรมที่ 2 Peace Mascot (ให้ผู้เรียนช่วยกันออกแบบคาแรกเตอร์ Mascot)					
กิจกรรมที่ 3 โลกที่พบเจอ (ให้ผู้เรียนช่วยกันถ่ายทอดเรื่องราวผ่านเทคนิคสีอะคริลิกบนเฟรมผ้าใบ)					
กิจกรรมที่ 4 แตกต่างไม่แตกแยก (ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์หน้าคนตามแนวศิลปะ cubism)					
กิจกรรมที่ 5 ในวันหนึ่ง (ให้ผู้เรียนช่วยกันแต่งเรื่องราวจากการสร้างสรรค์ศิลปะตัดแปะ collage)					
กิจกรรมที่ 6 สีแห่งความสงบ (ให้ผู้เรียนช่วยกันสร้างสรรค์ภาพทิวทัศน์ด้วยเทคนิคสีโปสเตอร์)					
กิจกรรมที่ 7 ภาพสะท้อน (ให้ผู้เรียนถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการดูช่องและการเพิ่มมิติให้กับผลงาน)					
กิจกรรมที่ 8 สร้างสรรค์สันติภาพ (ให้ผู้เรียนช่วยกันสร้างงานศิลปะจัดวาง Installation Art จากงานศิลปะจิตรกรรมจากเกลือ Salt Painting)					
กิจกรรมที่ 9 เมืองแห่งความสุข (ให้ผู้เรียนช่วยกันสร้างสรรค์เมืองจากเทคนิคการปั้นดินน้ำมัน)					
กิจกรรมที่ 10 Peace Poster (ให้ผู้เรียนสร้างโปสเตอร์เพื่อรณรงค์เรื่องสันติภาพ ด้วยเทคนิคศิลปะสื่อผสม)					

ตอนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริม
จิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยในประเด็นนอกเหนือจากคำถามในการ
สัมภาษณ์

.....

.....

.....

.....

แผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย
แผนที่ 1   เรื่อง   ความหมายและสัญลักษณ์สันติภาพ   ระยะเวลา 1 คาบเรียน (50 นาที)

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

- 1.1/1. วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุ และหลักการออกแบบ ในการสื่อความหมายในรูปแบบต่าง ๆ
- 1.1/6. ออกแบบงานทัศนศิลป์ได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่

แนวคิด

กิจกรรม สัญลักษณ์สันติภาพ เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ออกแบบสร้างสรรค์งานกระดาษให้มีสัญลักษณ์ของสันติภาพในรูปแบบของตนเอง โดยใช้ทัศนธาตุที่หลากหลายในการสร้างสรรค์ผลงานออกมา แล้วจึงช่วยกันนำงานที่มีสัญลักษณ์สันติภาพของแต่ละคนมาผูกเชือกจัดวางร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมนี้จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความหมาย สัญลักษณ์ที่สื่อถึงสันติภาพ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักความเท่าเทียม ผ่านการนำผลงานมาผูกรวมกันเป็นหนึ่งเดียวอีกด้วย

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

1. รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
2. รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
4. รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน

วัตถุประสงค์ของแผนการสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
4. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน

สาระการเรียนรู้

สันติภาพ

สันติภาพ หมายถึง สภาวะที่ปราศจากความรุนแรงทั้งทางกายและจิตใจ ในระดับบุคคล สังคม และประเทศ รวมทั้งการรู้จักอยู่ร่วมกันและแก้ไขปัญหอย่างสันติวิธี โดยเกิดได้จากการเข้าใจ ความหมายและเห็นความสำคัญของสันติภาพ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา ไม่ใช่ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็น รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน

สัญลักษณ์ของสันติภาพ

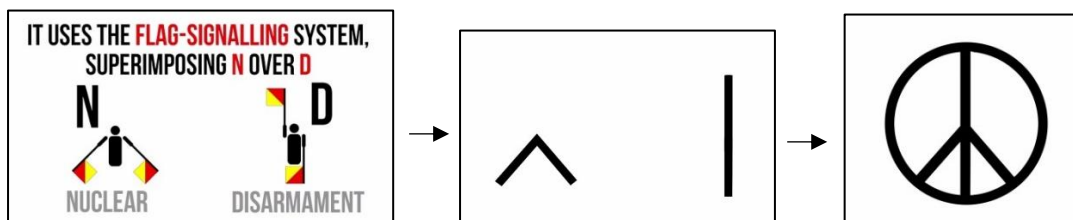

“นกพิราบคาบกิ่งมะกอก” เป็นสัญลักษณ์แทนความหมายของสันติภาพเนื่องจากมีความเชื่อว่า นกพิราบเป็นตัวแทนของความบริสุทธิ์ และเป็นวิญญาณของพระเจ้า จึงใช้นกพิราบเป็นสัญลักษณ์ของสันติภาพ และสาเหตุที่เป็นนกพิราบคาบกิ่งมะกอกนั้นมาจากสาเหตุที่ว่า กิ่งมะกอกเป็น สิ่งของที่ชาวกรีกโบราณใช้ในพิธีการที่สำคัญต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการนำมาทำเป็นมงกุฎสวมใส่ให้แก่ผู้ที่ ได้รับการแต่งตั้งในตำแหน่งต่างๆ หรือมอบให้แก่ผู้ที่ชนะการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกด้วย ถือว่าเป็น รางวัลแห่งเกียรติยศสูงส่งแก่ผู้รับ

Peace sign เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงสันติภาพเช่นเดียวกัน มีจุดเริ่มต้นมาจากแคมเปญต่อต้าน นิวเคลียร์ใน Britain โดยใช้สัญลักษณ์แปรรหัสตัวอักษรแบบตรง และวางอักษร N กับ D ซ้อนทับเข้าด้วยกัน ซึ่งตัว N แทนคำว่า Nuclear และ D แทนคำว่า Disagree (รวมกันเป็น Nuclear Disagreement : แปลว่าเราไม่เห็นด้วยกับการใช้นิวเคลียร์นั่นเอง) เจอร์ราร์ด โฮลทัม ผู้ออกแบบ

เครื่องหมายเป็นหนึ่งในศิลปินที่เคลื่อนไหวต่อต้านสงครามมาโดยตลอด ให้เหตุผลว่าสิ่งที่เป็
 สัญลักษณ์จะถูกจดจำได้ง่ายกว่าข้อความ และวงกลมที่อยู่รอบนอกเป็นตัวแทนของ “โลก” นั้นเอง

ทัศนธาตุ

ทัศนธาตุ (Visual Elements) หมายถึง ส่วนประกอบของศิลปะที่มองเห็นได้ ประกอบไปด้วย

จุด (Dot)

เส้น (Line)

รูปร่าง รูปทรง (Shape&Form)

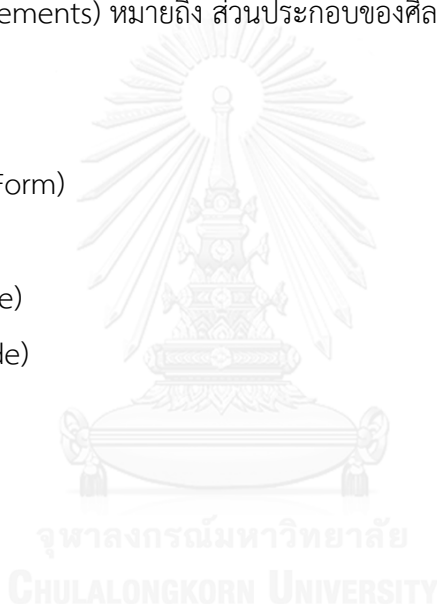
สี (Color)

ค่าน้ำหนักอ่อน-แก่ (Value)

แสงและเงา (Light&Shade)

พื้นผิว (Texture)

ที่ว่าง (Space)

วัสดุอุปกรณ์

1. จานกระดาษ
2. กระดาษสีตัดแล้ว สำหรับเขียนความหมายของสันติภาพ
3. ดินสอ ยางลบ
4. สี (สีไม้, สีชอล์ก, สีโปสเตอร์, สีเมจิก)
5. ปากกาเคมีสีดำ
6. แบบนกพิราบและ peace sign
7. กรรไกร
8. กาวสองหน้า
9. กาว
10. เชือก
11. นิตโต้

ขั้นตอนการทำงาน

1. ร่างภาพนกพิราบหรือ Peace sign ลงบนจานกระดาษ
2. ตัดเส้นด้วยปากกาเคมีสีดำ
3. วาดเส้นตกแต่ง สร้างสรรค์ ลงสีให้สวยงามตามความต้องการ
4. แล้วจึงช่วยกันนำจานกระดาษที่มีสัญลักษณ์สันติภาพของแต่ละคนไปจัดวางร้อยเชือกรวมกัน

กระบวนการสอน

ขั้นนำ (15 นาที)

1. ผู้สอนเริ่มกิจกรรมในการทักทายนักเรียน
2. ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์แก่ผู้เรียนว่า วันนี้เราจะมาทำความรู้จักกับความหมายของสันติภาพและสัญลักษณ์ที่สื่อถึงสันติภาพกัน
3. ผู้สอนสอบถามผู้เรียนว่าเมื่อนึกถึงคำว่า สันติภาพ แล้วนั้น นักเรียนนึกถึงคำว่าอะไรอีกบ้าง ให้ลองเขียนลงไปบนกระดาษที่เตรียมไว้ให้มาหนึ่งคำ
4. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนลองบอกคำที่ตนเองนึกถึงนั้นกับเพื่อนๆ พร้อมอธิบายเหตุผลว่าทำไมถึงนึกถึงคำนั้น

ขั้นปฏิบัติ (25 นาที)

1. ผู้สอนอธิบายถึงความหมายและสัญลักษณ์ของสันติภาพ
2. ผู้สอนอธิบายกิจกรรมศิลปะที่จะทำในวันนี้ คือ สร้างสรรค์ สัญลักษณ์สันติภาพ ของตนเองมาคนละหนึ่งชิ้นโดยใช้ทัศนธาตุ พร้อมทั้งเขียนความหมายของสันติภาพตามความเข้าใจของตนเองลงไปบนจานกระดาษด้านหลังด้วย

ขั้นสรุป (10 นาที)

1. ผู้สอนให้ตัวแทนของผู้เรียนออกมานำเสนอสัญลักษณ์สันติภาพและความหมายของสันติภาพของตน
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันนำจานกระดาษที่มีสัญลักษณ์สันติภาพมาร้อยเชือกรวมกัน
3. ผู้สอนสรุปกิจกรรม ประมวลผลความรู้เกี่ยวกับสันติภาพ และนัดหมายกิจกรรมในครั้งต่อไป

การวัดและประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ที่มีรายละเอียดการสังเกตตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- คอมพิวเตอร์
- โปรแกรมนำเสนอผลงาน Microsoft Power Point
- เครื่องฉายภาพโปรเจ็กเตอร์
- แผนภาพความรู้
- กระดานดำ ซอล์ก
- ไมโครโฟน
- ตัวอย่างผลงาน

หมายเหตุ: เราสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยแผนภาพความรู้แทนได้ ในกรณีที่ทางสถานที่จัดการเรียนการสอนไม่สะดวกในการใช้สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

แหล่งการเรียนรู้

ฉัตรชัย อรรถปักษ์. (2548). องค์ประกอบศิลปะ. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.

สัญลักษณ์สันติภาพ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://thechaiya.blogspot.com/2012/06/blog-post_16.html. สืบค้น 1 ธันวาคม 2559.

แผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

แผนที่ 2

เรื่อง Peace Mascot

ระยะเวลา 1 คาบเรียน (50 นาที)

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

- 1.1/1. วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุ และหลักการออกแบบ ในการสื่อความหมายในรูปแบบต่าง ๆ
- 1.1/6. ออกแบบงานทัศนศิลป์ได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่

แนวคิด

กิจกรรม Peace Mascot จะเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเพื่อช่วยกันสร้างกลุ่มตัวละคร Mascot สำหรับใช้ในการประชาสัมพันธ์เรื่องสันติภาพขึ้นมา ซึ่งกิจกรรมนี้จะเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความสำคัญของสันติภาพ และเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้รู้จักการออกแบบตัวละคร (Character Design) ผู้เรียนจึงจะได้ฝึกความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบตัวละครจากวัสดุสิ่งของที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน และผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันจากกระบวนการการทำงานเป็นกลุ่มด้วยตนเอง

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

1. รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
3. รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิกันและกัน
4. รู้จักแสดงความคิดเห็น
5. รู้จักรับฟังความคิดเห็น

วัตถุประสงค์แผนการสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
3. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน

สาระการเรียนรู้

ความสำคัญของสันติภาพ

ในสังคมปัจจุบันปัญหาเรื่องความขัดแย้งและความรุนแรงยังคงปรากฏให้เห็นอยู่เสมอทั้งในระดับครอบครัว สังคม ประเทศ และโลก ซึ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม (2556) ได้รวบรวมสถิติจำนวนคดีเด็กและเยาวชนครั้งล่าสุด ในปี พ.ศ. 2555 พบว่า เยาวชนกระทำความผิดคดีเกี่ยวกับความรุนแรงต่อชีวิตและร่างกายมากเป็นอันดับสาม คือ 3,787 คดี โดยคดีเกี่ยวกับความรุนแรงต่อชีวิตและร่างกายนั้น ได้แก่ การฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา พยายามฆ่าผู้อื่น ประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย ทำร้ายร่างกายผู้อื่น มั่วสุมตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ ชุลมุนต่อสู้เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส พกพาวัตถุระเบิด เป็นต้น และพบว่าหากจำแนกตามอายุ เด็กที่มีอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี มีคดีการกระทำความผิดถึง 27,159 คดี ซึ่งการที่ปัญหาความรุนแรงในเยาวชนนั้นมีมาก อาจเกิดจากการที่เยาวชนหรือวัยรุ่นนั้นเป็นช่วงวัยของการเปลี่ยนแปลง มีการแปรผันทางอารมณ์ได้ง่าย จึงเป็นช่วงวัยที่สมควรได้รับการชี้แนะแนวทางให้รู้จักการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยจัดให้มีการประชุมนานาชาติ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างกลุ่มคนต่างๆทั่วโลก จนกระทั่งได้ข้อสรุปแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 15 ท่าน เป็นผู้จัดทำและตั้งชื่อรายงานว่า ว่า “Learning: The Treasure Within” แปลว่า “การเรียนรู้ ชุมทรัพย์ในตน” โดยมีสาระสำคัญกล่าวถึง “สี่เสาหลักทางการศึกษา” เป็นหลักการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยการเรียนรู้ 4 ลักษณะ ได้แก่

1. การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know)
2. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do)
3. การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together)
4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be)

สันติภาพจึงได้กลายเป็นเป้าหมายที่ทางองค์กร UNESCO ได้ตั้งไว้เพื่อให้ได้ถูกสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ในส่วนของการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) โดยมีการจัดวางระบบการศึกษาเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักที่จะเข้าใจผู้อื่น สามารถจัดการความขัดแย้งและ

ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการรักสันติภาพขึ้นภายในจิตใจของตน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541)

การออกแบบตัวละคร (Character Design)

การออกแบบหรือการสร้างตัวละคร (ตัวการ์ตูน หรือไม่ใช่การ์ตูนก็ได้) จะเป็นนักแสดงที่เป็นคนก็ได้) ให้มี บุคลิกลักษณะนิสัย จุดเด่น-จุดด้อย และเป็นผู้อยู่ในสถานการณ์ที่ถูกกำหนด ขึ้นไปตามเรื่องราว

ขั้นตอนในการออกแบบตัวละครนั้นมีหลากหลายแนวทางแล้วแต่ความถนัด แต่มีแนวทางในการออกแบบแบบ 4 ขั้นตอนหลักๆคือ

ขั้นที่ 1 สร้างเรื่องราวภูมิหลังของตัวละคร ระบุนิสัย งานอดิเรก จังหวะการพูด ลักษณะพิเศษ การแต่งกาย จุดอ่อน จุดแข็ง ฯลฯ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะเป็นขั้นตอนที่สร้างมิติให้กับตัวละคร แต่ในกรณีที่มีบทย่อยแล้วต้องพยายามถอดลักษณะนิสัยของตัวละครจากบทให้ได้

ขั้นที่ 2 ศึกษาตัวอย่างและร่างแบบคร่าวๆในลักษณะหลายๆแบบเพื่อเป็นทางเลือก

ขั้นที่ 3 เลือกแบบที่ดีที่สุดจากขั้นตอนที่ 2 มาพัฒนาต่อ

ขั้นที่ 4 เลือกแบบที่ดีที่สุดจากขั้นตอนที่ 3 นำมาพัฒนาขั้นสุดท้าย

ตัวอย่างการสร้าง character ที่น่าสนใจจากวัสดุสิ่งของที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน

โดยศิลปิน Victor Nunes

ทัศนธาตุ

ทัศนธาตุ (Visual Elements) หมายถึง ส่วนประกอบของศิลปะที่มองเห็นได้ ประกอบไปด้วย

- จุด (Dot)
- เส้น (Line)
- รูปร่าง รูปทรง (Shape&Form)
- สี (Color)
- ค่าน้ำหนักอ่อน-แก่ (Value)
- แสงและเงา (Light&Shade)
- พื้นผิว (Texture)
- ที่ว่าง (Space)

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษวาดเขียน 100 ปอนด์ ขนาด A4
2. วัสดุสิ่งของชิ้นเล็กๆในชีวิตประจำวัน เช่น กระจุกไม้หนึบ ขนม ปอกปากกา กุญแจ พู่กัน เป็นต้น
3. ดินสอ ยางลบ
4. ปากกาเคมีสีดำ
5. กระดาษ A4

ขั้นตอนการทำงาน

1. เลือกวัสดุสิ่งของที่ต้องการ
2. นำวัสดุที่เลือกมาวางบนกระดาษวาดเขียนที่เตรียมไว้แล้วเริ่มลงมือสร้างคาแรกเตอร์
3. ใช้ปากกาเคมีสีดำตัดเส้น
4. เมื่อเสร็จจึงนำมาจัดวางรวมกันภายในกลุ่ม
5. เขียนอธิบายคาแรกเตอร์ที่สร้างในกระดาษ A4

กระบวนการสอน

ขั้นนำ (15 นาที)

1. ผู้สอนเริ่มกิจกรรมในการทักทายนักเรียน
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มแล้วแจกชิ้นส่วนของภาพเหตุการณ์ ข่าวสาร และสื่อ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้แรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ให้ในแต่ละกลุ่ม แล้วจึงให้ในแต่ละกลุ่มช่วยกันต่อภาพในเวลาที่กำหนด

3. ผู้สอนสอบถามแต่ละกลุ่มว่าภาพที่ต่อจนสำเร็จนั้น คืออะไร

4. ผู้สอนอธิบายถึงความสำคัญของสันติภาพ

ขั้นปฏิบัติ (20 นาที)

1. ผู้สอนอธิบายถึงกิจกรรม Peace Mascot และอธิบายเกี่ยวกับวิธีการออกแบบตัวละคร (Character Design)
2. ผู้สอนสาธิตการออกแบบตัวละครและให้ดูงานตัวอย่าง
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มและให้ร่วมกันวางแผนและสร้างสรรค์กลุ่มตัวละคร Peace Mascot

ขั้นสรุป (15 นาที)

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอกลุ่มตัวละคร Peace Mascot
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันประเมินกลุ่มตัวละครและสอบถามความคิดเห็นสำหรับใช้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม
3. ผู้สอนสรุปความรู้ของกิจกรรม

การวัดและประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ที่มีรายละเอียดการสังเกตตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- คอมพิวเตอร์
- โปรแกรมนำเสนอผลงาน Microsoft Power Point
- เครื่องฉายภาพโปรเจกเตอร์
- แผนภาพความรู้
- กระดานดำ ซอล์ก
- ไมโครโฟน
- ตัวอย่างผลงานสำเร็จ

หมายเหตุ: เราสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยแผนภาพความรู้แทนได้ ในกรณีที่ทางสถานที่จัดการเรียนการสอนไม่สะดวกในการใช้สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

แหล่งการเรียนรู้

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. ประมวลสถิติด้านสังคมประจำปี 2556.

(ออนไลน์). แหล่งที่มา : [http://www.m-](http://www.m-society.go.th/ebook/uploads/doc/Socialbook4)

[society.go.th/ebook/uploads/doc/Socialbook4.](http://www.m-society.go.th/ebook/uploads/doc/Socialbook4)

สืบค้น 4 ธันวาคม 2559.

คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาสันติศึกษา. (2532). เอกสารการสอนชุดวิชาสันติศึกษา. นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ฉัตรชัย อรรถปักษ์. (2548). องค์ประกอบศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่1 กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.

วุฒิ วัฒนสิน. (2541). ศิลปะระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา สำนักวิทยบริการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยเขตปัตตานี.

Everyday Objects Turned Into Playful Illustrations by Victor Nunes. (ออนไลน์).

แหล่งที่มา : [http://www.boredpanda.com/everyday-object-art-faces-victor-nunes/.](http://www.boredpanda.com/everyday-object-art-faces-victor-nunes/)

สืบค้น 4 ธันวาคม 2559.

แผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

แผนที่ 3

เรื่อง โลกที่พบเจอ

ระยะเวลา 2 คาบเรียน (100 นาที)

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

- 1.1/1. วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุ และหลักการออกแบบ ในการสื่อความหมายในรูปแบบต่าง ๆ
- 1.1/2. บรรยายจุดประสงค์ และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์
- 1.1/3. วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์
- 1.1/4. มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่สูงขึ้น ในการสร้างงานทัศนศิลป์
- 1.1/6. ออกแบบงานทัศนศิลป์ได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่

แนวคิด

กิจกรรม โลกที่พบเจอ เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รู้จักมอง ใส่ใจและตระหนักในเหตุการณ์บ้านเมืองรอบตัวที่มีสันติภาพและไม่มีสันติภาพให้มากขึ้น เนื่องจากโลกปัจจุบันเต็มไปด้วยเหตุการณ์ความรุนแรงมากมาย และเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขหรือพัฒนา ไม่ให้มีเหตุการณ์ความรุนแรงเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต ผ่านกระบวนการเรียนรู้และสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมกัน

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

1. รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
3. รู้จักใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา
4. รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิกันและกัน
5. รู้จักแสดงความคิดเห็น
6. รู้จักรับฟังความคิดเห็น

วัตถุประสงค์แผนการสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เหตุผลแก้ปัญหาได้

สาระการเรียนรู้

ตัวอย่างเหตุการณ์ความรุนแรงในปัจจุบัน

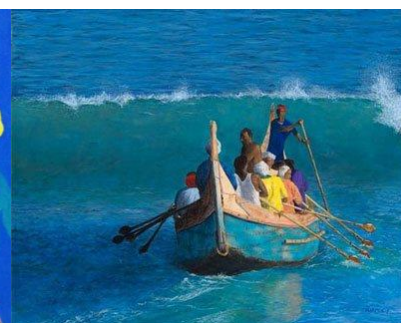
- หดหู่.2 ทุกข์ใจถูกเพื่อนแกล้ง ลั่นโกษาตัวตาย (เดลินิวส์: 7 ธันวาคม 2559)
- ปัญหาทางสังคม "นักเรียนตีกัน" รุนแรงขึ้น จนถึงขนาดนายกรัฐมนตรียังต้องออกคำสั่ง ตาม ม.44 เพื่อแก้ไขปัญหา (Sanooknews: 5 กรกฎาคม 2559)
- พ่อค้าขอนแก่นแทงกันตาย เหตุไม่พอใจ ล้าเขตชายของ (MThainews: 12 ธันวาคม 2559)
- ยะลา รปภ.เข้ม หลัง จนท.ปะทะผู้ก่อความไม่สงบที่รือเสาะ เป้าดับ 1 (ไทยรัฐออนไลน์: 30 ตุลาคม 2559)
- ลอบบีบเสาไฟ ใช้วิทยุจุดชนวน ทหารนราฯจับ 1-ยะลาเข้มความปลอดภัย (ไทยรัฐออนไลน์: 17 พฤศจิกายน 2559)
- ยูนิเซฟเผย เด็กพลัดถิ่นเพราะสงคราม-ความรุนแรงเกือบ 50 ล้านคน
กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) เผยแพร่รายงานเมื่อ 6 ก.ย.ว่า มีเด็กๆเกือบ 50 ล้านคนทั่วโลกพลัดถิ่นฐานบ้านเรือนเพราะสงคราม ความรุนแรง หรือการกดขี่ข่มเหงต่างๆ โดยในจำนวนนี้ 28 ล้านคนพลัดถิ่นฐานเพราะสงครามและความรุนแรง และเด็ก 10 ล้านคนเป็นผู้ลี้ภัย อีก 1 ล้านคนอยู่ระหว่างขอลี้ภัย และ 17 ล้านคนพลัดถิ่นฐานอยู่ในประเทศของตนเอง ขณะที่อีก 20 ล้านคนทิ้งถิ่นฐานจากหลายสาเหตุ รวมทั้งความรุนแรงจากแก๊งอาชญากรและความยากจนแสนสาหัส
- รายงานระบุว่า แม้ในปี 2558 เด็กมีจำนวนราว 1 ใน 3 ของประชากรโลก แต่ในผู้ลี้ภัยทั่วโลกมีเด็กอยู่เกือบ 50% และผู้ลี้ภัยที่เป็นเด็กถึง 45% มาจากแค่ 2 ประเทศคือซีเรียและอัฟกานิสถาน
- ขณะเดียวกันความรุนแรงในซีเรียไม่มีทีท่าว่าจะเบาลง (ไทยรัฐออนไลน์: 8 กันยายน 2559)
- ความรุนแรงระหว่างปาเลสไตน์และอิสราเอลรอบใหม่เริ่มเมื่อเดือนตุลาคม 2558 เพียงไม่ถึงปี ก็มีชาวปาเลสไตน์ตายไปแล้ว 200 คน อิสราเอล 28 คน
- เมืองเฮบรอน อิสราเอล พฤษหบดี 24 มีนาคม 2559 วัยรุ่นปาเลสไตน์ 2 คน ถูกรถถังเข้าไปแทงกลุ่มทหารอิสราเอล จึงถูกกลุ่มทหารยิงและรุมยำจนลงไปในหนองที่พื้น หนึ่งในสองของวัยรุ่นคือนายอับดุลฟาตห์ อัล-ชาร์ฟ อายุ 21 ปี เมื่อรถของหน่วยเคลื่อนที่การแพทย์และแพทย์พยาบาลของอิสราเอลมาถึงสถานที่เกิดเหตุ แพทย์ พยาบาลเข้าไปดูแลรักษาเฉพาะทหารอิสราเอล ไม่สนใจโยตินายอับดุลฟาตห์ แถมยังมีคลิปวิดีโอให้เห็นเหตุการณ์ของทหารอิสราเอลยิงปืนใส่ นายอับดุลฟาตห์

ตายทันที ทำให้เห็นถึงความขัดแย้งในอดีตที่ส่งผลมาถึงปัจจุบัน และมีทีท่าว่าจะส่งผลต่อไปเรื่อยๆ หากไม่มีการแก้ไขปัญหาให้ถูกวิธี (ไทยรัฐออนไลน์: 30 มีนาคม 2559)

ศิลปะ เทคนิค สีอะคริลิก (acrylic painting)

“สีอะคริลิก” เป็นสีที่มีส่วนผสมของสารพลาสติกโพลีเมอร์ (Polymer) จำพวก อะคริลิก (Acrylic) หรือ ไวนิล (Vinyl) เวลาจะใช้นามาสผสมกับน้ำ ใช้งานได้เหมือนกับสีน้ำ และสีน้ำมัน สามารถนำไปใช้กับงานหลากหลายประเภท แล้วยังระบายได้กับหลายพื้นผิวอีกต่างหาก ไม่ว่าจะเป็น โลหะ ไม้ พลาสติก แก้ว ผ้า และกระดาษ สีอะคริลิก เป็นสีที่แห้งเร็วมาก การระบายจึงต้องมีความแม่นยำจริงๆ และอุปกรณ์ที่ใช้กับสีอะคริลิกต่างๆ อย่างพู่กัน และจานรองสี เมื่อใช้เสร็จแล้ว ควรล้างออกในทันทีเพราะถ้าสีแห้ง อุปกรณ์เหล่านี้อาจจะนำกลับมาใช้งานไม่ได้อีก

ตัวอย่างงานศิลปะเทคนิคสีอะคริลิก

การจัดองค์ประกอบศิลป์

หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ หมายถึง การนำส่วนประกอบพื้นฐานของทัศนธาตุ เช่น จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง ขนาด สัดส่วน แสงเงา สี ช่องว่าง ลักษณะผิว และอื่นๆ มาประกอบเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความงาม หรือ ความเป็นเอกภาพ ประกอบด้วย

- สัดส่วน (Proportion)

คือ ความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมระหว่างขนาดขององค์ประกอบที่แตกต่างกัน ทั้งขนาดที่อยู่ในรูปทรงเดียวกันหรือระหว่าง รูปทรง รวมถึงความสัมพันธ์กลมกลืนระหว่างองค์ประกอบทั้งหลาย ซึ่งเป็นความพอเหมาะขององค์ประกอบทั้งหลายที่นำมาจัดรวมกันเป็นสัดส่วนอาจพิจารณาได้จากคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

- สัดส่วนที่เป็นมาตรฐาน มีที่มาจากรูปลักษณะตามธรรมชาติของ คน สัตว์ พืช ซึ่งโดยทั่วไป ถือว่า สัดส่วนตามธรรมชาติจะมีความงามที่เหมาะสมที่สุด หรือจากรูปลักษณะที่เป็นการสร้างสรรคของมนุษย์ เช่น Gold Section เป็นกฎในการสร้างสรรครูปทรงของกรีก ถือว่า “ส่วนเล็กสัมพันธ์กับส่วนที่ใหญ่กว่า ส่วนที่ใหญ่กว่าสัมพันธ์กับส่วนรวม” ทำให้สิ่งต่างๆ ที่สร้างขึ้นมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับทุกสิ่งอย่างลงตัว

- สัดส่วนจากความรู้สึก สามารถช่วยเน้นอารมณ์ ความรู้สึก ให้เป็นไปตามเจตนาอารมณ์ และเรื่องราวที่ศิลปินต้องการ ลักษณะเช่นนี้ ทำให้งานศิลปะของชนชาติต่างๆ มีลักษณะแตกต่างกัน เนื่องจากมีเรื่องราว อารมณ์ และความรู้สึกที่ต้องการแสดงออกต่างกัน

- สมดุล (Balance)

คือ น้ำหนักที่เท่ากันขององค์ประกอบ ไม่เอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง ในทางศิลปะยังรวมถึงความประสานกลมกลืน ความพอเหมาะพอดีของส่วนต่างๆ การจัดวางองค์ประกอบต่างๆ ลงในงานศิลปกรรมนั้นจะต้องคำนึงถึงจุดศูนย์ถ่วง ในธรรมชาติ ฉะนั้น ในงานศิลปะถ้ามองดูแล้วรู้สึกว่บางส่วนหนักไป แนนไป หรือ เบาบางไป ก็จะทำให้ภาพนั้นดูเอนเอียงและเกิดความรู้สึกไม่สมดุล เป็นการบกพร่องทางความงาม

- จังหวะลีลา (Rhythm)

คือ การเคลื่อนไหวที่เกิดจากการซ้ำกันขององค์ประกอบ แต่เป็นการซ้ำที่เป็นระเบียบ จากระเบียบธรรมดาที่มีช่วงห่างเท่าๆกัน มาเป็นระเบียบที่สูงขึ้น ซับซ้อนขึ้น จนถึงขั้นเกิดเป็นรูปลักษณะของศิลปะ โดยเกิดจาก การซ้ำของหน่วย หรือการสลับกันของหน่วยกับช่องไฟ หรือเกิดจากการเคลื่อนไหวต่อเนื่องกันของเส้น สี รูปทรง หรือ น้ำหนัก

- การเน้น (Emphasis)

คือ การทำให้เกิดจุดเด่น ในงานศิลปะที่ตีนั้นจะต้องให้ความสำคัญแก่ส่วนใดส่วนหนึ่ง ดังนั้น จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความน่าสนใจและเพิ่มความงามและคุณค่าให้แก่งานออกแบบ มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง ได้แก่ 1. เน้นให้เกิดความสวยงาม 2. เน้นเพื่อสื่อความหมาย 3. เน้นจุดเด่นให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย สามารถทำได้ 3 วิธี ดังนี้

- การเน้นด้วยการใช้องค์ประกอบที่ตัดกัน (Emphasis by Contrast) คือ สิ่งที่แปลกแตกต่างไปจากส่วนอื่นของงานจะเป็นจุดสนใจ ดังนั้น การใช้องค์ประกอบที่มีลักษณะแตกต่าง หรือ ขัดแย้งกับส่วนอื่น ก็จะทำให้เกิดจุดสนใจขึ้นในผลงานได้ โดยจะต้องคำนึงถึงเนื้อหา ความกลมกลืน เป็นเอกภาพเดียวกันในส่วนรวม

- การเน้นด้วยการด้วยการอยู่โดดเดี่ยว (Emphasis by Isolation) คือ เมื่อสิ่งหนึ่งถูกแยกออกไปจากส่วนอื่นๆของภาพ หรือ กลุ่มของมัน สิ่งนั้นก็จะเป็นจุดสนใจ จะเกิดความสำคัญขึ้นมา ซึ่งเป็นผลจากความแตกต่างในเรื่องของตำแหน่งที่จัดวางตำแหน่งได้ตั้งสายตาออกไป จึงกลายเป็นจุดสนใจขึ้นมา

- การเน้นด้วยการจัดวางตำแหน่ง (Emphasis by Placement) คือ เมื่อองค์ประกอบอื่นๆ ขึ้นมาอย่างจุดเดียวกัน จุดนั้นก็จะเป็นจุดสนใจที่ถูกเน้นขึ้นมาได้

- ความกลมกลืน (Harmony)

คือ การรวมกันของหน่วยย่อยต่างๆของทัศนธาตุให้ประสานเข้ากันอย่างลงตัวโดยไม่มี ความขัดแย้ง เช่น การสร้างความกลมกลืนด้วยเส้นในทางเดียวกัน การสร้างความกลมกลืนด้วยรูปร่าง การสร้างความกลมกลืนด้วยขนาด การสร้างความกลมกลืนด้วยสี การสร้างความกลมกลืนด้วยพื้นผิว การสร้างความกลมกลืนด้วยแสง-เงา

- การตัดกัน (Contrast)

คือ การนำความแตกต่างกันมาใช้ในงานศิลปะ อย่างพอเหมาะจะช่วยแก้ปัญหาความน่าเบื่อหน่ายในงานนั้นๆได้ นอกจากนี้ ยังช่วยให้เกิดความตื่นเต้น เด่นชัด น่าสนใจขึ้นอีกด้วย การตัดกันจะตรงข้ามกับความกลมกลืน เราสามารถทำให้เกิดการตัดกันในองค์ประกอบได้ เช่น การตัดกันด้วยเส้น (Line Contrast) การตัดกันด้วยรูปร่าง (Shape Contrast) การตัดกันด้วยรูปทรง (Form Contrast) การตัดกันด้วยขนาด (Size Contrast) การตัดกันด้วยทิศทาง (Direction Contrast) การตัดกันด้วยสี (Color Contrast) การตัดกันด้วยค่าความเข้ม (Value Contrast) การตัดกันด้วยลักษณะพื้นผิว (Texture Contrast)

- เอกภาพ (Unity)

คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์ประกอบศิลป์ทั้งด้านรูปลักษณะ และ ด้านเนื้อหา เรื่องราว เป็นการประสาน จัดระเบียบของส่วนต่างๆให้เกิดความเป็นหนึ่ง เพื่อผลรวมอันไม่อาจ แยกแยก ส่วนใดส่วนหนึ่ง ออกไปได้ โดยเอกภาพของงานศิลปะ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ เอกภาพของ การแสดงออก คือ การแสดงออกที่มีจุดมุ่งหมายเดียว แน่นอน และมีความเรียบง่าย เอกภาพของ รูปทรง คือ การรวมตัวกันอย่างมีดุลยภาพ และมีระเบียบขององค์ประกอบทางศิลปะ เพื่อให้เกิดเป็น รูปทรงหนึ่งที่สามารถ แสดงความคิดเห็น หรืออารมณ์ของศิลปินออกได้อย่างชัดเจน การสร้างผลงาน ให้มีเอกภาพ สามารถทำได้ เช่น นำมาใกล้ชิดกัน (Proximity) การซ้ำกัน (Repetition) การกระทำ ต่อเนื่อง (Continuation) เอกภาพด้วยความหลากหลาย (Unity with Variety)

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษ A4 สำหรับร่างภาพ
2. ดินสอ ยางลบ
3. เฟรมผ้าใบ
4. สีอะคริลิก จานสี พู่กัน

ขั้นตอนการทำงาน

1. ออกแบบงานศิลปะบนกระดาษ A4
2. ร่างภาพลงบนเฟรมผ้าใบ
3. ลงสีลงบนเฟรมผ้าใบจนเสร็จสมบูรณ์

กระบวนการสอน

คาบเรียนที่ 1 (50 นาที)

ขั้นนำ (25 นาที)

1. ผู้สอนเริ่มกิจกรรมในการทักทายนักเรียน
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพงานศิลปะที่หลากหลาย ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรง ความไม่สามัคคีต่อกัน และที่สะท้อนความรักความสามัคคีและสันติภาพ จากระดับครัวเรือน ระดับสังคมใกล้ตัว และระดับประเทศชาติ แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของภาพงานศิลปะในแต่ละภาพ (15 นาที)

3. ให้ผู้เรียนจับกลุ่มกัน และเล่นเกมเขียนถึงเหตุการณ์ความรุนแรง และเหตุการณ์ความรัก ความสามัคคีสันติภาพ ที่ได้พบเจอจริงในชีวิตประจำวัน ทั้งในระดับครัวเรือน สังคมใกล้ตัว และประเทศชาติ (จากเหตุการณ์ที่ประสบจริงหรือจากข่าวสารที่พบในชีวิตประจำวันก็ได้) ให้ได้มากที่สุดตามเวลาที่ผู้สอนกำหนดแล้วจึงนำมาสรุปร่วมกัน ว่าแต่ละกลุ่มนึกถึงเหตุการณ์ในลักษณะไหนมากกว่ากัน (5 นาที)
4. ผู้สอนสรุปเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดในปัจจุบันให้ผู้เรียนได้ฟัง และชี้แนะให้เห็นถึงผลเสียและให้ช่วยกันเปลี่ยนแปลงและสร้างเหตุการณ์ที่แสดงถึงการมีสันติภาพในสังคมให้มากขึ้น (5 นาที)

ขั้นปฏิบัติ (20 นาที)

1. ผู้สอนมอบหมายคำสั่งกิจกรรม คือ ให้แต่ละกลุ่มเลือกเหตุการณ์หนึ่งในเหตุการณ์ที่ได้เขียนไว้ เพื่อที่จะนำมาสร้างสรรค์งานศิลปะที่สื่อถึงเหตุการณ์นั้น ซึ่งเทคนิคในการสร้างสรรค์งานนั้นให้เป็นเทคนิคสีอะคริลิคบนเฟรมผ้าใบที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ให้ แล้วจึงให้ผู้เรียนออกมานำเสนองานศิลปะ โดยให้ผู้เรียนกลุ่มอื่นได้แสดงความคิดเห็นถึงงานศิลปะนั้นก่อนที่กลุ่มสร้างสรรค์งานจะนำเสนอถึงแนวคิดงานศิลปะที่แท้จริง

ขอบเขตในการนำเสนอ คือ

- ความหมายของผลงานศิลปะที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น
  - เหตุผลที่เลือกนำเสนอเหตุการณ์นั้นๆ
  - แนวทางแก้ไขเหตุการณ์ ในกรณีเลือกสะท้อนถึงเรื่องความรุนแรงหรือความไม่สามัคคีกัน
  - แนวทางพัฒนาส่งเสริมเหตุการณ์ ในกรณีเลือกถ่ายทอดผลงานสะท้อนถึงความรักความสามัคคีสันติภาพ
  - สุดท้ายคือกระบวนการทำงาน
2. ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับศิลปะเทคนิคสีอะคริลิค
  3. ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือวางแผนการทำงานและออกแบบผลงานลงในกระดาษ A4

ขั้นสรุป (5 นาที)

1. ผู้สอนย้ำให้ผู้เรียนวางแผนการสร้างงานให้พร้อม เพื่อความรวดเร็วในการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งต่อไป

คาบเรียนที่ 2 (50 นาที)

ขั้นนำ (5 นาที)

ผู้สอนทักทายผู้เรียนแล้วตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

ขั้นปฏิบัติ (30 นาที)

ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือสร้างสรรค์ผลงานศิลปะตามที่ได้วางแผนไว้

ขั้นสรุป (15 นาที)

1. ให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน โดยก่อนนำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นได้ลองทายและแสดงความคิดเห็นก่อนแล้วจึงเริ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มตัวเอง
2. เมื่อผู้เรียนนำเสนอผลงานจนครบทุกกลุ่มแล้ว ผู้สอนจึงสรุปความรู้ของกิจกรรมนี้อีกเป็นครั้งสุดท้าย

การวัดและประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ที่มีรายละเอียดการสังเกตตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- คอมพิวเตอร์
- โปรแกรมนำเสนอผลงาน Microsoft Power Point
- เครื่องฉายภาพโปรเจ็กเตอร์
- กระดานดำ ชอล์ก
- ไมโครโฟน
- ตัวอย่างผลงานสำเร็จ
- ตัวอย่างงานศิลปะเทคนิคสีอะคริลิก
- ภาพข่าวเหตุการณ์ความรุนแรงในปัจจุบัน
- ภาพงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง
- แผนภาพความรู้

หมายเหตุ: เราสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยแผนภาพความรู้แทนได้ ในกรณีที่ทางสถานที่จัดการเรียนการสอนไม่สะดวกในการใช้สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

แหล่งการเรียนรู้

คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาสันติศึกษา. (2532). เอกสารการสอนชุดวิชาสันติศึกษา. นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ฉัตรชัย อรรถปักษ์. (2548). องค์ประกอบศิลปะ. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.

นิติ นวรัตน์. การก่อการร้ายแรงขึ้นเรื่อยๆ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://www.thairath.co.th/content/597735> สืบค้น 12 ธันวาคม 2559.

ปัญหาทางสังคม "นักเรียนตีกัน" รุนแรงขึ้น จนถึงขนาดนายกรัฐมนตรียังต้องออกคำสั่ง ตาม ม.44 เพื่อ

แก้ไขปัญหา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://news.sanook.com/2024162/>

สืบค้น 12 ธันวาคม 2559.

พ่อค้าขอนแก่นแทงกันตาย เหตุไม่พอใจ ล้าเขตชายของ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://news.mthai.com/hot-news/general-news/537668.html>

สืบค้น 12 ธันวาคม 2559.

ยูนิเซฟเผย เด็กพลัดถิ่นเพราะสงคราม-ความรุนแรงเกือบ 50 ล้านคน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://www.thairath.co.th/content/715733> สืบค้น 12 ธันวาคม 2559.

ลอบบีเมเส้าไฟ ใช้วิทยุจุดชนวน ทหารนราฯจับ 1-ยะลาเข้มความปลอดภัย. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://www.thairath.co.th/content/785716> สืบค้น 12 ธันวาคม 2559.

วุฒิ วัฒนสิน. (2541). ศิลปะระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยเขตปัตตานี.

วุฒิ วัฒนสิน. (2552). ประวัติศาสตร์ศิลปะ. กรุงเทพฯ: สิปปประชา.

ศิลปะสื่อผสม (Mixed Media Art). (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<https://tanapornsae5653.wordpress.com/mixed-media-art/>

สืบค้น 12 ธันวาคม 2559.

โลกที่พบเจอ

กติกา

ให้แต่ละกลุ่มเขียนถึงเหตุการณ์ความรุนแรง และเหตุการณ์ความรัก ความสามัคคี สันติภาพ ที่ได้พบเจอจริงจาก เหตุการณ์ที่ประสบจริงหรือจากข่าวสารที่พบในชีวิตประจำวันก็ได้ให้ได้มากที่สุด ภายในเวลา 3 นาที

เหตุการณ์ความรุนแรง	เหตุการณ์ความสามัคคี

กิจกรรม โลกที่พวกเรา

ขอบเขตในการนำเสนองาน

1. ความหมายของผลงานศิลปะ

2. เหตุผลที่เลือกนำเสนอเหตุการณ์นี้

3. แนวทางแก้ไขเหตุการณ์ ใน กรณี เลือก
สะท้อนถึงเรื่องความรุนแรงหรือความไม่สามัคคีกัน

4. แนวทางพัฒนาส่งเสริมเหตุการณ์ ในกรณีเลือก
ถ่ายทอดผลงานสะท้อนถึงความรักความสามัคคีสันติภาพ

5. กระบวนการทำงาน

6. รายชื่อสมาชิก (ชื่อเล่น)

แผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

แผนที่ 4

เรื่อง แตกต่างไม่แตกแยก

ระยะเวลา 1 คาบเรียน (50 นาที)

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

- 1.1/1. วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุ และหลักการออกแบบ ในการสื่อความหมายในรูปแบบต่าง ๆ
- 1.1/6. ออกแบบงานทัศนศิลป์ได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่

แนวคิด

กิจกรรม แตกต่างไม่แตกแยก เป็นกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างผ่านกระบวนการเรียนรู้และสร้างสรรค์งานศิลปะลัทธิ Cubism โดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างมากมายที่มีอยู่บนโลกใบนี้ ทั้งความแตกต่างทางด้านรูปร่าง หน้าตา สีผิว ฐานะ เชื้อชาติ ศาสนา จนกระทั่งความคิดสติปัญญา ซึ่งความแตกต่างทั้งหมดนี้สามารถอยู่ร่วมกันได้ หากเรียนรู้วิธีการที่จะอยู่ร่วมกัน โดยกิจกรรมนี้จะเปรียบเทียบความแตกต่างว่ามีความเหมือนกับรูปร่างที่มีหลากหลายแบบ แต่สามารถนำมาสร้างสรรค์จนเกิดเป็นผลงานศิลปะที่มีเอกภาพได้ด้วยการใช้หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ดังเช่นศิลปะลัทธิ Cubism นั้นเอง

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

1. รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิกันและกัน
2. รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
3. รู้จักแสดงความคิดเห็น
4. รู้จักรับฟังความคิดเห็น

วัตถุประสงค์แผนการสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

สาระการเรียนรู้

ความแตกต่าง

นักจิตวิทยาและนักศึกษา จำแนกประเภทความแตกต่างระหว่างบุคคลไว้แตกต่างกัน
อารี พันธุ์ณี (2540) แบ่งประเภทของความแตกต่างระหว่างบุคคลออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. ความแตกต่างทางด้านร่างกาย
2. ความแตกต่างทางด้านอารมณ์
3. ความแตกต่างทางด้านสังคม
4. ความแตกต่างทางด้านเพศ
5. ความแตกต่างทางด้านอายุ
6. ความแตกต่างทางด้านสติปัญญา

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2533) กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องต่อไปนี้

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคลทางเชาวน์ปัญญา
2. ความแตกต่างระหว่างบุคคลทางความคิดสร้างสรรค์
3. ความแตกต่างระหว่างบุคคลทางลีลาการรู้จักคิด (Cognitive styles)
4. ความแตกต่างระหว่างบุคคลเกี่ยวกับลีลาการเรียนรู้ (Learning styles)
5. ความแตกต่างระหว่างเพศ

จากการจำแนกความแตกต่างในข้างต้นสรุปได้ว่ามนุษย์เรามีความแตกต่างกันในหลายๆด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม เพศ อายุ สติปัญญา ความเชื่อ เชื้อชาติ แต่อย่างไรก็ตามในความแตกต่างนั้น มนุษย์เรายังคงมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยอยู่บนโลกใบเดียวกัน ทั้งนี้มนุษย์ทุกคนจึงต้องรู้จักวิธีการอาศัยอยู่ร่วมกัน จึงควรเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาค้นหาความขัดแย้ง โดยไม่ใช้ความรุนแรง

ศิลปะลัทธิ Cubism (ค.ศ. 1901 – ค.ศ. 2000)

ลัทธิคิวบิสม์ (Cubism) “ลัทธิบาศกนิยม” ให้ความสำคัญกับรูปทรงของวัตถุ ไม่ใส่ใจกับสีสันทัน มีการใช้สีที่ดูแบน ทั้งยังแสดงภาพหลายมุมได้ในด้านเดียว เช่น มีทั้งด้านหน้าด้านข้างและด้านหลังพร้อมๆกัน หรืออาจเป็นการสร้างอย่างอิสระไม่คำนึงถึงธรรมชาติใดๆทั้งสิ้น

ตัวอย่างงานศิลปะลัทธิ Cubism

Guernica, 1937

ศิลปิน ปาโบล ปิกัสโซ

Herlequin with Guitar

ศิลปิน จวาน กรีส

dora maar weeping woman

ศิลปิน ปาโบล ปิกัสโซ

รูปร่าง (Shape)

หมายถึง เส้นรอบนอกทางกายภาพของวัตถุ สิ่งของเครื่องใช้ คน สัตว์ และ พืช มีลักษณะเป็น 2 มิติ มีความกว้าง และความยาว แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. รูปร่างธรรมชาติ (Natural Shape) หมายถึง รูปร่างที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น คน สัตว์ พืช เป็นต้น
2. รูปร่างเรขาคณิต (Geometrical Shape) หมายถึง รูปร่างที่มนุษย์สร้างขึ้นมีโครงสร้างแน่นอน เช่น รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยม และรูปวงกลม เป็นต้น
3. รูปร่างอิสระ (Free Shape) หมายถึง รูปร่างที่เกิดขึ้นตามความต้องการของผู้สร้างสรรค์ ให้ความรู้สึกที่เป็นเสรี ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนของตัวเอง เป็นไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เช่น รูปร่างของหยดน้ำ เมฆ และควัน เป็นต้น

การจัดองค์ประกอบศิลป์

หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ หมายถึง การนำส่วนประกอบพื้นฐานของทัศนธาตุ เช่น จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง ขนาด สัดส่วน แสงเงา สี ช่องว่าง ลักษณะผิว และอื่นๆ มาประกอบเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความงาม หรือ ความเป็นเอกภาพ ประกอบด้วย

- สัดส่วน (Proportion)

คือ ความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมระหว่างขนาดขององค์ประกอบที่แตกต่างกัน ทั้งขนาดที่อยู่ในรูปทรงเดียวกันหรือระหว่าง รูปทรง รวมถึงความสัมพันธ์กลมกลืนระหว่างองค์ประกอบทั้งหลาย ซึ่งเป็นความพอเหมาะขององค์ประกอบทั้งหลายที่นำมาจัดรวมกันเป็นสัดส่วนอาจพิจารณาได้จากคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

- สัดส่วนที่เป็นมาตรฐาน มีที่มาจากรูปลักษณะตามธรรมชาติของ คน สัตว์ พืช ซึ่งโดยทั่วไป ถือว่า สัดส่วนตามธรรมชาติจะมีความงามที่เหมาะสมที่สุด หรือจากรูปลักษณะที่เป็นการสร้างสรรคของมนุษย์ เช่น Gold Section เป็นกฎในการสร้างสรรค์รูปทรงของกรีก ถือว่า “ส่วนเล็กสัมพันธ์กับส่วนที่ใหญ่กว่า ส่วนที่ใหญ่กว่าสัมพันธ์กับส่วนรวม” ทำให้สิ่งต่างๆ ที่สร้างขึ้นมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับทุกสิ่งอย่างลงตัว

- สัดส่วนจากความรู้สึก สามารถช่วยเน้นอารมณ์ ความรู้สึก ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ และเรื่องราวที่ศิลปินต้องการ ลักษณะเช่นนี้ ทำให้งานศิลปะของชนชาติต่างๆ มีลักษณะแตกต่างกัน เนื่องจากมีเรื่องราว อารมณ์ และความรู้สึกที่ต้องการแสดงออกต่างกัน

- สมดุล (Balance)

คือ น้ำหนักที่เท่ากันขององค์ประกอบ ไม่เอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง ในทางศิลปะยังรวมถึงความประสานกลมกลืน ความพอเหมาะพอดีของส่วนต่างๆ การจัดวางองค์ประกอบต่างๆ ลงในงานศิลปกรรมนั้นจะต้องคำนึงถึงจุดศูนย์ถ่วง ในธรรมชาติ ฉะนั้น ในงานศิลปะถ้ามองดูแล้วรู้สึกว่บางส่วนหนักไป แน่นไป หรือ เบาบางไป ก็จะทำให้ภาพนั้นดูเอนเอียงและเกิดความรู้สึกไม่สมดุล เป็นการบกพร่องทางความงาม

- จังหวะลีลา (Rhythm)

คือ การเคลื่อนไหวที่เกิดจากการซ้ำกันขององค์ประกอบ แต่เป็นการซ้ำที่เป็นระเบียบ จากระเบียบธรรมดาที่มีช่วงห่างเท่าๆกัน มาเป็นระเบียบที่สูงขึ้น ซับซ้อนขึ้น จนถึงขั้นเกิดเป็นรูปลักษณะของศิลปะ โดยเกิดจากการซ้ำของหน่วย หรือการสลับกันของหน่วยกับช่องไฟ หรือเกิดจากการเคลื่อนไหวต่อเนื่องกันของเส้น สี รูปทรง หรือ น้ำหนัก

- การเน้น (Emphasis)

คือ การทำให้เกิดจุดเด่น ในงานศิลปะที่ตีนั้นจะต้องให้ความสำคัญแก่ส่วนใดส่วนหนึ่ง ดังนั้น จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความน่าสนใจและเพิ่มความงามและคุณค่าให้แก่งานออกแบบ มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง ได้แก่ 1. เน้นให้เกิดความสวยงาม 2. เน้นเพื่อสื่อความหมาย 3. เน้นจุดเด่นให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย สามารถทำได้ 3 วิธี ดังนี้

- การเน้นด้วยการใช้องค์ประกอบที่ตัดกัน (Emphasis by Contrast) คือ สิ่งที่แปลกแตกต่างไปจากส่วนอื่นของงานจะเป็นจุดสนใจ ดังนั้น การใช้องค์ประกอบที่มีลักษณะแตกต่าง หรือ ขัดแย้งกับส่วนอื่น ก็จะทำให้เกิดจุดสนใจขึ้นในผลงานได้ โดยจะต้องคำนึงถึงเนื้อหา ความกลมกลืน เป็นเอกภาพเดียวกันในส่วนรวม

- การเน้นด้วยการด้วยการอยู่โดดเดี่ยว (Emphasis by Isolation) คือ เมื่อสิ่งหนึ่งถูกแยกออกไปจากส่วนอื่นๆของภาพ หรือ กลุ่มของมัน สิ่งนั้นก็จะเป็นจุดสนใจ จะเกิดความสำคัญขึ้นมา ซึ่งเป็นผลจากความแตกต่างในเรื่องของตำแหน่งที่จัดวางตำแหน่งที่ตั้งสายตาออกไป จึงกลายเป็นจุดสนใจขึ้นมา

- การเน้นด้วยการจัดวางตำแหน่ง (Emphasis by Placement) คือ เมื่อองค์ประกอบอื่นๆ ขึ้นมาอย่างจุดเดียวกัน จุดนั้นก็จะเป็นจุดสนใจที่ถูกเน้นขึ้นมาได้

- ความกลมกลืน (Harmony)

คือ การรวมกันของหน่วยย่อยต่างๆของทัศนธาตุให้ประสานเข้ากันอย่างลงตัวโดยไม่มีความขัดแย้ง เช่น การสร้างความกลมกลืนด้วยเส้นในทางเดียวกัน การสร้างความกลมกลืนด้วยรูปร่าง การสร้างความกลมกลืนด้วยขนาด การสร้างความกลมกลืนด้วยสี การสร้างความกลมกลืนด้วยพื้นผิว การสร้างความกลมกลืนด้วยแสง-เงา

- การตัดกัน (Contrast)

คือ การนำความแตกต่างกันมาใช้ในงานศิลปะ อย่างพอเหมาะจะช่วยแก้ปัญหาความน่าเบื่อหน่ายในงานนั้นๆได้ นอกจากนี้ ยังช่วยให้เกิดความตื่นเต้น เด่นชัด น่าสนใจขึ้นอีกด้วย การตัดกันจะตรงข้ามกับความกลมกลืน เราสามารถทำให้เกิดการตัดกันในองค์ประกอบได้ เช่น การตัดกันด้วยเส้น (Line Contrast) การตัดกันด้วยรูปร่าง (Shape Contrast) การตัดกันด้วยรูปทรง (Form Contrast) การตัดกันด้วยขนาด (Size Contrast) การตัดกันด้วยทิศทาง (Direction Contrast) การตัดกันด้วยสี (Color Contrast) การตัดกันด้วยค่าความเข้ม (Value Contrast) การตัดกันด้วยลักษณะพื้นผิว (Texture Contrast)

- เอกภาพ (Unity)

คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์ประกอบศิลป์ทั้งด้านรูปลักษณะ และ ด้านเนื้อหาเรื่องราว เป็นการประสาน จัดระเบียบของส่วนต่างๆให้เกิดความเป็นหนึ่ง เพื่อผลรวมอันไม่อาจแบ่งแยก ส่วนใดส่วนหนึ่ง ออกไปได้ โดยเอกภาพของงานศิลปะ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ เอกภาพของการแสดงออก คือ การแสดงออกที่มีจุดมุ่งหมายเดียว แน่นนอน และมีความเรียบง่าย เอกภาพของรูปทรง คือ การรวมตัวกันอย่างมีคุณภาพ และมีระเบียบขององค์ประกอบทางศิลปะ เพื่อให้เกิดเป็นรูปทรงหนึ่งที่สามารถ แสดงความคิดเห็น หรืออารมณ์ของศิลปินออกได้อย่างชัดเจน การสร้างผลงานให้มีเอกภาพ สามารถทำได้ เช่น นำมาใกล้ชิดกัน (Proximity) การซ้ำกัน (Repetition) การกระทำต่อเนื่อง (Continuation) เอกภาพด้วยความหลากหลาย (Unity with Variety)

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษวาดเขียน 100 ปอนด์ ขนาด A4
2. ดินสอ ยางลบ
3. ปากกาเคมีสีดำ
4. สีเมจิก.สีชอล์ก

ขั้นตอนการทำงาน

1. ร่างภาพคนตามรูปแบบงานศิลปะลัทธิ Cubism ด้วยดินสอ ตามความคิดสร้างสรรค์
2. ตัดเส้นด้วยปากกาเคมีสีดำ
3. ลงสีให้สวยงาม

กระบวนการสอน

ขั้นนำ (15 นาที)

1. ผู้สอนเริ่มกิจกรรมในการทักทายนักเรียน
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพสี่เหลี่ยมรูปหนึ่ง แล้วถามผู้เรียนว่าเชื่อหรือไม่ว่า สี่เหลี่ยมรูปนี้ เกิดจากรูปร่างชนิดอื่นมารวมกัน

3. ผู้สอนลองให้ผู้เรียนนำรูปร่างที่เป็นส่วนย่อยที่เตรียมไว้ให้มาลองต่อให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมดูตามเวลาที่กำหนด
4. ผู้สอนอธิบายว่าความแตกต่างสามารถอยู่รวมกันได้ดังเช่นสี่เหลี่ยมนี้ หรืองานศิลปะลัทธิ Cubism ที่นำความแตกต่างมารวมกันเป็นผลงานศิลปะที่ความสวยงามและเป็นเอกภาพได้ด้วยหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์

ขั้นปฏิบัติ (25 นาที)

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนวาดภาพ“คน”ตามรูปแบบศิลปะลัทธิ Cubism โดยให้ใช้รูปร่างที่หลากหลายและการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสมลงบนกระดาษวาดเขียน 100 ปอนด์ ขนาด A4 ตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง
2. ผู้สอนให้ดูงานตัวอย่างผลงานสำเร็จ
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือสร้างสรรคงาน

ขั้นสรุป (10 นาที)

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนช่วยกันนำงานมาจัดวางร่วมกันให้ดูสวยงามลงตัวตามความพอใจของทุกคน
2. ผู้สอนถามความเห็นผู้เรียนว่า การนำงานศิลปะของแต่ละคนมารวมกันในครั้งนี้นั้นมีความสวยงามและลงตัวหรือไม่และมีความพอใจในการนำมาจัดวางร่วมกันในครั้งนี้นี้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด
3. ผู้สอนอธิบายผู้เรียนเกี่ยวกับว่า มนุษย์ก็เช่นเดียวกัน มีความแตกต่างกันมากมาย ดูได้จากภาพคนแต่ละคนที่ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ขึ้นนั่นเอง แต่แล้วมนุษย์ก็ต้องมีวิธีการที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างลงตัวเหมือนวิธีการจัดองค์ประกอบศิลป์ของงานศิลปะ และการจัดวางผลงานร่วมกันของทุกคนในครั้งนี้นี้ แล้วผู้สอนจึงลองถามผู้เรียนว่า บนโลกใบนี้มีความแตกต่างอะไรบ้าง และร่วมกันเสนอวิธีการอยู่ร่วมกัน
4. ผู้สอนสรุปความรู้อีกครั้งแล้วนัดหมายถึงกิจกรรมในครั้งต่อไป

การวัดและประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ที่มีรายละเอียดการสังเกตตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- คอมพิวเตอร์
- โปรแกรมนำเสนอผลงาน Microsoft Power Point
- เครื่องฉายภาพโปรเจ็กเตอร์
- กระดานดำ ซอล์ก
- แผนภาพความรู้
- ตัวอย่างผลงานสำเร็จ
- ตัวอย่างงานศิลปะลัทธิ Cubism

หมายเหตุ: เราสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยแผนภาพความรู้แทนได้ ในกรณีที่ทางสถานที่จัดการเรียนการสอนไม่สะดวกในการใช้สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

แหล่งการเรียนรู้

คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาสันติศึกษา. (2532). เอกสารการสอนชุดวิชาสันติศึกษา. นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ฉัตรชัย อรรถปักษ์. (2548). องค์ประกอบศิลปะ. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.

วุฒิ วัฒนสิน. (2541). ศิลปะระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยเขตปัตตานี.

วุฒิ วัฒนสิน. (2552). ประวัติศาสตร์ศิลปะ. กรุงเทพฯ: สีปประกา.

ศิลปะแบบคิวบิสม์ (Cubism). (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<https://angiegroupp.wordpress.com/2016/สี่คั่น 4 ธันวาคม 2559>.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อารี พันธมณี. (2540). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี.

สาระการเรียนรู้

หลักธรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน

- สาราณียธรรม6

เป็นธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี และส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีหลักการดังนี้

- 1.เมตตากรรม คือ การช่วยเหลือผู้ร่วมคณะอย่างเต็มใจ เคารพนับถือ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
- 2.เมตตาวาจกรรม คือ การช่วยบอกสิ่งที่เป็นการช่วยบอกสิ่งที่เป็นการประโยชน์สั่งสอน แนะนำด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ
- 3.เมตตามโนกรรม คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นการประโยชน์ต่อกัน มองกันในแง่ดีทั้งต่อหน้า และลับหลัง
- 4.สาธารณโภคิตา ได้สิ่งของใดมาให้แบ่งปัน
- 5.สีลสามัญญตา คือ มีความประพฤติสุจริตตั้งงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของหมู่คณะ
- 6.ทวิญญูสามัญญตา คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ หรือขจัดปัญหา

- พรหมวิหาร4

เป็นหลักธรรมสำหรับทุกคนช่วยทำให้เราดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งมีหลักธรรมดังนี้

- 1.เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข
- 2.กรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
- 3.มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี
- 4.อุเบกขา คือ การรู้จักวางเฉย

ศิลปะการตัดปะ (Collage Art)

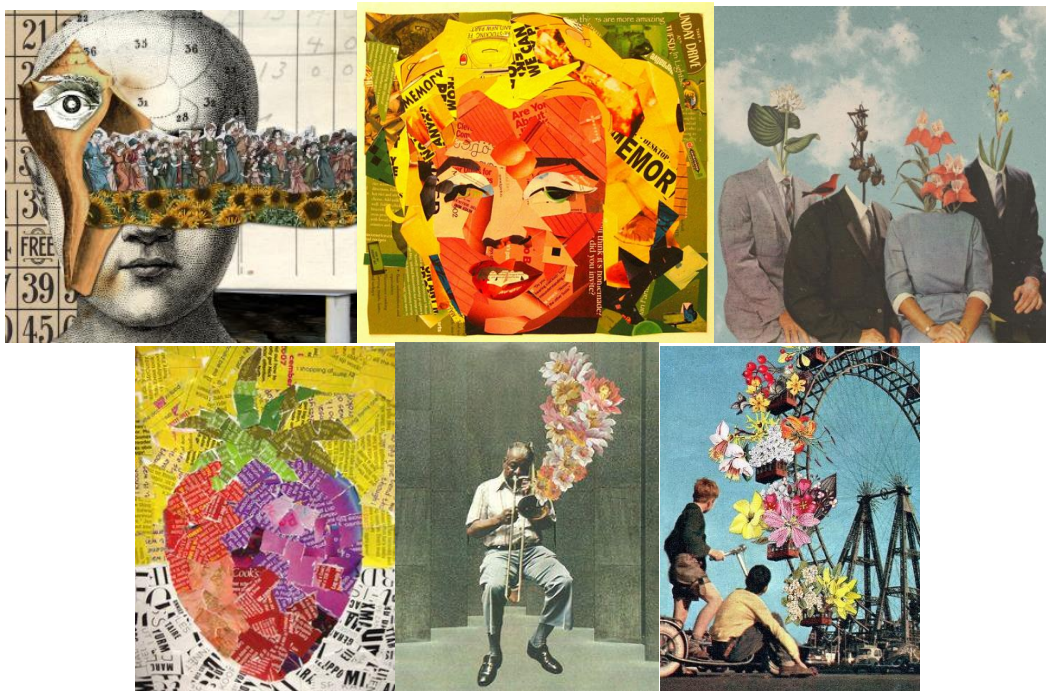
Collage เทคนิคศิลปะ ที่ใช้การตัดปะ ซึ่งก็จะใช้ส่วนของหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือเศษผ้า กระดาษ รูปภาพ สารพัดสิ่งที่ทำได้ ดัดทั้งหมดลงไปบนกระดาษหรือผ้าใบและยังอาจผสมได้กับเทคนิคอื่น ๆ ของการเขียนภาพเช่น sketch หรือ painting ได้อีกด้วย

ลักษณะงาน Collage มีต้นกำเนิดมาตั้งแต่ก่อน ค.ศ. 200 ปี แต่เพิ่งมาเป็นที่ยอมรับในศตวรรษที่ 19 โดยรู้จักกันในรูปแบบของศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art)

เทคนิค Collage นี้มีหลักฐานและที่มาย้อนไปตั้งแต่เริ่มมีการใช้กระดาษที่ประเทศจีนและญี่ปุ่น มีการใช้การตัดกระดาษและแปะลงไปในงานด้วยกาวแล้วเขียนบทกวีลงไป ส่วนในยุโรปก็มีการใช้

เทคนิคนี้ในการตกแต่งโบสถ์โกธิค โดยใช้โลหะที่มีค่าแปะลงไปในงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา
นั่นเอง

ตัวอย่างงานศิลปะ Collage

การจัดองค์ประกอบศิลป์

หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ หมายถึง การนำส่วนประกอบพื้นฐานของทัศนธาตุ เช่น จุด เส้น รูปทรง รูปทรง ขนาด สัดส่วน แสงเงา สี ช่องว่าง ลักษณะผิว และอื่นๆ มาประกอบเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความงาม หรือ ความเป็นเอกภาพ ประกอบด้วย

- สัดส่วน (Proportion)

คือ ความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมระหว่างขนาดขององค์ประกอบที่แตกต่างกัน ทั้งขนาดที่อยู่ในรูปทรงเดียวกันหรือระหว่าง รูปทรง รวมถึงความสัมพันธ์กลมกลืนระหว่างองค์ประกอบทั้งหลาย ซึ่งเป็นความพอเหมาะขององค์ประกอบทั้งหลายที่นำมาจัดรวมกันเป็นสัดส่วนอาจพิจารณาได้จากคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

- สัดส่วนที่เป็นมาตรฐาน มีที่มาจากรูปลักษณะตามธรรมชาติของ คน สัตว์ พืช ซึ่งโดยทั่วไป ถือว่า สัดส่วนตามธรรมชาติจะมีความงามที่เหมาะสมที่สุด หรือจากรูปลักษณะที่เป็นการสร้างสรรค์ของมนุษย์ เช่น Gold Section เป็นกฎในการสร้างสรรค์รูปทรงของกรีก ถือว่า “ส่วนเล็ก

สัมพันธ์กับส่วนที่ใหญ่กว่า ส่วนที่ใหญ่กว่าสัมพันธ์กับส่วนรวม” ทำให้สิ่งต่างๆ ที่สร้างขึ้นมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับทุกสิ่งอย่างลงตัว

- สัดส่วนจากความรู้สึก สามารถช่วยเน้นอารมณ์ ความรู้สึก ให้เป็นไปตามเจตนาอารมณ์ และเรื่องราวที่ศิลปินต้องการ ลักษณะเช่นนี้ ทำให้งานศิลปะของชนชาติต่างๆ มีลักษณะแตกต่างกัน เนื่องจากมีเรื่องราว อารมณ์ และความรู้สึกที่ต้องการแสดงออกต่างกัน

- สมดุล (Balance)

คือ น้ำหนักที่เท่ากันขององค์ประกอบ ไม่เอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง ในทางศิลปะยังรวมถึงความประสานกลมกลืน ความพอเหมาะพอดีของส่วนต่างๆ การจัดวางองค์ประกอบต่างๆ ลงในงานศิลปกรรมนั้นจะต้องคำนึงถึงจุดศูนย์กลาง ในธรรมชาติ ฉะนั้น ในงานศิลปะถ้ามองดูแล้วรู้สึกว้างบางส่วนหนักไป แขนงไป หรือ เบาบางไป ก็จะทำให้ภาพนั้นดูเอนเอียงและเกิดความรู้สึกไม่สมดุล เป็นการบกพร่องทางความงาม

- จังหวะลีลา (Rhythm)

คือ การเคลื่อนไหวที่เกิดจากการซ้ำกันขององค์ประกอบ แต่เป็นการซ้ำที่เป็นระเบียบ จากระเบียบธรรมดาที่มีช่วงห่างเท่าๆกัน มาเป็นระเบียบที่สูงขึ้น ซับซ้อนขึ้น จนถึงขั้นเกิดเป็นรูปลักษณะของศิลปะ โดยเกิดจากการซ้ำของหน่วย หรือการสลับกันของหน่วยกับช่องไฟ หรือเกิดจากการเคลื่อนไหวต่อเนื่องกันของเส้น สี รูปทรง หรือ น้ำหนัก

- การเน้น (Emphasis)

คือ การทำให้เกิดจุดเด่น ในงานศิลปะที่ดีนั้นจะต้องให้ความสำคัญแก่ส่วนใดส่วนหนึ่ง ดังนั้น จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความน่าสนใจและเพิ่มความงามและคุณค่าให้แก่งานออกแบบ มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง ได้แก่ 1. เน้นให้เกิดความสวยงาม 2. เน้นเพื่อสื่อความหมาย 3. เน้นจุดเด่นให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย สามารถทำได้ 3 วิธี ดังนี้

- การเน้นด้วยการใช้องค์ประกอบที่ตัดกัน (Emphasis by Contrast) คือ สิ่งที่แปลกแตกต่างไปจากส่วนอื่นของงานจะเป็นจุดสนใจ ดังนั้น การใช้องค์ประกอบที่มีลักษณะแตกต่าง หรือ ขัดแย้งกับส่วนอื่น ก็จะทำให้เกิดจุดสนใจขึ้นในผลงานได้ โดยจะต้องคำนึงถึงเนื้อหา ความกลมกลืน เป็นเอกภาพเดียวกันในส่วนรวม

- การเน้นด้วยการด้วยการอยู่โดดเดี่ยว (Emphasis by Isolation) คือ เมื่อสิ่งหนึ่งถูกแยกออกไปจากส่วนอื่นๆของภาพ หรือ กลุ่มของมัน สิ่งนั้นก็จะเป็นจุดสนใจ จะเกิดความสำคัญขึ้นมา

ซึ่งเป็นผลจากความแตกต่างในเรื่องของตำแหน่งที่จัดวางตำแหน่งได้ดึงสายตาออกไป จึงกลายเป็นจุดสนใจขึ้นมา

- การเน้นด้วยการจัดวางตำแหน่ง (Emphasis by Placement) คือ เมื่อองค์ประกอบอื่นๆ ขึ้นมามีจุดเดียวกัน จุดนั้นก็จะกลายเป็นจุดสนใจที่ถูกเน้นขึ้นมาได้

- ความกลมกลืน (Harmony)

คือ การรวมกันของหน่วยย่อยต่างๆของทัศนธาตุให้ประสานเข้ากันอย่างลงตัวโดยไม่มีความขัดแย้ง เช่น การสร้างความกลมกลืนด้วยเส้นในทางเดียวกัน การสร้างความกลมกลืนด้วยรูปร่าง การสร้างความกลมกลืนด้วยขนาด การสร้างความกลมกลืนด้วยสี การสร้างความกลมกลืนด้วยพื้นผิว การสร้างความกลมกลืนด้วยแสง-เงา

- การตัดกัน (Contrast)

คือ การนำความแตกต่างกันมาใช้ในงานศิลปะ อย่างพอเหมาะจะช่วยแก้ปัญหาความน่าเบื่อหน่ายในงานนั้นๆได้ นอกจากนี้ ยังช่วยให้เกิดความตื่นเต้น เด่นชัด น่าสนใจขึ้นอีกด้วย การตัดกันจะตรงข้ามกับความกลมกลืน เราสามารถทำให้เกิดการตัดกันในองค์ประกอบได้ เช่น การตัดกันด้วยเส้น (Line Contrast) การตัดกันด้วยรูปร่าง (Shape Contrast) การตัดกันด้วยรูปทรง (Form Contrast) การตัดกันด้วยขนาด (Size Contrast) การตัดกันด้วยทิศทาง (Direction Contrast) การตัดกันด้วยสี (Color Contrast) การตัดกันด้วยค่าความเข้ม (Value Contrast) การตัดกันด้วยลักษณะพื้นผิว (Texture Contrast)

- เอกภาพ (Unity)

คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์ประกอบศิลปะทั้งด้านรูปลักษณะ และ ด้านเนื้อหาเรื่องราว เป็นการประสาน จัดระเบียบของส่วนต่างๆให้เกิดความเป็นหนึ่ง เพื่อผลรวมอันไม่อาจแบ่งแยก ส่วนใดส่วนหนึ่ง ออกไปได้ โดยเอกภาพของงานศิลปะ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ เอกภาพของการแสดงออก คือ การแสดงออกที่มีจุดมุ่งหมายเดียว แน่นนอน และมีความเรียบง่าย เอกภาพของรูปทรง คือ การรวมตัวกันอย่างมีดุลยภาพ และมีระเบียบขององค์ประกอบทางศิลปะ เพื่อให้เกิดเป็นรูปทรงหนึ่งที่สามารถ แสดงความคิดเห็น หรืออารมณ์ของศิลปินออกได้อย่างชัดเจน การสร้างผลงานให้มีเอกภาพ สามารถทำได้ เช่น นำมาใกล้ชิดกัน (Proximity) การซ้ำกัน (Repetition) การกระทำต่อเนื่อง (Continuation) เอกภาพด้วยความหลากหลาย (Unity with Variety)

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษ 100 ปอนด์ A4
2. ดินสอ ยางลบ
3. ปากกาเคมีสีดำ
4. สีไม้ สีชอล์ก
5. รูปภาพที่ตัดจากหนังสือ นิตยสาร กระดาษสีเหลือใช้
6. กาว
7. กระดาษ A4

ขั้นตอนการทำงาน

1. เลือกรูปภาพที่ตัดจากหนังสือ นิตยสาร
2. วางแผนจัดวางรูปภาพบนกระดาษโดยใช้หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์
3. เมื่อแน่ใจแล้วจึงเริ่มลงมือติดรูปภาพด้วยกาว
4. ต่อเติมภาพด้วยสีหรือปากกาตามความต้องการ
5. เขียนแนวคิดของผลงานลงบนกระดาษ A4

กระบวนการสอน

ขั้นนำ (10 นาที)

1. ผู้สอนเริ่มกิจกรรมในการทักทายนักเรียน
2. ผู้สอนทบทวนแนวทางการอยู่ร่วมกันที่ได้จากการทำกิจกรรมที่ 4 (แตกต่างกันไม่แตกแยก)
3. ผู้สอนอธิบายถึงแนวทางนอกจากที่ผู้เรียนบอก ว่ายังมี หลักธรรมที่ช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอีกด้วย ซึ่งก็คือ สาราณียธรรม 6 และ พรหมวิหาร 4

ขั้นปฏิบัติ (30 นาที)

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนทำงานศิลปะ Collage ในหัวข้อ “ในวันหนึ่ง” โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนเลือกภาพจากนิตยสาร หนังสือพิมพ์ มาจัดวางลงบนกระดาษ 100 ปอนด์ A4 ของตนเอง แล้วจึงนำภาพของทุกคนมาช่วยกันสร้างเรื่องราวต่อๆให้เป็นเรื่องเดียว โดยมีหัวข้อว่า ในหนึ่งวัน ซึ่งให้มีเรื่องราวว่าอะไรเกิดขึ้นบ้างและเรื่องราวในภาพได้มีการใช้ธรรมะในข้างต้นในวันหนึ่งอย่างไร
2. ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับศิลปะ Collage และอธิบายถึงวิธีการจัดวางภาพตามหลักองค์ประกอบศิลป์
3. ผู้สอนให้ดูภาพตัวอย่างงาน

4. ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือสร้างสรรค์งาน 20 นาที

ขั้นสรุป (10 นาที)

1. ผู้สอนให้นักเรียนทุกคนมานำเสนอภาพและช่วยกันเล่าเรื่องราวตามที่กำหนด กลุ่มละไม่เกิน 3 นาที
2. ผู้สอนถามความเห็นผู้เรียนว่า ในการนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันตามที่แต่ละกลุ่มเล่า นั้นสามารถเป็นจริงได้หรือไม่
3. ผู้สอนสรุปว่าหลักธรรมไม่ใช่เรื่องไกลตัว เข้าใจยาก และล้าสมัย ทุกคนสามารถนำหลักธรรมไปใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตได้ ตามที่ผู้เรียนได้เล่าเรื่องราวภาพงานศิลปะ ในหนึ่งวัน ของตน จะเห็นได้ว่า เราสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ไม่ยากอย่างที่คิด

การวัดและประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ที่มีรายละเอียดการสังเกตตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- คอมพิวเตอร์
- โปรแกรมนำเสนอผลงาน Microsoft Power Point
- เครื่องฉายภาพโปรเจ็กเตอร์
- กระดานดำ ซอติก
- ไมโครโฟน
- ตัวอย่างผลงานสำเร็จ
- ตัวอย่างงานศิลปะ Collage
- แผนภาพความรู้

หมายเหตุ: เราสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยแผนภาพความรู้แทนได้ ในกรณีที่ทางสถานที่จัดการเรียนการสอนไม่สะดวกในการใช้สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

แหล่งการเรียนรู้

เกษม บุญศรี. (2504). สอนพุทธศาสนาแก่เด็ก. พระนคร: องค์การค้ำครุสภา.

คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาสันติศึกษา. (2532). เอกสารการสอนชุดวิชาสันติศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ฉัตรชัย อรรถปักษ์. (2548). องค์ประกอบศิลปะ. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมสาราณียธรรม6.

(ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.84000.org/tipitaka/dic/d_seek.

สืบค้น 1 มิถุนายน 2559.

ศิลปะการตัดแปะ (Collage Art). (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<https://mywattanawit.wordpress.com/2012/03/30/collage-art>

สืบค้น 12 ธันวาคม 2559

วุฒิ วัฒนสิน. (2541). ศิลปะระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา สำนักวิทยบริการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยเขตปัตตานี.

วุฒิ วัฒนสิน. (2552). ประวัติศาสตร์ศิลปะ. กรุงเทพฯ: สิปปประชา.

แผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

แผนที่ 6

เรื่อง สีสันแห่งความสงบ

ระยะเวลา 2 คาบเรียน (100 นาที)

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

- 1.1/1. วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุ และหลักการออกแบบ ในการสื่อความหมายในรูปแบบต่าง ๆ
- 1.1/2. บรรยายจุดประสงค์ และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์
- 1.1/4. มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่สูงขึ้น ในการสร้างงานทัศนศิลป์
- 1.1/6. ออกแบบงานทัศนศิลป์ได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่

แนวคิด

กิจกรรม สีสันแห่งความสงบ เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันสร้างสรรค์ภาพวาดทิวทัศน์ที่สื่อถึงความสงบของการใช้ชีวิตที่ปราศจากความวุ่นวายและความรุนแรงผ่านหลักการใช้สี ซึ่งกิจกรรมนี้จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตที่มีความสงบและสวยงาม ได้เรียนรู้วิธีการวาดภาพทิวทัศน์และความหมายของสีตามหลักทัศนธาตุ นอกจากนั้นผู้เรียนยังจะได้รู้จักกระบวนการทำงานร่วมกันอีกด้วย

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

1. รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
3. รู้จักแสดงความคิดเห็น
4. รู้จักรับฟังความคิดเห็น

วัตถุประสงค์แผนการสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น

สาระการเรียนรู้

ความสงบในการดำรงชีวิต

ปัจจุบันมนุษย์ส่วนใหญ่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตในเมืองเพื่อทำงานหาเงินมาใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน ยิ่งเมืองมีความเจริญมากเท่าไร ผู้คนก็ล้วนต้องการที่จะเข้ามาเพื่อหางานทำมากขึ้นเท่านั้น แต่แล้วเมื่อคนยิ่งเยอะความแตกต่างก็มีหลากหลายตามกันไป ในบางครั้งจึงเป็นบ่อเกิดของความขัดแย้งและความวุ่นวายในสังคมขึ้นมาได้หากไม่มีการดำรงชีวิตตามแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ซึ่งหากเรารู้จักเรียนรู้ที่จะใช้แนวทางในการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม เราจะพบกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมรอบตัวที่มีความสงบและสวยงาม ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนั้นมนุษย์เราเพียงต้องการใช้ชีวิตอย่างสงบท่ามกลางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่ปราศจากความวุ่นวายและความรุนแรงตามทีแต่ละคนต้องการเท่านั้นก็เพียงพอ

การวาดภาพทิวทัศน์

การวาดภาพแสดงลักษณะธรรมชาติของภูมิประเทศที่ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป เช่น ทุ่งหญ้า ท้องนา ภูเขา ทะเล บ้านเรือน เป็นต้น ซึ่งเป็นภาพที่มองระยะไกล สามารถถ่ายทอดด้วยการวาด ภาพถ่าย การปั้น และอื่นๆ โดยแสดงบรรยากาศที่สวยงาม ทั้งรูปทรง สัดส่วน สี สัน แสงเงา และระยะใกล้ไกล

- ลักษณะการถ่ายทอดภาพทิวทัศน์

1.การวาดภาพแบบเหมือนจริง (Realistic) ก็คือการวาดให้เหมือนจริงทั้งรูปทรง สัดส่วน แสงเงา สี ระยะใกล้ไกล

2.การวาดภาพแบบตัดทอน (Distortion) เป็นการใส่สายตา ความคิดสร้างสรรค์ และอารมณ์ลดทอนรูปทรงจากภาพจริงให้เป็นไปตามจินตนาการของจิตรกร

3.การวาดภาพแบบนามธรรม (Abstraction) เป็นการใช้อารมณ์ความรู้สึกแทนค่ารูปทรงและความเหมือนจริง

- ประเภทของภาพทิวทัศน์

1.ภาพทิวทัศน์บก คือ ภาพที่แสดงความงามของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนบก บนพื้นดินเป็นหลัก เช่น ทุ่งนา ทุ่งหญ้า ป่า ต้นไม้ ดอกไม้ แม่น้ำ ฯลฯ

2.ภาพทิวทัศน์ทะเล คือ ภาพที่แสดงความงามของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นทะเลเป็นหลัก เช่น ชายหาด โขดหิน คลื่น เรือ ชาวประมง ฯลฯ

3.ภาพทิวทัศน์สิ่งก่อสร้าง คือ ภาพที่แสดงความงามของอาคารบ้านเรือนและสิ่งก่อสร้าง รวมทั้งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบๆอาคาร

ตัวอย่างภาพวาดทิวทัศน์

สี

สี (Color) ลักษณะของแสงที่ปรากฏแก่ สายตาเราให้เห็นเป็น สีขาว ดำ แดง เขียว ฯลฯ หรือ การสะท้อนรังสีของแสงมาสู่ตาเรา สีที่ปรากฏในธรรมชาติเกิดจากการสะท้อนของแสงสว่างตกกระทบกับวัตถุแล้ว เกิดการหักเหของแสง(Spectrum) สีเป็นคลื่นแสงชนิดหนึ่งซึ่งปรากฏให้เห็น ทั้งนี้ มนุษย์ได้ตระหนักว่า สีนั้นส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ จินตนาการ การสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สีมีอิทธิพลต่อมนุษย์เราเป็นอย่างสูงและมนุษย์ก็ใช้ประโยชน์จากสี ในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

- ประเภทของสี

สีที่เกิดในธรรมชาติ มีอยู่ 2 ชนิด คือ

1. สีที่เป็นแสง (Spectrum) คือ สีที่เกิดจากการหักเหของแสง เช่น สีรุ้ง สีจากแท่งแก้วปริซึม
2. สีที่อยู่ในวัตถุ หรือเนื้อสี (Pigment) คือ สีที่มีอยู่ในวัตถุธรรมชาติทั่วไป เช่น สีของพืช สัตว์ หรือแร่ธาตุต่างๆ

สีที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ สีที่ได้จากการสังเคราะห์เพื่อใช้ประโยชน์ในงานต่างๆ เช่น งานศิลปะ อดุสาหกรรม การพาณิชย์ และในชีวิตประจำวัน โดยสังเคราะห์จากวัสดุธรรมชาติและสารเคมี ที่เรียกว่า สีวิทยาศาสตร์ ซึ่งสีที่ได้จาก การสังเคราะห์สามารถนำมาผสมกัน ให้เกิดเป็นสีต่างๆได้อีกมาก

- แม่สี (Primary Color) คือ สีที่นำมาผสมกันแล้วทำให้เกิดสีใหม่ ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากสีเดิม แม่สี มีอยู่ 2 ชนิด คือ

แม่สีของแสง คือ สีที่เกิดขึ้นจากการผสมกันของคลื่นแสง มีทั้งหมด 3 สี ได้แก่

1. สีแดง (Red)
2. สีเขียว (Green)
3. สีน้ำเงิน (Blue)

แม่สีทางวัตถุคือ คือ สีที่ได้มาจากธรรมชาติ และจากการสังเคราะห์ ได้แก่

1. สีแดง (Red)
2. เหลือง (Yellow)
3. สีน้ำเงิน (Blue)

- วรรณะสี (Tone) คือสีที่ให้ความรู้สึกร้อน-เย็น ในวงจรสีจะมีสีร้อน 7 สี และสีเย็น 7 สี ซึ่งแบ่งที่ สีม่วงกับสีเหลือง ซึ่งเป็นได้ทั้งสองวรรณะ ดังนี้

- สีวรรณะร้อน (Warm Tone) ประกอบด้วย สีเหลือง, ส้มเหลือง, ส้ม, ส้มแดง, แดง และ ม่วงแดง สี

- วรรณะเย็น (Cool Tone) ประกอบด้วย สีม่วง, ม่วงน้ำเงิน, น้ำเงิน, เขียวน้ำเงิน, เขียวและ เขียวเหลือง

- สีที่เป็นกลาง คือ สีที่สามารถเข้าได้กับสีทุกสี สีกลางที่ได้จากวงจรสี มี 2 สี คือ สีน้ำตาล กับ สีเทา

สีน้ำตาล เกิดจากสีตรงข้ามกันในวงจรสีผสมกันในอัตราส่วนที่เท่ากัน คุณสมบัติสำคัญ คือ เมื่อใช้ผสมกับสีอื่นแล้วจะทำให้สีนั้นๆ เข้มขึ้น โดยไม่เปลี่ยนแปลงค่าสี ถ้าผสมมากๆ ก็จะกลายเป็นสีน้ำตาล

สีเทา เกิดจากสีทุกๆสีในวงจรสีผสมกัน ในอัตราส่วนเท่าๆกัน คุณสมบัติสำคัญ คือ เมื่อใช้ผสมกับสีอื่นแล้วจะทำให้มืดทึบขึ้น ในส่วนที่เป็นเงา ซึ่งมีน้ำหนักอ่อน-แก่ในระดับต่างๆ ถ้าผสมมากๆ ก็จะกลายเป็นสีเทา

- น้ำหนักของสี (Value) ของสีเดียว หมายถึง สีแต่ละสี จะมีน้ำหนักในตัวเอง
  - เนื้อสี (Hue) คือ ค่าของสีบริสุทธิ์
  - การใช้สีขาวผสม (Tint) ถ้าเราผสมสีขาวเข้าไปในสีใดสีหนึ่ง สีนั้นจะสว่างขึ้น หรือ มีน้ำหนักอ่อนลง น้ำหนักของสีจะลดลงด้วยการใช้สีขาวผสม (Tint) ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกนุ่มนวล อ่อนหวานสบายตา
  - การใช้สีดำผสม (Shade) น้ำหนักของสีจะเพิ่มขึ้นมากขึ้นด้วยการใช้สีดำผสม (Shade) ซึ่งจะทำให้ความเข้มของสีลดความสดใกลง เกิดความรู้สึกขรึม ลึกลับ

- น้ำหนักของสี (Value) ของหลายสี หากเรานำสีที่เกิดขึ้นในวงจรรสี มาเรียงน้ำหนักความอ่อน-แก่ของสี จะพบว่าแต่ละสีมีน้ำหนักไม่เท่ากัน

- สีตรงข้ามหรือสีตัดกัน (Complementary Colour) หมายถึง สีที่อยู่ในตำแหน่งตรงข้ามกันในวงจรรสี และมีการตัดกันอย่างเด่นชัดซึ่งจะให้ความรู้สึกที่ขัดแย้งกัน หากนำมาผสมกันจะได้สีกลาง (เทา) ซึ่งมีทั้งหมด 6 คู่ ได้แก่
  - สีเหลือง ตรงข้ามกับ สีม่วง
  - สีแดง ตรงข้ามกับ สีเขียว
  - สีน้ำเงิน ตรงข้ามกับ สีส้ม
  - สีเขียวเหลือง ตรงข้ามกับ สีม่วงแดง
  - สีส้มแดง ตรงข้ามกับ สีเขียวน้ำเงิน
  - สีม่วงน้ำเงิน ตรงข้ามกับ สีส้มเหลือง

- เทคนิคการเลือกใช้สี
  - ความรู้สึกเกี่ยวกับสีในเชิงจิตวิทยา
    - สีเขียว - ให้ความรู้สึก สงบ เยียบ ร่มรื่น ร่มเย็น การพักผ่อน การผ่อนคลาย ความสุขุม
    - สีน้ำเงิน - ให้ความรู้สึกสงบ สุขุม สุขภาพ หนักแน่น เคร่งขรึม ละเอียด รอบคอบ สง่างาม
    - สีม่วง - ให้ความรู้สึก มีเสน่ห์ เร้นลับ ซ่อนเร้น มีอำนาจ ความรัก ความเศร้า ความผิดหวัง
    - สีฟ้า - ให้ความรู้สึก ปลอดภัยโปร่งโล่ง กว้าง เบา โปร่งใส สะอาด ปลอดภัย ความเป็นอิสระ
    - สีขาว - ให้ความรู้สึก บริสุทธิ์ สะอาด สดใส เบบาง อ่อนโยน เปิดเผย การเกิด ความรัก ความจริง ความเมตตา ความศรัทธา ความดีงาม

- สีดำ - ให้ความรู้สึก มีด สกปรก ลึกลับ ลึกลับ ลึกลับ ความตาย ความชั่ว ความลับ ทารุณ โหดร้าย สี
 ชมพู - ให้ความรู้สึก อบอุ่น อ่อนโยน นุ่มนวล อ่อนหวาน ความรัก เอาใจใส่ ้วยรุ่น น่ารัก
 สีแดง - ให้ความรู้สึก ร้อน รุนแรง กระตุ้น ทำทหาย ตื่นเต้น เร้าใจ มีพลัง ความอุดมสมบูรณ์ ความ
 ความรัก อันตราย
 สีส้ม - ให้ความรู้สึก ร้อน ความอบอุ่น ความสดใส มีชีวิตชีวา ้วยรุ่น ความคึกคะนอง การ
 สีเหลือง - ให้ความรู้สึก แจ่มใส ความสดใส ความร่าเริง ความเบิกบานสดชื่น ชีวิตใหม่ ความ
 การแผ่กระจาย อำนาจบารมี

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษ 100 ปอนด์ A3 แบ่งเป็น 3 แผ่น
2. ดินสอ ยางลบ
3. สีโปสเตอร์
4. พู่กัน จานสี

ขั้นตอนการทำงาน

1. ร่างภาพ
2. ลงสี
3. เพิ่มน้ำหนัก แสงเงา และรายละเอียดจนภาพสมบูรณ์

กระบวนการสอน

คาบเรียนที่ 1 (50 นาที)

ขั้นนำ (10 นาที)

1. ผู้สอนเริ่มกิจกรรมในการทักทายนักเรียน
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพทิวทัศน์ทั้งในธรรมชาติและในเมืองที่มีความสงบสลับกับภาพที่มีความ
 วุ่นวาย ไม่สงบและมีความรุนแรง และถามความคิดเห็นของผู้เรียนว่าชอบแบบไหน และด้วย
 เหตุผลอะไร
3. ผู้สอนสรุปความคิดเห็นถึงการดำรงชีวิตของมนุษย์ว่าในความเป็นจริงนั้นมนุษย์ต้องการใช้ชีวิต
 อย่างสงบท่ามกลางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่แต่ละคนต้องการ โดยปราศจากความวุ่นวาย
 และความรุนแรง
4. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพทิวทัศน์ทั้งในธรรมชาติและในเมืองที่มีความสงบ แล้วถามว่าเพราะเหตุใด

ภาพๆนั้นจึงดูมีความสงบ

5. ผู้สอนอธิบายถึงภาพทิวทัศน์และเรื่องสี่

ขั้นปฏิบัติ (35 นาที)

1. ผู้สอนอธิบายถึงกิจกรรมในวันนี้ คือ กิจกรรมสี่สັນแห่งความสงบ ว่าเป็นกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน และให้แต่ละกลุ่มเลือกภาพทิวทัศน์มา re-product ลงบนกระดาษที่แบ่ง 3 แผ่น โดยใช้สีโปสเตอร์
2. เมื่อผู้เรียนเลือกภาพได้แล้วจึงให้แบ่งหน้าที่กันให้เรียบร้อยแล้วจึงช่วยกันลงมือสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นสรุป (5 นาที)

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันรายงานความคืบหน้าของงานในขั้นต้น
2. ผู้สอนสรุปเรื่องการใช้ชีวิตที่ปราศจากความไม่สงบและความรุนแรง
3. ผู้สอนนัดหมายให้ผู้เรียนมาสร้างสรรค์ผลงานต่อให้เสร็จสมบูรณ์ในคาบเรียนต่อไป

คาบเรียนที่ 2 (50 นาที)

ขั้นนำ (5 นาที)

1. ผู้สอนเริ่มกิจกรรมในการทักทายนักเรียน
2. ผู้สอนถามความพร้อมของผู้เรียนในการสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นปฏิบัติ (35 นาที)

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือสร้างสรรค์ผลงานต่อจนเสร็จสมบูรณ์

ขั้นสรุป (10 นาที)

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนออกมา present ผลงาน
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนสรุปปัญหาเกิดขึ้นขณะร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานและวิธีการแก้ไข
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนสรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม สี่สັນแห่งความสงบ

การวัดและประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ที่มีรายละเอียดการสังเกตตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- คอมพิวเตอร์
- โปรแกรมนำเสนอผลงาน Microsoft Power Point
- เครื่องฉายภาพโปรเจ็กเตอร์
- กระดานดำ ซอล์ก
- ตัวอย่างผลงานสำเร็จ
- ตัวอย่างภาพวาดทิวทัศน์ที่สื่อถึงความสงบและภาพที่แสดงความไม่สงบต่างๆ
- แผนภาพความรู้

หมายเหตุ: เราสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยแผนภาพความรู้แทนได้ ในกรณีที่ทางสถานที่จัดการเรียนการสอนไม่สะดวกในการใช้สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

แหล่งการเรียนรู้

การวาดภาพทิวทัศน์. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<https://sites.google.com/site/professerartstudio/kar-wad-phaph-thiwthasn>

สืบค้น 17 ธันวาคม 2559

ฉัตรชัย อรรถปักษ์. (2548). องค์ประกอบศิลปะ. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

วุฒิ วัฒนสิน. (2541). ศิลปะระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยเขตปัตตานี.

แผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

แผนที่ 7

เรื่อง ภาพสะท้อน

ระยะเวลา 1 คาบเรียน (50 นาที)

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

- 1.1/1. วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุ และหลักการออกแบบ ในการสื่อความหมายในรูปแบบต่าง ๆ
- 1.1/2. บรรยายจุดประสงค์ และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์
- 1.1/4. มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่สูงขึ้น ในการสร้างงานทัศนศิลป์

แนวคิด

กิจกรรม ภาพสะท้อน เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์งานภาพประกอบการ์ตูน รวมทั้งการสร้างมิติให้กับงานศิลปะ

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

1. รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา
2. รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
3. รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์แผนการสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เหตุผลแก้ปัญหาได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง

สาระการเรียนรู้

ปัจจุบันมีข่าวความรุนแรงเกิดขึ้นทุกวัน โดยสามารถเห็นได้ตามหน้าข่าวหนังสือพิมพ์และหน้าข่าวตามเว็บไซต์ ซึ่งในการรายงานข่าวสามารถจะเห็นภาพถ่ายประกอบที่สื่อถึงเนื้อหาของข่าวและสะท้อนความจริงของสังคมออกมาได้เป็นอย่างดี ทำให้เห็นว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นล้วนมาจากความขัดแย้งทางความคิด ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรหาแนวทางเพื่อการดำรงชีวิตที่ปราศจากการขัดแย้งเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

ตัวอย่างภาพถ่ายที่สื่อถึงความรุนแรง

การวาดภาพการ์ตูน

การ์ตูน จัดเป็นงานทัศนศิลป์ เพราะเป็นงานศิลปะที่รับรู้ได้ทางการมองเห็น การ์ตูนนั้นมักใช้ประกอบในงานต่างๆ ทั้งการ์ตูนประกอบหนังสือ ภาพยนตร์ แผ่นป้ายโฆษณา ฯลฯ

ประเภทของการ์ตูน

การ์ตูนแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การ์ตูนภาพเดี่ยว หมายถึง ภาพการ์ตูนที่เขียนลงกระดาษหรือวัสดุอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นภาพที่น่ารัก สวยงาม ล้อเลียน และอาจมีตัวหนังสือประกอบก็ได้

2. ภาพล้อเลียน เป็นภาพที่มีความผิดเพี้ยนหรือเกินกว่าความเป็นจริง โดยล้อเลียนลักษณะเฉพาะของผู้ที่เป็นแบบในการวาด ส่วนมากจะเป็นภาพล้อเลียนบุคคลสำคัญในแวดวงต่างๆ เล่น บุคคลสำคัญทางการเมือง นักแสดง นักร้องที่มีชื่อเสียง

3. นิยายภาพ เป็นภาพที่ใช้ประกอบการเล่าเรื่อง มีลักษณะของภาพที่สมจริง มีลักษณะของกายวิภาคแสง-เงา และรายละเอียดที่ชัดเจน

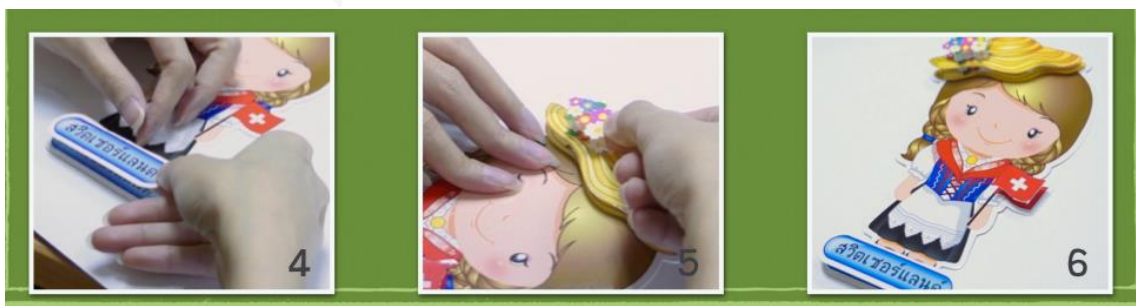
ขั้นตอนการเขียนภาพการ์ตูน มีดังนี้

1. กำหนดแนวคิด เริ่มจากการจินตนาการถึงการตูนว่าต้องการวาดออกมาในรูปแบบใด
2. กำหนดโครงสร้าง โดยการร่างภาพที่จะวาดเป็นโครงสร้างภาพรวม ด้ายเส้นและรูปทรง เรขาคณิตหรือรูปทรงต่างๆ ผสมผสานกัน
3. กำหนดความรู้สึก คือการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกที่ผู้เขียนต้องการให้ปรากฏในภาพการ์ตูนนั้น เพื่อให้ผู้ชมทราบว่าคุณการ์ตูนเหล่านั้นมีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร

เทคนิคการสร้างมิติให้ภาพอย่างง่าย

การทำตัวการ์ตูน 3 มิติ

1. เลือกตัดชิ้นส่วนตัวการ์ตูนแล้วเพิ่มให้มีมิติด้วยฟิวเจอร์บอร์ดหรือกาวสองหน้าแบบหนา
2. โดยตัดฟิวเจอร์บอร์ดหรือกาวสองหน้าแบบหนาเป็นชิ้นเล็ก ๆ
3. เสร็จแล้วติดกระดาษกาวสองหน้าหรือฟิวเจอร์บอร์ดไว้ในส่วนของตัวการ์ตูนที่ต้องการให้มีมิติขึ้นมา

ภาพการทำตัวการ์ตูน 3 มิติ

จาก <http://www.555paperplus.com/store/content/การทำตัวการ์ตูน-3-มิติ>

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษ 100 ปอนด์ ขนาด A3
2. กระดาษ 100 ปอนด์ สำหรับสร้างมิติของงาน
3. ดินสอ ยางลบ
4. สีไม้
5. ปากกาเคมีสีดำ
6. กาวสองหน้าแบบหนา
7. กรรไกร

ขั้นตอนการทำงาน

1. แบ่งช่องการ์ตูน ให้เป็น 3 ช่อง ตามความชอบ
2. ร่างภาพการ์ตูนที่สื่อถึง เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น สาเหตุของเหตุการณ์ความรุนแรง
วิธีแก้ไข
3. ตัดเส้น
4. ระบายสี
5. สร้างมิติให้กับงานด้วยกาวสองหน้าแบบหนา

กระบวนการสอน

ขั้นนำ (10 นาที)

1. ผู้สอนเริ่มกิจกรรมในการทักทายนักเรียน
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพข่าวเหตุการณ์ที่สะท้อนถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งในระดับ
ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศ และระดับโลก และลองถามความคิดเห็นถึงสาเหตุของการเกิด
ภาพนั้นและหนทางแก้ไข
3. ผู้สอนสรุปถึงข้อเสียของความรุนแรงที่เกิดขึ้นและย้ำเตือนผู้เรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการมี
สันติภาพระหว่างกัน

ขั้นปฏิบัติ (35 นาที)

1. ผู้สอนอธิบายถึงกิจกรรม ภาพสะท้อน ที่ต้องการให้ผู้เรียนถ่ายทอดเรื่องราวออกมาในการวาดการ์ตูนโดยให้ ภาพที่ 1 สื่อถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้น ภาพที่ 2 สื่อถึงสาเหตุของความรุนแรงนั้น ภาพที่ 3 สื่อถึงวิธีการแก้ไขความรุนแรงนั้น โดยจะเป็นความรุนแรงในระดับใดก็ได้ ตั้งแต่ระดับบุคคล – ระดับโลก
2. ผู้สอนสอนเทคนิคการเพิ่มมิติให้กับภาพงาน และให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานพร้อมเขียนแนวคิดไว้ด้านหลังผลงาน

ขั้นสรุป (5 นาที)

1. ผู้สอนให้ตัวแทนผู้เรียนมานำเสนอผลงานของตนโดยให้เพื่อนลองทายถึงเหตุการณ์นั้นดูก่อนแล้วจึงค่อยเฉลย
2. ผู้สอนสรุปความรู้ และนัดหมายการทำกิจกรรมในครั้งต่อไป

การวัดและประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ที่มีรายละเอียดการสังเกตตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- คอมพิวเตอร์
- โปรแกรมนำเสนอผลงาน Microsoft Power Point
- เครื่องฉายภาพโปรเจ็กเตอร์
- กระดานดำ ซอล์ก
- ตัวอย่างผลงานสำเร็จ
- ตัวอย่างภาพถ่ายที่สื่อถึงความรุนแรง
- ตัวอย่างศิลปะภาพถ่าย
- แผนภาพความรู้

หมายเหตุ: เราสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยแผนภาพความรู้แทนได้ ในกรณีที่ทางสถานที่จัดการเรียนการสอนไม่สะดวกในการใช้สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

แหล่งการเรียนรู้

การวาดภาพการ์ตูน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<https://sites.google.com/site/artsthasnsilp/hnwy-kar-reiyn-ru-thi-6-kar-wad-phaph-kartun> สืบค้น 1 พฤษภาคม 2560.

การทำตัวการ์ตูน 3 มิติ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://www.555paperplus.com/store/content/การทำตัวการ์ตูน-3-มิติ>
สืบค้น 1 พฤษภาคม 2560.

ฉัตรชัย อรรถปักษ์. (2548). องค์ประกอบศิลปะ. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

วุฒิ วัฒนสิน. (2541). ศิลปะระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยเขตปัตตานี..

The Little Boy In Aleppo: Can One Photo End A War?. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2016/08/19/490679863/the-little-boy-in-aleppo-can-one-photo-end-a-war> สืบค้น 19 ธันวาคม 2559.

สาระการเรียนรู้

ศิลปะเทคนิค Salt Painting

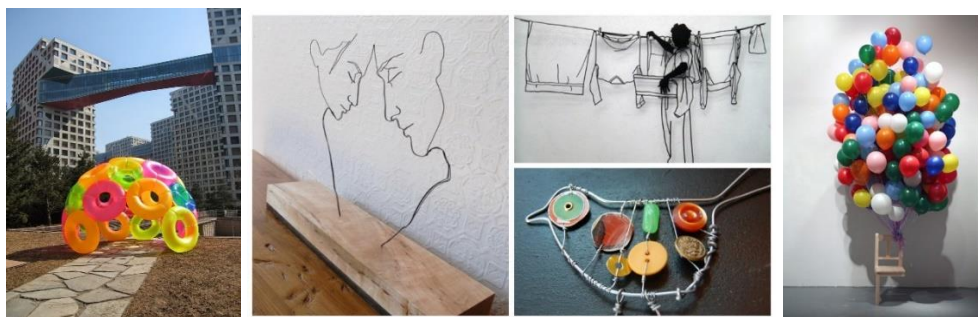
Salt Painting หรือ ศิลปะจิตรกรรมจากเกลือ เป็นเทคนิคศิลปะที่มีการใช้เทคนิคทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ควบคู่กันไป โดยการสร้างสรรค์งานมีขั้นตอน ดังนี้

1. ใช้กาวยาดเป็นลวดลายที่ต้องการ
2. โรยเกลือลงไปให้เกลือไปติดในส่วนที่ใช้กาวยาดไว้ให้ทั่ว
3. เมื่อเกลือเกาะตามลวดลายกาวยาดที่โรยไว้จนทั่วแล้ว จึงนำสีน้ำที่เตรียมไว้มาหยดลงไปบนเกลือตามความชอบ เพื่อสร้างสีสันความสวยงามให้กับภาพงานศิลปะนั่นเอง

ศิลปะเทคนิค Installation Art

ศิลปะจัดวาง (Installation art) คือ งานศิลปะที่สามารถสร้างในพื้นที่เฉพาะเจาะจง (Site-Specific Installation) หรือเป็นพื้นที่แห่งไหนก็ได้ พื้นที่ดังกล่าวจะต้องถูกสร้างหรือแปรสภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของงานซึ่งมีความหมายแตกต่างไปจากเดิม ศิลปินที่ทำงานในแนวนี้อาจไม่นำสิ่งต่างๆ มาจัดวางในพื้นที่เพียงเพื่อความสวยงามหรือความเหมาะสม แต่เป็นการสร้างพื้นที่ขึ้นใหม่ตามกรรมวิธี เทคนิคหรือการใช้สื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัสดุเหลือใช้ วัสดุสำเร็จรูป งานจิตรกรรม ภาพถ่าย ภาพพิมพ์ ประติมากรรมหรืองานวาดเส้น มาสร้างสรรค์ให้เป็นงานศิลปะตามความคิด อารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการของศิลปิน ศิลปะในรูปแบบนี้สามารถสร้างกับพื้นที่หลากหลายชนิด อาทิเช่น บนผนัง เพดาน พื้น หรืออาจจะเป็นพื้นที่ที่เป็นมุมหนึ่งมุมใดของตัวอาคาร ผู้ดูสามารถเดินเข้าไปในงานเพื่อสัมผัสกับความคิดของศิลปินหรืออาจกลายเป็นส่วนหนึ่งของงานได้ด้วยเช่นกันประเภทของงานศิลปะที่มีที่ตั้งเฉพาะจุด, เป็นงานสามมิติ ที่ออกแบบเพื่อที่จะแปรสภาพการรับรู้ของสิ่งแวดล้อม (perception of a space) ศิลปะจัดวางอาจจะเป็นได้ทั้งศิลปะที่ติดตั้งอย่างถาวรหรือเพียงชั่วคราวก็ได้

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษแข็งสีดำ ขนาด 6x6 นิ้ว
2. กาวลาเท็กซ์
3. เกลือ
4. สีน้ำหรือสีโปสเตอร์
5. พู่กัน

ขั้นตอนการทำงาน

1. ใช้กาววาดเป็นลวดลายที่ต้องการลงบนกระดาษสีดำ
2. โรยเกลือลงไปให้เกลือไปติดในส่วนที่ใช้กาววาดไว้ให้ทั่ว
3. ใช้สีน้ำที่เตรียมไว้มาหยดลงไปบนเกลือตามความชอบ
4. ตากให้แห้ง เมื่อแห้งแล้วจึงนำมาจัดวางให้เป็นสัญลักษณ์สันติภาพ

กระบวนการสอน

คาบเรียนที่ 1 (50 นาที)

ขั้นนำ (10 นาที)

1. ผู้สอนเริ่มกิจกรรมในการทักทายนักเรียน
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูผลงานจาก Salt Painting แล้วลองถามความคิดเห็นว่า เป็นผลงานที่ทำมาจากสิ่งใด และมีขั้นตอนในการสร้างสรรค์งานอย่างไร

ขั้นปฏิบัติ (30 นาที)

1. ผู้สอนเฉลยและอธิบายถึงเทคนิค Salt Painting
2. ผู้สอนอธิบายถึงกิจกรรม สร้างสรรค์สันติภาพ ที่ต้องการให้ผู้เรียนแต่ละคนใช้เทคนิค เทคนิค Salt Painting สร้างสรรค์ภาพสิ่งที่ตนชอบและต้องการจะสื่อออกมาเมื่อนึกถึงชีวิต สันติภาพและ

ความสุข แล้วจึงนำภาพงานศิลปะ Salt Painting ของทุกคนมาสร้าง Installation Art ให้เป็นสัญลักษณ์สันติภาพขึ้นมาหนึ่งอย่าง ตามการตกลงกันของผู้เรียนทุกคน โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนกพิราบหรือ peace sign ก็ได้

3. ผู้สอนอธิบาย เทคนิค Installation Art
4. ผู้สอนสาธิตวิธีการสร้างงานด้วยเทคนิค Salt Painting และให้ดูตัวอย่างผลงานสำเร็จ
5. ผู้สอนให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นสรุป (10 นาที)

1. ผู้สอนให้ตัวแทนผู้เรียนมาอธิบายถึงเหตุผลที่จัดวางงานศิลปะให้เป็นสัญลักษณ์สันติภาพนั้นๆ
2. ผู้สอนสรุปความรู้จากกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกถึงการมีสันติภาพว่า การแสดงออกถึงการมีสันติภาพนั้นมีวิธีที่หลากหลาย ทั้งการเผยแพร่งานศิลปะหรือทางด้านวิชาการอื่นๆ หรือการร่วมกันรณรงค์จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีผู้คนตระหนักถึงการมีอยู่ของสันติภาพ ซึ่งการแสดงออกถึงสันติภาพนั้นนอกจากวิธีในข้างต้นแล้ว เราก็สามารถเริ่มต้นจากตัวเราได้ด้วยการไม่ใช้ความรุนแรง เข้าใจในความแตกต่าง หรือทำแต่สิ่งดีๆ เท่านั้นก็สามารถเป็นการแสดงออกถึงการมีสันติภาพได้แล้ว ซึ่งเมื่อเราแสดงออกถึงการมีสันติภาพได้ ผลที่ตามมาก็จะมีแต่ความสงบสุข

การวัดและประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ที่มีรายละเอียดการสังเกตตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- คอมพิวเตอร์
- โปรแกรมนำเสนอผลงาน Microsoft Power Point
- เครื่องฉายภาพโปรเจ็กเตอร์
- กระดาษดำ ซอล์ก
- ตัวอย่างผลงานสำเร็จ
- แผนภาพความรู้

หมายเหตุ: เราสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยแผนภาพความรู้แทนได้ ในกรณีที่ทางสถานที่จัดการเรียนการสอนไม่สะดวกในการใช้สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

แหล่งการเรียนรู้

ฉัตรชัย อรรถปักษ์. (2548). องค์ประกอบศิลปะ. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

วุฒิ วัฒนสิน. (2541). ศิลปะระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยเขตปัตตานี.

สุริยะ ฉายะเจริญ. Installation ศิลปะประเภทอิมเมจ (ศิลปะจัดวาง). (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://jumpsuri.blogspot.com/2015/06/installation.html> สืบค้น 2 พฤษภาคม 2560.

Meri Cherry. Salt Painting Process Art for Kids. (online). แหล่งที่มา:

<http://www.mericherry.com/2015/04/24/salt-painting-process-art-kids/> สืบค้น 2 พฤษภาคม 2560.

แผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

แผนที่ 9

เรื่อง เมืองแห่งความสุข

ระยะเวลา 1 คาบเรียน (50 นาที)

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวัน

ตัวชี้วัด

- 1.1/1. วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุ และหลักการออกแบบ ในการสื่อความหมายในรูปแบบต่าง ๆ
- 1.1/6. ออกแบบงานทัศนศิลป์ได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่

แนวคิด

กิจกรรม เมืองแห่งความสุข เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ออกแบบสร้างสรรค์สัตว์ประหลาดที่เป็นตัวแทนแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันตามที่จับฉลากได้ ด้วยเทคนิคการปั้นดินน้ำมัน ซึ่งเป็นหนึ่งในเทคนิคการสร้างงานประติมากรรมขั้นพื้นฐาน แล้วจึงนำสัตว์ประหลาดของทุกคนมาวางรวมกันให้เป็นเมืองที่มีแต่สัตว์ประหลาดที่เป็นตัวแทนแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน จนกลายเป็นเมืองแห่งความสุข ซึ่งกิจกรรมนี้จะป็นกิจกรรมที่ทบทวนให้ผู้เรียนรู้จักแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติภาพ ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดสร้างสรรค์ เชื่อมโยง และได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันผ่านการทำงานกลุ่มอีกด้วย

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

1. รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
2. รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
3. รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น
4. รู้จักแสดงความคิดเห็น
5. รู้จักรับฟังความคิดเห็น

วัตถุประสงค์แผนการสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรับฟังความคิดเห็นได้

สาระการเรียนรู้

แนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติภาพ

ได้แก่ การรู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง การรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น การรู้จักใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา การรู้จักแสดงความคิดเห็น การรู้จักรับฟังความคิดเห็น การรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน

ประติมากรรม (Sculpture)

ประติมากรรม หมายถึง รูปของสิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นสามมิติ อาจเป็นรูปคน สัตว์ สิ่งของ แต่ถ้าเป็นรูปเคารพในศาสนา เช่น พระพุทธรูป พระเจ้า เป็นต้น เรียกว่า ปฎิมากรรม และผู้ทำก็ถูกเรียกว่า ปฎิมากร

ประติมากรรมมีวิธีการทำอยู่ 3 ประการ คือ

1. การเพิ่มวัสดุลงในบริเวณหรือแกนที่สร้างขึ้น โดยให้ได้รูปทรงตามที่ต้องการ ซึ่งได้แก่ การปั้น
2. การสกัดเอาส่วนที่ไม่ต้องการออก จนเหลือเฉพาะรูปทรงที่เห็นว่าเหมาะสมเท่านั้น ซึ่งได้แก่ การแกะสลัก
3. การผสมผสานกันทั้งขบวนการที่ 1 และที่ 2 ได้แก่ การเพิ่มเข้าและการแกะสลักออก จนได้รูปทรงของประติมากรรมตามที่ต้องการ

ประติมากรรมมีรูปทรงเป็นลักษณะสามมิติ และในลักษณะสามมิตินั้นยังสามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท

1. ประเภทลอยตัว (Round Relief)

มีลักษณะตั้งได้ สามารถมองได้รอบด้าน ทั้งด้านหน้า ด้านข้าง และด้านหลังประติมากรรมประเภทลอยตัวนี้ บางทีก็สามารถตั้งได้ด้วยตัวของมันเอง บางชนิดก็ต้องมีฐานรองรับซึ่งผู้สร้างที่ใช้ฐานรองรับจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกลมกลืนของฐานด้วย บางทีก็ใช้บริเวณฐานเป็นที่จารึกคุณงามความดีของรูปปั้นนั้น เช่น รูปปั้นคนเหมือน หรือรูปอนุสาวรีย์ เป็นต้น

2. ประเพทพูนสูง (High Relief)

มีลักษณะสูงชันมาจากพื้น โดยที่มองเห็นได้ 3 ด้าน ด้านหลังมองไม่เห็น สำหรับความสูงต่ำ มักจะมีลักษณะใกล้เคียงรูปแบบจริง เช่น รูปปั้นประกอบบริเวณฐานของอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เป็นต้น

3. ประเพทพูนต่ำ (Bas Relief)

มีลักษณะคล้ายกับพูนสูง ผิดกันแต่ว่าความสูงต่ำ ได้ยื่นยอลงให้กลมกลืนกับพื้นหลัง เช่น รูปบนเหรียญต่างๆ เป็นต้น

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษแข็งสีดำสำหรับใช้เป็นฐาน
2. ดินน้ำมัน
3. กระดาษA4 สำหรับร่างภาพ
4. ดินสอ ยางลบ

ขั้นตอนการทำงาน

1. ร่างภาพออกแบบสิ่งที่ต้องการจะปั้นลงบนกระดาษ A4
2. ลงมือปั้นตามแบบ

กระบวนการสอน

ขั้นนำ (5 นาที)

1. ผู้สอนเริ่มกิจกรรมในการทักทายนักเรียน
2. ผู้สอนสอบถามผู้เรียนว่าจำแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติภาพได้หรือไม่ ได้แก่อะไรบ้าง

ขั้นปฏิบัติ (35 นาที)

1. ผู้สอนอธิบายกิจกรรมศิลปะที่จะทำในวันนี้ คือ เมืองแห่งความสุข คือเป็นกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนจับฉลากแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันมา 1 ข้อ แล้วจึงใช้ดินน้ำมันปั้นสัตว์ประหลาดที่เป็นตัวแทนขอแนวทางนั้นขึ้นมา แล้วทำสุดจึงจะนำสัตว์ประหลาดของทุกคนมาวางรวมกัน จนกลายเป็นเมืองที่มีแต่สัตว์ประหลาดที่เป็นตัวแทนแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน จนกลายเป็นเมืองแห่งความสุข นั่นเอง
2. ผู้สอนอธิบายถึงประติมากรรมและเทคนิคการปั้นสัตว์ประหลาด
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูตัวอย่างผลงานสำเร็จ
4. ผู้สอนให้ผู้เรียนจับฉลาก และลงมือสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นสรุป (10 นาที)

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนนำสัตว์ประหลาดมาวางรวมกัน โดยให้แต่ละคนอธิบายถึงงานของตนด้วย
2. ผู้สอนจึงสรุปกิจกรรมถึงแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันที่สามารถทำให้เมืองหรือสังคมของเรามีความสุขได้นั่นเอง

การวัดและประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ที่มีรายละเอียดการสังเกตตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- คอมพิวเตอร์
- โปรแกรมนำเสนอผลงาน Microsoft Power Point
- เครื่องฉายภาพโปรเจ็กเตอร์
- แผนภาพความรู้
- กระดานดำ ซอล์ก
- ไมโครโฟน
- ตัวอย่างผลงาน

หมายเหตุ: เราสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยแผนภาพความรู้แทนได้ ในกรณีที่ทางสถานที่จัดการเรียนการสอนไม่สะดวกในการใช้สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

แหล่งการเรียนรู้

ฉัตรชัย อรรถปักษ์. (2548). องค์ประกอบศิลปะ. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

วุฒิ วัฒนสิน. (2541). ศิลปะระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยเขตปัตตานี.

อภิสิทธิ์ อารีพงศ์. ประติมากรรม (Sculpture). (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<https://sites.google.com/site/klumsarakarreynruwichasilpa/hnwy-kar-reiyn-ru-thi-1/pratimakrrm-sculpture> สืบค้น 2 พฤษภาคม 2560.

แผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

แผนที่ 10

เรื่อง Peace Poster

ระยะเวลา 2 คาบเรียน (100 นาที)

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

- 1.1/1. วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุ และหลักการออกแบบ ในการสื่อความหมายในรูปแบบต่าง ๆ
- 1.1/2. บรรยายจุดประสงค์ และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์
- 1.1/3. วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์
- 1.1/4. มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่สูงขึ้น ในการสร้างงานทัศนศิลป์
- 1.1/6. ออกแบบงานทัศนศิลป์ได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่

แนวคิด

กิจกรรม Peace Poster เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการมีสันติภาพด้วยการทำงานศิลปะ เพื่อส่วนรวม ผ่านการสร้างสรรค์โปสเตอร์รณรงค์เรื่องสันติภาพ ด้วยเทคนิคการพับ origami และภาพพิมพ์กระดาษ

แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

1. รู้จักแสดงความคิดเห็น
2. รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
3. รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น
4. รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น

วัตถุประสงค์แผนการสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น

สาระการเรียนรู้

สันติภาพกับการทำเพื่อส่วนรวม

สันติภาพ หมายถึง สภาวะที่ปราศจากความรุนแรงทั้งทางกายและจิตใจ ในระดับบุคคล สังคม และประเทศ รวมทั้งการรู้จักอยู่ร่วมกันและแก้ไขปัญหอย่างสันติวิธี โดยเกิดได้จากการเข้าใจ ความหมายและเห็นความสำคัญของสันติภาพ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา ไม่ใช่ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็น รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน ซึ่งการที่เราทำให้ผู้อื่นได้รับรู้และตระหนักถึงสันติภาพนั้น ถือได้ว่าเป็นการที่เราทำเพื่อส่วนรวมขั้นพื้นฐานง่ายๆตามกำลังและศักยภาพที่เรามี หากเรามีกำลังและศักยภาพมากเราก็สามารถทำให้ส่วนรวมเห็นความสำคัญของสันติภาพได้มากยิ่งขึ้นไป เพียงแค่เราคิดที่จะเริ่มทำเท่านั้นเอง ทั้งนี้ผลที่เกิดขึ้นก็จะทำให้ตัวเองและผู้อื่นได้เรียนรู้และตระหนักถึงสันติภาพอยู่เสมออีกด้วย

ศิลปะสื่อผสม

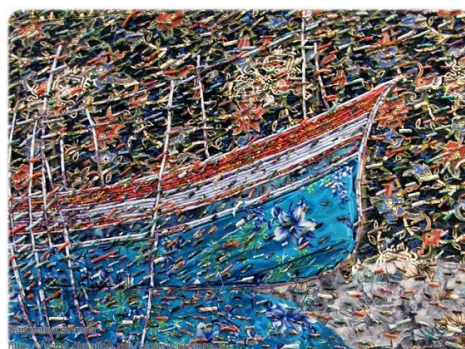
ศิลปะสื่อผสม (Mixed Media Art) หมายถึง ผลงานที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นโดยใช้เทคนิคและวิธีการของศิลปะทางด้านทัศนศิลป์หลาย ๆ แขนงมาผสมผสานทำให้เกิดผลงานที่อยู่ในชั้นเดียวกัน เน้นหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ แสดงออกถึงอารมณ์สะท้อนใจของผู้สร้าง ซึ่งวัสดุที่ใช้ในการสร้างผลงานสื่อผสมสามารถหาได้จากวัสดุธรรมชาติ เช่น วัสดุจากพืช สัตว์ และแร่ วัสดุสังเคราะห์ เช่น กระดาษ โลหะ เป็นต้น

ตัวอย่างงานศิลปะสื่อผสม

สยามร่ำไห้

เทคนิค สื่อผสม ศิลปิน วิรัตน์ คำศรีจันทร์

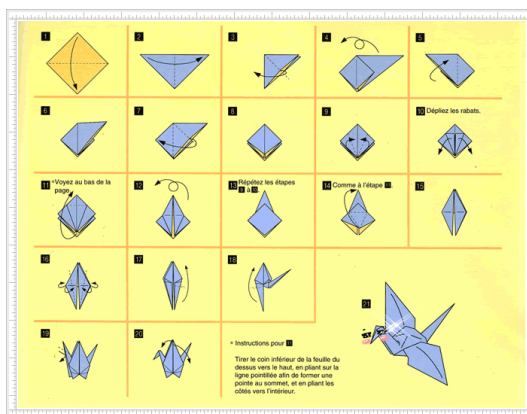

ผลงานเส้นและรูปทรงจากวิถีชีวิตชาวประมง

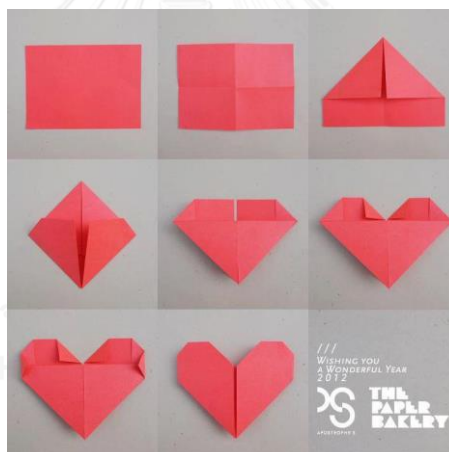
ศิลปิน ตอเฟด บุลายามา

การพับ Origami

การพับนกกระเรียน สัญลักษณ์ของการมีอายุที่ยืนยาวและสันติภาพ

การพับหัวใจ สัญลักษณ์ของความรัก

ภาพพิมพ์ monoprint

การพิมพ์ภาพ หมายถึง การถ่ายทอดรูปแบบจากแม่พิมพ์ออกมาเป็นผลงานที่มีลักษณะเหมือนกันกับแม่พิมพ์ทุกประการ และได้ภาพที่เหมือนกันมีจำนวนตั้งแต่ 2 ชิ้นขึ้นไป

การพิมพ์ภาพเป็นงานที่พัฒนาต่อเนื่องมาจากการวาดภาพ ซึ่งการวาดภาพไม่สามารถสร้างผลงาน 2 ชิ้นที่มีลักษณะเหมือนกันทุกประการได้ จึงมีการพัฒนาการพิมพ์ขึ้นมา ชาตินจีนถือว่าเป็นชาติแรกที่น่าเอาวิธีการพิมพ์มาใช้อย่างแพร่หลายมานานนับพันปี จากนั้นจึงได้แพร่หลายออกไปในภูมิภาคต่างๆของโลก ชนชาติทางตะวันตกได้พัฒนาการพิมพ์ภาพขึ้นมามากมาย มีการนำเอาเครื่องจักรกลต่างๆเข้ามาใช้ในการพิมพ์ ทำให้การพิมพ์มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

ผลงานที่ได้จากการพิมพ์ มี 2 ชนิด คือ

1. ภาพพิมพ์เพื่อความสวยงามหรือบอกเล่าเรื่องราวต่างๆอาจมีข้อความตัวอักษรหรือตัวเลขประกอบหรือไม่มีก็ได้
2. สิ่งพิมพ์ เป็นผลงานพิมพ์ที่ใช้บอกเล่าเรื่องราวต่างๆ เป็นตัวอักษร ข้อความ ตัวเลข อาจมีภาพประกอบหรือไม่มีก็ได้

ประเภทของการพิมพ์

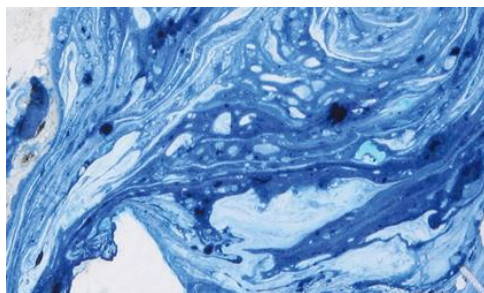
สามารถแบ่งได้หลายแบบ ในที่นี้จะกล่าวถึงในแบบของการแบ่งตามจำนวนครั้งที่พิมพ์ได้ โดยมี

2 ประเภท คือ

1. ภาพพิมพ์ถาวร เป็นภาพพิมพ์ที่พิมพ์ออกมาจากแม่พิมพ์ใดๆ ที่ได้ผลงานออกมามีลักษณะเหมือนกันทุกประการ ตั้งแต่ 2 ขึ้นขึ้นไป
2. ภาพพิมพ์ครั้งเดียว เป็นภาพพิมพ์ที่พิมพ์ออกมาได้ผลงานเพียงภาพเดียว ถ้าพิมพ์อีกจะได้ผลงานที่ไม่เหมือนเดิม

ภาพพิมพ์กระจก

เป็นภาพพิมพ์ monoprint คือ เป็นภาพพิมพ์ครั้งเดียวที่พิมพ์ออกมาได้ผลงานเพียงภาพเดียว ถ้าพิมพ์อีกจะได้ผลงานที่ไม่เหมือนเดิม

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษสีหลากหลายสำหรับใช้พับ
2. แผ่นกระดาษ หรือ แผ่นอะคริลิค
3. กระดาษ 100 ปอนด์ ขนาด A3
4. ดินสอ ยางลบ
5. สีน้ำหรือสีโปสเตอร์
6. พู่กัน จานสี
7. สีไม้ สีชอล์ก สีเมจิก
8. กาว

ขั้นตอนการทำงาน

คาบที่ 1

1. ฝึกพับนกกระเรียน และหัวใจ
2. เพิ่มลวดลายด้วยทัศนศิลป์

คาบที่ 2

1. ทำภาพพิมพ์กระดาษเพื่อใช้เป็นพื้นหลังของโปสเตอร์
2. นำนกที่พับไว้ในคาบที่ 1 หรือพับนกและหัวใจ เพิ่มเติม เพื่อใช้ในการตกแต่งโปสเตอร์
3. ตัดนกหรือหัวใจลงบนกระดาษที่มีภาพพิมพ์กระดาษเป็นพื้นหลังแล้วจึงตกแต่งเพิ่มเติมด้วยภาพวาดหรือตัวอักษรจนเสร็จสมบูรณ์

กระบวนการสอน

คาบเรียนที่ 1 (50 นาที)

ขั้นนำ (10 นาที)

1. ผู้สอนเริ่มกิจกรรมในการทักทายนักเรียน
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนเล่นเกม โดยมีกติกาที่ว่า ให้ผู้เรียนลองดูคลิปวิธีการพับนกและหัวใจ และให้ผู้เรียนลองพับขึ้นมา หากผู้ใดพับได้จะได้ของรางวัลไป

ขั้นปฏิบัติ (30 นาที)

1. ผู้สอนอธิบายกิจกรรมศิลปะที่จะทำในวันนี้ คือ Peace Poster คือจะเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศิลปะสื่อผสม (mix media) ขั้นพื้นฐาน โดยการรู้จักนำทักษะทางด้านการวาดภาพ การใช้

- สี่ การพับ origami การทำภาพพิมพ์กระจก ทัศนศิลป์ และการจัดองค์ประกอบศิลป์ มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
2. ผู้สอนอธิบายถึงศิลปะสื่อผสม การพับ origami รูปนกและหัวใจ และการทำภาพพิมพ์กระจก
  3. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูตัวอย่างผลงานสำเร็จ
  4. ผู้สอนให้ผู้เรียนพับนกและตกแต่งด้วยทัศนศิลป์ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์โปสเตอร์ในครั้งต่อไป

ขั้นสรุป (5 นาที)

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนชื่อผลงานที่พับไว้ของตนเอง แล้วส่งคืนมาเก็บไว้เพื่อใช้ในคาบต่อไป
2. ผู้สอนสรุปกิจกรรม ประมวลความรู้เกี่ยวกับสันติภาพ และนัดหมายกิจกรรมในครั้งต่อไป

คาบเรียนที่ 2 (50 นาที)

ขั้นนำ (5 นาที)

1. ผู้สอนเริ่มกิจกรรมในการทักทายนักเรียน
2. ผู้สอนทบทวนกิจกรรม Peace Poster

ขั้นปฏิบัติ (35 นาที)

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูตัวอย่างผลงานสำเร็จอีกครั้ง
2. ผู้สอนสาธิตวิธีการทำภาพพิมพ์กระจก
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือสร้างสรรค์ผลงาน โดยเริ่มจาก การทำภาพพิมพ์กระจกลงบนกระดาษ 100 ปอนด์ขนาด A3 ก่อนแล้วจึงนำไปพับไว้ หลังจากนั้นจึงมาพับนกหรือหัวใจเพิ่มเติม พร้อมวางแผนการสร้างสรรค์โปสเตอร์ เมื่อภาพพิมพ์กระจกแห้งแล้วจึงนำมาติดสิ่งที่พับไว้ แล้วจึงตกแต่งเพิ่มเติมจนได้ผลงานที่สมบูรณ์

ขั้นสรุป (10 นาที)

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนชื่อ และ concept ไว้ด้านหลังของผลงาน
2. ผู้สอนสรุปกิจกรรมชี้ให้ผู้เรียนเห็นว่า การทำโปสเตอร์ณรงค์สันติภาพนั้นเป็นการทำขึ้นเพื่อให้ผู้อื่นได้เห็นและตระหนักถึงสันติภาพ ซึ่งเป็นวิธีการช่วยสังคม หรือเป็นการทำเพื่อส่วนรวมขึ้นพื้นฐานง่าย ๆ ตามกำลังและศักยภาพที่เราสามารถทำได้ในตอนี้ หากในอนาคตเรามีกำลังและศักยภาพมากขึ้นเราก็สามารถทำให้ส่วนรวมเห็นความสำคัญของสันติภาพได้มากยิ่งขึ้น เพียง

เราคิดที่จะเริ่มทำเท่านั้นเอง แล้วจึงทบทวนความรู้เกี่ยวกับสันติภาพและศิลปะ และย้ำเตือนให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของสันติภาพอยู่เสมอ

การวัดและประเมินผล

ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ที่มีรายละเอียดการสังเกตตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- คอมพิวเตอร์
- โปรแกรมนำเสนอผลงาน Microsoft Power Point
- เครื่องฉายภาพโปรเจกเตอร์
- แผนภาพความรู้
- กระดาษดำ ซอล์ก
- ไมโครโฟน
- ตัวอย่างผลงาน

หมายเหตุ: เราสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยแผนภาพความรู้แทนได้ ในกรณีที่ทางสถานที่จัดการเรียนการสอนไม่สะดวกในการใช้สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

แหล่งการเรียนรู้

การพิมพ์ภาพ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://art-poooh.blogspot.com/2012/02/printing.html>

สืบค้น 2 พฤษภาคม 2560.

การพับนกกระเรียน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://www.myhappyoffice.com/index.php/2012/09/diy-crane-origami/>

สืบค้น 2 พฤษภาคม 2560.

ฉัตรชัย อรรถปักษ์. (2548). องค์ประกอบศิลปะ. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

วุฒิ วัฒนสิน. (2541). ศิลปะระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยเขตปัตตานี.

1. ค่าความเชื่อมั่นแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.862	.868	42

2. ผล t-test เปรียบเทียบแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพก่อนเรียนกับหลังเรียน

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 pre30	3.4730	30	.29586	.05402
post30	3.9230	30	.22622	.04130

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 pre30 & post30	30	.736	.000

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 pre30 - post30	-.45000	.20043	.03659	-.52484	-.37516	-12.297	29	.000

3. ผล t-test เปรียบเทียบแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสิ่งแวดล้อมเยาวชนชายกับเยาวชนหญิง

Group Statistics

gen	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
score 1.00	15	3.7727	.09736	.02514
2.00	15	4.0733	.21931	.05662

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
								95% Confidence Interval of the Difference	
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
score	6.648	.015	-4.853	28	.000	-.30067	.06195	-.42757	-.17376
Equal variances assumed									
Equal variances not assumed			-4.853	19.312	.000	-.30067	.06195	-.43020	-.17114

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวนลินทิพย์ คร้ามอยู่ เกิดเมื่อ 18 มกราคม 2535 สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2558 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2558

